

ספר

אבני בית היוצר

ב' חלקים

ה"א כולל אותיות מאורות החרות על ציונים
ובתי הנפש של גאוני עולם מאורי הגולה צדיקי
יסודי עולם ומוסדי דור מרנז ורבנז ויושבי על
מדין הנטמנים ונגנזים במשכנות מבטחים בבית
חיים הישן דקרתא קדישתא

פרעשבורג יע"א

ח"ב תוכו רצוף תולדות וקורות ותקנות גדולות
והליכות בקודש של גאוני ארץ וצדיקי עולם
הנ"ל זי"ע.

פאקט.

ברפוס והוצאות של הרבני המופלג מו"ה מאיר סנ"ל
ראזענבוים נ"י שנת תר"ס לפ"ה.

אזהרה.

שארית ישראל לא יעשו עולה לעבור על לא תשיג גבול ויש
כה ביד אדם לאסור את שלו וע"כ אמינא שאסור להדפיס ספר זה
בלתי רשותי.

הערה כתוב בספרה"ס נגיד ומצוה דהא דאמרו רז"ל בהוריות י"ג
ע"ב שהקורא כתב שע"ג הסבר קשה לשכחה הוא דווקא כשהכתב
בולט ולא באותיות שוסקות משמ"י דמודש הקדשים האר"י זי"ע.

הסכמות הגאונים הגדולים הצדיקים המפורסמים בעולם שליט"א.

מכתב מהגאון רב"ד דק"ק פ"ב נ"י.

ב"ה פ"ב ל"ב למב"י תר"ס.

שוכט"ם לאהו ידידי והביבי הב' המופלא ומופלג בהפלגת הכמי'
רך כשנים מלא טעם וזקני שפחותי שושני צנא מלא ספרא
הרשי' עם ישני צ"ת מצדיק רבי מורג חרוץ בע"פ מדותי
תרומות כש"ת מו"ה יצחק ווייס נ"י :

למראה עיני קצת מספרו אשר נפשו היסרה אותה לאדמוסי אדרא
ליקרא דהי' ודשכבי, והשתוממתי על המראה על בקיאותו בש"ס ומדרשי'
וספריו קדושי' מצוי' ושאינם מצוי' וסיפורי נפלאות מדרושי' אשר
בארצות החיי' נ"ע מנהיגם ותקנותיהם, כמה וכמה הלכת' נברות' איכא
למשמע מיניי, והאומנם ידעתי מאז מקצת שכתו שר י"נ נ"י כי הוא
תלמיד ותיק אהוב וחביב לרבינו הנאון שר התורה אב"ד וריש מתיבת'
נ"י נצה, ומבני עלי' שהמה מועטי' ומרוב בני אהרי אחי האם ה"ה שני
דמאוה"ג המפורסמי' ראב"ד דק"ק ט"ש נ"י ואב"ד ור"מ דק"ק ארא נ"י,
בכל זאת נוראות נפלאותי עכשי' ביותר אחרי רואי איזה עלי' מספרו.
ואמינא לפעלא טבא יאושר כחו וחילו חן וכבוד יתן הי' וישלח עזרו
מקודש כראוי לו למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר מעש"ט ויפיץ יראה
טהורה בישראל, כאנ"פ ונפש ידידו ומכברו הנאמן מאז וע"ע
הכי דוד גיימאן.

מהגאון דק"ק פאקש נ"י.

בעו"ה פאקש ט"ל למב"י תר"ס לפ"ה.

שלום וכט"ם כבוד אהובי הבחור כארזים מורג חרוץ ידידו רב לו
בבקיאות מו"ה יצחק ווייס נ"י :

מכתבו קבלתי ומדפיס הביא לי מעדנים איזה עלי' מספרו וראיתי
שהק-

שהלך מערתו נ"י לבית היוצר ללבוש אבני זכרון המתנוצצים לפניה
 עלמים הרושט נאוני ארץ הממונים שם בבית החיים של עיר מורדתי
 עיר אלקים ס"ק פ"ב המותי ראיתי אור אשר אהובי נ"י טרה לשם
 שמים והלך כבילפות החבונה ובכשיל המדעות להקים אבני מודש אשר
 ראיתי תשתפכנה ואבנים שהמו מים וגם רוח הזמן של מאה שנים
 הסתער עליהם מלאה הרולים וכמשונים אשר כמעט אין זכרון עוד
 לראשונים, גם עיני שפיר סחזו ככוצותיו התלתלים שעלה רהבין ולאסוף
 סיפורים נאים ודורש על המתים שהם עורגה חיים זה ספר תולדות אנשי
 שם מרושי עליון נ"ע להלהיב לבות ישראל ללכת בדרכיהם ולעשות
 כמעשיהם, ותקנות הגנות אשר יסרו הרועים רועי ישראל, וכות הקדושים
 יעמוד לו ולכל ישראל שיקויים במהרה הקיצו ורגנו שוכני עפר וכו'
 החותם באהבה

הטו זוכמן באאמ"ו מ"פ סופר זצ"ל.

מדורי הגאון אב"ד דכ"ק אדא נ"י.

בעזה"י פה אדא יום ל"ג בעומר נחמות ציון לב"ק.

הנה היה למראה עיני קצת מספר קטן הכמות ורב האיוכות הנקרא
 אבני בית היוצר אשר חברו בן אחותי הבטי וכו' ויושב עה"ת
 ועבודת ה' תמימה וזכה ומוכה הרבים בע"מ ס"פ פ"ב המעטירה
 כי הוא מניד מישרים דחברת "מענני ומכנדי שבת" בלי בצע
 כסף בשמן תורה שמו המפורסם לשבת מו"ה יצחק ווייס נ"י
 השי"ת יאריך ימי ושנותיו בנעימים:

הגם כי רק קצת מספרו ה' לנגד עיני עכ"ז ראיתי כי ראוי
 להדפיס ולהפיצו בישראל והזכה שלא תצא תקלה מתח"י כי תקנות
 גדולות וקבועות שנו באף, וגם נודעים עי"ז סיפורים נפלאים מקדושי
 עליון, ואם אמנם ידיו רב לו לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא
 ולברר דינים לאמיתה ישר תורה עכ"ז בהר בסידור חיבור זה כדי לזכות
 את הרבים, לכן אני תפלה יפוצו מעיינותי הוצה ויזכה לעלות במעלות
 המודיש קרנו תרום בכבוד התורה יזכה לישב עה"ת ועבודת ה' טהורה
 בהשקט ובטה ושמחת עולם על ראשו, השי"ת יגדליהו מאוד מאוד
 בתוה"ס

בתוה"ס וביראתו ואהבתו ויזכה לזכות את הרבים כאות נפשו הטהורה
עד מאה ועשרים שנה וזכה לשמחה בבנין ציון וירושלים במהרה בידך
כ"ד דודו אהבו ומחבבו החפץ ביסרו וטובו כל הימים לרבות,

המ' יעקב סג"ל פראגר

חתן הנאון מהר"ם ש"ס ז"ע רב פה אדא והגליל.

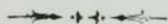
אדוני דודי הנאון הנ"ל שלח לי זאת להדפיס בשמו.

בשמות סי' י"ב פ' ל"ה ובנ"י ע"ש כדבר משה וישאלו ממצרים כ"ב
וכו' פרש"י כדבר משה שאמר וישאלו איש מאת רעהו
ידוע מ"ש החיד"א שרשי י"ש ז"ל על טיפת דיו ומה מלמדינו כזה הלא
הכל מוכן בסרא, והנה היש"מ הביא כן ממכילתא וז"ל וכי מה צוה להם
משה במצרים אלא וישאלו איש מאת רעהו וכן ע"ש וישאלו איש וכו'
ותמה מאוד מה שאלה ומה תשובה, והנך רואה דרשי העתים כהצרה
המכילתא, ולע"ד ליישב דברי נמ' אין נא אלא לשון בקשה וכו' שלא
יאמר אותו צדיק ועבדו קיים בהם ואח"כ יצאו ברבוש גדול לא קיים וכי
ה"ו אילו לא יתרעם הצדיק לא יכ"ס דיבורו, ועוד דמס' או"י תיבות בהם
בהם מיותר, וש"ה תמה איך צריך הכב"ה לומר בכמשה ממך וכי בל"ז
לא יכ"ס משרע"ה מצית הבורא ית"ש (והלא נביא שכובש נבואתו
ה"מ) ויותר מזה המיהני הלא ידוע שאחכו"ל בכנו מעין לכפור, והיינו
הוב' שיש לאדם בירושל' מאבותי' אינו חזק בחוב שהוא בעצמו הלוהו
כי אפשר שפלוני החזירו כבר לאביו או שמחלו לו משא"כ בחוב שהוא
עצמו הלוהו יבור לתבעו בחזק יד, והנה הכב"ה אמר למשרע"ה בעצמו
ונתתי את חן העם בעיני מצרים וכו' ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה
כ"ב וכו' ושמחת על בניכם ובנותיכם ונצלתם את מצרים, ולפ"ז למה
אמר ה' ית"ש שישאלו ממצרים שלא יאמר אותו צדיק וכו' הלא אפשר
לפ"ס אותו צדיק אמנם הלא משרע"ה יהי' התובע מה שהבטיחו הכב"ה
ונצלתם את מצרים ודרשהו"ל ידוע כמצולא שאין בה דנים ותביעותו
חזקה יותר ועוד למה צריך עצה ושמחת על בניכם ובנותיכם ודו"ס:

והנה ידוע כי ע"י שזבח הרביתי להם ע"ש לבעל ורש"י כ' בס' שלח
שאמר הכב"ה למשרע"ה אם תרצה שלח וכו' אז אני מצוה

איתך

אותך כי ידע שיבוא מכשול מזה, וידעו קושית הרמב"ם סוף"ה משובה
 שיריעה ובהירה הם סתירה והראב"ד צווה, והאלשיך מתרין דיריעת
 הבורא ית"ש אינה מכרחת דם הדיבור הוא אמר ויהי (ואם שיש לפלפל
 ע"ד מכפרי דברי"י סי' ל"א ויאמר הי א"מ וכו') וקם העם הזה וזנה וכו'
 אע"כ שגם בדיבור הבה"י) אומר אני תירין אחר עפ"ד נמי סנהדרין ד'
 י"א אמר הקב"ה הטא העם שאל יהשע מי הטא אמר הקב"ה וכו' דהטור
 אני הטל גורל, והנה מי הטא בענל האנשים, ולא נשים ובנים ובנות
 כמ"ש אחרן פרטו נומי הוהב אשר באוני נשיכם בנים ובנותיכם ולא
 נתנו ויתפרטו את נומי הוהב אשר באוניכם, לפ"ו אמר הקב"ה למשרע"ה
 במצרים אחר שראה שלמדו ממצרים לעבוד ע"ז וראה שעוהידין לחטוא
 בזה האנשים, ונתתי את הן העם ושאלה "אשה" משכנתה ושמתם על
 "בנים ובנותיכם" ולא הזכיר אנשים כלל, אמנם עפ"ד נמי סנהדרין ד'
 צ"א היה זה שכר עבודתם וא"כ כשיראה אאע"ה שבניו האנשים יוצאים
 ממצרים והם אשר עבדו כפרך ואין להם שום שכר יצעק רבש"ע אמרת
 ועבדום וענו אותם ואח"כ יצאו ברכוש גדול, קיים דבריך, והיינו ועבדים
 קיים "בהם" באנשים ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים "בהם" והתורין
 א"א לנדות שלא יהי מוכרחים להטא ההוא כאלשיך, או כגמ' הנ"ל,
 א"כ הושיא בתקפה והתחכם הקב"ה לומר למשרע"ה יש הוא מעצמו יורו
 להאנשים שישאלו ולא יאמרו בשם ה' ית"ש כי אין זה לכבודו שתבוא
 תפלה בנו ע"י מצותה, אמנם משרע"ה לא ירצה לקיימו שלא לגרום
 תפלה הגם שיתחייב מיתה אם עובר ע"ד ה' הלא אמר גם מהני נא
 לטובת ישראל ע"כ אמר הקב"ה "בבקשה" ממך הוזהרם שלא יאמר וכו'
 לפ"ו הנשים ובנים ובנות שאלו במצות ה' ית"ש, והאנשים שאלו במצות
 משרע"ה, וזה קושית המכילתא וכו' מה צוה להם משה הלא הכל עשה
 עפ"י מצות ה' ולא היו מפי עצמה וכאן כי ובני עשו בדבר "משה" בשם
 משה ולא בשם ה' וז"ל רש"י ודו"ק. דבר זה אמרתי לפני הגאון הכדוש
 בעל ישיב לב וייע זמלס"י מאוד מאוד וכן כמה נאונים עכ"ל :

הקדמה

נשיא אלפים הנאמן רבינו הקדוש רבי יהודא סתם להלכה במשנה
 המהוללה (שקלים פ"ג מ"ב) שצריך אדם לצאת ידי הבריות
 בדרך שצריך לצאת ידי המכוס שנאמר וחיותם נמים מה ומישראל
 ואמר ומצא חן ושכל טוב בעיני אלפים ואדם, ולמה אמרו רבנן בפסילא
 ראיות מבי פסוקים כבר ביאר עליה הנאון הנדוד בעל תו"ש, לפי שלשון
 המשנה מכריח שלא לבד לעצה טובה נאמר זאת אלא החיוב לעשות כן
 ושהוא חיוב זה מדויק גם מלשון הפסוק השני יעו"ש, ומתלמודא רבני
 מערבא על משנה זו בהלכה ד' נראה בעליל שדבר זה כתוב בתורה
 ושני בניאיים ומשולש בכתובים, ובכילא רבא בכללי הש"ס דבייר לן
 מינא בעל החתם סופר וצ"ל, סי' פ"ג (נדפסו בלשוני חבד רח"ד) הוכיח
 מפסחים י"ז ע"א נבי בן ביהיון שאמר לעניים לא מפני שעני צרה כו'
 שצריך אדם להוציא עצמו מחשד לפי שעה אם שיתבאר אח"כ, והיות
 בן אמרתו אני אל לבי שלפתי התובה בצדה אשים התנצלותי וארחיק
 בנסיון כפי להגיד ולספר מושט אמרי אמת מה ראיתי על ככה ומה
 הגיע אלי ללכת ולצדק דברי המעוטים אשר חמה בכתובים בהנחירי
 הלזה :

ואהבה לאל אהלה פניו ואשאלה ממנו מענה לשון לברר ולישר
 מפתח שפתי דרצות אמרי שלא אכשה, אען ואומר שמעו
 נא רבותי יודעי הילכתא ומתניתא ספרא וספרין, הרכה פעמים היה
 לטושפות בין עיני שכתוב בתורה ושני בניאיים ומשולש בכתובים
 שהביא ומציה עצומה היא לספר ולהגיד להודיע ולהודע מגדולת הצדקים
 בתורה כפי וירא וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו' ואברהם היו יהי'
 לגוי גדול כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו

דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וגו' וברבנו ז"ל ע"פ זה ז"ל האריך הקב"ה בשבחיו של אברהם כו' ומפורש יוצא כהכו"ל במד"ר כאן פמ"ט אמר ר' יצחק כל מי שהוא מזכיר את הצדיק ואינו מברכו עובר בעשה ויעוין יומא ל"ה ע"ב בנביאים במלכים ב' ס"ו ה' והמלך מדבר עם נחזי נער איש אלמים האמר סברה נא לי את כל הנדולות אשר עשה אלישע ויהי הוא מספר למלך את אשר החיה את המת והנה האשה אשר החיה את בנה צועקת אל המלך על ביתה וגו' ויאמר נחזי אדוני המלך זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע — ובבבלי לגאון הספרדי מהר"ש לאנידו ז"ל מביא ע"פ זה דרשת רז"ל במד"ר ויקרא אמר ר' לוי מצינו בתורה בנביאים ובכתובים שאין הסב"ה הפין כחילוסו של רשע בתורה כו' בנביאים דכתיב ויהי הוא מספר למלך את אשר החיה את המת כו' זאת האשה וזה בנה — וכי אחרי תרעא הות סאי רבנן אמרי אפילו היתה בסוף העולם הסיע הסב"ה לכאן כדי שלא יהא אותו רשע מספר בנפלאותיו של הסב"ה ושפתי חז"ל ברור מללו במה שאמרו על נפלאות אלישע נפלאות הסב"ה עפ"י הכתוב בפתיחת אוהר יעקב לויקרא על מד"ר ויקרא פ"ג שסיפרו חז"ל מאלכסנדר מוקדן כד הוה חמי ליה לשמעון הצדיק אמר ברוך אלסי שמעון הצדיק שכוננה כי ע"י התבוננותו בצדקתו וקדושתו שאינו רב ניצוץ כטן משיביי אשו ית' הוכיח ואמר עאכ"כ יגדל כה זה בבעל הכחות המאציל העליון יתברך בהמסור עצמו ולכן יפה אמר בראותו אותו ברוך אלסי שמעון הצדיק — ועד"ו מצאתי בס' ילקוט אליעזר על תהלים להנאון המפורסם בעולם האבדק"ה פאקש ג"י במזמור ס"ג מפ' כוונת הכתוב הללויה הללו עבדי ה' — ששיעורו במה שמהללים עבדי ה' בזה נתהלל שם כבוד ה' יעש"ב ולזה כיונו חז"ל כאן באמרם על סיפור נפלאות אלישע נפלאות הסב"ה כי כל שומע חוכה גדולת נפלאותיו של אלישע יתן אל לבו להשכיל שעאכ"כ גדולים אלה אלפים פעמים ככה מעשי אלסינו יתברך ויתעלה ובכתובים כתוב לאמר בס' ההכמה משלי ס' י' וזכר צדיק לברכה :

וגוסף גם הוא עריו שמצאתי באיזה מסומרת של חז"ל בגמ' אגדות ומדרשים שעושים ניח רוחא לצדיקים ושמשתוקקים לזה שזכירו

תוסף

תוכה פרשת מעשיהם וצדקתם והליכתם הליכות כבודש לאחר שנפטרו לחיי עולם — ומקצת מהם אציין פה — במ"ת ר"ם תשא ז"ל וכן משה למד תורה לישראל והדריכן למצות ונתן להם סדרי תורה ופרשיות שקוראין בהם בכל שבת ובכל חודש וחודש ובכל מועד והם מזכירים אותו בכל פרשה ופרשה, ובפ' שקלים אמר משה לפני הכה"ה רבש"ע משאני מרת אין אני נזכר א"ל הכה"ה חידר כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים כך בכל שנה ושנה שסוראים אותה לפני כאילו אתה עומד שם וזוכה את ראשן מנין ממה שסראו בעיני וידבר ה' אל משה לאמר כי תשא את ראש שא את ראש לא נאמר אלא כי תשא (במפ' שם שהוא לשון עתיד) וביבמות צ"ו ע"ב דרש ר' יודה אמר רב ע"פ אנורה באהלך עולמים אמר דוד לפני הכה"ה רבש"ע יהי"ר שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז וכן הוא בירושלמי שכלים פ"ב הל' ז' ויעוויין באשל אברהם סי' תכ"ז מפ' שזיכ במה שאומרים במידוש לבנה דוד מלך ישראל הי וקיים (עיין ר"ה כ"ה ע"א) ויעוויין ג"כ באיגרת יצניה דפרמ"ג בא"א בנוספות ד"ה רובין מ"ש בזה — ובשה"ג להגאון היר"א ז"ל במערכת ספרים גבי סי' זכרונות דמהר"ש אבובי מביא זוה"ק ויחי דף רי"ז ע"ב שרבי יצחק אמר דר' יהודה טרם פטירתו אתינא לנבך למבעי מנך תלרת מידין חד דכר תימא מילין דאורייתא ותדכור מאינו מילין דאנא אסינא דתימא לון משמי בנין לאדכרא שמי יעש"ב:

ובספר הפרדס לרש"י ז"ל דפוס קושטא דה נ"ו ע"ב ז"ל וצדקתך שאומר לאחר מנחת שבת משום צידוק הדין אומר אותו משום כבודו של משה שנפטר באותה שעה, והכי אמר רב שלום גאון בשבת במנחה מותר להתעסק בתלמוד וכו' ומה שאין עוסקים לא מפני שאסור אלא לכבוד משה רבינו ע"ה שנפטר באותה שעה ולפיכך הם בטלים לסיים נשיא שמת כל מדרשות בטלים ולכך נהגו רומר אבות משה היכל תורה לומר הרי אנו מספרים בכבודו של משה רבינו שנפטר באותה שעה ולכך הם בטלים כי כן המנהג אחרי שמת האדם מספרים בכבודו ובמעשיו הנעימים ובכך יהי לו מנוחה טובה ע"י עכ"ה. (בס' ליקוטי בית אפרים להגאון ר' נפתלי סופר ז"ל בדרוש ה' מביא פלא ממנידת תענית

העניית הטובא בכלבני (ד' ווינציאה דה סל"ג ע"ב) וז"ל במנילת תענית
השתא דבטל המיד שרי לעניי ולמיעבד הספר בשבת ולא ידעתי טעמו
של דבר עכ"ל) ומצאתי ג"כ בהנהגות הנאון רבי יוסף שאול ז"ל באו"ח סי'
רצ"ב מציינ ע"ד מנהג אמירת הפרקים לעיין בספר הישר לר"ת סי' בת"ה,
ותכת עיני שם ושם כתובים במיצור דבני הרב שלום נאון הנ"ל ולדבריו
דבני אלקים חיים כיון הנ' ר' מרדכי העניא בע"ס דרישת מרדכי על
אבות במדבר סדמות שם יעו"ש שהאריך בטיב בטעם — ובהיותי בזה
אזכיר מה שנדע"ד ליטב טישית הא"ו בלבוש או"ה סי' רצ"ב ס"ס ו'
שהקשה על מה שנהגנו לומר קדיש יתום אחר אמירת הפרקים בשנת
במנחה והיה ראוי שיאמרו קדיש דרבנן והגיה בצ"ע — ונדעתי הקלושה
נ"ל לומר כיון דהפרקים נאמרים ונשנים עבור כבודו של משה רבינו
ע"ה ומה"ט אין דורשים אז יודע כמובא למעלה והובא ג"כ בהנהגות
הרמ"א סי' בצ"ר וז"ל ונהגנו שלא לסבוע מדרש בין מנחה למעריב ועיין
במנ"א ס"ס ה' (ובאמת שיש קצת סתירה לדברי הרמ"א האלו ממש
ברמ"א אהע"ז סי' ס"ב ס"ס ה' וז"ל ועכשיו נהגו במדינות אלו לברך ז'
ביבות בסעודה ג' כו' וי"א מטעם דרגילים לדרוש והדרשה הוי כפנים
חדשות וצ"ע) מה"ט בטלו ג"כ הקדיש המיוחד לומר אחר הדרשה ככסופה
סוטה ס"ט ע"א ונתתי שמהה כלבי בראותי אחר זמן זמנים ישובי זה
כתוב ע"ס דרישת מרדכי בהסדמה הנ"ל, ובתענית כ' ע"ב א"ל רבא
לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דהוה עביד ר' הונא
כו' ובאליה זוטא פכ"ה וז"ל א"ל רבי אליעזר לתלמידיו בני אתם יודעין
בשבתו של אברהם אבינו מיד אמרו לו תלמידיו לרבי אליעזר יה"ר
שתודיע לנו מיד פתח ר"א ואמר כתיב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם
ויעו"ש בפירוש הנ"ה פאלאני ז"ל מ"ש בזה — וכן במנילה כ"ו ע"ב
ששאלו דרבנניהם במה הארכת ימים והשיבום כו' מימי לא עשיתי
ביהב"ג מפנדריא וכוונתם ז"ל היה בכדי להרהיב הלככות ולעורר רוחות
תלמידיהם למען ילמדו מהם ע"כ הנידו להם ולא כחדו מפניהם יעויין
היטב במנ"א סי' תסס"ה ס"ס ז' וזה ע"ד שכתב הבינה לעתים דרוש ל"ד
ע"פ בשמואל כ"ד י"ט ואתה הגדת היום את אשר עשית עמי טובה את
אשר סגרתי ה' בידך ולא הרגתני וכי ימצא איש את אויבי ושלחו בדרך
טובה

טובה כו' שכונאת אמר שאול לרור המע"ה מה שאתה הנרת היום
 ופרסמת הפעורה הזאת שעשירת עמי טובה ולא הרגתני לא היה זה
 מאתך בכוונה נרועה אלא מפני שימשך מזה תועלת עצמי לוותרך כי
 מכאן ואילך כשימצא איש את אויבו לא ינקם ממנו אלא ישלחנו בדרך
 טובה כי זה ילמוד ממך כו' יעש"ב והובא ג"כ בהקדמת סי' קול סופר
 על משניות ח"ש. ויעויין ג"כ בס' תולדות בעל תורת יקותיאל דה כ"ג
 ע"ב. ובפסיקתא פ"ב פיסקא לפי זכור וז"ל ילמדנו רבינו העובר בין
 הכפרות כיצד הוא חייב לברך כו' הוה צריך אם היה עובר בבית הכפרות
 והוא יודע שצדיק קבור שם צריך להזכיר במעשיו אמר שלמה זכר
 צדיק לברכה — ובהנהגות הנר"ל כותב בפירושו שם וז"ל מכאן נראה
 שנהגו בא"י תוכב"א לראות על חברי צדיקים פסוקים ומאמרים מענינו
 של אותו צדיק הקבור שם, ע"כ — ובהקדמת שו"ת רבינו משולם ז"ל
 מביא זוה"כ בזה וזלה"כ בפי' נח דכך אורחותי דכב"ה לזכאן דעבדין
 רעותי בעו דאדכרון לעילא ותתא ולא יתנשי דכרנהון לדרי דרין לטב
 עכל"כ — ומצאתי במעב"י הנדפס בפראג עם תמנת הח"ס דס"ס ההיא
 דף כ' סע"א שכאשר נפטר הגאון האמתי מהר"ם פישלס רב"ד דה"ס
 הנ"ל צוה הארז בלבנון הנוביי ז"ל לתלמידיו אנשי משמר השומרים
 בלילה שישכבוהו בין שעה י"א ל"ב ויספרו בשבתו גם יאמרו חידו"ת
 משמו וכן נתנה הפקודה מיושני על מדין ב"ד רבה דס"ק ההיא כאשר
 נפטר הנוביי ז"ל יע"ש :

וכבוד הצדיקים גדול מאוד כראיתא במ"ס' תולדות ופי' תשא שהכב"ה
 מקפיד יותר על כבוד הצדיקים מעל כבודו וז"ל בפי' תולדות ע"פ
 ויחרד יצחק חרדה וירבעם כשהיה עומד ומספיר דע"ז ולא יבשה ידו
 כיון שפשט אותה כנגד הנביא יבשה מכאן אתה למד שחם הכב"ה על
 כבוד אותו צדיק יותר מכבודו והן הן הדברים הנאמרי' בזה"ס המפורש
 יוצא מכהל ישראל באור להושענא רבה. ויעויין ברע"ב אבות פ"ד סוף
 משנה א' ובצורר המור פ' בא ע"פ והנעתם אל המישקוף ואל שתי
 המזוזות ד' ווארשא דה טי' ע"ב ומובא ג"כ במוסרי השל"ה ז"ל בפי'
 חוקת ע"פ ויעש משה נחש נחשת יעו"ש. והנה אם בחייהם של צדיקים
 כבודם

כבודם גדול מאוד עאכ"כ דאחר פטירתם יעויין ברכות י"ט ע"א שאני
צדיק"י דסב"ה תבע ביקרייהו :

ובדברי ינותא אזכיר בזה חזות קשות אשר ראיתי וה"ה באו"ה סי' תר"ו
ס"ב אם מת אשר הטא לו מביא י' בני אדם ומעמידם על קברו
כו' ובפר"ה שם כותב וז"ל כתב כס' כנה"ג בשם שלט"ג פרק הוהב
דרוקא בשחטא לו בעורו כה"ס ולא הספיק לשאול ממנו מהילה צריך
לילך ממש על קברו אבל אם לא הטא אלא דאחר מיתה א"צ לילך
על קברו אלא מבקש ממנו מהילה במקום שביישו עב"ד והובא נ"ב
בסיעור במנ"א סי' זה ס"ק ז' — והנה עלה בדעתי הסלושה להביא
ראי' לשיטת השלט"ג ממה דאיתא ביומא דה' כ"ב ע"ב ע"פ בן שנה
שאול במלכו דאמר ר' נחמן בר יצחק כבן שנה שמלוכלך בטיט וצואה,
ואחיואו ליה לר"ן סיוטא בהלמי' וכו' ואמר אח"כ נענתי לכם עצמות
שאול בן קיש מלך ישראל, ולא הזכירו חזו"ל שר"ן הלך על קבר
שאול הרי בעליל ראי' לשיטת השלט"ג, אך קשה לע"ד יעויין הנינה
כ"ב ע"ב דאמר ר' יהושע על מה שב"ש אומרים שכלי הרס אינו מציל
רק על אוכרים ומשקים ועל כלי הרס בושני מדבריהם ב"ש וכו' נטפל
לו תלמיד א' מתלמידי ב"ש אמר לו אומר לך טעמן של ב"ש מיד הלך
רבי יהושע ונשחטח על "קברי ב"ש" אמר נענתי לכם עצמות ב"ש וכו'
אמרו כל ימיו הושחרו שיניו מפני תעניותיו, והרי כאן פגע ר' יהושע
בכבודן של ב"ש אחר פטירתן ואעפ"כ הלך וביקש מחילה על קברם,
ונראה לענ"ד לישב דהנה המהבר כס"י זה פוסק שאם הקניט לחבירו
יפייסו ג"פ ואם אינו מתפייס אינו זקוק לו אבל אם הוא רבו צריך
לילך לו כ"פ עד שיתפייס, ומארי' דהאי דינא הוא הרמב"ם בפ"ב
מהלכות תשובה הלכה ט' ומקורו ברוך מיומא דה' פ"ז ע"ב מדבר אויל
לפייס לרבי חנינא תליתר עיוכ"פ ומקשה בגמ' היכא עביד הכי והאמר
ר' יוסא בר חנינא כל המבקש מטו מהבירו אר' יבקש ממנו יותר משרשה
פעמים ומשני רב שאני ומפ' הרמב"ם יען ר' חנינא היה רבו של רב
במבואר במניד משנה שם והנה אה' שרש"י חולק בפירוש הנמ' עם
הרמב"ם ומפרש רב שאני שרב מהמיר על עצמי היה מ"מ הדין זה דין
אמת

אמת וגם הוא מודה שאם הוא רבו הולך לו כמה פעמים לפייסו כמבואר
 בפר"ה סי' זה יעושי"ה ועפ"י הטו"ז בסי' זה סי' א' מדויק דין זה משלון
 ר' יוסי בר חנינא המבכש מטו מהביר"ו כו' משמע דווקא בחבירו אבל
 לא ברבו — ועפ"י שנראה שיש חילוק בין רבו לחבירו בחיים יש לחדש
 ודומר ג"כ שמה שהקיל השלמ"ג שאם חרפו לאחר מותו א"צ לילך על
 חבירו זה ג"כ דווקא לגבי חבירו, אבל אם חטא נגד רבו אף שחרפו
 לאחר מותו צריך לילך על חבירו דווקא, ועפ"י יש לישב שלא יוסשה
 על השלמ"ג מנמי חנינה הג"ל, דהן אמת שרבי יהושע רא היה מתלמידי
 ב"ש דסתם ר"י הוא ריב"ח כמובא בסה"ד והוא תלמיד ריב"ז כאבות פ"ב
 מ"ה וריב"ז תלמיד הילל כסוכה כ"ח ע"א, מ"מ הרי פסק התה"ד דגדול
 הדור את שלא למד הימנו כלום נחשב רבו ואין רשאי להסב לפניו
 בלילי פסחים והמסור מתוס' ברכות דל"א ע"ב ד"ה מורה ששמואל היה
 נחשב מורה הלכה בפני רבו אף שלא למד לפני עלי יען עלי היה גדול
 הדור (עיין מרש אגדת בראשית פ' תולדות שעלי היה כה"ג ואב"ד)
 כמובא בסעודה ביה"י יוסף סי' תע"ב ויעוין מ"ש על התה"ד הזה בסי' יד
 שאול יו"ד סי' רמ"ד אות ה' ובסי' יד מלאכי הביא כמה ראיות ברורות
 לדין זה יעו"ש בערך ריש לשיש, וכיון דב"ש היו גדולי הדור נחשבים
 לרבותיו וע"כ הלך על כפריהם ממש, ואם דלפ"ז היה קשה מנמי יומא
 הג"ל אמאי לא הלך ג"כ ר"ל על קבר שאול דהרי גם שאול היה גדול
 הדור בעירובין ג"ג סע"א שאול דלא גלי מסכת' ויעו"ש מ"ש עד הנלוך,
 אמנם זה לא כשיא דהרי כתבו התוספות יישים ביומא שם שה"ו שחירף
 או ביזה ר"ן לשאול אלא כוונתו היה שהיה כ"ב עניו שלא היה מספיד
 עד כבודו דכתיב אם לא שויתי ודוממתי נפשי כנמול עלי אמו כנמול
 עלי נפשי וסיוט' דחוא רק על שלא דיבר בלשון נקוי כלפי שאול
 יעו"ש וכי כן דבאמת לא חירפו ע"כ לא הוצרך לילך על חבירו אף שהיה
 גדול הדור, שוב חשבתי ליישב שר"י אמר זאת עוד בחיים של ב"ש
 ומצאתי אח"כ כן בסי' פתח עינים חידא"ג דיומא לה"י חידא"א, אבל זה
 דוחק דמשמעות הנמי בחנינה שם נראה שזה היה לאחר פטירתו ושוב
 מצאתי בפירוש בסי' האגודה על מס' חגיגה דף קע"ב ע"ב שזה היה
 לאחר פטירתו של ב"ש שכתבו קדשו שם כתוב כן הניא אמר ר' יהושע
 בושני

בושני מדבריהם כו' מכאן למדנו עונש למדברים על שוכני עפר עיין
מס' יומא ובס' אבי העזרי עכ"ל, וכאשר הצעתי דברי אלה לפני אדוני
דורי הרב הנאון הגדול מו"ה יעקב סג"ל פראנער נ"י האב"ד דס"ק אדא
והגדיל יע"א כתב לי שיען פנע ר"י בכבוד רבים ב"ת שמאי ע"כ הלך
על כבריהם ממש יעויין עצמות יוסף קידושין כ"ח ד"ה הקורא לחבירו
מ"ש מחשוכת מהר"י מינש עכ"ד. שוב עלה בדעתי לומר שר"י עשה זאת
להלוך על כבריהם מנודל חסידותו כמו מה שהושחרו שיניו מפני
תעניותיו ע"ז שעשה מרוב חסידותו, ואחר שלש שנים שכתנתי זאת
עיינתי בפנים בשלטי"ג פ"ה הזהב גבי אונאת דברים ומצאתי קושיתי
וישוכי זה האחרון כתוב שם משמ"י דרבינו יחיאל מארי' דהאי דינא שר"י
לפנים משור' הדין הוא דעבד וששתי מאוד שכיוונתי לשר צבא ישראל
רבינו יחיאל ז"ל :

והטעם למה כבודם גדול יותר לאחר פטירתם לפי שגדולים צדיקים
במיתתם יותר מבחייהם כנפ"ס דהולין ז' ע"ב, ויעיין סנהדרין
מ"ז ע"ב כברי דרב הו' שקלי מיני' עפ"א לאשתי ברת יומא ואלמלא
תפלתן של שוכני עפר לא היה תקומה להחיים אפילו חצי יום כמובא
מהוה"ס במעב"י הגדול חלק שפתי רגנות פכ"ד וז"ל מצינו כי המתים
מתפללים על החיים שכן כלב נשתטח על כברי אבות וממעשה שאירע
לרי אבא הובא בפ' שמות דף מ"ז ע"ב נראה זה ברור ששאל למת אי
והיה זה לחמי בר ליואי ואמר לו ואתון ידעתון בצערא דחיי והשיב לו
שר הקבר אי לאו בעותא דילן על חיי לא יתקיימון פלגות יומא עכ"ד,
ועיין במדרש רבה תשא פמ"ד ע"פ זכור לאברהם כו' פתח ר"ת בר אבא
נפן ממצרים תסיע וכו' מה הנפן היא היה וגשענת על עצים מתים כך
ישראל הם חיים וקיימים וגשענין על המתים אלו האבות, ויעיין במכירתא
בשלח ע"פ ותעל שכבת הטל ר"א המודעי אומר עלתה תפלתן של אבותינו
שוכני עפר לפני המקום יעושה — והם מנינים על העיר אשר שוכנים
שם במנוחת כבודם ככ"מ פ"ד ע"ב אויז רבנן לאיעסכ ביה בראב"ש לא
שבקו בני עכבריא דכל שני דהוה ניים ראב"ש בעיליתי לא סליק חידא
רעה דמתייהו יעש"ב :

ומה"ט מצינו בכתוב"ר תענית ט"ו ע"א וכן בירושלמי שם שיוצאין בתענית
ציבור לבית הכבדות כדי שיבקשו המתים עלינו רחמים וכן שם
כ"ג ע"ב ר' מני ברי דר' יונה אשתתח על סברי דאבוה ויעויין בדרישה
יו"ד ט"י שם"ו מה שהביא מתשובת מהר"ם בזה עש"ה. ויעויין מדרש
טהלת ע"פ אם קהה הברול מתלמיד א' מתלמידי רשב"י ששכת תלמודו
והלך הלוך ובכה לבית הכבדות יע"ש מעשה רב. וכן מובא מנהג זה
לילך ולהתפלל במקום מנוחת הצדיקים הי' פעמים בשולחן הטהור אשר
לפני ה' ברמ"א תכני"ט ס"י ובמחבר תכס"ח ס"י ובס"י תכע"ט ס"ג וברמ"א
סוס"י תכפ"א ובס"י תר"ה. ובדברי קדשו של הברכ"י ס"י תכס"ח אות
י"א ד"ה הנודר לילך על סברי צדיקים, וז"ל אה אם יושב בא"י ונפשו
אותה להשתטח על סברי צדיקים כח"ל או יושב ירושלים ורוצה להשתטח
על סברי צדיקים שבא"י שרי לילך אדעתא להזור משמי' דמהר"ם מורחי
בס' פרי הארץ. ומובא ג"כ בס' עורה שחר רהנאון הנדול בעל שו"ת
כנף הננה נ"י באות הי' ערך סברי צדיקים יעו"ש. ובשו"ת יד אליה' סימן
ל"א מכריה מנמי תענית הנ"ל שאם יש ב' בתי כבדות בעיר צריכים בת"ב
או תענית ציבור ללכת על שתיקה. יעו"ש ובשו"ת בנין ציון סוס"י קט"ו
ובס"י הנהגות ארם להגר"ד אופ"ה דה כ"ה ע"א דפוס יעטניץ. שעס"י
הארז"ל טוב לילך לשם בער"ה ובט"ו להודש. ויעויין מזה בהפא"י
עדיות סופ"ב. וברמת שמואל הירדשי כ"מ על דה פ"ג ד"ה יומא חד ריש
ירחא הוה ננה ולא אתי ז"ל משום דככל ריש ירחא נשמות הצדיקים
באים לגופם לכך אמר אדמוקמיני' לאברהם כו' מה"ט נשתרכב המנהג
לילך בכל מורד הלבנה בער"ה לסברי אבות דבקש רחמים בעוד הנשמות
בנות ומנהג של ישראל תורה הוא. וכתוב בזה ד"ג בליקושים ממהר"ם
האנית ז"ל ששכס"ם ברכת אליה דה נ"ו ע"א. ובשער ההכנה דל"א כתוב
שהמחבר בעד סמיכות הכמים ז"ל צוה ראשתו שבכל ער"ה תבא על
סברי להתפלל, ובהמדה אריה הלכות מנילה דה ג' ע"ב כותב טעם למנהג
שהולכים על הקברות ביום היאצ"ט כי עי"ז מתעוררים שם כתישבה
ומתכנים נפש הנפטר ומביא מקור לזה מסנהדרין ע"א ע"א מר' יונתן
שישב על קבר בן סורר ומורה יעש"ב ובש"ך יו"ד ס"י קע"ט ס"ה ט"ז
מ"ש מהלבוש יעו"ש. ובאגודה דמו"ס מביא מקור להמנהג שנהגו להקיף
את

את הבית ההיום עמור חולי או למי שיש לו צרה ה"ו ממי שמחית פ"ו מעשה באשה א' שהלכה בתה ועלתה זו והטיפה העורה ולא זזה משם עד שבאו ואמרו לה נתפאת -- וביבמות קכ"ב ע"א ברש"י ד"ה תלתא רינלי מביא תשובת הנאונים שיום שמת בו אדם נדוד טובעים אותו לכבודו ומדי שנה בשנה כשמוניע אותו יום מתקבצים ת"ה מכל סביביו ובאים עד סברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם, ואין הישש כזה משום דורש אל המתים כמבואר בארוכה בשו"ת מהר"ם שיק האו"ח סי' רצ"ג. ומילתא דתמיהי מדבר דכירי מיה דאיתא בריטב"א תענית דפוס פראג ט"ו ע"א ד"ה ולמה יוצאין בביהמ"ב ומובא במחז"ב סוסי' תספ"א משמ"י דסי' רנ"ל ישרה שדבר פשוט שאין יציאתם לבית הכפרות להתפלל שם שאסור להתפלל בביהמ"ב משום לועג לרש עכ"ל, ויעוין כזה תוס' ב"ב ט"ז סע"ב ד"ה שהושיבו ישיבה בסוה"ד, ויש מזה נחת רוח למתים כדבר האמור בספר הסידים סי' תשי"ו וז"ל ברוכי הנלעדי אמר אמרת בעירי כי הנאה יש למתים שאוהבים הולכים על קבריהם וכוונת המובא בשוה"ג הנ"ל מבואר שם שר"י ביטש מריודא שיבא על כבודו להתפלל בכך שבעת הימים:

ויען כבודם נדוד מאוד ע"כ מנהג ישראל תורה להעמיד על מקום מנוחת כבודם מצבת אבן אשר חקוק עליה בעט ברזל תוספת פרישת גדולתם וצדקתם ומעשיהם מעשה רב עם שמם הטוב, ומובא בספרים משמ"י דפענח רזא שיש למנהג זה מקור בתורה דכתיב בסו"פ ויהי וייושם בארון במצרים וסמך ליה ואלה שמות מכאן מקור טהור להעמיד מצבה עם שם הנפטר, וכן נמצא בספרים שמנהג הדמין הוא, יעוין בליקוטי מהר"ל דפוס ווארשא דה פ"ו ע"ב וז"ל מהר"ל אמר שפעם אחת בימיו מצאו מצבה אחת בכפרות מנצא והיה כתוב בה שפחה חרופה והיה הפרט מיום הקמתה עד אותו היום י"א מאות שנה יעו"ש ובסוה"ד אלף השישי תכ"א ו"ל שנת התכ"א בהודש אלול לסה"י אנשי מקום ס"ק וזרמו אבנים מבית הכפרות גם בחודש תמוז תכ"ב לכהו המתיר ומצא אבן אחד שהיה חרות בו איש בחטאו מת כי כשנים הקדמונים היו דנים שם דיני נפשות ונקבר שם איש שדגו אותו למיתה יעו"ש

יעו"ש, גם לעמודי עולם ומסדי דור, כמו מצבת הר"ח ז"ל הנדפסת אצל רי"ף הולין ומובאה בשו"ת ח"ס ה"ו סי' ה':

ואף דאיתא בירושלמי שקלים פ"ב הלכה ז' ובמדר' וישלח פ' פ"ב תני רשב"ג אומר אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הן הן זכרון ובקהלת יעקב דמהר"ט אלנאי ז"ל כותב שכלל מה שאמרו חכ"ל כל מקום ששנה רשב"ג הלכה כמותו אף על כרייתא נאמר זה, וכן פסק הרמב"ם דין זה בהלכות אבלות פ"ד הלכה ד' ולפי"ז קשה האיד' מעמידים מצבור על מקום מנוחת קדושי עליון, כבר נפתחו שערי התירוצים על היתר קושיא זו — ראשון לציון בס' נה"כ פי' וישלח פסוק ויצב יעקב מצבה, ובשו"ת מרנא הכ"ס ז"ל יו"ד סי' קע"ח ובס' זכרון יהודא מהגר"מ א"ש ז"ל. וכן האריך כזה בס' ליכושית בית אפרים דרוש ט"ו וכותב בזה וז"ל וטוב המנהג שכותבים על האבן מעלות הצדיקים הנפטרים כדי שאחרים יהיו יודעים מי היו הנפטרים, וגם שמצינו בירושלמי אין בונין נפש על סברי צדיקים זהו אם בונין הנפש בעד הנפטר עצמו שלא יהא נשכח שהיה בעוה"ז אבל אם בונין הנפש הוא לטובת אחרים שיכחו מוסר ויהיו זוכרים מאין באת ומי היו אבותיו ומי היו מוריך וכו' באופן זה מצוה גדולה הוא להעמיד אבן על סברי ולחטוק עליו השבחים יעו"ש"ב, ובדברי שאול מה"ת פי' וישלח:

ובאשר זכיתי זה איזה שנים ביום צום החמישי להשתטח ולהתפלל על הבית החיים הישן אשר פה עירנו עיר עוז לנו מכאד, חכמים וסופרים צדק ילין בה סרתא קדישתא פרעשכונג יע"א, מה נורא המקום הזה הדומה להר סיני (כמדרש הוית שיה"ש ע"פ לריה שמניך יעו"ש"ה) מקום מנוחת ראשי גולת אריאל נשיאי ישראל נאוני הנאוטם עמודי עולם בתורה ועבודה, שרי המישים קדשי הקדשים, רכני ישראל ופרשים מרגן ורבנן עירין קדישין ברמות בני אנשא וצוק"ל זי"ע ובעד כד בירת ישראל, ותבט עיני בשורות אותיות השורות המוקסם בעט ברזל על מצבות הנצבות ועומדות על מקום מנוחת מאורי הנורה הנ"ל. והוה הוית שבכמה מהן לא כהל' כתבא למקרי, אותיות פתוחות לכודש ותוכן

ותוכן חול ועשבים אשר עלו עליהם, סנאתי לציונים ארו סנאת גדולה ואמרת ציון הוא דורש אין לו מכלל דבעי דרישה, סכלתי עלי לנקותם מעפר ועשבים אשר עלו עליהם, ולהעתיק את כל פרישת הכתב המתנה תוסף תהלות הפארת גדולי ישראל עמודי עולם הנ"ל, ולהניחם בספר לזכרון למען יעמדו ימים רבים, וספחתי להם גם כתב יושר דברי אמת ההרותים עד ציוני יושבי על מדין אשר הליכות עולם להם הלכות גדולות והלכות הצובות, גם משאר גדולי ישראל הנטמנים בהלכת השדה אשר לארסינו מלך יתברך ויתעלה לעילא מכר ברכתא :

ונוסף גם עליו מה שמצאתי רשום בכתב אמת על מצבות טפסרי ישראל פרנסי ומנהיגי דורות דעה ההם אשר הערו למורת נפשם לירך כמו אש ורחבה להסות להנין ולהציל דת ישראל ואתרהיש להו ניסא כהבטחת הו"ל בברכות י"ט ע"ב, והן הנה היו לבני ישראל להציל אנשים אשר להרג ממו ורסוחיט למות, ואהת מהלכות גדולות דבני מערבא שהעוסק בצרכי צבור כעוסק בדברי תורה דמי כמובא בתוס' ברכות דל"א ד"ה רב אשי יעו"ש, גם מאנשי היל יראי אלקים צדיקים בנעלם שסנפו עצמם בתעניות וסינופים כל ימי חייהם ימים אף לילות רצופים ומפירש יצא מפי גאון הגדוד מרנא ורבנא בעל ה"ס ז"ל עליהם שהיו מל"ו צדיקים די בכל דר ודר כסוכה מ"ה ע"ב, ושהיו מיסודי עולם כבירושלמי כתובות פ' הנושא הלכ' גי יעושיה ופעם א' עלה בדעתו דעת פעוטות לפרש מ"ס באיוב ג' פכ"ב וכ"ל לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלקי בעדו, שיעור מ"ס הדזה מודיע לנו שבשכיל נבר המים אשר מסתיר דרכיו הטובים ועדכותיו ופעולותיו בקודש והכל אצלו בהצנע לכת, צדיק כזה כ"כ חשוב בבית מלכו של עולם, עד שאם פתנמא יתיב להביא יום ענן וערפל לבית יעקב, גם מדת הדין המתוהה מסכמת לבטל פיססא בישא ההיא עבור צדקות בנעלם של צדיק תמים הלזה, וגלזה גם עליהם טופס הכתב הניהן לפרות על מצבת נשים צדקניות נשי גאוני ארץ מרנן ורבנן ותסיפי הדור ז"ל, עבור הלכה הפסוקי בהו"ל שבועות ל' ע"ב וע"ז דה ל"ט אשת חבר הרי היא כחבר ויעויין בט"ז יו"ד ס"י רמ"ב ס"ס י"ד (ובספר ילקוט סופר כדושים לנשואין אות כי סיבין הרבה בזה יעו"ש) וזה שנתים שנה

שנה עלה בדעתי הסלושה להדש דהא דנפסק ביו"ד ס"י שס"א שנהנו
 דהכל לגבי הרוית אשה ב"מ כדמאן דלא קרי ותני שדין זה לא נאמר
 לגבי אשת ת"ה מטעמא הנ"ל דרז"ל אשת הבר הרי היא כהנר והיום
 כפתחי ספריים מצאתי שכוונתי ב"ה בזה להנאון בעל מטה משה ז"ל
 בחיבורו ההוא חלק הנמ"ה דפוס פפד"מ דף קט"ו ע"א אחר שמכיא שם
 דין הנ"ל שבס"י שס"א כותב בזה"ל ונראה דאף מי שסובר דאשה דינה
 כמאן דלא קרי ותני, הוי נשי דת"ה אשר מצפין יום ורילה לביאת
 בעליהן מביהמ"ד ואז מאכילין ומשקים אותם דינן כמי שסרו ותנו בעצמן
 כדאיחא במס' יומא שוא לכלם משכימי סוס מאהרי שנת אוכלי לחם
 העצבים כן יחן לידידו שנה אמר ר' יצחק אלו נשותיהן של ת"ה
 שמגדרות שינה מעיניהם בעוה"ז וזכות לחיי העוה"ב עכ"ל, ויעוין ג"כ
 מגילה כ"ח ע"ב דפרס אספדה לכלת"י בני כנישתא כו' :

ואמת נכון הדבר להזכיר שאה שטרחתי עצמי בטרחות מרובות לא
 יאומנו כי יסוגרו, בכדי להודיע איה מסוס כבוד מנוחת כל גדולי
 ישראל אשר ישבו פה, עם כל זה לא עלתה בידי למצא כולם, והמשה
 מי יודע איה מסוס כבוד מנוחתם, לזכר עולם אוכיר ארז שמותם ז"ר,
 ה"ה ראש וראשון יומא טבא לרבנן ה"ה מרנא הנאון האמיתי רבי יום
 טוב ליפמן ז"ל ממנורשיו ווינא, אשר היה אב"ד ור"מ דפה כבר בשנת
 התנ"ה כמו שהבאתי בפנים הם' העתק הסכמתו שנתן בשנה ההוא על
 ס' הסדוש והנורא ויכהל משה, (נדפס בדעסוי שנת תנ"ט) ושרשה
 במועצות ודעת ב"ד רבה של מרנא ורבנא הנאון האמיתי רבי מאיר ברבי
 ז"ל, הנאון רבי יצחק שאכרלם בעדמ"ח כי קרבן אשם על עשרה מכב
 ובהסכמת מרנא המהר"ם ברבי ז"ל ע"ס זה מתנה תוסף שבח, והנאון ר'
 צבי דוב ב"ה מיכאל לייב ז"ר מרגליות אבי זקנו של הנאון מו"ה עקיבא
 יוסף נ"י בעה"ה ירושלים תובכ"א כמובא בהדמ' דספרו ברית עולם ה"ג
 בד"ה והנה כבר, יעו"ש, והנאון רבי דוד סיצע אשר ישנו הת"י על כמה
 מעשה ב"ד בימי מרנא מהרם ברבי ז"ל הנ"ל, והחמישי הוא כהנא רבה
 ת"ה הגדוד מו"ה מיכאל כהן ז"ל מס"ה סערדיהעל יע"א שנפטר פה
 בהקדש בחג העצרת שנת התקע"ב, שהיה חתן הנאון בעל אוהל דוד,
 וסיפור

וסיפרו זכני שער שמרנא ורבנא בעל החם סופר וי"ע פתח עליו האי
 ספרנא וביום העצרת בהקריבכם מנהה חרשה לה' בשנועותיכם, ובפינקס
 המתים דשנה ההוא כתוב עליו בזה"ל "ואת תהי' למזכרת שנוטר כבוד
 התורה ביום ב' של עצרת, בשנת התקע"ב ליצירה נוסל כבוד הצפירה
 ונאבד ספיר ויהלום כחן צדק אשר לוקח ה"ה הרב חריות וכטי מו"ה
 מיכאל כהנא רבה בן התורני מו"ה הרש כ"ץ מק"ס סעריהעל תנצב"ה"
 סיבת זו האבידה אשר יאמר כי הוא זה כי מקום מה נורא אדמת קודש
 הלזה עומד סמוך איזה אמות להנהר הגדול נהר דונאיי, וככל עת תנכורת
 המים הן ע"י נשמים או סמוך לימי ניסן ע"י הפשרת שרנים והנהר
 ימלא על כל גידותיו רדיפי מיא מים רבים אליו יגיעו בעד נעיצין והריצין
 שבתומה, וכאשר יעלו כן ירכו ויפרצו פרצות הרבה כאבני הקודש ההם
 וגם יהרסו ממקום עמידתם עד נפוצו א' הנה וא' הנה ושעירים אלו
 המה שער כותש עיניו מפסיק כל צורות האותיות, והוא הדבר שנצטער
 בו אותו צדיק מרנא ורבנא רבינו הקדוש בעל החם סופר ז"ל בסי' הזכרון
 שלו דף ט' ע"א דבר בקדשו על מאורעות דשנה הנוראה תקס"ט לפ"ס
 ביום י"ב שבט דשתא ההיא בא שטף המים אל תוך עירינו והשטף הויס
 בתים למאות, והעולה על גביהן כי בעו"ה כהטאינו היתה יד ה' בנו
 ובאבותינו זה הטויי שכני כי מהמת השטף נהרסה חומת בית הכנסת
 ונשתברו המצבות וגם הבתים של קדושי עליונים מקום קברי רבנים וי"ע
 אשר בנו ציון על קברם הכר נהרס, עוד זאת נהי' נהיתה לבית מועד
 לכלל חי מקום מה נורא הלזה בשנה ההוא עת היתה עירינו במצור
 ומצוק מקור תרועת מדחמה בעת בא מלך גדול נאפוליון ובנה עליה
 מצודים, ויהי מקום קדוש הלזה לאשפות היצים מרוב החיצים אשר ירו
 המורים במשת לתוך העיר, כי אדמת קודש הלזה היה כמטרה להין.
 מכיון נגר מקום מושב מושכי הקשת בכתוב ג"כ בסי' זכרון הנ"ל למרנא
 ז"ל בדרוש לט' תמוז דשתא ההיא בדה כ"ה יעו"ש, ועוד בה שלישיה
 בשנת ה"ת ראלף השישי כאשר בא האויב לתוך עירינו ביום שביעי
 של חג הפסח לשלול שלל ולבזז אחב"י (אשר לזכר ניסי היום ההוא
 תימן ויסד מרנא בעל כתב סופר ז"ל לומר בכל בתי כנסיות מזמורי
 תהלים קודם תפלת מוסף דיום ההוא, וגם שיתכבצו אנודות אנודות סגל
 הבורת

חבורת אלופי לומדי תורה דפה לביהמ"ד דהכרת הש"ס בכל שעה ושעה
מכל היום ההוא. ללמוד שם, ועוד היום עושים כן ויחלקו השעות לאיש
איש ביום זה ממרנא ורבנא אדמו"ר הנאון האמתי נ"י) אז נקהלו אל
עמם שוה ג"כ ושברו לשכרי שבירים הרבה מהמצבות וציונים האלו,
ואם כי אלופי נבאי הח"ס דג"ה יצ"ו עשו כל אשר היה לאל ידם בנו
הנהרסות ורפאו הישברים שכר אל שכר יהדיו הדביסו ככ"ו לא עלתה
בידם לתקן הכל :

ואחרי נמרי מלהעתיק כל טופס המצבות אספתי ג"כ לזה את כל הנודעות
מהטמונות סדר יהוסם כבודש של גאוני עולם מרנן ורבנן צדיקי
ישראל הנ"ל (יעויין ברכות כ"ו סע"ב נוקמי' לר"א בן עזרי' דהוא עשירי
לעזרא ובהסדרת הנאון הספרדי בעל צוה דבש על רות מביא מדרש
אספה וז"ל אמרו בשעה שכלו ישראל את התורה נתקנאו או"ה בהן
מה ראו להתקרב יותר מהאומות סתם פיהם הכב"ה ואמר להם הביאו
לי ספר יהוסין שלכם הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מביאין ויתילדו
על משפחותם ככך כתיב אלה המצות אשר ה' את משה אי' בני'
בהר סיני ואה"כ שאו את ראש שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל
היהוסין שבהם עכ"ל) גם את אשר יכולתי להתודע ממנהגיהם והליכותיהם
הליכות כבודש ואת כל הקורות אותם. ורבים מת"ה ויראי ה' בראותם
את הלקוטים אלו בידי עוררוני מאוד ליתנם בדפוס ולהפיצם ע"פ תבל,
ואף שהפצירו בי לא נשיתי שכמי לזה כי אמרתי עוד הזון רמועד.
אמנם אחרי כן נאבד ממני קונטרס גדול אשר בו אנא נפשא כתיבי
יהבית רוב מליקוטים האלו, וחדדתי עליו הידה גדולה כי לא נותרו בידי
רק איזה ניירות מהעתקות וליקוטים האלו, ונצטערתי הרבה פעמים על
זה, ובהורה זה עלו בזיכרון לפני מימרות רז"ל אשר הבאתי למעלה וגם
נזכרתי במ"ש הפלא יועץ ערך דיבור שמצוה לדבר בשבח הצדיקים
ושנחנו משם הר"י בעש"ט ז"ל שהמדבר בשבח הצדיקים חשוב כאילו
עוסק במעשה מרכבה, נתתי אל לבי אולי יעורני ה' אתחיל לסדרו
מהדש ואם יגמור ה' בעדי אוציאם אי"ה לאור עולם, וכאשר התחלתי
לסדרו מהדש אינה ה' לידי הרבה כ"ס מנאוני ארץ גם כל התכנות
גדרים

נדרים וסמיכים שתוספו נאמרו ע"פ שישבו על כסא הרבנות פה, ואותן
 מצאתי בפניכם הנדול דמהילתינו ובפניכם הכנות הה"ס הלא זה אור
 מוצל מאש דערב עצרת דשנת תקע"ב מובא בפנים הספר ותשובות
 הן ואפ"ן נמטי' לאלופי סהל ואלופי נבאי הה"ס ג"ה שהרשוני להעתיק
 כל הכתוב שם, אשר כמה הילכתא נבירא איבא למשמע מיניה
 ומציאות אלו נתנו לי ע"ז ותעצומות לנמור בעזרי את אשר ההחלתי
 להפיץ ליכונים אלו ע"פ תבלי יעויין בהסדמת ס' הברית דף א' דפוס
 ברין מכיא וזה"ס פ' תוריע עלה מ"ו וז"ל: כמה דעונשא דבר נש בנין
 מדה בישא כך עונשא בנין מדה טבא דאתא לידיה ויכול למללא ולא
 מלין, בנין דפנים להאי רוחא ממללא דהא אתתקנת למללא לעירא
 ולמללא לתתא וכלא בקדושה וכו' דכתיב נעלמתי דומיה החשתי משוב
 וכאבי נעבר עבד"ס, גם כבצתי לזה את אשר יכולתי להתודע ממנהני
 הה"ס ג"ה שנהגים פה כי מנהג ישראל תורה וז"ל בית להם יהודא יוד
 ס"י שניב ואין להכרא סדישא לשנית מנהגם ויעו"ש מעשה רב, וראיתי
 להעתיק בזה מקנטרס אהרין למחזיק ברכה מהנאין חיד"א ז"ל בס"י ג"א
 אות א' מכיא בזה מס' הישר לר"ת בכ"י דף ס"ף בתשובה דרבינו
 משולם וז"ל וכל שאינו בסי בסי ר' עמרם ובה"ג ובמ"ס ובפירי ר"א
 וברכה וכתלמודינו ובשאר ס' אנדה אין לו להרוס דברי הסדמונים
 ומנהגם כי עליהם יש לסמך בדברים שאינן מבחישין תלמוד שרנו אלא
 שמוסיפין והרבה מנהגים בידינו על פיהם וכו' עכ"ל. ויעויין בזה ג"כ
 בהקדמה למדרש אנדה בראשית ויעויין בשו"ת מרנא בעל התם סופר
 ז"ל ביו"ד ס"י שכ"ז שמכיא ספור למנהגי ה"ס ג"ה ושיסודתם בהררי
 קודש, ואם כי מרנא ז"ל לא מצא סמך למנהג הנעפליך, בא ממלא
 מסמנו מרנא בעל כ"ס ז"ל ועשה סמוכות למנהג זה מירושלמי מפורש
 במס' פאה יעויין בתשובותיו חיו"ד סימן סע"ה:

וכראתי בשם את סנטרסי הרזה אבני בית דלוצר ע"ד הכתוב בס'
 ירמ"י ס"י ה"י ואיד בירת היוצר והנה עושה מלאכה על
 האבנים יצן כי קנטרס זה כולל פתשנן הכתב החרות על האבנים אבני
 זכרון לבני, ובתיבת בית היוצר רמז שמי בסרבו וראיתי בסנטרס הסמיכה
 למהלבי"ח

למהרל"ח די ווינציאה דא רע"ז ע"ב משמיי דקודש הסדשים בעל הרוקח
ז"ל שכל אדם ירמו שמו בספרו :

וחובה עלי להתנצל עצמי על שלא כתבתי תוארים על ראשי גולת
אריאל אספקליראות מאירות נאוני נאונים מרנן ורבנן המובאים
בקונטרס זה כי נתתי ללבי דברי נאון ישראל רבי זאבל אינר ז"ל בע"ס
עטרת פז ורימון פריץ בהסכמי על ס' תוס' דרע"ס על המשניות מפרש
מ"ה (במשלי ס' י"ז פסוק ג') מצרית לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו
שהכוונה כמו שלהזהב וכסף צריך לכל אחד לפי חשיבותו כלי מיוחד
לבהינתו כן נבחן מעלת האיש לפי מהללו המהללים אותו סטן נערך
ע"י קטנים וגדול גדולים יעריכוהו וישכחוהו וע"כ מתנצל עצמו שלא
יכול לכתוב תואר על ראש גולת אריאל רבי עקיבא אינר ז"ל יעו"ש
ואם ארו בלבנון כותב זאת האיד יבא אוזב אשר יוצא בקיר סטן
שבקטנים כמוני לכתוב תוארים. גם לא יכולתי לסדר המצבות עפ"י ערכי
הקודש כי קמא קמא דמטי לידי כתבתים בספר :

וטרם אכלה לדבר אתפללה להו וכפי פרושות השמימה בתפילתי
תפלת הדיוט אנא ה' שמע נא אל תפלת עבדך ותן דברי אלה
אשר המה בכתובים בקונטרס זה להלהיב הלבבות לתורה ועבודה ורבים
ילמדו לעשות כרמות תבנית הנהגות הנאונים וקדושים המובאים בקונטרס
זה וארשת שפתי יערב לפניך מלך אל רם ונשא אנא ה' הארך נא ימי
אדמו"ר רב האי נאון ישראל מופת הדור רשכבה"ג צדיק יסוד עולם
בקש"ת מרנא רבי שמחה בונם סופר נ"י האב"ד ור"מ ור"מ רבתיא דפה
הגודר גדר ועומד בפרץ לבלי יעלה הפורץ על מנהגי ישראל קדושים
ועוד ינוב בשיבה דשן ורענן לפני שמש שמו ינון :

והשקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל ואת
האדמה אשר נתת לנו ותשוב ממצוות נדחינו ותפנה לסומם מובהגו.
ותקבץ המונינו ועוד ישבו בשערי ירושלים וזניינו סגנינו ונאונינו ונוכח
לראות

לראות במהרה פאר משיח צדקינו בן דוד נואלינו. תחיית המתים והשבת
אברה נדחי ישראל לארצינו או ימלא שחוק פינו רינה לשונינו.

דברי המלכט ומסדר הקטן והצעיר יצחק ווייס מפ"ב.

היום יום השישי מעלי דיומא שבתא לסדר ולסחת את שתי אבני
השוהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל סת"ר לפ"ס פה פ"ב יע"א.

א

נפטר ונמכר יום ד' י"ט אייר תפ"ט לפ"ס.
פ"ג הרב המוכיח הגדול מוה"ר מרדכי בן הר"ר ישעיה ז"ל אשכנזי
ממדינת עלוז תנצב"ה :

ב

מצבת הגאון רבי לוי מוכיח זצ"ל :

(שני אדית אהלים בספר פתוח)

כי נח נפשיה דרבינו הקדוש פתח עליו האי ספרנא להאי פתחו עליה
קינה אשר כונן ישעיה, הוי אריאל אריאל לאב כי האי אריה מתיל
א' הלא כאריה דבי עלאי נורע ביהודא בישראל גדול שמו רבן של כל
הדור הוא לכל חסידיו קרא ותנא תוספאה כבוד הגאון המפורסם מוה"ר
ליב בן מוה"ר מרדכי מוכיח החסיד מחסידיו סמאי גופו טהור ויצאה
נשמתו בטהרה יומא דמעלי שבתא י' כסלו שנת תק"ג לבריאה וי
לארעה חסרה גברא רבה, כד יהודא דכתיב ביה והוא יורד והכה את
הארי ביום הישג י' דתנא ספרי דבי רב ביומא דסתוואה ונמשך ממנו
תלת עשרי נהרא דאפרסמון י' כל אילין דאבוהו ועדיין המה בכתובים
דחמי מחוי חריפותיה מילין חריפין וחדתין על כן לבי כמות אב יזעק
עד כי יגזר מעירין קדישין פתגמין על דרומים ד' דנחתין לתתאי דסלמין
דעילאי ויבולע המות לנצה במאמר ישעיה נחמא :

(אכן להנצח) ללמד לבני יהודא קשה סילוקו של צדיק וגאון וצבי תפארתיהו
הנזר והעטרה שהוסר מראשיהו, ה' איריין דנפך בפומייהו לאב ורב טב
המטיב שלו הוריה ממזרח צדק וישראהו י' לרגלו דדין בר נש אינון ביה
ערבוהו לאתר דמתבעי תמן יתיה מוכלוהו דלהוי גני י' יהודא מימניה
דאבוהו יטיב לו משום שהוא מועט מכני עליה ואם י' שנים הם אב וכו'
איתגיהו :

א' חולין נ"ט ע"ב. ב' ברכות נ"ח ע"ב. ג' חז"ר הוי שנה פרי ס"ב ועין חז"ר פ"ט ע"ב.
ד' ב"ק כ"ג ע"ב. ה' עירובין י"א ע"ב. ו' סוכה נ"ג ע"א. ז' מ"ק כ"ה ע"א. ח' סוכה ס"ה ע"ב.

מצבת רבינו הגדול רבי משה חריף זצ"ל:

(אנן לרנלי) בשעה שעלה משה למרום נודעה העולם ובאו בנים עד משכר החכמה מאין חמצא ואיה מכוס בינה ומי יודע פשר דבר בן כורא אבי נאפת ולא סם כמשה צבי עדיו לבלום ואתא מרחוק סדמת אשור ויבא מרתא הנה אין אורו מהויק א' בשורו נעשה חידודים עד דור תלתא.

וי וי צוח כי נגש משה

ויצחק בא מבוא צערים לספור לצרה דרך אניה בלב נשבר ארפין ועיינין נסתמו הלכות גדולות למנמר ולמספר עור פני משה.

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויועק זעקה גדולה ומרה רבי רבי מרי מרי כד חזיחיה נופיה קא קשיא ומצטער אן נעים אמרות פיו סדם ואחי אסיה בני דרי וכד סליק למתיבתא דרסיע נופא בתיר וישא גרירה כי נטלה עטרה כי לכרחו אית להוא פירכא מכלל דיש למקרא. ויעבירו קול בוכים במהנה ביום עליית משה:

(אנן לצר מראשית) משה עלה אל הר האלקים, ה"ה הרב הנאון הגדול אב"ד דפה במוה"ר משה במוה"ר מאיר זצ"ל ליל ד' נ' אלול ית"הנ"ן לפ"ס ה'תצ"ב.

מי האיר ממורה שמש כיבה אורו. שמש יצא מראשית ורא כל ראשית דמעסרא. הקול נשמע היום יום בכי אינו אלא צרה.

וימת משה

במדבר וכערבה הרחוב נבולו בתלמידים הרוה והשמה מים זכים מתוקים ונהמדים רב לכם ישראל העומדים לשמוע הדים.

ויבכו ישראל את משה

מאיר ומנהיר לעיני העדה שבידו והליכות עולמים אבא היה לכורנו איש האלקים ונשארו יתומים בית יעקב לבו ונלכה נחפשה נעלמים דין הניין רב כי אתא מ' מפ מיה נפמין זכוקין דנורא ביה פולסא.

א' מהדורין צד ע"א. ב' מילה זו ע"א. ג' כמא מציעא סיה ע"ב.

תורה צוה לנו משה

זָכַר עֲשֵׂה וְתוֹרָה שֵׁם בִּישְׂרָאֵל. צִדִּיק אִי נִוְחַל וּמִנְחִיל זְכוּתוֹ לִישְׂרָאֵל
לְבִרְכָּה אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(בִּימֵין דֶּאֱרִין) מִשְׁמַת רַבִּי בַטְרָה עֲנוּה קְדוּשָׁה וִירַאת שָׁמַיִם שׁוֹמֵר מֵה מִלֵּל
גְּנוּהִי נִנְח וִידוּלִי יִלִּיד יִלְלַת פְּעָמִים הַכֵּל חַיִּיבִים בְּכַרְיָעָה כְּרִיעַת לְבָבָם וְאַתְחֻלִּי
מִמַּתְנִים רַבִּינֵנוּ בִּילָה שְׁנוּתֵינוּ בִּיסוּרִין וְלֹא מִשׁ מִתּוֹךְ הָאוֹהֶה אֹהֶה מִשָּׁה.
בִּי נָשִׁים לִילּוֹת כִּימִים עַל מָשִׁים לִילּוֹת כִּימִים כִּד שְׁעָה וְשַׁעְתָּא מְבַרֵּר
שְׁמַעְתָּא וְתִהִי שַׁעַת חִימוּם שְׁלוֹה מִסְלַחַת שְׁפַעוּ מְרֻבֵּי הַסְּפָדִים מֵאִין
הַיָּמִים מִי לָנוּ גְדוֹל מִשָּׁה.

(בְּשַׁמַּל אֶרֶץ) זֹאת לְמַסְפַּד הַסּוּפְדִים מַסְפַּד מֵר הַנִּי וְקִינָה נָהִי וְאִנְיָה בְּכֵל
עַת וְעִנְיָה שְׂרִי הַמִּיר בְּהִימָה לְהַפִּיד חֵיל וְהוּמָה נָשָׂא קוֹלֵינוּ הָאֲסַפּוּ קִינָה
וְקִינֹת דִּימֻס זֶה אִינְנוּ שֶׁל תַּכְנוּת.

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה

מֵלֵאבִי שְׁלוֹם מֵר יִבְכִּינֹן בְּבִי רַב בֵּית יְהוּדָא תֵּאֵנִיָּה כִּי יִרְבֵּי, בְּרַמָּה נִשְׁמַע
קוֹל בְּבִי וְתִמְרוּרִים קוֹל סוּפֵר תִּרְעוּת וְשִׁבְרִים, וְיִגְדֵּל הַמַּסְפַּד בְּיוֹם הַהוּא
עַל הַיַּחֲדָד בְּדוּרָה אִיָּה שׁוֹכֵל אִיָּה סוּפֵר כִּיבָה אֹרֶךְ, בְּיוֹם הַהוּא לָמוּ
הַמְּאוּרוֹת זְכוּתוֹ יַעֲמוּד לָנוּ לְדוֹר דְּרוֹת בְּתַפְלָה לְמִשָּׁה.

ד

מצבת רבינו הגדול רבי עקיבא איגר זצ"ל:

(הָאֵין לִיגֵלִי) כִּי נָה נִפְשִׁיה דְּרַבִּי עֲקִיבָא פִּתַּח עָלָיו הָאִי סַפְדָּנָא בִּי אֶרֶץ
שְׁנַעַר הָרָה וַיִּכְרֶה, גְּדֻלָּה שְׁעִשׂוּעִיָּה אִוִּי נָא דָּה אִמְרָה דַּסַּת כִּי אֲבָדָה כְּלִי
הַמְדַּתָּה חֲמִדָּה גְּנוּזָה ד' אֵין מָה נַעֲנָה בְּתַרְנִי דִּי תוֹרָה וְהִי מִצְוֶה דְּבַטְלָה
מִינֵי, וַיִּהְיֶה אֶרְעָה דִּישְׂרָאֵל גְּבֵרָא רַבָּא ב' רַבִּי דַּעֲמִיָּה בּוֹצִינָא דְּנִהוּרָא
ב' צֵנָא מֵלָא סַפְרָא רַבִּי עֲקִיבָא עוֹמֵר הָרִים וְשׁוֹחֵן זֶו בּוֹז בְּסַבְרָא יִדְיו רַב
לִי בְּפִלְפּוּלָא לְמַשְׁכֵּל וְלִמְטִירִי בְּשְׁמַעְתָּא אֲדִיבָא דְּהִיכְתָּא ב' רֵאוּי הוּיָה
רַבִּינוּ שְׁתִּישְׂרָה עָלָיו שְׁכִינָה, אֲשֶׁרִיךְ רַבִּי עֲקִיבָא שְׁנוּפֶךְ פְּהוּר בְּכֵל מִינֵי

א' כָּמָא בְּרִיא קִיָּה ע"א. ב' מִתֵּן בִּיה ע"ב. ג' מִיִּלְה ו' ע"א. ד' בִּימֹת ל' ע"א. ה' סַנְהֶדְרִין
יִיד כְּתִיבֹת י"ז. ו' מִיִּלְה כ"ה. ז' סַנְהֶדְרִין י"א ע"א.

טהרה א' אשרי מי שנדר בשם טוב ועמדו בתורה, אשריך רבי עסיבא
 ב' שוכית בשם טוב ונפטרת בשם טוב לעולם שכלו טוב וכלו עריך
 ערוכה בכל ושמורה בשכנך תשמור עריך והסיצת היא השיחך.

(אין מראשית) יום שני ט"ו אלול ננוחי גנה וילולי יליל תכתב זאת לדור
 אחיון ארץ עצם היום הזה, יום יבא תהא לכוין להתאונן ולסונן לספור
 לצרה ולבכחה על הלך ארון האלקים ונשתכרו הלוהות לזהות נשתכרו
 ואותיות פורחות הנשמה עולה ויורדת י' ירדה שהיא צורך עליה לנכוה
 סליק למתיבתא דרסיע' פרישה זו סתומה שנסתתמו עיניהם של ישראל
 ומעניות החכמה ה' משמח רבי עסיבא בטל כבוד התורה, ה"ה מורינו ורבינו
 הנאון הפארת ישראל מיה"ר עסיבא אינר אב"ד דס"ס צילין ור"מ
 דקהילתנו פרעשבורג כל ימיו של אותו צדיק לא פסקה ישיבה ממנו
 י' אשריך רבי עסיבא שנתפסת על דברי תורה ויצאה נשמתך באהר וטהור
 בכל מיני טהרה ונתקשרה בישיבה של מעלה נשמתך יצאה בקדושה
 ובטהרה. בפמליא של מעלה בצד שדי יתלונן בצרור החיים תהא צרורה
 עד יסיצו וירגו שוכני עפר:

על הארץ עדיין צריכין אנו המדיע למאן דבעי למידע י' ידיעת בית רבו
 ותהלת שרשו ונועו של רבינו זצ"ל, וכיצד סדר הלימוד שלמד מפי
 הנכורה, ומקצת שבתו ה' שבת דאתא ממילא, למען ידעו הדורות הבאים
 אל העיר, אשר לא ידעו וראו טיבו ומעשיו מעשי רב. . . . רבינו
 נהג נשיאותו בלימוד כהילה קדושה האלבערשטאדט. . . .
 משם תיכף עלה ראש הפסגה שנתקבל לאב"ד ור"מ דס"ס צילין
 היא העיר הנדודה בן ב"ה שנים היה במלכו וההי ראשית ממלכתו
 ס' ממדכת מלאכה שבתורה משך ששה שנים, ומשם יפרד ועלה רבינו זצ"ל
 מעלה מעלה עדה בקודש, קדוש יאמר לו מכני כהילתנו פרעשבורג.

ה

מצבת רבינו הגדול רבי יצחק דוקלא זצ"ל.

(אין לפראשית) מצינין על הקברות כד דמיך רבי לספור לצרה ולבכותה

א' בריית יצ' ע"א. ב' בריית יצ' ע"א. ג' בריית יצ' ע"א. ד' בריית יצ' ע"א. ה' בריית יצ' ע"א.
 ו' בריית יצ' ע"א. ז' בריית יצ' ע"א. ח' בריית יצ' ע"א. ט' בריית יצ' ע"א. י' בריית יצ' ע"א.

בכל דורות על הלכה ארון האלמים והאראלים הפסו הלוחות * לוחות נשתברו ואותיות פורחות, וינע יצחק וימת ליל שבת קודש י"א כסליו תכנ"ג לפ"ס ויאסה אל עמיו למחרתו ביום ראשון דפורענות, ה"ה מורינו ורבינו ב' דאתא משכט לוי ומורה לחטאים דרך הישרות, אב בתורה אב בחכמות בנליות, ונסתרות, י' משמת רבי פסקה ענוה ויראת חטא, ונטלו העטרת ד' עיטור סופרים, ה' איה סופר את המנדלות איה י' שזכר ששכל עלינו קלות כהמורות, י' כל ימיו של אותו צדיק לא פסקה ישיבה ממנו וינע בתורה י' בעשר אצבעות אל פסק הימנית.

(אמן ליגלי) על זאת ידיו כל הדוים ויבכו כל בית ישראל י' עד אב בית דין שמת ונלקו כל המאורות, הוא סע למנוחות לעולם שכלו טוב וכלו ארוכות, י"ר שתהא מנוחתו כבוד ובשלוש ינוה על משכבות בצל שדי יתלונן, בצרור ההיים תהא נשמתו צרורות, עד יקיצו וירננו שוכני עפר בטללי שנה דהחיות:

(בזמן האין) ותהי ראשית ממלכתו דוקלא שם הופיע אור תורתו אומנתו יפוצו מעיינותיו חוצה ונהג נשיאותו ברמה, ומשם נתעלה לראש הפסגה לק"ס צילין הוא העיר הגדולה לאלקי כריה נאמנה צדק ידן בה בעומקה של הלכה פנה אל העיר צפונה.

(בשאל האין) ומשם יפרד ונתחבל במהילתו פ"ב דאב"ד ור"מ היה לנו עינים עין משפט הוא קדש, י' פה שהפיס מרגליות דברי פי אלקי חיים דלה דרה לנו מים מבארות עמוקות ובעוה"ר דא נמשך מלכותו דק ג' שנים, וברביעי היה קודש להי ונתכשש בישיבה של מעלה ותאר הגבול לצד המערבי:

ד

מצבת רבינו הגדול רבי מאיר ברבי זצ"ל:

(האמן ליגלי) מציון הלו נשמע סול נהי בבכי אמרה, עד מות לכן מלבן

א' פסח ס' ס' ס' ב' יצא כ"ו ע"א. ג' סוכה ס' ס' ע"א. ד' נדרים ל"ו ע"ב. ה' קדושי
ו' ע"א. ז' הניחה ד' ס' ס' ז' תענית כ"ז ע"א. ח' בתוכות ק"ד ע"א. ט' סוכה כ"ט ע"א. י' קדוש
ל"ט ס' ס'.

ומכרה, בורר ואוכל משולחן נכוח הא זכה להיות מאיר עיני חכמים בהלכה,
הליכות עולם לו בני תן מודים העמיד פה תלמידים, וביהודה אשרי זמנתו
. . . . על ילדותו "ותוכיה סופו על תכליתו, כל משכבו הפכת בחליו
הפך בה והפך בה מהפך מתנייתא, כי לא פסק פומיה מנירסא, עד זיבולא
בתרייתא, או על דור שאבד יסודו ועמודו, אשרי מי שבא לכאן
ותלמודו בידו:

(האבן למראשית)

ד' הזיתי לר' מאיר מאהורי

אחרי דרך מבוא שמשו ה' ירח המיומן ומוזמן לפורענות, ה' אב שכולה
מיתתו כחורבנות שמים ושלישי תכריע, שק ואפר יציע עד בת קול
ישמיע, הציצו ישיני עפר וטמוני חול, כי הפכת מספדי מרחול, בנבול
בנימין בצלצח ובלע המות הנצח לפ"ס:

(מעבר האחר)

האבן האזל

כי אזלת ידינו ונמס לבנינו אחרי מות מדושינו, נשיא אלסים בתוכינו
מבחר נבירינו, מאיר עינינו, שורד בית מקדשינו ומורה את דרכינו מעתה
עמרו ישרים שבו ישרים הקור נרים בתרועה ושבירים, "ילולי ילולי
וננחיו ננה, על מה אתה נאנה על שמועה רעה ויהי השמש באה, ננשיש
בצהרים כעור באפדות ה' משמת ר' מאיר בטלו מושלי ממשלות, המאור
הגדול לממשלת הים הגדול ורחב ידיים, שתי ידיו זוכות כאי בתלמוד
בבלי וירושלמי הופר בארור, עמוסים גדולים מהם מים מתוקים מימי
טהורים ה"ה הרב המפורסם הנאון הגדול מוה"ר מאיר ברבי כד הזה
זוטר ראשיתו מצער . . . נעשה רב"ד במ"ס ה"ש ומשם קלה נסא
רבינו ק"ק האלי ואחריתו יסגה, פנה הודו והאיר עינינו ונהג נשיאותו
ברמה ס"ק פ"ב עד כ"ה שנה:

א' ונחם כי ע"כ. ב' שבת לי ע"כ. ג' מסתם כי ע"א. ד' עיינמן כי ע"כ ויחשלו כי ע"כ
פה הלכה כ' ד' הולין צ"א ע"א. ה' נבא בברא ק' ע"כ. ו' ראש השנה ליד ע"א. ז' שבת
ס"ט ע"א.

מצבת רבינו הגדול רבי משה משולם איגד זצ"ל:

(אבן ליהודי) מהגדולים שיפשינו לראשינו מצבת כהן האסוף נאסף הצדים החסיד בחר מבחר גבירינו גאון עוזינו מתוק עינינו נקי כפים א' ובר לבב כפתחו של אולם כמהור"ר משה משולם אב"ד וריש מתיבתא דקהילתינו זה שבתו פה שמנה שנים וראינוהו פנים אל פנים דומה למלאך ה' צבאות פרוש מכל מיני הנאות, לבו בהלכות מסתפק ועל הורו מתרפס תורה ותפלה היחה אומנתו, עין ראתה ככה תלין בעמס הבכא אנשים וגושים כמועד מקוננות וזכוות כי דהוהמ"ם תקס"ב לפ"ס.

(שבעי הדין) משגנו הארון הוקמי האבן אבן שתיה לשחות דמעה כנחל על מיתה ניכור בארי בן שחל, על מור דבן מלבן ומברר כל חמירא זורה לרוח ומפרר מרא דאתרא ב' כבדנימא דספינה ב' כרב באיסר וכשמואל בדינא, ה' יודין יורה בדי בהדרי תורה, פלא יועין מנין על דורו כעין משלם כעובדין ה' חבל על דאבדין:

אבן הראשה לראש צדיק כביר נמיר וסביר הדין ובסי וך ונמי, אבד חסיד שאינו מאבד כבוד סוד, נודע בשערים סיני ועומר הרים, מאס בתענוגים, מבשר ודגים אבל רק לשביעה משבתא לשבתא, שניה עבר מעינו תנומה מעל פניו וקם בעוד ליל לירך מחיל אל היל, גרם מתנייתא עד זיבולא בתריתא ה' וי להאי שופרא דכלע בעפרא:

(שבעי הדין) מועד שמהתינו רבני מספר נהפך, כהן האסוף נאסף הצדיק החסיד ונעדר כל ליחת פרי עין הדין, כנשילת לולב ניטל צדיק כתמר בענף עין אבות וערבי נחל יבכו האבות ובנים וירידו דמעות כנחל, עת ניסוך המים והיין תוד דמע כל עין תחת ההלל החליל ידולי לילי יימותי, עד חומרת ה' איגד שם ישכנו גם בכינו עד מות רועינו אבינו יבכה נר מערב ה' חכם עדיף מנביא שמו נודע בשערים סיני ועומר הרים כבוד הגאון מורינו הרב משה משולם איגד:

(על הדין) משלם במעלות ומידות מובחר בתורה ובחסידות לו יד ושם

א' עירובין טז ע"א, ב' ב"ב צ"ג ע"ב, ג' בבבית ט"ז ע"ב, ד' סנהדרין ה' ע"א, ה' מד"ר ר"ש וא"א ס"ז, ו' בבבית ה' ע"ב, ז' מילה ה' ע"ב, ח' בבא בתרא י"ב ע"א.

בהרשפות ובבטואות לו עשר ידות כל מחמדי ותענוני תכל שגא ואהב
הכדירות א' לא נהנה מסעודת הרשות ולא אכל לחם המודות קדושתו
על היות העיר מדבר בק נכדות :

ח

מצבת רבינו הגדול בעד התם סופר זצ"ל :

שאנן לנפש דוכר עולם יהיה צדים איש ארקים השוכן שאנן בבית הזה
היה עשרת תפארת פ"ב והדר דורו נור הרבנים אב החכמים הנאון האמתי
ההדיו העצום הכסי בכר תלמוד בכלי וירושלמי פ"ה ע"ה מ"ה משה
סופר זכרנו לברכת עולם.

פה גלה משוש ישראל פה נאספה הודת משה בחור ה' ירד פה לבית
מיעדו כל העם כחולבי חושך כל נפש השתוהה כי בא השמש כמורה
אור לא נורה בחורו ילדו ישורון ציעקים איהו רועינו יתום ואלמנה
נאמחים איה משענו יחד עשיר ואביון הומים ומכוננים אבדנו וועצנו
עצת גדול האמונים ים ודרום צדמת פרונו נפצה כמים עד עיר הסודש
עד עיר ירושלים נבזה בעינו נמאס בצע הון ועושה עשותם לא במשפיר
ולא ביושר עני ה' עשירי אך האמנה גברו דיוי אך להקים עדות ביעקב
תכן צעדיו :

ומשה היה רועה בתום לבבו עדרת מדעיתו שלש ושלשים שנה נהגם
דרך ה' ליראה אתה הוא אדון עבר ה' צבאות עד תום חיותו הפליא
בתורתו פלאות ויער אוזן לימודי ה' למאות ולאלפים בחדרי תורתו
הביאם להוד תורתו נספים גדלי והצלחתו לתורה ודתעודה רבים מהו
הומנו על בסאות בית יהודה ובעת כא ציר אל להעלותו בהכר הישרים
רב סויאי העדה סביב ערשו נאספים הואיל באר את הפסוס וזאת הכרבת
זכרך את כל הסהל ועוב את עמם הכבת עד דור אחרון לא ישכחו
מעללי מעדלי אל זה ישמו וזה זכרו הצבי ישראל :

(כענין השני) ויעל משה אל האלקים וינני וימת בשנת המיטת אלפים וישש
מאות שנה ליצירה ביום המשה ועשרים להודש תשרי ויכבר ויאספה פה

בבית הנזיר הזה למחרת ביום ששה ועשרים בו אך זכרו לא יסוף
מישראל ואחרון על עפר יקום תניציהו :

(האבן לצד הראשונה)

הציון הלז

אומר לבית יעקב אשר גדול הוא כבוד הבית הזה כבוד ישראל מרא
הבית כי כבר איש אלמים הוא בית מנוחתו גדול מרבן שמו כליל תפארת
פ"ב והדר דורו וכאשר השלים הפין עושיהו ולמד ארחות טובו ויכרא
הי אל משה בידה האיתנים לאספו השמימה להכין שם איתן מושבו
ולהושיבו עם האיתנים מוסדי עמודי התורה והעבודה מעולם. ועתה
הוא יושב מיום והעיר פירעשכורג גכירה האבן. זאת האבן זכרון רבני
ישראל הוא למען ידע גם דור אחרון אשר יקום ויעבור פה כי המקום
אשר עומד עליו אדמת סודש הוא :

(הענף השני)

והיתה מנוחתו כבוד

ויהי ירד עליון הישוב פה במקום מנוחתו שמונה ושבעים שנה ויתהלך
את האלהים, ויעש הטוב והישר בעיני ה' ויהי אחרי הולידו תולדות אלה
הן המה מעשים טובים ופסודי ה' אחרי תופיעו אור תורתו על כל משכנות
הרועים, הרועים בשדה הצופים הנשקף על פני התורה ויאמר ה' לכה
אותו אליו אתו השמימה ונר ישראל נדעך והנה ככה ותחשך השמש,
כול ילל הרועים נשמע בערי יהודה כי הוסרה אדרתם מעליהם כי נוע
נאון יעקב, וכבוד נדור נעשה לו במותו, צעקת העיר עד השמימה הניע,
כל העם מסצה מזה מנער ועד זקן הלכו בוכים אחר מותו, מלבד אלה
שליש מאות כהורי חמד אשר הסשיבו לקול תורתו יום יום, וחמישים
מהם נשאו ספרי הירושלמי תורתו אשר הניח עודם בכתובים, ומלבד אלה
תלמידיו וישיבי על כסא הרבנות סביב העיר הבאים לספוד למורם ולבכותו,
לא היה עוד כיום הזה אשר הרבה ה' בו תאניה ואניה, כל לב נדכה כל
פנים כבצו פארוז ומעל כל לחי ירדו דמעות נחל כר ימי אכלו, כל
כיתתי בסורי העתים ודברי הימים גם אלה אשר לא מבני ישראל המה
הודיעו בעמים האספו לאבותיו ורב כשרון עלילותיו, ובכל מדינה ומדינה
אשר דבר השמועה הרעה מגיע אבל גדול ליהודים כראו לבני ולמספד

ויספרו לו כל ישראל הוי אדון הוי הורו! הנה צדקתו עומדת לעד מי יתן ותגן עד עם הו ומהה הו דמעה מעל כל פנים כי יבולע המות לנצח:
 (נחמן האדוני) זה הבית תפארת למשה הוכן למנוחתו כלו אומר כבוד פדשת גדלו ותורתו וצדקתו אבן ואבן מכירי אך סצות דרכיו תפיע כל תהלותיו עצמו מספר עצמו מהשמיע מאור דורו היה לכר ישראל עינים אוי לך ישורון נרך ככה ושלחבתו עלתה השמים:

(נחמאל האדוני) הבית הודה משמרת הקודש בקרבו עפר מחוקק בו ספון טמון בתוכו מנן בעד התורה היית הודך כוית נכס לבש לדרוך כל מתקוממיה עוז הגר להרים כל מכשור מדרכיה דולא עזרתו עלה עליה שמיר ושית.

הבית פרעשבורג שאי פרה נהי ומנה פה הורד עדיך מעליך נזר הבינה מלוא הפנים עפר כסה רב הוד תבל ראש הגולה הרל מן הארץ בית אל עלה וידל ישראל וכבודו לעפר גלה אלי פרעשבורג ששונך נהפך לאבד:

ט

הרב כמה כשה סילוסו נסתרכ ענן הכבוד א' ועמודא דנורא אפסיס בין ידיה לעדמא דאזיל מינן כלידא כי הודו והדרו פנה המופלג בהכמה ומופלג בזמנה יזקן ויושב בשיבה גם עד זמנה ושיבה לא כהתה לו עין ההכמה ילא גם ממנו ליהרת התבונה. ההסיד ועניו כהילל הכורך ותני ומתני וגרס אפילו י' ספיסא דנברו מסדר מתני ומהדר י' אכלא תלמודא בכל שנה ושנה מהררי נמרים ממענות אריות מעין זה היה לו מנן על דורו כעין עושה פרי קודש הילולים הלל הגדול אשר בשם טוב לעצמו סנה נתן לנו תורת אמת היתה בפיהו וגם חסד של אמת תפס האי נברא ארי שכהכורה נמילות חסדים ראש ב"ד מקודש קדושה ראשונה היה הרב הנאון מהר"ר נטע מצאניו שהיה ראשי דעמיה מקדם וסוף ימיו לא מש מתוך אהלו הקבוע פה נפטר בשם טוב כיום עש"ה כי המון חסד"ב לפ"ס הנצב"ה.

(א) כזכות י"ז ע"א. ב' יונא כ"ז ע"ב. ג' הילין י"ה ע"ב, ד' ברכות ל"ה ע"ב.

ומרדכי יושב בשער המלך, חכם ונבון דברי חכמים כדרכו, לא ימו'
תורת ה' מפיהו יומם ולילה ידרשוהו להורות לבני ישראל את החוקים
לעשות משפט צדק העלוהו כל דברים אחרים ורעים עד כי לזכר ארון
האלהים ועלת במרום בישיבה עליונה ה"ה המפורסם התורני מוהר"ר
מרדכי טאסק שהיה ראש בית דין דק"ס פרעשבורג.

(על הארץ) פדה נטמן הרב הנאון הגדול כמהור"ר מרדכי טאסק ראב"ד
דק"ס פ"ב:

(עבר הארץ המצבה) מזכרת אבן על סבורת התורני מוהר"ר מרדכי טאסק
ראש ב"ד דפה ק"ס פ"ב יותר מחמישים שנה, ויאספה אל עמיו קרוב
לבן תשעים שנה ביום ד' י"ב טבת תקצ"ז לפ"ק תנצב"ה.

יא

המצבה הזאת תהי לעד כי נסבר איש האחרים פה ה"ה נור החכמים שר
השלום יועץ פלא חכם הרזים נשוי פנים צדיק נשגב סיני ועוסק הרים
הנאון המובהק פ"ה ע"ה ראש ב"ד דק"ק פ"ב מוהר"ר

דניאל פרוסטיין

זכר צדיק לברכה.

ויהי דניאל עבד ה' השוכן פה שאנק, מנעוריו צדיק המים לפני ה' נאמן
עוסק בפיסודי ה' ישרים נאמן גדול ביהודא, שמו נודע בשערים, עוצם
הריפותו וצדקתו הורה להלל כל רז נלה לדניאל, בכל מקום אשר נטה
שם אהלו בתחילה, שומעים לעצתו והיה לפאר ולתהלה, בצדקתו בחר
לשבתו פ"ב קריה נאמנה, יורה אורו פה המישים ישנה, ומאו החל להרכיץ
תורה ברכים עם תלמידים, ברורים והריפים יום יום להוד תורתו נכספים,
גדלו והצלחתו ביראה ותורה ומהם הוקמו על כסאות בית יהודא, ובסוף
ימיו הואיל ללמד לבני ש"ס חב"א הישרים וך אמרותיו הישגם בנעימים,
ועוד הניה ברכה חידושי תורה בש"ס ופוסקים ושו"ת הריפים
ומתוקים, ודברי אנדרה על אדני אמר מיוסדים עורם בכתובים, עשה

משפט וצדקה הורה, סודי ורזי התורה בלבבו שמורה, כנדולתו ענותותו
מאם בכסא הרבנות לא הפין כנדולה משה רש ועשיר לנחמם, הלכ
כבוד לכל אדם, רדף שלום בין איש לאשתו ובין איש דרעהו, כן דרכו
עד תום הייהו, הן אלה כצות דרכיו קצר המצע מהכיל רוב כשרון עלילותיו
זכר עשה צדקתו תעמוד לדור דורים מי יתן ויגן זכותו על כהל ישרים.
שם אביו בנימין ושם אמו שרל תנצב"ה:

(מהעבר השני)

ויתהלך דניאל

את האלקים וכאשר השלים רצון קונו ויסררה ה' ארזו ויעל ויגוע וימת
ביום ד' ו' אדר שנת תר"ו לב"ע וימבר ויאסף ביום ההוא, ויבכו אותו
כל בית ישראל כי הוסר שר השלום מעליהם, עני ואביון צועקים איה
משעינו כל העדה בוכים ומקוננים, אבדנו יועצינו, ויספרו ויבכו אותו
הרועים ובניו וזקחי בנותיו כי נלסח תפארת ראשם ובכל ערי יהודא
הרועים קראו רבני ולמספד עד הלכת ארון האלרים וכלי מדחמה אפסו
ועתה, פ"ב קראו למקוננות ותבואנה הורידו כנחל דמעה בקיל נהי ומינה
אוי נה לה אמרה כי אבדה כלי חמדתה, דרשו צדק במשו ענוה, הדור
אתם ראו ושאו מספד, כי צדיק אבד לדורו אבד, הנה כיבה השמש
כמוה אור לא זורח, הוא הלך למנוחה ואותנו עזב לאנחה, עתה הוא
יושב בסתר עליון, ואנו נושאים לב דיוון ואתה הנה במשכנך ותעמוד
לנורדך לכיו הימין תנצב"ה:

(בזמן הארון)

דיין אלמנות ויתומים היית בחוכינו	פערת צדק ורב שלום כההינו
נרך נדעך מי יאר לנו	רודף צדקה היית לעניי עמינו
יפעת חמדתך הרבה חשך בעדינו	ופלגי בינתך הזכה מי ישקינו
אב להכמים ופאר לאום נבחרה	סמכת רבים ללמוד תורה ותעודה
לפרין נדרת בית ישראל להזכה	טוהר חמדתך איך ממנו נעדרה
זממת להנדיד בחוכינו תורה ויראה	יגן זכותך על קריה הנאמנה
לפועל יצאו זממך לטוב לנו	צדקתך לא ימוש מפניו ומלכבינו :

(כשנאל הארון)

דניאל איש המודות איכה עזבתנו פלאות ירדנו כי פנית ממנו

נילל במר נפשינו ונשא מינה רוחך עלה במרום ונשאנו עווכה
 ימם ולילה נוריד כנחל דמעה ומר נזעם וקול נהי ארימה
 אביר הרועים אבדנו וכלי מלחמתנו ספקו כפים כי אבדנו יועצנו
 למדו בני יהודה קשת ומלחמה טבע ער ארין צפירת אום תפארה
 זיוך וזוהרך כזוהר השמש באה יצאה מקריה נאמנה כל הדרה
 לכן נצעה פ"ב ונשככה בדמעותינו צופה נאמן במרום תליין בעדינו :

יב

נפטר יום א' כ"ג תמוז ונמכר בש"ט למחרתו שנת תקי"ב לפ"ס.

פ"ט ונמכר דיינא דגמר וסבר הוא מלא דבר הובר חכר ליראי ה' ולחושבי
 שמו מו"ה גדליה בן מו"ה צבי ז"ל מעלה יתירה היה במסדרש עצמו
 מלמטה למעלה הוא היה שונה ומדי שנה בשנה מזענה כל ימי החול
 לרבות הלילות רצופים א' וצפה אהת גדולה מחברותיה, בהם הפסקות
 משמשות ב' ליתן רוח בן פרישה לפרישה להתלבש בלבושא דקודשא
 תנצב"ה עם נשמת סדושי עליון עד יקיצו שוכני עפר ועמדו לעלות על
 הר ציון אמן :

יג

כי נח נפשיה דרבי אליעזר פתח עליו האי ספרנא גועי ישישים עלה
 לרסיע ונתבקש ביישיבה של מעלה ה"ה התורני המופלא מוה"ר אליעזר
 ליפמאן דאתא משבט לוי מורה ודן דין אמת לאמיתה של תורה, בחוב
 לך את עצם היום הזה יציאת צדיק מן העיר עושה רושם בליל נתקדש
 חג המצות ומוריס בשנת תקכ"ז בלילה הראשונה, אחר נמר הסדר של
 פסח כמשפטו כחוסתו והילכתו נתקיים מקרא שכתוב והפנתי הניכס
 לאבר לבכי ולמספר על הדקה ארון האלהים תנצב"ה :

נו"נ כ"ג טבת תסל"א רפרט קטן

אתה בן אדם

כתוב לך את עצם היום הזה לקבוע בו בניה לדורות בו נחשכו המאורות
נאספ איש טהור ישב פה לדון ולהורות ה"ה התורני המופלא מוה"ר
הרש לבוב דיין במהלתינו, רך בשנים אב בהכמות, דרה מים מכארות
עמוקות ולן בעומקה של הלכות, גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב ביום
ד' כ"ג טבת תנצב"ה:

טו

נו"נ יוט"ב דפסח תסס"א לפ"ס.

א' רבי' שחו וישחו כנהל דמעה שמעו' לא כי נאנח אני להאי שופרא
דבלע בעפרא סרא ותנא ניהו צנא מלא ספרא. גם בהיניעו לנכורות
משניותיו לו סדורות י' דינא דנחית לעומקא דדינא נרים ובסי הרב הישיש
המופלג הי חסיד הי עניו כמהור"ר שמעון טרעביטש דינא דמתא פה
תנצב"ה:

טז

כן צוה

פ"ג הרב משה שלום הקוי ו"ל נו"נ יום ה' אדר"ה תמוז תספ"ה לפ"ס
תנצב"ה:

יז

המצבה כבודת משה התורני ורבני חרין ושנון מו"ה משה טריטש נו"נ
יום ב' ט' תמוז תסצ"א לפ"ס.

אי בחיבות ה' עיב. ב' ביק נני עיא.

משה וכה ויכה את הרבים א"ב א
 נמרא א"ב א' סכרא
 טוב ומטיב ללמד לאחרים
 ולהרביין תורה
 ראשית דבר יראת אלוקים כלבו
 טמונה ושמורה
 ידיו רב לו להיות דיין בכהילתו
 יושב השערה
 טרח ועמל שרא להינות מאחרים ועסק מעט במו"מ
 בדרך ישרה
 שקעה החמה וי וי כי אבד מנו
 נזר ועטרה
 ניו יאיר ונשמתו עדן ודכינו נשברה בצרור החיים נשמתו תהא צרורה :

י

פ"נ וינוע ויאסא אל עמיו זמן ושבע ימים עש"ה כ"ג תמוז שנת תר"ו דפ"ה.
 הצדיק המפורסם מופלא ומופלג בתורה בקי בש"ס וספרי קידש מוה"ר
 יודא ליטש הלוי ז"ל בן הרבני המופלג מו"ה נתן פייטל ראזענבוים ז"ל
 שהיה התן הנאון מו"ה ליב ווירמיוזא ז"ל האב"ד דק"ס אוטיין וברוניער
 סרייז ממשפחת הנאון מו"ה שמשון ווערטנהיים מווען והרב הנאון מו"ה
 יאיר חיים בכרך ז"ל אב"ד דק"ס ווירמיוזא בעל שו"ת הות יאיר :

יט

הדור אתם ראו פ"נ ישר וגדול בתורה ה"ה הרב המאור הגדול התני מו"ה
 מיכל קיצע :
 ישר עניו ציר אמונים סיני ועוקר הרים, הסדר ואמונתו הגידו דל"ס פור
 נתן לאביונים, יללת הרועים מרחוק נשמע כי הוסרה אדרתם אור תורתו
 כספיר הופיע וכאור השמש בצהריים לבו נבה ברכי ה' בנחת חן
 ונעימים :

מחיבורו ספר שלמי נדבבה רבים נהנין תושיה ובינה
 יפה עינים וטוב רואי יפוצו מעיינותיו חוצה
 כביר מצאה ידו במסום אחד תורה ונדרה
 לאשר בעניו ידו מטה היה כאבוסה בעלטה
 קודר הרכו כל ההלמידים בכל תנים ובנות יענה
 יעמוד ויכום על משענתו עת יאמר עמדו להחיה
 צבי לצדיק שמענו בנעימה השקט ובטה ומנוחה נכונה
 עזו והדר לבש בעודו הדריך בניו לתורה ולתעודה
 בן הר"ר שמואל פינדר ז"ל וש"א לאה נפטר מוצאי ש"ס ונסגר למחרתו
 ביום א' א' דסליחות כ"ו אלול תר"ה לפ"ס תניציביה ;

ב

מצבת קבורת הרב המאה"ג מו"ר אשר וואכטערליין זצ"ל שהיה אב"ד
 דק"ס שא"ד נפטר ונסגר ביום ה' כ"ה למב"י תקפ"ז לפ"ס.

הן כבודש פעלו לא ינע להבל חותם ימיו בצדק פער רב עלי חבל ;
 אהה! עין ארו שגשו יונקותיו איך נקמף. זרע מים ככיר ארמון נורא
 שטף מות אהה! איך כרת צדיק עוד ימים לקחת גופות איש תם בעודו
 באבוי הרבך הנפת עריה ותהלליה אוהביו קדר ישחות והוא ישכון מרומים ;

הלכות המתרגשות לפניך פה בכנה צדיק והבם פארותיו איכה תרבנה דרש
 טוב דעמו ורבים הדריך במסירה והורה דת ודין למד תבונות במכתהים
 הה אפסת מות כרת הולולים נפתך ונשמחך העולה היא למעלה אוהביו
 קודר שהו הפכו ששון לאבל והיא פעולתו לפניו זיו שרי לו לחבל תנצב"ה.

כא

מו"ר הושענה רבה תס"ט :

פרה נגנו ונטמן איש ישר ונאמן לעבודת ה' מזומן מנחם משיב נפש
 ענומים פועד צדק הולך תמים רהים ומוסיר תלמידיו הכמים. מסרים
 ומחשיך לביהב"נ לילות וימים שמו הטוב נודע ונותן ריה כבשמים כהר"ר
 מענדל בן המנוה הר"ר דוד טעכן הנצב"ה :

וצרה אל צרה נגשרת הוה אל
 הוה ושבר על שבר יחדיו נדבקות
 נסמכה מיתת מרים אשתו בחודש
 אלול ננוחי נח וילולי יליל ביום
 ד' ד' בחודש הנ"ל חקלא לפ"ס
 אלהודיעד שצנועה היתה במעשיה
 ג'הסידורת עשתה עם חברותיה
 רזאת יקרא אשה יראת ה' חכמנית
 פסקנית סראו למסינונות מענות
 ומטפחות לכבוע בכיה לדורות
 אלון בכות על אלו שתי מאורעות
 יהי רצון שתהא מנוחתם כבוד
 ובשלוש ינחו על משכבותם,
 בצד שדי יתדננו ובצדור החיים
 תהא צדורות וננוות נשמתם עד
 כי יסיו וירננו שוכני עפר בטללי
 שינה להחיותם :

בן אדם שים פניך ופסה נא עיניך
 וראה את חבנית שתי האבנים
 האלה אשר שמתי מצבה להאי
 זונא זכן וזכנה שהיה להם ישיבה
 אחת בעולם הנאהבים והנעימים
 כחיהם ובמותם לא נפרדות הארון
 כולטות אותן שובי לעפרות ותשב
 רוחם א' מסוס שמשם נחצבת
 מעולם עובר לעולם עומד שכלו
 טוב וארוכות הוא הרבני המופלא
 מוהר"ר חיים דיין בן הרב מוהר"ר
 מיכל שהיה אב"ד בס"ס שטמפי,
 שמו נודע בשערים המצויינות,
 מעורו וגם עד זכנה ושיבה ינע
 בתורה בעשר אצבעות נפטר
 לעולמו באלף השישי ליצורי
 עולמים בשנת תקל"א כיום ד'
 ק"ו סיון ירח שנותן בו התורה
 נוטל העטרה עטרת חיים תפארת
 יצאה נשמתו בכדושה ובטהרה :

י"ג ונקברה יום ה' כ"ג אייר תפ"ו לפ"ס.
 פ"נ אשה הנונה כל מעשיה היו רש"ש ובאמונה, לכל דבר מצוה היתה
 ראשונה ידה פרשה לעניים ותורת חסד על לשונה ה"ה רבקה בת האלף
 הקצין הר"ר איצק מהמבורג הנצב"ה.
 תחת כנפי השכינה :

א' ב"ס פ"ז ע"א. ב' חלק סיג סע"א.

כד

פ"ג ווי הס"א ארעא גבר' רבא ויקירא דקרי תנ' ומתני לית לי' שיעורא
אברה בלי חמדי מרגינתי שפירא התו' הרב' המופל' טובא בתורה מו"ה
שמעון אבי נז"נ ד"ו אלול נשמתו בצרור החיים תהי' ציורה דילד אמי'
בר' שמעון חלד לפ"ס :

כה

נפטר בש"ק חי שבט וזכר ביום א' י"ט בו תקפ"ב לפ"ה.
פ"ג יוסף יצא למצוא מנח. ותיק וחסיד בלי חות. ס"ר מרע ובחר בטוב,
סיו בתורה פצה לרוב, זך במעשיו וישר בדרכיו, לא סר מצדו כל ימיו,
המנוה התו' מה' יוסף לעצאטע ז"ל תנצב"ה :

כו

בירח האיתנים בעשור לחודש ביום הכיפורים שנת תסכ"א לאלה השישי
היצירים, נצחו אראלים את המצוקים ויגוע יצחק וימרת מיתח נשיקים
ה"ה הרב מהור"ר איצק אב"ד מס"ק נאיי' בן הרב מוהר' ליזר בו ביום
נוטר העטרה כתר הילולים אברה עצה מכנים, שמו נודע בשערים, סיני
ועיקר הרים, שר המישים ונשוי פנים, דולה מים מבארות עמוקים ומשכה
מתורתו דאחרים, כל ימיו של אותו צדיק לא מש מתוך האוהל יושב
אוהל ס, צדקת ה' עשה עם ישראל תמימים וישרים, אב נחמה דך
בשנים, א' הן כהרשיו לא יאמין שומר אמונים, נשמתו בצרור החיים
תהא צרורים :

כז

בשלישי לירח אדר פנה הוד והדר ניטל הכבוד ונעדר שמואל הרועה
העדר פנים ומנהיג הסדר פתח ונעל ונרד ה"ה האלוף הישיש דהיל
א' הנהיג ה' ע"א.

וירחוב רבנן פו"מ הר"ר זאנוויל ברילן זה רבות בשנים מעשיו כמה מתוקנים והגיע לגבורות שמונים ונפטר בשם טוב מבנות ומכנים בשרו ישכון לבטח מנוחת שאננים גייתו פה קבורה ונשמתו בנפשו צרורה, ובצרור ההיים צרורה בשנת תסס"ב לפ"ה :

בח

פ"ט בנימין ידיד ה' לבטח ישכון בסתר עליון בצל שדי יתרונו ה"ה הישיש וזקן ושבע ימים הר"ר יוסף בנימין וואלף מענצלש חד דמן חבריא חברא קדישא וגם עד זקנה ושיבה היה מקדים ומחשיך רבי כנישתא עבד את ה' ביראה נשא ונתן באמונה היה רועה נאמן וחכימא דיהודאי עשה צרכה וחסד עם ההיים ועם המתים * יקרא דהייא ויקרא דשבבא אשרי מי שנדל בשם טוב ונפטר בשם טוב ליום שכלו ערוך וכלו טוב כבוד ה' אספו ביום ב' י"ז מרחשון תק"ז לפ"ה תנצב"ה :

כט

פ"ג מנחם המכונה מענדל בן החבר ר' אברהם טעבן ז"ל נפטר ונקבר ביום ב' כ"ז תשרי תקפ"ה ל' תנצב"ה :

ל

י"ג יום די ה' שבט תצ"ט לפ"ה.

פה טמונה האשה הזקנה כל ימיה הלכה בדרך ישרה כל כבודה בת מלך פנימה מצות ה' שמרה כאמינו רחל ב"ה דוד ז"ל אשת הר' וואלה מענצלש תנצב"ה :

לא

מצבת אבן המוקן.

האשה הנכורה המהוללה המפורסמת בצדקתה נודע בשערים מעשיה

א' סנהדרין מ"ז ע"ב.

השם טוב גליקל אשת הקצין הנכבד שוקד על דלתי תורה ופתיחי
התפלה ונומל חסד לחיים ולמתים הר"ר יאסב דייטש נ"י נפטר בשם
טוב ונסברת בהספד מר יום ג' זיין אלול תר"ה לפ"ק :

היום הזה הוא יום חושך ואופל בנהי וקניה כאנשים ונשים וטף נער
וזקן בחורים וזומדי תורה המופלגים וגם אבן מקיר תועה על אשה הכסת
לב כמוה לא נהיתה ככו נא עובדי דרך בעמם הבכא והרבו תאניה ואניה
על שבר גדור כים ספרו נא והלילו בשקים עד אבירה זו לזכה מאתנו.
האשה גליקל שהיתה אם כל חי, דרכיה דרכי נועם לקול תפלה היתה
מהמשכמים והמעריבים, סראה לעניים ואביונים לכו אכלו ברחמי כפה
לעני פרישה ידיה לאכיון להציל נפשם מצינים ופחים ולהיותם ברעב
לתת טרה בביתם, אף מדי שבת בשבתו, מלבד עולת ההודש ומנחתו,
להוני ולומדי תורה החזיקה ביתר שאת ויתר עז. ומלבד עולת החמיר
על שולחנה אכלו בחורי חמד כמעט בכל יום מימות השנה, הלבושה
חתן וכלה, יתומים ויתומורה, הי לכם זרע צדקה וחסד יחדיו נפשו,
ומאת כל אלה שעשתה הסירה אזניה מקול תודה, מי שמע בזאת ומי
ראה כל אלה מנשים אשר באוהל לכן כולם שואנים בקיר מר בוכים
ומסוננים בכפים על ירך סופקים וירב בנת יהודה תאניה ומסיננים בינו
ואנחה סרעו לבבכם ואל בנדיכם כי בפשעכם שולחה אמכם מי ינן עלינו
ומי יחמול וירחם עלינו עוד, היא הלכה למנוחה וגשמתה עלתה לטרום
לחזות בנועם הי ולבקר בהיכלו :

לב

נפטר כ"ד כסלו תסס"ז לפ"ק.

סה נממן איש ישר ונאמן לעבודת ה' היה מזומן נשא ונתן באמונה
כבע עתים לתורה השכים והעריב להפלה ודף צדקה וחסד גדר בניו
לת"ת ביתו היה פתוח לרוחה דחיל ורהים ומוכיר רבנן ותלמידיהון הר"ר
מנחם מענדל שוסבורג חנצב"ה :

לג

פ"ג היקר הנעלה ב"ה מאיר ב"ה אנשיל יסיתלן י"ג יום ב' יו"ד אייר
תק"ט לפ"ס פה כ"ק פרעשבורג והיה איש ישר ונאמן וגמל חסד לכל
הנצרכים תנצב"ה :

לד

קול ברמה נשמע נהי בני המרורים כי פתע פתאום בא שמשו בצהרים
הלא ביום ההוא יום חושך ואפלה רוחו חובלה ונפשו נבהלה א' נתסדרה
החבילה נסע ונלה מעטה תהלה מזורת זהב כודה אל המנוחה ואל
הנחלה ונחל הי את יהודא הלכו בארץ חיים בא בכלח אלי סבר שבעה
כאדר מת משה יהודא ליב בן הסצין הי דניאל משה אופנהיים תנצב"ה
שני תצ"ב לפ"ס :

לה

פה נטמן ה"ה איש חי הרבני המופלג החכם השלם פרנס ומנהיג
דקהילתינו ושתדלן המדינה מוהר"ר אברהם הירש בן המנוח מוהר"ד
מענדל לכוב זצ"ל נפטר ביום ב' אך תמוז תצד"ק לפ"ס :

אבן בונים

אברהם שב למקומו כי בו בחר אל
צבי חמיר ורנינ למוס לעזרת ישראל
רועה נאמן לעדתו כמשה ורועה שמואל
ויועץ נאמן ומשיבת נפש לכל השואל
לרבים מעם ישראל היה פודה וגואל
ושם נפשו בכפו לחסות אמונת דת ישראל
לא פסק פומיה יומם ולילה מתורת יקותיאל
כל מעשיו והלכותיו היו תמיד לשם שמים
וטרת ודבק בתורת אלפים חיים
תנצב"ה ושם אמו רמה :

לו

וימת משה עבד ה' בן שמונים שנה ונקבר בכבוד גדול ביום ה' השון
התקפ"א.

אבן בוכים

הושמה מראשותי משה איש אלהים והוא הוטר מגזע היהודים לבית דר"ד
עמוד פה עובר! התמהמה פני המציבה מי תחתיה טמון זכר טובו דך תביע
עניך תדמיע דמע בלבך תחן עצבת כי אבד חסיד כי פס ישר לך תשמיע

הצבי ישראל הישר באדם פה שוכן דומה ותסות עניים אכדה פה ירדה שהת
נזיר רעיו עטרת פו פה באדמה שומה מעיר גלה כבוד ממודעיו עונג ונחת.

שמונים שנה התהלך משה את האלמים, מהיכלו כבוד מהלוגו צדקה נשקפה
בעשרו תמך דלים בעצתו נבזיהם, ומשה נאסף — והאמונה נאספה :

מהעבר השני

הרגליו כרא צדק חסד ואמת לעומתו נפשות אביונים השיב נפשות שוממים
אלה באוכל ובכסף ואלה בהטיף נחמתו, הרנין לב אלמנה עם לבות יתומים.

אלה להרג מטים ויכם משה ויושיעם, מוסרותם נתן פתח ככלי מסגרים
הפשים שלחם בית ממצוקותם הוציאם, ויכר פדיון נפשים לאלדים נתן כפרם

בצדק מבית עתה משה נשקף משמים. זאת נחלת עבדי ה' נתיבת אל־מות
כי לא יסוף זכרו מבין החיים, עדה האבן הזאת עדה המצבה.

תנ"צ'ב'ה' :

לז

פ"ט אלוף נכבד הר מה"ק דנ"ה כ"ה ליור בר"ה מעצליש ז"ל. רדף
צדקה וחסד ימים ולילות תמים במעשים ובמדות כלולות אוהב להתפלל
במחלוצה, עושה צדקה וגמולות כשתילי זית אסף הבית בהורים יהנו

יב

בתורה בהשיבה באורה לכן תסיפה הועסה ככנות יענה מרה כלענה הידר
על סיוני וצאת נפשו בש"ס ונמכר ביום א' כ"ז שבט תכפ"ז לס"ס
תניצ"ב"ה:

לח

יום ד' צום גדליה תכפ"ג נפטר ולמחרתו
יום ה' נמכר בה' מרדכי בן כה' שמואל גינו ז"ל

מרדכי האיש הלך כל ימיו בדרך ישרה
ה'ן ורודף צדקה וזהיר במצוה מלה כבחמורה
המעוה של בכיה הוריד במקום שיש מנין עשרה
כ"ע"ך ארבעים שנה להציא הרבים בביהב"ג גדולה מפוארה
ימי נוראים בש"י"ן לפני התיבה מקום מה נורא
גם ינע נגד זכות שר ג"ה לעסוק א' בה זו כבורה
תנצב"ה:

לט

זאת סבורת משה עבד ה' נפטר יום א' כ"ב סיון ונמכר יום ב' כ"ג סיון
תקפ"ג לפ"ה.

משה וכה וזיכה את הרבים עדת בני ישראל מי מנה
ש"ש לעסוק צדקה ומשפט ולעסוק בצרכי ציבור באמונה
היה מאוין ומקשיב קול תורה אם למקרא ואם לאנדה ומשנה
לא הדל את עצמו מלקבוע עתים לתורה כהר מכעלי הכמה ובינה
בעת הליו קודם גויעתו דבס נפשו ב"ה להיות בתוך בעלי ה"ס נמה
ומתהלחו ועד סופו נשא ונתן באמונה ומיניע כפו אכל ונהנה בהיותו
פרנס ומנהיג בהדליתו ינע ועמד בדמו ובכשרו וינוע וימת משה בשיבה
טובה וכן ושבע ימים התירני מו"ה משה בן הרב הנאין מיהר"ר יוסף
לכוב וצ"ד נ"י לנצח ובצדור ההי"ס תהא נפשו ונשמתו צדורה:

מ

נו"נ ביום ה' כ"א תמוז תספ"ה לפ"ק.
פ"נ האיש הירא ה' וחד ממשמשי הח"ק
דנמ"ח כה' מתתיה' סג"ל ז"ל תנצב"ה :

מא

נו"נ מוצאי ש"ק יום ו' לספירה
תקס"ו ליצירה

רבי' שתו וישתו כנחל דמעה לספור ולבנות לצרה
יעקב הלך לדרכו תמים אחז כל מדה נכונה ויסרה
בכל עת טוב דעמו דרש וחסד איזהו דרך טובה וישרה
היה חבר לכל יראי ה' ולחושבי שמו ועוסקי במצות ה' ברה
ימים ולילות השכים והעריב לביהכ"ג להכדים למנין עשרה
סגל מצות ומע"ש הרבה וסנה לעצמו שם ותפארה
גבאי דח"ס ולכך דבר שבכדושה הרים ונטל עטרה
נזיתו היקרה פה נכברה נשמתו בצרור החיים צרורה :

מב

אבן הראשה

תשואת חן חן לו להאי נכרא " נבר בניברין דחיד ומוקיר רבנן ה"ה
התורני מופלא ומופלג כמהו' יהשע יהוסאד מכונה פייבל ברעסלוי וש"א
פערל נו"נ יום ב' כ"א כסליו בע"ה וזמ"ן סיצו לפ"ק.

יציאת צדיק עושה רושם כי מרוב גודל היהוש שמו נרשם
פעל ועשה עשי' הדרה לישא וליתן באמונה להינות מיניע כפו כאן העירה
ידיו רב לו לכבוע עתים לתורה בנפש הפצה ויקרא נמרא וסברא.
יגע וסרח לעשות צדקה ומשפט כהיותו פרנס ומנהיג ביושבי העיר השערה

א' ברנית לא עב.

בני ביתו רועה וזן להדריכם בדרך ישרה
להיות עזר וסעד לבני החבורה בחורי חמד תלמידי משה רבינו נ"י גדול ונורא
וינוע וימת בשיבה טובה זמן כמשמעו וכמדרשו בצירור החיים בנ"ע תנוה
נשמתו :

מג

י"ג ש"ק ונסכר יום א' דר"ח אדר תפ"ו

ט'

ס'

צבי רניג וחמיד חמדה נווה שבהו מי ימנה
האלוף הסצין הר"ר צבי הירש שפירא
יעלה זכרונו תדירא לפני האל הגדול והנורא
וצדקתו לפניו תאירה כצאת השמש בנבורה
תנצב"ה :

מד

זכור את עצם יום הראשון לפורענות בעשור לחודש שנים עשר הוא
חודש אדר בשנת תקכח"ת וינוע אברהם וימת ויאסה אל עמיו אברהם
שב למקומו אשר חוצב משם ה"ה הי' יעקב אברהם ב"ה מענדל טעבין
שמו נודע בשערים מפורסם בארץ פרנס הדור ורועה נאמן היה לישראל
ועמד בפרץ, איש תם וישר וירא אלמים מנעוריו את יראי הייבכד ורחים
רבנן ומוקיר רבנן, פועל צדק רודה צדקה והסד ואמת, אשרי מי שנדל
בשם טוב ונפטר בשם טוב לעולם שכלו טוב בצל שדי יתלונן עד כי
יסיצו שוכני עפר בטללי שנה לההיות. תהא נשמתו בצירור החיים צרורה :

מה

פ"ט האשה החשובה הצנועה הרבנית מרת אסתרל בת מוה"ר חיים
דיין ז"ל נפטרה ונקברה ביום א' כ"ה אייר תשל"ג לפ"ס תנצב"ה :

מו

נפטר ונסכר בשם טוב יום ד' י"ג סיון תקנ"ד לפ"ס.

איש משה עבד ה' מעוריו לא מש מתוך האוהל של תורה ועבודה
ותפלה למשה ה"ה המופלא הר"ר משה ליב קרעמזיר בן התו' הר"ר
איצק בן הרב הנאון המפורסם שמו נודע בשערים מוה"ר בער סאנשוף
זצ"ל אב"ד דק"ס גלונא רבתי ומשם נתקבל לאב"ד בק"ק קרעמזיר
תנצב"ה :

מז

פ"ט הנחיר יניק וחכים צנא מלא ספ"א הריף ובקי בש"ס ופוסקים ה"ה
ה' ליב בן הר"ר לאול חבל על דאבדין נתכמש בישיבה של מערה
ביום ד' י"ב מרחשון תקכ"ג לפ"ק תנצב"ה :

מח

פ"ג בן איש חי רב פעלים גברי רבי ויסרי מפז ומפנינים ועובד ה'
נתמימים ובתורתו הנה לילות וימים ארי שבחבורה רוח ה' היה עליו
שורה הכך בדרך הישר נשא ונתן באמונה ומיניע כפו היה נהנה ה"ה
התורני המכונה מ' יודא ליב ב' המנוח מו"ה משה ז"ל מק"ס קראטשין
נפטר ונסכר ביום ד' שושן פורים תקכ"ב לפ"ס בו ביום חשכו המאורות
על האי שופרא דבלע בעפרות :

מט

י"ג בש"ס חי כסליו ונסברה ביום אי י"ט כסליו ת"ק לפ"ס.

פ"ט

האשה צימלה ברת הסצין המפורסם השתדלן הגדול הר"ר יעקב כ"ץ
מהגבר אשת הסצין המרומם והשתדלן ה' ליב אופנהיים ז"ל :

מה סמון וסמון בצל שדי יתלונן איש ירא אלמים ובר אוריין ספרא
דמהימן הר"ר הירש בהר"ר נטע שפירא דשכיב אדווטר ולא הניע לחצי
ימיו בכו בכו להולך בלא זמנו כי שקעה החמה שלא בעונתו ב' אב
תק"כ לפ"ק

ירה שהוכפלו בו צרות יצא נשמתו בקדושה ובטהרה.

נא

נ"ג יום ג' כסלו תס"ז לפ"ס

פ"ג איש הישר כהר"ר מאיר שטאמפי בן כהי נעציל תנצב"ה :

נב

הרבני מו"ה ברוך ביינא זצ"ל

פ"ג

ברוך הוא וברוך שמו נאה לו לו נאווה תהלה להללו בכל . . .
הנשר הגדול מופלג בתורה ובחסידות לא מש מתוך אוהל
של תורה לא נפל ממנו שום דבר במעלות ומדות שמנו חז"ל
בקולו סוד נעים ובקול שופר חזק מאוד התעורר לבות בני אדם
ורבים השיב מעון במתוק בתוכחת מוסר השכל לבני ח"ס תפארת בחורי
ועתה כבה נרו ואיננו כי לכת אותו אלמים יום א' או"י תמוז
ונסבר ביום ב' ח"י תמוז תקצ"ב שבב חיים לכל חי ונשמתו תחי צרורה
בצרור החיים :

נג

ס"ג הרבני מו"ה בענדיט נ"מ על יחזקאל

ברוך מכואו ועד צאתו
עשה חיל במצות ה' ויראתו
נודע שמו בשערים ותהלתו
דעת קדושים כנה סדורה משנתו
י"סורי אהבה סבל עת זקנתו
מעמו שם כשיעורים לסברתו
נמ הופעת נהרה אשרי יולדתו
אהה כי נלכה הארון בש"ס כ"ה סיון ונקבר למחרתו
תקפ"ה לפ"ק תנצב"ה :

נד

סה נשמן

הישיש הנכבד דחיל ומוסיר רבנן שמונים שנה שמש בחי' דג"ה כשית
הר"ר משה ליב יסדה נסע הלך למנוחה ועובנו לאנחה ביום ד' י"ב
לחודש ניסן תקפ"ו לפ"ס.

מעודו זרע לצדקה לא מש מעשות נכוחה
שמה לעשות צדקה עם נכאי רוח יבעיון
הקריב מזור לחילים גם הסים הולכי שתחתה
לבית אלסים להשכים התאמץ בארי בנכורה
יעריב גם בבוא החריסה להקריב דאגל חסלה
ביתו היתה פתוח רעניים בית מלון תורה
יצא בשם טוב כינה יעורו בני כהילתו
פוערים סיהם המסוננים קה בלי חוס צדקתו
הוא היה לנו לתפארה ותהי' שלימה מנוחתו
תנצב"ה :

נה

פ"נ ר' דוד בר"ה לביאוס נפטר ונקבר ביום א' ד' דחזה"מ פסח תשצ"א
לפ"ק תנצב"ה עם נשמות איו"י :

נו

על טוב יזכר שמו שם שמואל לשם ולתפארה ה"ה המנוח הדי"ר
זנו"ל אפ"ה יצא נשמתו בטוהרה ביום א' אסרו חג סוכות תק"ח ליצירה
א' דין נרמא דעשירא ב' עתיר נכסין ההוא אמר אומר אמירה לגבוה וכן
להדיוט ג' מימיו לא דיבר וחזר לאחוריו נשא ונתן באמונה אמן מוצנע
נבר אשר דרכו נסתרה גופו יהא מנוח עד שיבא אליהו יבשר בשורה
כי בא שמו שר שמואל הרמא אל מקום מה נורא :

נד

פה טמונה נפש אמונה תחת ציון זאת האבן הרבני הישר כמהור"ר
וואלף טעבן

בפשע ארץ שר וגדול בישראל נהדה ממנו
להפך מחול למספר מר ועונג לנגע עת בא יומו
לל עד נפש מהר להתנכר כארי לתורה ולעתיקה בעשרה
מנהל בשבט מישור יוצאי יריכו פרנס נאמן לעדת ישיה
נאמן בכרית בשרים למול ודפרוע פריעות בישראל
וועדו אל פתחו וסביב לשולחנו הדומה לאריאל
טובי עניים ברוח לדיבה ובספר פנים יפות נתמכו
ממנו פנה הודו עם צחות נזירו מראשינו הושלכה
אחרי השלים בטוהר טהורים שנותיו שנות עובד באהבה
ביום ג' כ"ו אדר נגזר מן חיי הבל וגפשו לו חייה תחלה חבל בין
החיים אשר חיים עדנה בעדן נן אלפים תהי קשורה
ובצורר חיים צרורה לפ"ק :

א' ברכות ה' ע"ב. ב' ב"ב קמ"ה ע"ב. ג' שבת קי"ח ע"ב.

נח

ס"ג האיש הקדוש חד מחברא קדישא כהר' דוד בה"ר יוסף שאבדלס
עוסק מנעוריו עד יום מותו במצורת ביפור חולים ובסכורות המתים
וגם היה כמה שנים נבאי דסקוח נפש ונהרג בידי ערל במדינת עסטרייך
יום ה' ב' אלול ונקבר יום א' ה' אלול בשם טוב תסע"א לפ"ס
תנצב"ה :

נט

בשורה הזאת נטמן בימים קדמונים אב ושני בניו ונקד בראש ראש יחוס
משפחתו הצדיק המפורסם בימיו מו"ה יששכר בער זצ"ל בעהמ"ה ס'
באר טוב וע"צ בנו הר"ר איצק ואחיו הר"ר דוד ע"ה וש"א יודית
והאחרון הר"ר שמואל בר"ד נויג ח' כסליו תס"ע לפ"ס תנצב"ה :

ס

מקשר מספד מר אין הרול כי ביום עש"ס כ"ג אייר תסע"ח לפ"ס נפל
מישראל שר וגדוד

פ"ט

עזריאל

כמהור"ר

עזריאל ברילין זכרונו כלבונה זכה
זה הוא יאמר עליו אשרי יולדתו שלה ככה
רצון מלך בעבד משכיל לשתי שודחנות זכה
יראתו הטהורה הלבישתו ענות צדק ורוח נמוכה
אזל לו מהתהדרל בעשרו ונכבוד מסכה הנסוכה
לבדתי רום לבבו מאחיו העניים כמשפט המלוכה
למד ודימד בישיבה שיש בה סמיכה
בחיצים שנונים כאחד הניבורים רץ המערכה
רבה רוחו אותו לכל דורש כהלכה
שפתותיו חן פלא יועץ . . . יוצא אור מתוך חשכה

ליחיד ולקהל הוקה אחת כן במלוא כח נחת
ידו בכישור שלוחה ביתו פתוח לרווחה
בתוכו בכל כחו ואוגו בנה בית הפלה לקונו
על כל אלה אכלה מלאה תאניה ואניה
קריה העליוה הנשארה כמו באפס רב הובל האניה
תנצב"ה :

סא

פה טמונה עצווה וקבורה
בעלת נור ועטרה צנועה
כאמינו ישרה במצות ה'
נזתרה האשה החשובה מרת ניטל
בת ההסיד המפורסם מו"ה מרדכי מוכיה זלה"ה
בשם טוב נפטרה פה בשמיני עצרת, פה בו
ביום נקברה בשנת תשכ"ז ל' ניב'ה"ת צ :

סב

נו"נ יום ב' כ"ו תמיז תשע"ט לפ"ק
פ"ג איש זקן והישיש כהר"ר יעקב יודא
לאש ברין ז"ל כתורה וכמצות
עסקו והחזיק בגופו ובמאודו
ולאחר גבורות בשנים נתהדר במעלליו ובנבים
תנצב"ה :

סג

פ"ט הקדוש איש ישר ובשר אכל מיניע כמו נכרא דרחיל חטאין

מוסיר רבנן ונמי ח' עם החיים והמתים ה"ה בה' אלחנן פד' דל"ד ני יום
ו' עש"ס ונ' י"א י"ב שבט תקמ"ה לפ"ס :

סד

מראשותי האשה היסרה הצנועה והחסודה אשר היל ונדיבת רוח מ'
טדוילה בת מגוע היוחסין הנגיד חמפורס ר' קאפל טעכן נ"ע אשר
הרב המופלא הנגיד המפורסם מו"ה עזריאל בריל נ"ע
נו"נ ביום ב' דר"ה לפרט קצתי בהיי תנצב"ה :

אבן בוכים

טובה ויסרה נטעה בחמדת דמתה בהודה לצפירה
רביד לבית לבעלה נצמדת פאר הדר ועטרה
וענק למשפחתה משפחה נכבדת נזר וכלילת תפארה
ידה פרשה לרגל מועדת להחיות רוח נשברה
לגדל בניה היתה שוקדת לעבודת הצדקה ולתורה
דושיעה דדל ולכסות מתמדת ערומה נכאה נעברה
אשת הן בלבה יזכרת שלהבת הצדקה בוערה.
שפכה שיח ובשמהה צועדת למשכן אל ולעזרה
לתמידי חכמים ליכר עומדת ומשיבי מלחמה שוערה
רחמיה נכמרו וחולים סועדת ולדכאי רוח עזרה
במרודים רבים היא שוחרת ובענות צדקתה הסתירה
יתומה נעובה היא פוסדת ולהקים עניה סוערה.
עתה עמוד עובר בנפש נאנחה התבונן פני המצבה
זכור פה שמש צדקה וברכה ומרפא בכנפיה שוכבת
רב כבוד ביתה שמורת וערוכה מבאר החיים שואבת
יסרת רוח עדי נירה נדעכה המיפה משמנה לנעזבת
אותנו עזבה הו! עתה הלכה ובאה אל ארץ נושבת
לביתה לא תירא ביום ההפיכה בצל שדי יושבת
בין חוחים כשושנה פיתה וכתופה ביער ניצבת
ריחה פורה בארץ מליחה להחיות נפש נעצבת
יונת אלם בארץ המנוחה רחיי עולם נכתבת
לעת ערב כתתה ממורחה לנתיבה אל דרך אל מות :

סה

מראשותיו

האבן

לאיש הנכבד והמהולל המיוחס ממשפחת גדלס מסראנ כבוד הנעלה.
הר"ר מענדל גדלס

מנחם משיב נפש אומללים לעתות בצרה
עת לעשות לה' השכים והעריב במנין עשרה
גדבות סיו ולכו שוין ליתן במנה יפה וברה
דרך הטוב בחר לו ועסק כל ימיו באמונה
לא סנה אל רהבים ושטי כוב הלך בדרך ישרה
גדל העצה בהיותו תוך יושבי העיר השערה
סר מרע ועשה טוב מנעוריו עד עת בשלמה
זה שמו וזכרו לדור דור ויהי נצב"החיים
נסטר ריל די ונקבר ביום ה' כ"ט תשרי תכצ"ט לט"ס ושם אמו טאלצה.

סו

מן הארץ

אהרן דוד איריץ ז"ל

אד יעלה

הוא האיש חס וישר מרוש ישראל באמת סור מרע ועשה טוב גומל
חסד ורודת צדק כהררי

אהרן דוד

בן מו"ה שמואל איריץ ז"ל

בימינו יראה ועונה בשמאלו עושר וכבוד ויחי סה כששים שנה ויגוע
ויאסף אל עמיו ביום חמשה ד' תשרי תר"ד לט"ס ביתר שאת ויתר עז
הוא שבעים ושבעה שנה לשנותיו ונקבר למחרתו עש"ס ה' תשרי תר"ד
לט"ס ויראו כל העדה כי נוע אהרן ויבכו אותו כר בית ישראל:

עת ספור לכל אוהביו אין בית אשר אין שם כינה למת. תמך עניים
ועשירים דזה נתן ולזה הלזה וישא אהרן את ידו אך העם ידיו רב לו
ועור אזור במחניו ותהיינה תאומים עדת אהרן וגדולת דוד, נכי נסים

ובר לבב שוכן עם מיוזעיו או יקום במסום קדשו כולם יתאוננו על הרכה
 אותו מאתנו, עת הלין שם כי בא שמש הצדקה התנחמו אחיו ורעיו,
 דוד איש ישראל חי וקיים, אם גויתו בעפר רוחו בשמים, החציר על
 סברו ייבש השם טוב אשר כנה נצח כל יכול, עדה המצבה ער מעלכי
 האיש הצפון תחתיה ברוך הוא כבואו ובצאתו ברכה לקח מאבותיו וברך
 השיב להם, כי כי הקך בנא צלמית הביט לכבד צור מחצכו ויצו כל
 ימי הארץ ילכו שני אנשים להתפלל על כפרם ביום מותם, עת כי יחמו
 הדלים מהעין אשר הכין להם כל ימי החורף לא ישבותו לאמר מזמור
 לדוד אשרי משיכיל אל דל לחזרת על העיר היש בדה עין אם אין,
 החולים כי יכימו ממטתם ילכו על משענתם ונפשם נכהה מאוד מכספו
 יכלכלו :

על אדמתם ישתחו יודו לו ויתפללו תפלה לדוד פן יחשה מעליהם
 ונמשלו עם יורדי בור, שנה אחת יהיה נקי לביתו אשר ילמדו יום יום
 במסום אשר סבע תפלתו שומר אמנים הכים דברי חכמים עשה לך רב
 סבע עתים, מדי שבת בשבתו לא ימוש ספר התורה הזה מפיד תדובבנה
 שפתי ישנים :

חיי עולם נטע לשוחרי תלמוד בבלי נצח סלה נדברו נבורי הרכה איש
 אל רעהו ובכלותם יאמרו למנצח לדוד להזכיר :

ויהי דוד עבד אלקים מנעוריו ויפן וידך לאהלו לכוונה עבדיו בדין וענתה
 בו צדקתו בין כסא לעשור היה מיתתו בצרור החיים תהא צרורה נשמתו
 וש"א ריזל :

מהעבר השני וזה שמן וזה זכרו

אמרו צדיק כי טוב הוא ויצפנהו אלקים הילל בן שחר

דוד קם להודות בשחר

ראשון בקהל אב ליתומים מחסה לעניים ואינונו

נאסף איש חסד ותנור בשמים קח את אהרן,

דמעות תנולנה עיני סרוביו מבשרו לא התעלם

וישקף בער החלון עניים מרודים הביא בית

דסק על דלתי בית התפלה ערב ובוקר :

איש אמונים מי ימצא
 קברו ישחרו יושבי חדר
 יגיע כפיו אכל מנעוריו אשריו וטוב לו
 רבים עשו חיל והוא עודה על כולנה
 יפו פעמיו בן גדיב
 בנתיב העליון פניו יהלך לפניו זה יתרונו מכל עמלו :

סז

פ"ט התורני אליעזר ב"ה אפרים
 הנסרא זוסמאן סופר סת"ם
 נ"ג יום ד' ט' תמוז תקפ"ג לפ"ס
 תנצב"ה :

סה

אבן בוכים איש צדיק תמים ה"ה הרבני המופלג מו"ה
 מרדכי פישל סופר
 לכה אותו אלסים במרחץ בארען ביום ה' בדר"ה תמוז ונזכר פה למחרתו
 בעש"ס ב' תמוז תר"ג לפ"ק :
 מרדכי יצא בלבושא דרבנן בהררי תורה חרף ושנון
 רבין תורה לילדי נאמנים ארבעים שנה דת אל להם שנונים
 דלים ואביונים הושיע בנפשו ומאדו נומל חסד עם החיים והמתים מיום היותו
 כיבדו ה' והלך באמת ובמישרים והניח אהריו כרכה בנים בתורה מוכתרים
 יושב בתענית יעוסה בהפלה ותורה שם לילות כימים בתורה :
 פרשה העיר בידיה עד מהמדיה מי כמוהו מורה לבניה תורה
 ימינו לכהורי חמד תומכם כרועה ישר נהלם שלשים שנה
 ש"ס משנה נמר פעמים בכל שנה תלמיד בכלי נמר בואת השנה
 לרוב אחיו רצוי כאחד ממכוריו הנכרים יקר בעיני ה' בן יקר אפרים
 וש"א תוולה רבקה תנצב"ה :

סמ

ס' מ'

הרב. ית הצדקת המסורסת המיוחסת

מ' שרל

שהיתה אשת הראב"ד מהרמ"ם נ"י נפטרה ונסברה ביום ג' ח"י אדר ש'
תקב"ץ לס"ק תנצב"ה :

ע

אבן הראשה מראשותיו של האיש משה עניו מאוד הסצין מספר ונגיד
פרנס ומנהיג כה' משה בן המנחם כה' יעקב בעמעהיים סג"ל ז"ל ושם
אמו סערל נפטר מוצאי שבת קודש י"ג סיון תמים סערל רס"ס :
משה עלה השמים וצלמות עד כל עפעפים ומני כבי פנים חמרמה.
שקעה החמה וחשכה עינינו מרוב רעדה שנאבד ממנו נזר ועטרה
הוא משה המתאמץ במצות ה' ברה והרניד עצמו ביראת ה' טהורה.
בכורי כולות וכדמס' דכ' ירנזון וירעשו כולם אנשים אנשי החבורה
עזב כר ימיו תענוני עולם הזה ומלא אשפתו בצדק' ונמילות חסדי' לאזכרה
טרה ועמל וינע להוציא מכת אר הפועל לגדל בניו ביראה ותלמוד תורה
לא מש מתוך אהלו ומביתו להיות מאוכלי שולחנו בחורי חמד ודומדי תורה
הודיה נתן לאל שהרחיב את גבולו ונתן לאל ידו להיות סומך וסועד
הבחורים לעזרה
ידי עניים ואביונים רחוקים וקרובים ממשפחתו קעור ולסעד במנחה ותשורה
ידיו ידי משה כבירים בהיותו ראש לכל קרואי העדה מנהיגי כהילה מסוארה
ממסנר אסיר להוצא אסירי כבל ועניה סוערה מבית האסורים חוצה השערה.
סר מרע ועשה טוב טוב ומטיב לכל חשכה נפשו יום יום בלבו טמונה ושמורה
גל מעליו חרסה ובזו כל ימי חייו בדרך חטאים לא עמד והלך בדרך ישרה
לא מנע עת עצמו בכוס ועשה להיות ממכדמי ומחשכי לבי כנישתא תדירא
זכה וזיכה את הרבים חזר וניער השיעור חבר' שיסרו אבותיו אחר מנחה
במנין עשרה

יט

לער צדקתו עומדת עדן נשמתו לא נפרדת נפשו בטוב תרין ויבסע כשחר
אורה
זרע צדק בחיים ישא אלומת כפלים בעת יסוצו ישיני ירושלים נשמתו
תהא צרורה בצרור החיים :

מהעבר האחר

וימת משה בן שלש וששים שנה ויסע ויבוא ויט על פני השדה שדה
בוכים ויספור אותו גדול הדור וגעו בבכי כל העדה
וילישיירי'ם נאוו תהלה רפ"ה :

עא

י"ג יום שני של סוכות תצ"ז לס"ה.
התהלך לפני אלקים, חמר יהודא ועוד לסרא חונן דלים לב טהור היה
ה"ה האלוף הר"ר חנדלי ב"כ הרב מוהר"ר מנדל טייטש וצ"ל תנצב"ה :

עב

ס"ג כן צוה ה' גומפרך בר"ל נפטר ונקבר יום ב' כי מרחשון תקצ"ז לס"ק
תנצב"ה ושם אמו אסתר :

עג

ס"ט נטע שעשועים ארי מת יהודא ליב בן הרב מוהר"ר וואלף נפטר
ונקבר ה' ימים לחודש אייר תפ"א לס"ס תנצב"ה :

עד

ס"ג ב' יעקב משה קאשמץ אוסיבאך נפטר ונקבר יום ג' כי תמוז תקע"ג
לס"ק תנצב"ה :

עה

איש הי ורב פעלים הובר הכרים מהכס שמו מפארים ומהללים בשער
בת רבים איש המודות ורב תכונות בו מדובר נכבדות במעלות ובמדות
לו עשר ידות.

קבר

מצבת

ה"ה התורני השלם המפואר כהי יששכר בער ב"ה נרשון
סנ"ל פרענס ז"ל שמש ונאמן דהילתנינו, כ"ס פ"ב יע"א,
וח"ס דנמ"ח אשר שמש אחד וארכעים שנה ומצאנו את
דבבו נאמן לפנינו, נפטר בשם טוב ביום ה' ב' דשבועות
ונאסף אל עמיו למחרתו ביום וי"ו עש"ס אפרו חג דשבועות
תר"ה דפ"ס :

בכה עובר נבר בעוז ירד קבר, לעבודת הסודש שנים רבות שמר באמונה
רק ללמד לבני עמו להפיץ תכונה פעל ועשה והיבר ספרים באמרי שפר
רב טוב חלק להחנינו לוסהי בנותיו, עליו עמוסים לכלכם למען בתורת
הי יתמידו נודע בשערים על מדין אשר הכינו קרם דעלות למרום בניו
יחיה במתנותיו, תנצב"ה וש"א חנה :

עו

ס"נ עשרת ראשינו איש ישר הולך תמים פועל צדק אומר ועושה דובר
ומסיים נדל כשהרהר עסק באמונה למד מאהבה לא מש מתוך האוהל כל
ומן היותו ויואל לשבת את אחים יחדיו וגמר בעדת סודש כל הש"ס וסיימו
בהבורה הוא האהרין מתלמידי הרב הגדול רבינו יחזקאל סנ"ל לאנדא
אב"ד ור"מ דק"ס פראג מו"ה יואל בריסקר בן איש הי רב פעלים
מו"ה שמעון ז"ל ראש ב"ד דק"ס פראג ונולד מן ה"ה אסתרל הצנועה
מת בשיבה טובה ביום ד' ג' שבט תסצ"ה דפ"ס יבוא שלום ינוח על
משכבתו וימליץ טוב בעדינו דובר שרם תנצבה :

עז

האלוף הרבני מו"ה מענדל בן הרב מו"ה הרש לבוב זצ"ל נפטר בליל
ש"ה ט"ו מרחשון תמצ"ב לפ"ה.

פ"נ

נפש יסרה בין רנבים תניח הבר הוא לצדיקים השוכנים בערן
מנן היית לדלים תמכת אביונים
נר ומסעד לאחיך משען למשפחתך
הי הי יודוך ושוחריו התורה
מביתך יעדת חררים וועד להכמים
מה רב טובך הצפין לפניך
עדה המצבה לכל העובר עריך
נהלת בניך בדרך סודש הקדשים
דת וצדק הביטו ממך מנעורם
לבר בשמך יתפארו נצה סלה
לא תשכח מפי זרע ורעך
בית תפלה ותורה הנחלת למו
וי יקרא מר הנין והנכד
בישלוש והשקט תשכב עם אבותיך :

עח

מו"נ יום הי ל"ב לספירה תקפ"א דפ"ס
פ"נ ר' אשר בן נישל הנמרא בפי כל רי אשר מוצך
תנצב"ה :

עט

פ"נ הבחור החשוב ברוך קאליף ז"ל אשר למד פה בישיבה וטבל עצמו
ערב עצרת בנהר סטן ונטבע ומת ויצאה נשמתו בטהרה :

פ

בוכים

אבן

על מות איש יסר ונכבד צעיר דימים הולך תמים המהולל בישרו ותומתו
חרד על דבר ה' ומצותו חד מה"כ דנ"ח כהר' אליעזר הלוי ז"ל והלך
לפניו צדקו בכל עת נידל חמשה יתומים אשר הביאה אשתו אל ביתו
והיה להם לאב נאמן להראותם דרכי נועם ומעשי צדק ואמת והטיב
עמם כאשר עם בנו הנולד לו. כבוד ה' אספו פה בסברי הצדיקים
אחרון הוא מן הנסכרים פה למנוחת עולם תהא מנוחתו כבוד ויתפלל
בעד עמו עם הצדיקים העיינים במסום הזה לכל יסרוץ נדר ברחובותינו
נפטר יום ב' ט"ז שבת ונסכר למחרתו יום ג' י"ז שבת תר"ז רפ"ק תנצב"ה
ושם אמו יוכבד :

פא

הצדיק החסיד חסידא ופרישא ה"ה הרבני המופלא מו"ה יוסף דוכס ז"ל
נאסף אל עמיו ליל ש"ס ט' כסליו ונסכר למחרתו יום א' תר"ז לפ"ס :

פ"ג

יום חושך ואפלה יום ענן וערפל היום ההוא
וומר לו ה' ממעל עת הכנסת שבת ויסדשהו
סבר ונמר תמיד ועבד ה' מאהבה יום ודילה
סנה עצמו מתענוגי העורם הזה וסדש עצמו לתורה ולתפלה.
דבר ה' היה המיד בפיו מתוך יסורין שר אהבה
ואצילי בני ישראל הדריך בדרך טובה וישרה
כל מנמתו היה להבעיר בתמימי דרך אש האמונה
סנף עצמו בתעניתים ועסק בתורה בסדושה וטהרת
תנצב"ה וש"א מערילהא :

פב

אלון בבות

ננהי ליום ד' נפטר ונקבר למחרתו ג' שבט בשנת תכס"ט לס"ס. האי
שופרא מוהר"ר זלמן בערנוי ז"ל :

פי' נ'

יקותיאל זה משה

זכה וזיכה את הרבים עדת מי מנה נאמנה וישרה
לדורו אבד וי כי אבדנו כלי חמדה מיושבני העיר השערה
מימי בחירותו ונערותו עד עתה לא מש מאוהלים של תורה
גודע צדקתו לבני כהילתנו פנים ומנהיג לחסד משפטיו ישרה בלי
נשיאות פנים לנו ועטרה.

במצות ה' ברה כהיותו ראש וראשון לבני החבורה
ערנה נפשו למלאות אשפתו בנמילות חסדים לאזכרה
רעה לא עשה לרעהו ומלהטות משפט סיה,
נשא ונתן באמונה והציל נפשות מישראל בעת צרה,
וכי הוציא את הרבים ו"ה בימי' נוראים פני איום ונורא,
יגע וטרח להרים את קרן תורת משה שמעתא וסכרא
וינוע ויאספ אל עמיו לקבורה וימת בשיבה טובה זמן ושבע ימים. נפשו
בצירוד ההיים תהי צרורה :

פג

ננהי ליום ג' נפטר ונקבר למחרתו ב' דר"ה אייר תכס"ה

פ"ג

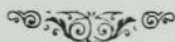
דוד משכיל אל דל איש הישר כל מעשיו עשה בכושר לתורה ולחסדה
רץ כנשר, ומצות ה' לא מנע ולא סר, גופו יישן ארצה ונשמתו לניע
נרצה כהי דוד בן המנוח ר' מענדל טעבן זצ"ל תנצב"ה :

פד

ס"ג היה איש ישר ותמים במדות, עושה צדקה בכל עתיו, רחום רבנן
באהבת לימודים, ומחובר לסודש חברא קדישא דגמילות הסדים הוא
יהו האלוף הישיש הר"ר שלמה ז"ל בן האלוף הר"ר קאסל מעבדן
וציל שנפטר ליל די נגהי לוי' אי' ד' שבט תסנ"ה י' תצב"ה :

פה

משה עלה אל אלהים רחוקות בנועמו ולכסר בהיכדו אוצרו היתה יראת
ה' וחבטיו וירם כרני הוד והדר פעלו פנה הודו וזיוו דרעות בנן הי כי
שם בנעיסים נפל חבלו ידיו אמונה עד בא שמשו האמת לא מש מתוך
אוהל ימים ולילות עסק בעבודת ה' ובתורתו הי' הפצו ומשאלו ה"ה
היכר הנכבד המהולל כה' משה בן הכי המפוי כה' וואלק אופנהיים נפטר
ונסבר ביום ב' י"ה סיון, בלע המות לנצח תצב"ה :

ספר

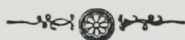
אבני בית היוצר ח"ש

הנקרא בשם

כבוד הבית

כולל תולדות וקורות גאוני עולם מאורי הגולה
צדיקי יסודי עולם ומוסדי דור מרגן ויושבי על
מדין הנטמנים ונגנזים במשכנות מבטחים בבית
היים הישן דקרתא קדישתא

פרעשבורג יע"א :

פיתחא ועירתא.

נשיא אלכיס הנאמן רבינו הכדוש רבי יהודא הגה ברוחו המהור מיהרו
של משכיה טרם ישכב אנשי האיר אנשי סודו אשר נסכו על
הבית ביתא דרבנן כרווא כרי בחיל אנשייה ויחי יעקב בארץ מצרים שבע
עשרי שנה וזיה יהודא בציפורי י"ז שנה (מ"ת ורבה ר"ס ויחי) ברבות
עתים וימים ישכתי משתומם להבין ארשת שפתיו של רבינו הכדוש, ופתאום
העלה ה' בדעתי הן דורשין תהלו"ת יהודא יעלה בתהלה תהלה לרוד
בהיותו בסערה, דהנה מפורש יצא מפי כהן גדול נאון ישראל רבי נפתלי
כ"ץ וצ"ל בחיבורו סמיכת חכמים בחידושיו על ברכות דף נ"ז ד"ה אל
תקרי גויים שרבינו הכדוש הוא נלגלו של מפלל יושב אוהל יעקב אבינו
ע"ה ודורשי רשומות אמרו שדבר זה רמזו בשמו רבי יהודא הנשיא
נוטריקון נשמתו של יעקב אבינו וכן הובא בקידוש פנימה בספר מנלה
עמוקות, ודבר זה הבליע רבינו בניעמה בנועם שיח שפתותיו בהנה אשר
מפיו יצא שיעקב אבינו איש תם אשר היה דר במצרים שבע עשרי שנה
הוא הוא היה דר במרים בציפורי י"ז שנה, ואחרי זמן זמנים זכיתי לכא העירה
"עיר בנימין" חידושים על אנדות הבבלי ומצאתי רשום על חומותיה
בחידושי מס' כתובות דף ס"ג ע"א ד"ה נר יהא דרוק במקומו דברי הנ"ל
ובסו"ד כותב דהנה מצאנו לרז"ל גבי יעקב ויחן את פני העיר שנכנס
יעקב עם דמדומי חמה וסבע תחומין לשבת ולא יגרע מצדיק עינו כי
בשעה זו ממש כל בי שמשי היה אתי לביתיה להיות איש חי אף במיתתו
באותה שעה ממש אשר היה אפטרופס לשבת עכ"ל ו"ל. ויעויין בשה"ג
להג' חיד"א ז"ל במערכת א' גבי ראב"ן מביא מס"ה סי' התשכ"ט שרבינו
הכדוש היה נראה בכנדי חמדות שהיה לובש כשבת ופ"ט בני ביתו
בכידוש היום כי הצדיקים נקראים חיים ולא כשאר מתים שהם הפשיים
מן המצות לובוה מישב שם מנהג ישראל שמתפללים אצל ספרות הצדיקים
ואין לריות ק"ש או להתפלל תוך ד"א של מת או בביה"ט ככח"א סי'
ע"א יעויין לעיל בהקדמה ראשונה דה ז' ע"ב, אמנם כיון דהם חייבין
במצות ואף במתם לא נפטרו לא שייך משום לועג לרש יעוש"ב):
ואף שרבינו הכדוש היה ענוותן עצום כאשר סיפרו חזו"ל עליו בסוף
סוטה

סוטה משמת רבי בטלה עונה, ומצאתי בליקוטי מהר"ל ומובא ג"כ בדבש דמי מערכת עי' אות נ' שכוונת רז"ל בעירובין פ"ו ע"א שרבי מכבד עשירים שמע מהר"ל ממחרם סג"ל שמעמו ז"ל היה שמתוך שהיה עשיר מופלג לכך הרגיל את עצמו לכבד העשירים כדי להתלמד העם שהם ג"כ יכבדוהו בשכיר עשרו ולא בשביל תורתו שלא רצה לשמש בכתרה של תורה ליטול עטרה להתגדר עכ"ד, עם כ"ז נילה גדולת נשמחו שהיא נשמת יעקב אבינו את אשר העלים כל ימי חייו, ויותר מזה נמצא ממנו ז"ל בכתובות בבלי וירושלמי שם ובמדר' ויחי פרשה כי וירושלמי כדאים פ"ט הלכה ג' שרבינו הכדוש צוה להספידו בכרכים למען יתכבצו אנשים רבים לשמוע הספרים וסינות אשר ישאו עליו, וכן שמרו חכ"ל פסוקתו והספידוהו בח"י בתי כנסיות ונתארך להם יומא מעלי דשבתא כמסופר בחז"ל במקומת הג"ל ובמדרש מהלל ע"פ כל אשר תמצא ירך לעשות, ולהתיר כושיא זו כ"כ היס"ת בכ"ר פ' ה' שרבי עשה זאת כדי לזכות את בני דורו, וגם מצעם שההספרים וריבוי השכחים שמספרים ממנו הם עליו לנשמת הצדיק ע"כ. על זה תמכתי יתדותי לעשות כינוס לצדיקים הגאה להם והנאה לעולם, ואם כי כבר הפטרת בשפה ספירת דברים שהרהיבנו לעשות זכרון לפלאי החיים לכל יהיו כמתים ושיזכרו בסוף את הנודעים בתחלה, ואין מפטירין אחר הפתח, אמנם כן נשמטו מידי איוה דברים בעת עלה בכבין ואמרת לאספם פה ועוד אסבין עליו, כינוס זה הגאה לצדיקים כאשר כותב הגאון רבי יוסף שאול זצ"ל בהסכמה לשהנה"ח שזה נפרא חסד של אמת, כי כמה גדולים אשר לא זכו להפיץ מעיינותיהם חוצה ולהקים שם בישראל, וגם אותם אשר שמו אותותם אותות לפי רוב השנים תמעט ידיעתם שמותם וספרותם והנה כי כן כל אשר ינעו ועמלו ע"פ תכל כבר הכל נשכח ויכס אותם עפר הארץ יעו"ש וכן מצינו דגאון עווינו מרגא ורבנא מהר"ם ברבי זצ"ר עשה ק"ק כדי שיזכירו שמו לטוב שלש פעמים בשנה וביום צומא רבה כמובא ג"כ להמן בתולדות מרגא זצ"ל, והגאה לעולם כי מי הוא אשר יכנס בכנסיה של צדיקים ולא יחבשם מהם יעוין מדרש ילקוט משלי ס"י י"ג ע"פ הולך את חכמים יחכם וז"ל משר דמי שנכנסם להנותו שר בושם אעפ"י שאינו מוכר ולוסה כלל יצא וריחו וריח כגדיו מבושמים יעש"ב:

ואם כי מראשית כואת הצעתי מימרות מרז"ל המביעים כמה יקר בעיני ה
 כבוד הצדיקים, אוחזה עוד באיזר סנסנים, השמיעוני רז"ל שגדור'
 כבוד הוסנים שהמקבל פניהם כמקבל פני שכינה, יעויין במד"ר תולדות
 פסיג ע"ס ותלך לדרוש את ה' וז"ל וכי בתי כנסיות ובתי מדרשות היו
 כמותן הימים והלא לא הלכה אלא למדרש של שם ועבר אלא למדרך
 שכל מי שהוא מקביל פני זקן כמקביל פני שכינה, ויעויין משח"ש תהלים
 כ"ה ע"ס דרכיך ה' הודיעני כתיב ומשה יקח את האהל ונו' והיה כל
 מבקש ה' יצא אך מחוץ למחנה ר' יודא אומר כל מבקש משה אין כתיב
 כאן אלא כר מבקש ה' למד שכר מי שמבקש פני זקן כאילו מקבל פני
 שכינה, ודבר זה נשנה בארוכה בירושלמי עירובין ריש פ' כיצור מעברין
 יעוש"ה ועי' זוכים ליראת שמים ז"ל מד"ר בהעלותך פט"ו אמר ר' אבא
 הכהן בר ספא כשהייתי רואה סיעה של בני אדם הייתי הולך בדרך אחת
 שלא להטריח עליהן שלא יהיו רואין ועומדים סלפני וכשאמרת דברים
 לפני רבי יוסי בר זבירא אמר לי צריך אתה לעבור לפניהם ויהיו רואין
 אותך ועומדים לפניך ואת מביא לידי יראת שמים שנאמר מפני שיבה
 תקום ויראת מאלריך, ויעויין ברכות כ"ח סוף ע"א ר' זירא כי הוה חליש
 מניסיו' היה אויל ויחיב אפיתחא דבי רבי נתן בר טובי אמר כי חלפי
 רבנן אז איכוס מסמייהו ואפכל אנרא (ויעויין בספיה"ס בני יששכר מאמרי
 חודש סיון מאמר ה' אות י"ד) :

וכזה נ"כ בירושלמי ביכורים פ"ג הלכה ג' וכל בעלי אומניות עומדין
 מפניהן חוקי' ב"ר מן דהוה לעי באורייתא כל צרכיה הוה אויל
 ויחיב ליה מן סומי ביה ועדא בנין טחמי סבין ומקים ליה ומן סימיהון
 פ"ט לאחר שנתיגע כל צרכו בלימוד התורה ורצה לנוח מעט היה יושב
 לפני ביהמ"ד בשביר לראות להוסנים העוברים ולקום מפניהן, ומצאנו
 בחז"ל שרבי יעקב בר חיטייא הוה מקביל פני רבו בכל יום ויעויין במנ"א
 סי' תפנ"ד ס"ס י"ב שככל יום איכא מצוה (וומא עיין מחצה"ש) ויעויין חגיגה
 ה' ע"ב ור' יודא בר חייה הלך לסכל פני ר' ינאי ולראותו בכל ערב שבת
 בירושלמי ביכורים הנ"ל יעוש"ב ורבי שמעון בן חלפתא הוה סליח ושאי
 בשלמא דרבי בכל ירח וירח מד"ר מצורע פ' ח"י :
 ובואכה נורה ראיתי להעיר ז"ל השאלות פ' פדושים ומהייב בר ישראל
 לטיסם

למיסם מקמי רבנן כד ממו ארבע אמות ידיה ומאן דלא קאים מוסמין
ליה בעל כרחיה למיעבר יקרא דאורייתא ובשאלות שלום אות קיי מנאון
ישראל רבי ישעי' בערדון ויל אחר שנו"נ בדברי הנאון רב אחאי זיל
בסו"ד כותב עכ"ם חידוש לרינא היוצא מפי נאון גדול דמוסמין ליה
בע"כ דהיינו ישמכים אותו וכ"ו ועפר ואפר אני תחת כפות רגלי נאון ישראל
הלזה חירוש שסובר שרין זה המציא הנאון רב אחאי זיל והלא דין זה
ירושלמי ערוך במס' ביכורים פ"ג ה"ג הנ"ל וז"ל רבי חנינא מחי מאן דלא
קאים מן כמיו והוה אמר ליה מי בעיתא מבטלה דאורייתא פ"מ ר' חנינא
היה מכה למי שלא קם מלפניו ואמר כי אתה רוצה לכבד מצות התורה.
גם כבוד מהררי מצות ועוסקי נמי"ה נאדר טאוד בכחול מצאתי באור
זרוע הגדול הזכות צדקה סימן ג' מביא ירושלמי פ"כ בתרא דסאה
וזיל רבי יוסי על לכפרה בעי מוסמין ליה שרנסין פ"י נבאי צדקה ולא
סבלין עדיהון על ואמר קומיהון בן בני ממנה על הסמיע מה אם זה
שנתמנה על הפתילות וזה להמנות עם גדולי הדור אתם שנתמנים על
היי נפשות לכש"כ עכ"ל (והוא ירושלמי פאה פ"ח הל' ו') ויעויין ביומא
ל"ח בן נמלא ובן סבין ומונכו המלך והלני אמו ונסגור מזכרים אותן
לשבה יעויין תענית כ"ח בני גיבוי עלי ובני מוצעי סציעות על כיוצא בהם
נאמר ובר צדיק לברכה עיין ילקוט משלי ס"י יוד, ובכרכות פ' ע"ב א"ל
רבי אלעא לעורא כי עיילת להם שאיל בשלומא דרב ברוגא אחי במעמד
כל החבורה דארס גדול הוא ושמה במצות זימנא חדא סמך נאולה לתפלה
ולא ססיק הוכא מפוטמיה כוליה יומא ויעויין בסוכה פ"א ע"ב תניא ראב"צ
אומר כך היה מנהגן של אנשי ירושלים אדם יוצא מביתו ולולבו בידו
כו' הולך לבקר חולים ולנחם אבלים לודבו בידו להודיעך כמה היו זריון
במצות ויעויין ברמיא יו"ד סימן רט"ט שמי שמקדיש דבר לצדקה מותר
לו לכתוב שמו עליו שיהא לו לזיכרון וראוי לעשות כן, והוא מד"מ פ"י
רס"ז והמקור מתשובת הרשב"א ס"י תקפ"א בכדי לפרסם עושי מצוה,
ויעויין בילקוט סוף משלי גודל השבח של נשים היכרות אשר נשא לבן
אותה בחכמה ובירי' טבא עשו וזיל אמר רבי יצחק בר נחמיה כשם שנתן
הקב"ה תורה לישראל בעשרים ושנים אותיות כך הוא משבח הנשים
הנשרות בעשרים ושנים אותיות עכ"ל. ויעויין ברכות י"ז ע"א גדולה

הבטחה

הבטחה שהבטיחין הכ"ה לנשים יותר מן האנשים ונשים במאי וכיין באפרויי בנייהו לבי כנישתא ויעויין בשו"ת מרנא הכ"ס ז"ל או"ח סי' כ' מ"ש בזה ע"ד שמברכין הנשים ברכת התורה ע"ב.

והנה אם נס הבאתי בקונטרס זה ס"ה מצבות והנה חנם ממרנן ורבנן נאנוני עולם אבירי הרועים מרביצי תורה ומאורי הנולה, יושבי עד מדין נאונים אדירים פרנסי וטפסרי הדורות צדיקים בנעלם ונשים ההגונות הנטמנים פה העיר הנדולה מאוד נעלה אלפים יכוננה עליון נצח סלה והיה בדין להביא עוד כמה וכמה צדיקים וצדקניות הנטמנים שם, ומי יודע לשער גודל ערכם בקודש כאשר פירש מרנא הנאון האמתי בעד כ"ס ז"ל נוסח הברכה הנאמרת כשבאים לבית הקברות אשר יצר אחכם בדין וכו' ויודע מספר כולכם בדין (*ביום שסגרו בית כברי הצדיקים הלזה בער"ח שבט תר"ו) בדרשה שדרש שם ביום ההוא מיבא בילכוט אדיעור ערך סבורה אות כ"ב שכוונת הברכה שרק ה' לבדו יודע המספר כי יש מספר איכות ומספר כמות, ואיכות כמאהו"ל שכול משה כנגד כל ישראל וזה ידוע רק לבוחן לבבות ויודע נסתרות ובוס"י ז"ל כוונת רו"ז בזמן שישראל עושין רצונו של מקום אז אשר לא ימד ולא יספר כי אז יש לישראל מספר איכות עד אין מספר ע"ב עכ"ד, ויעויין בזה ד"נ בברכ"י יו"ד סי' שד"מ אות א' ע"ד המחבר שמזכירין מדות טובות של הנפטר ומוסיפין בהן קצת יעו"ש, והנה חפשתי בגלל הדבר חפש מחופש ולא יכולתי להעתיק יותר, ושמא פנמתי ח"ו בכבוד הנשארים ע"כ הרני מבקש מנו ומחילה בכל הלשונות המובאים באו"ח סי' תר"ו מנפשות קרושות וטהורות צורות בצרור החיים הנטמנים בבית החיים הלזה, יזכרם אדמינו לטובה עם שאר צדיקי עולם ונפשם ישבעו צחצחות, הולכי נכוחות עד יפתח קבריהם אדמינו אלפי הרוחות

גם

(*) כי ביום ההוא היה מענית לכל בני הח"ק ג"ח והשתטחו על הקברות לנקש מחילם ולעתיק פה נוסח מנילת מענית אשר שלחו אז לבני הח"ק שיטת חמ"י וז"ל נעז"ה מנילת מענית קול קורא לבני חננל קדישא ומטהרה, קדשו לים וקראו עלה ליום מוגנל לסליחה וכפרה ויגעלו שערי חלז מות וקבורה.

ביום ער"ח שנת אשר הוסס למטה, נשנת אך טוב וחסד ירופנו כל ימי חיינו אמן לפ"ק גנאי דח"ק דגמ"ח דק"ק פ"ג יע"א :

גם דא צריך אני לאודועי. שאף שקבעתי הנורעות משכחי הצדיקי יסודי עולם מאורי בית ישראל וכר הנזכרים דמעלה לא כיליתי מלאכתי ולא שלמתי ואפילו אחד מאלה משבחם לא יכולתי להציע ואם יתהילו לספר שבחם יכלה הזמן והם לא יכלו כמ"ש במדרש שמואל אבות פ"ב משנה יוד על הוא היה מונה שבחם יעו"ש נתקיים בגדולי ישראל מאורי נילה הנ"ל כד משנת ר' מאיר כד העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכיו נותנת לו מדכות וממשלה ותיכור דין לדעתי הקלושה הכוונה דתוס' ביטא דף נ"ד ע"ב ד"ה כרובים דצורתא ומוכא בשלמ"נ פרק כל הצלמים עד המשנה המוציא כלים ועליהם צורת, כתבו שיש לחמהות על כסא שרמה דכתיב ושנים אריות עומדים אצל הידות ושנים עשר אריות וגו' ואין לומר דעפ"י הדיבור היה שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ושמה כהא איכא מינדר מילתא שכשהיו עדים באים להעיד לפניו היו אריות שואנים וגוהמים כמו שיש במדרש ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שפר עכ"ד. ולנאוני עולם יושבי על מדיו שת הכב"ה עליהם הוד והדר הדרת מלכים עד שהבא לרון ולהעיד בפניהם ארכבותיה דא לרא נכשן ופחד וועדה נופל עליו מהדרת קדשם שירא ועליו אימה ופחד מלהניד שקר, וזו היא הכוונה החוה"ס נותנת להעוסק בה דשמה מלכות וממשלה יעו"ז יחקר הדין מפי העדים לאמתה שר תורה.

והנה הכנתי בחלק זה, גם מקצת מקורות העיר ע"ת יע"א משני טעמים, האחד כדי להזכיר חסדי ונסי הצור חמים פעלו יתברך ויתעדה להודות להי עד כל תנמולה, וגם כי כתיב דרשו את שלום העיר ויעוין במד"ר פ' וישלח פ' ע"ט ויחן את פני העיר התחיל מעמיד השליסין ומוכר בזול הדא אמרה שאדם צריך לההוים טובה למקום שיש לו הנאה ממנו ויעוין בכרכות דפ ס"ג ע"ב מה שדרשו חז"ל בכבוד אכסניא ובמדרש שיה"ש פסוק סמכוני באשישות יעו"ש"ה, והעתקתי ג"כ מקצת מתקנת הח"ס יעוין בסי' מ"ד כי יסודתם בהררי קודש כמו מנהג ההוא שאין מניחים לסבור מי שאינו חבר להח"ס ג"ח במקום המיוחד לבני הח"ס לאהר אריכות ימים, ששתי שמצאתי שמנהגים כאלו מנהג קדמונים יעוין בשו"ת הר"ן בסי' ע"ה שחלקו כבוד לבן ח"ס בטענה ובסבורה וז"ל ואהם כתבתם שיש הוכחה נמורה שלא היה סבךן שבשעת יציאתו לסבורה לא התנהגו עמו כמנהג סבךן

כברן כי מנהג העיר לכל כברן שמת סרוב או רחוק שנושאים אותו הכברנים
 לכר לאט והם חפויי ראש פניהם בטמון במתאבלים על חבירים ואומרים
 עדיו צידוק הדין במסומות ידועים בדרך הכבר לכן שואלים על מי שמת
 ואינו ניכר אליהם אם הוא סברן ודרך הכרובים החסצים בכבודו להודיע
 כדי שיעשו לו הכבוד כנהוג עכ"ל יע"ב ויעויין בשו"ת חשיבה מאהבה
 ח"ב בהנהגות יו"ד סימן שס"א.

נוסף כזה העתקתי בו התעוררות לכני הח"ס לביסור חולים ולעמוד על
 המשמר משמרת הקודש לעורר החולה ב"מ על הודוים יעויין
 בארוכה בשבט מוסר סכ"ו מביא שאביו הרב ז"ל בכל עת הלך לבסר את
 החולה לא היה זו משם עד שהכריחו לומר ינדל ששם הי"ג עיכרים
 ויעו"ש טעמו של דבר, ומה טוב ונעים שמשגיחים אלופי נבאי הח"ק נ"ח
 יע"א שיהי' פתשנן כתב המצכות כדת של תורה יעויין בשו"ת מהר"ם ש"ס
 חיו"ד סימן סע"א ובהר"מ סי' נ"ו ובסו"ס אמרי יושר להנאון אמרי איש
 ז"ל ובשו"ת שערי צדק יו"ד סי' סצ"ט.

ובזה אשם מנצי למילין יהיו נא אמרי לרצון לפני אדון כר לזכור לטוב
 לכר בני העיר בפרט ולכל ישראל בכלל זכות כר הצדיקים ופעלים
 כקודש של כל הנזכרים כסוגשרם "כבוד הבית" הלוה, ונא יליצו טיבות
 לפני כסא כבודך לעורר רחמיק על עירך ועל עמיק, להעלותינו מעומס דות
 וכור כסרוב להר המור לכל בני ישראל יהי אור ותקות אפירינו בשור
 עתירתי ביום העשור לחודש ניסן תר"ס לפ"ה סה ס"ב יע"א :

בעזרה"י

צור כל העולמים צדיק בכל הדורות האל הנאמן האומר ועושה מדבר ומקיים. שהגלה אבותינו ברוב רחמיו עם הגולה אשר הנלחה דעת חרבן הבית השני מערי הסודש והמהוזה תונב"א ואח נס זאת לא עזבונו ויש עלינו הסד לפני המלכים שקבלו את אבותינו ו"ל איש איש בארצותם מהם היו מלכי אריו אונגארן ע"ה שקבלו ברוב חנינה והמלה את אבות אבותינו ונחלה שפרו להם בארצם הלוח, ואחת מעריה הישנות היא עירינו ע"ת עיר ס"ב יע"א וזה יותר משש מאות וחמישים שנה אשר מהלית ישראל פליטי גולת אריאל שוכנים בה, ואעתיד פה מה שהעתיכו מס' הזכרונות דברי הימים אשר פה עירינו למען דעת נידל החסדים שעשה המכ"ה עמנו בכל דור ודור.

ואלו הם הדברים הכתובים שם :

בשנת ה' אלפים י"א כבר היו פה הרבה יהודים והיו נחשנים בין חשוכי תושבי העיר.

בשנת ה' אלפים נ"א ניתן להם מהמלך אנדרעאס השלישי כל החירות שהיו לשאר תושבי העיר.

ה' אלפים ק"ב נתנרשו מפה להיימבורג הסמוך רבאן ולא ניתן להם רשות לשוב לשבת עד שנת קכ"ח.

בשנת ה' אלפים קנ"ט כבר בנו להם ביהמ"ד גדול ברחוב היהודים שהיה להם אז.

בשנת רע"ז כבר שלמו מאה ועשר זהובים כסף גולגולתא לשנה.

בשנת רס"ו נתנה אדמת המלך לזרדווין מרים מבית האבסבורג צו לגרש את כל היהודים ומסנאת להם נורשו היהודים מעיר פרעסבורג ס' צל ואיר עמוד ס'.

בשנת רס"ז היו פה יהודים מה' עד ס' מאות.

מרנא ורבנא הנאון האמתי מו"ה יום טוב ליפמן ז"ל האב"ד פה :

הראש והראשון ממאורי עולם מהנדעים מרועי ישראל שהרביצו תורה פה ומהיושבים על כסא הרבנות פה, היה הרב הנאון האמתי רבי יום טוב ליפמן בן מו"ה עזריאל ממגורשי ווינא ז"ל היה פה כבר בשנת תנ"ה כנראה בעליל מהסכמתו שנתן אז על סי הקדוש והגורא ויטהל משה שנדפס בדעסוי שנת חנ"ט וכ"כ שם. הסכמת הרב. המופלא ה"ה כמנה"ר יום טוב ליפמן נרו אב"ד דק"ס פרעשבורג. וזה פתשנן כתב ההסכמה.

"נער אנכי מאיש ולא בינת אדם ישר וענולים לי ואין סומא מעיד על המאורות אך לאפוש נברי סאתינא וביודעו ומכירו כאמינא כי זה משה האיש ידענו מה היה לו, כי כל ישעו וכל הפצו בה לדרוש ולהקור ולחור בהכמה ובשיעור סומא וכו' היום יום א' כ"ב סיון תנ"ה לפ"ס נאים יום טוב הנסרא ליפמאן במנה"ר עזריאל ז"ל ממגורשי ווינא ומתנדר (*) בפרעשפורג ע"כ.

והוא הנאון אשר יסד פה תקנות הסהילה הלא הם כתובים בפינסק הישן דקהילתינו גם עישה התקנות לח"ס דנ"ה בשנת התפ"א ביום כ"א אייר כמוזכר בפינסק הח"ס, גם כל הקהילות הסובבות כיבולו בני הח"ס נ"ה שלהם את התקנות האלה כדבר הכתוב בפינסק הח"ס דנ"ה דק"ס סאדעלבורג משנת התצ"ב לפ"ס וז"ל אות ל"ב אלו התקנות הנוגדים בדפין ובסימנים נעשה ע"י חתימת ידינו בני ח"ס בלב אי גם הפשנו ומצאנו בפינסק התקנות ישרות המה אשר איון ותיסן ה"ה מורינו ורבינו הנאון מוה' י"ט ליפמן ז"ל אב"ד דק"ס פ"ב עכ"ל.

וכל אותן התקנות כתובים נ"כ בפינסק ח"ס הישן דק"ס קיצע ומוזכר שם הרבה פעמים שם הנאון מרנא רבי יו"ט ליפמן ז"ל, ושנים מהתקנות הכתובים שם הם שיתענו כל בני הח"ס נ"ה ביום ל"ב בעומר ויהיו יבואו כולם לבית החיים לבקש מהילה מן הצדיקים אשר שוכנים

(*) כן כתבים פה בנט פרעשפורג דמתסריא פאזשן מתא דיתבא עד נהר דונאו דמתקרי דונאיי ועד מי מעיינות יעויין בכרם שלמה ובס' טיב נישין בשמות עירות.

בצרור

בצורך החיים ושופם התפלה ליום זה יסד להם מרנא ז"ל הלזה כמזכר
בפינחס ח"ט דה"ה קיצע, *) גם שיתקבצו כל בני הח"ט יחד ביום ד"ג

*) וזו היא פתשנן התפלה אשר מתפללים בני הח"ט ביום

צום ההוא :

רבון העולמים אדון כל הנשמות, אתה אחד ושםך אחד אל
גדול גיבור ונורא מאציל בורא יוצר ועושה הכל בדיבור ואמירה,
יוצר אור וחושך, ברא לבות וכליות ושם בטוחות חכמה
מפוארה, יודע מחשבות והנסתרות ולפניו חשיכה כאורה,
ממית ומחיה מוחץ ורופא הנותן תשועה ועזרה והן ידענו כי
אילו היו כל הימים וקולמוסים כל האגמים, וגוילים כל הרקיעים
וכל הנבראים לבלרים וכל שערות ראשיהם לשונות וכל
נקבותיהם פיות, אינם מספיקים להודות לך אפילו קצת מקצת
מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות עד שאין הלב יכול לחשוב
והפה לדבר לבן לך דומיה תהלה תקרא, עם כל זה מרוב
אהבתך ויראתך התקועה בלבינו נפשינו חשקה לגדל ולקדש
את שמך הגדול והקדוש לדבקה ולחבקה, הננו אתאנו לפניך
ה' אלקינו ואלקי אבותינו בשבח והודאה ותהלה וחנינה
ועתירון, אנחנו בני החבורה גומלי חסדים עם המתים לקברה
לקיים דברי תורתך הקדושה והודעת להם את הדרך אשר
ילכו בה ולקיים דברי תורתך בה זו מכורה אמורה, ועוד אמרו
הבמינו ז"ל ולדבקה בו וכי אפשר לדבק בשכינה והלא אש
אוכלת אשא ונורא, אלא ללכת בדרכיו ולדבקה במידותיו מה
הוא גומל חסדים וקובר מתים היא קבורת משה רבינו ע"ה
רבה וספרא, גם אתם במעשיו ובמידותיו תהיו מידותיכם
קשורה, ובכן מאז עוררנו את עצמינו ושמנו אל לבבינו לאשר
ולקיים

בעומר ויעשו להם סעודה גדולה ושמחה רבה ביום זה לחוס ולא יעבור
סדי שנה בשנה ואעתיק בזה מסינעס הח"ס דנ"ה דס"ה דס"ה הכתוב על

ולקיים המצוה הזאת בקשר אמיץ בלי התרה ומאז עסקנו
במצוה אנחנו דואגים אולי היא מצוה הבאה בעבירה כי אולי
לא עסקנו באיזה מת מן המתים כשורה ופגמנו כבודו או
שעשינו לו זלזולה ובזיון בנשיאת המיטה או בהלבשת
התכריכין והטהרה ותיקון קבר והפירה וארון וגולל ודופק
להפירה או מקום ואופן הנחתו בקברו שלא לפי כבודו ושלא
בדין ובתורה או בזיון בפסיעת על איזה קבר מהנקברים
בטמונה ושמורה בנשמה ורוח ונפש קשורה או שאר חטא
ועבירה ועון ואשמה אשר מעינינו נעלמה ונסתרה על הכל
אנחנו כולנו כתתנו רגלינו רגל ישרה לבקש מחילה את
המתים הנקברים פה אשר שבקו חיים להשארה ועתה ה'
אלקינו ואלקי אבותינו נוצר חסד לאלפים ועושה חסד את
החיים ואת המתים באנו לפניך ברוב תחינה ובקשה והרבות
תפלה והפצרה ובצום ובתענית היום אשר קבלנו עלינו
להתענות על ככה יום אחד בכל שנה תדירא ובכן תפלתנו
ובקשתנו מלפניך תתברך ותתעלה למחול ולסלוח ולכפר לנו
כפרה גמורה על כל אלה ועל כל הטאתינו ופשעינו אשר
מנעורינו ועד היום הזה אנחנו עומדים לפניך בפחד ומורא
ונזכה בימינו במהרה לבואת משיח צדקינו ולבנין בית הבחירה
אמן וכן יהי רצון :

תפלה ב.

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר
אתכם אביכם שבישמים אבינו שבישמים עשה עמנו חסד והחיים

כלל דף י"א ע"ב להראות נודל כח המנהגי האלו, וז"ל בהיות שמיום
תוסדה הח"ס דנמ"ה בסהילתנו משנים כדמוניות, ומנהגן של ימי עולם
כך הוא שבני הח"ס יצו כולם אהובים כולם ברורים ביום שלפני ל"ג
בעומר

ויהיו דברינו לפניך ערבים וגמול להיובים טובים, אתה צויתנו
לשמור דרך עין החיים ולגמול חסד של אמת עם המתים
ועם החיים, אתה זוכיתנו להיות מהעיסקים במצוה הזאת
החביבה כל הכתוב לחיים, אף אין אדם שלם ברוחו לצאת
ידי כל חובתו כי מי יבין שגיאותו ומי ההולך בתומתו אשר
ברוך יאמר לעומתו, ועינינו תלויות לרחמך והסדיך והוא
רחום וכפר ולא יעיר כל המתו, ונחנו כולנו היום יחד נאספים
לבקש רחמים ותחנונים תחלה מלפני כסא כבודו ואה"כ
מהשיכנים הטמונים בעפר והצוררים בצרור החיים ידידיך, אם
אולי היו לא יצאנו ידי חובה כל אחד ואחד לפי כבודו ורב
גדלו הן בהיותו בחיותו שוכב על מיטתו הן אחר גויעתו
בהאסף רוחו ונשמתו הן בהשיבונו על עפרותו עד זיכולא
בתרייתא בקבורתו והן אשר כבר מתו מזמן רב אולי נד ונע
עצם מעצמותו ע"י אחד מאתנו בפגיעתו, על כל אלה אנו
מבקשים מנו ומחילה מעילת כל העילה ומבקשים אנהנו
ממעלתכם קדושי עליונים חכמים ורבנים היו לנו מליין טוב
לפני אדוני האדונים לשפוך שיח ותחנונים לחיותינו על פני
האדמה האריכות ימים ושנים, ולפלא עדן ועדנים יחיו מתוך
יחיו אשר באדמת עפר ישנים יכולע המות לנצח והשיב לב
אבות על בנים ולב בנים על אבותם, זיותנו עולם ואיתנים
ורחום ה' נבונים, והך לרצות בשלש עשרי ערכין:

בעומר מיד אחר תפלת שהרית לרכת על בית עלמין לסבב סברי אנוחיו
הצדיקים וסדושים אשר בארץ המה ולבשש מחילה מהם וכוה יהי צום
יבהום כל אנשי הח"ס להתענות עד זמן מנחה גדולה, ואח"כ יהי' דברות
למו סעודה קטנה באסיפת כל בני הח"ס כנהוג, מלבד סעודה הגדולה
הנעשר ביום ל"ג בעומר בעצמו, ובאמת שכך היא חיבותי, וכך יפה
דגן ממנה סדמונינו להכיר אחת בשנה כל בני הח"ס הקטנים עם הגדולים,
וגדולה נגימה שמסרבת לבבות בני הח"ס עצמם ומרבה רעים, ועי"כ
התקיים ותתחזק האהבה ואהיה וריעות ביניהם, אכן כבר אמר החכם לכל
זמן ועת לכל הפיץ, והנה עינינו הרואות שהשנה הזאת הזמן נרמה
לבטל המנהג הזה מכמה טעמים הירועים בכלל ובפרט היות זאת השנה
עת צרה ליעקב, כ"ו כ"ו מהראוי לנו להשתתף בצער אהביי הסרובים
והרחוקים הנאחזים והנאנסים כ"ו אשר ע"כ הסכמנו יחד בהסכמה ושפה
אחת הנבאים ור"ח וגם הישישים וכל בני הח"ס בכלל כי עתה עת לאסוף
הביתה ושלא לעשות משהה ושמהה בפומבי כנהוג עד עתה מטעמים
הנאמרים, אכן שלא לבטל הדבר לנמרי מצאנו וראינו כי חוב הוא לעשות
זכר לדבר שיאספו אנודות אנודות יהודי סגולה איש את רעהו ואיש
את קרובו, ויוועדו יחד לשמות שמהה של מצוה כדי לצאת ידי חובת
המנהג הנ"ל, ועתה אמרנו עם הספר היום יכתב ויחתם הדבר הזה למען
דעת שרא יצאנו לחלס ולבטל הסעודה הנהוגים מסדרם, אך כעת היא
הוראת שעה ואין למדין ממנה ואין מורין כן להבא, אך ברצות ה' ויגזור
בהיים הזה ימים באים עוד ישובו זמנים עם נערים כל בני הח"ס יצ"ו
באסיפה ואנודה אחת וסול רינה ותודה המון חונג, ושלא יוכל שום
אדם לערער ולבטל הדבר בפתחון פה באשר שכבר נתבטל הדבר פעם אחת:
גלל כן יהי' הדבר הזה למשמרת להיות חסיד לדורות הבאים שלא
יבוטל ה"ו הדבר מכאן והלאה ויד המערערים על התהתונה:

כל הנ"ל נעשה בהסכמת כל בני הח"ס יצ"ו, היום יום ה' למד למב"י
תסג"ו לפ"ס פה ס"ס פ"ב:

הכי יוסף ב"ה ולמן שאברלס.

הס' איצט מודרן

ועיד נ"ו חתימות.

והנה

והנה מרנא בעל החתם סופר ז"ל הנהיג פה והוסיף על מנהג יום ל"ב בעומר שיתקבצו כל בני הח"ס ג"ה אל הצר ההדוש ושם דרש בפלפול עצום בסוגיא עמוקה המדברת מעניני כבודת המתים או נמ"ה כמובא בהידושי סוגיות של מרנא ז"ל שנדפסו בירושלים עיה"כ תובכ"א ואח"כ דרש דרוש אנדה המעורר על גמ"ח ביסור הילים וכבודת המתים, ככתוב בס' תורת משה איש האלקים מרנא ז"ל הידושי אנדה דס' ויקרא. ובן נהג מרנא בעל כתב סופר ז"ל אחריו, וכן נהג עוד היום רבינו הנאון האמתי מרנא נ"י אחיו, ואמת מה נהדר לראות, כל בני הח"ס עם אלופים נבאים, ב"ד הצדק וכל אלופי רומדי תורה עם כל בני הישיבה הרמה דפה עוטרים סביב הבימה אשר עליה עומד אדמו"ר מרנא הנאון האמתי נ"י האב"ד ור"מ רבתא דפה בחצר בית ההדוש, ומשמיעם הוד דברות קדשו מראש מקדש פלפול עצום בסוגית היום, ואח"כ דרוש אנדה דברים נכוחים מאירים ומעוררים לאהיו במדת גמ"ח אשר היא מידת ישראל קדושים.

וראו להעלות נ"כ על הספר סדר הסעודה אשר היא ביום שלאחריו יום ל"ג בעומר סודם הסעודה ישבו הנבאים בחצר בית הסעודה הצר ההדוש הנ"ל, להכל הנכנסים מחדש בתוך ההברא, ומעריכים כמה יתנו דמי הינוכס, וכן גובים אותום גביית החובות ונדבות במסוס הזה, וחדרי הסעודה מצוידים להפדיא תלוין בו כל פרוכת נאה מכל הנתי כנסיות דפה וגם שאר תבשיטי ס"ת, ובני ההברא דנ"ה הישישים אשר כבר הרבה שנים בהברא יושבים בהדר הגדול ובראשם תחת כבוד חופה מרנא רבינו הנאון האמתי נ"י וב"ד הצדק עוטרים על ידו, ובהדר השני יושבים המתהנכים, ומי שמגיע יומו להתקרב לישב בשולחן המהור אשר לפני ה' קוראים אותו בקריאה של היכה בהכרזה של כבוד בפיוטים, ומדן הנאון נ"י דורש אח"כ הדא"נ מעניני סעודת מציה, וגמשת תמיד עד קרוב ללילה.

והנה בטעם מנהג ישראל תורה שנהנו בני הח"ס לעשות סעודה כתב בליקושי חבר חלק המישי בה"כ דף קט"ו ע"ב משמ"י דמרנא בעל החתם סופר ז"ל, שהוא ע"ד שפי' בפרד"א ענין שעיר המשתלח למען יהי' גם לסמ"א חלק במציה רבה ולא תקטרג יעש"ה, גם יש בעין דמדומי ראי'

ראוי לסעודה זו מנ' כתובות דף ח' ע"ב תנא י' כוסות תקנו חכמים בבית האבל הוסיפו עליהם ארבעה א' כנגד חוגי העיר פירשי תקנו להם ברכה עליו דפי שהיו שמשו העיר להתעסק במתים וא' כנגד פירסי העיר שהיו עשירים מבזבזים ממנם לקבורת עניים ואם כי חז"ל החזירו עטרה ליושנה שיהי' רק י' כוסות מטעם הנאמר שם מ"ט יש סמך משם לסעודה שעושים לבני הח"ק.

ויען איתא בירושלמי ביכורים פ"ג הלכה ג' אר' יוסי בר בון אילין דקיימין מן קומי מיתא לא מן קומי מיתא אינון קיימין לון אלא מן קומי אילין דגמליה דיה חסד ויעו"ש בפ"מ ראוי להעלות כאן מנהג הח"ס שמתכבדים עושי מצוה ונומ"ח. מנהג מימים קדמונים פה שלא לקרות למפציר בשבת חוהמ"פ ישקורים הפצרת תהיית המתים בס' יהושפאל כנשור אר"ה ס' ת"ן רק ראיש שהוא מבני הח"ס ג"ח. גם תקנת קדמונים פה שבשבת שרפני ל"ג בעומר וכן בנר"ה שלפניו לא ימכרו המצות בכל הבתי כנסיות דפה אלא יכבדו בס' אלופי בני הח"ס ג"ח. ועלה בדעתי הקלושה ליתן טעם לכביעת יום זה לסעודה זו כאשר דרש והתקין מרנא הנאון רבי ליפמאן ז"ל לפי שבו פסקו תלמידי רבי עקיבא למות כמובא במהבר ורמ"א ס' תצ"ג ס"ב וברמ"א קר"א ס"ו. ועפר"ח בס' תצ"ג ס"ב שכתב וז"ל ומיהו יש דרדק בשמחה זו למה ואי משום שפסקו מלמות מה בכך הרי לא נשאר א' מהם וכולם מתו ומה טיבה של שמחה זו וכו' יעו' בביאורי הנר"א ז"ל ס' קר"א מביא מקור לשמחת יום זה שמצינו דונמתו בתענית דה' ל' ע"ב שמחת יום ט"ו באב לפי שהוא יום שכלו בו מתי מדבר יעו"ש. והנה הריטב"א סוף תענית דפוס פראג דף כ"ד ד"ה לא היו י"ט וכו' כט"ז באב, כ"ו ט"ו באב שבו ידעו שכלו מתי מדבר בשנת המ' ומפני זה נהגו לעשות סעודה בשבת שלאחר ת"ב עכ"ל ויען בני הי"ס ג"ח עוסקים בכבורת המתים בחסד של אמת ע"כ עושים הם את יום ה"י אייר לשמחה ומשחה ויו"ט:

ועוד נלע"ד דומ' עפימ"ש מרנא בעל החתם סופר ז"ל בתשובתו יו"ד ס' רל"ג ששמחת יום זה הוא לפי דאיתא במדרש שמים שכלה החררה שהוציאו ממצרים הלכו ג' ימים בלא להם ואה"כ ירד המן א"כ היה הורדת המן ביום ל"ג בעומר וראוי לעשות לזה זכר טוב (ויעוויין מ"ש

בזה

בזה בס' עורה שחר מערכת לי אות י"ג) עכד"ק יעו"ש ואיתא במכילתא פ' בשלה ע"פ ותעל שכבת הטר ר' אליעזר המודעי אומר עלתה תפלתך של אבותינו שיבני עפר לפני המקום יעש"ב נראה בעדיל שבזכות שובני עפר זכו ישראל ללחם שירד מן השמים ולהוכיז גידל כה צדיקים במיתתם שמתפללים בעד החיים והחיים ניווין בזכותן ע"כ עושים בני הח"ס סעודה רבה ביום זה בכרי להעלות זאת לזכרון:

סימן א' וב'

תולדות הנאונים הנאון החסיד רבי מרדכי מוכיח זצ"ל ובנו הנאון האמתי רבי ליב מוכיח זצ"ל:

הרב הנאון החסיד גדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו רבי מרדכי מוכיח אשכנזי ממדינת עלון ז"ל היה חתן הנאון מהרם ז"ל נכד הנאון המפורסם מוה"ר חיים שור ז"ל בעהמ"ה סי' תורת חיים שיטות על פי מסכתות וס' צאן סדשים על סדר סדשים. ומצד אם ממשפחת הנאון מו"ה יו"ש ליפמאן ז"ל בעל תו"ש ומעדי מלך וכו' אבד ס"ק וויען כו' ומנ"כ בס"ס קראקא שמו מוכיח על פעולתיו שריבים השיב מעון ויעבור מרדכי להקהיל קהילות ברכים לעוררם במסור ולהלהיב הלבבות ליראת ה' ויסע הדרך ונסוע עד אשר תקע אהלו פה העירה ק"ס פ"ב יע"א. והניח אחריו חמשה גידולי סודש ה"ה הראש וראשון אריה בן זאב הרב הנאון האמתי יחיד בדורו כחש"ת רבי ליב מוכיח זצ"ל אשר בא הנה עפ"י סיבה שסיבכ בעל הסיבות יתעלה ונה נפשית פה ונטמן בצלצח אצל מקום מנוחת אביו כנראה מפתשנן כתב המצבה. בס"י ב' רגלווי דדין בר נש אינון ביה ערבוהו לאתר דמתבעי תמן יתיה מובלוהו דלהוי גני יהודי מימניה דאבוהו יעו"ש והשני הרב החסיד מו"ה וואלקה הנפטר בעידו פגוי. ונ' בנות ה"ה החסודה מרת דרעזעל אשת הרה"ג מו"ה שלמה איזענשטאדט. והניחה אחריה ב' בנים הנאון מו"ה הירש ז"ל והנאון מו"ה מנחם יצחק ז"ל. והחסודה מרת שילה אשת הנאון האמתי מרנא רבי משה חריף זצ"ל האב"ד ור"מ דפ"ה עיין לקמן סי' ג'. והניחה ב' בנים מו"ה הירש ומו"ה מרדכי רופא ז"ל (והוא הוא המרמוז על כתב מצבת הנאון מרנא רבי משה חריף

חרף ו"ל ומרדכי ידע את כל אשר נעשה בו יעו"ש) והחסודה מרת נימל
 (יעיין במצבות ס"י ס"א) אשת הרב הנאון הגדול מו"ה נתן נטע מצאנץ
 שהיה אב"ד בק"מ פ"ס ורב"ד דסה הק"ס יצ"ו עיין במצבות ס"י מ"י.
 (במגילת יוחסין שהיה לנכד הנאון ו"ל ה"ה הקצין ר' איצט מנהיימער ז"ר
 בן הנאון מו"ה הירש סאצענעדענבויען ז"ר אב"ד דמדינת פפאלין אשר
 ישנו תה"י) הנר"ם מוכיח ו"ל מוכח בתשובות זכרון יוסף התן בנו הנאון
 ר' ליב ז"ל, כאשר יבא למקו, כס"י י"ג דה י"ו ע"א, וכותב עליו תואר
 החסיד המפורסם המוכיח שוכה להיות כל צאצאי מעיו כמותו הן אותן
 שכבר מתו והן אותן אשר חיים עודנו לאי"ש יעו"ש. ובס' הפראה שבערכין
 ערך דיוקן הנכדו הנאון ר' ישעי' בערלין ו"ל מביא חא"ג ממנו וו"ל אודיע
 מה ששמעתי בשם אבי אבי הרב הגדול מו"ה מרדכי מוכיח מפורסם וצ"ל
 בפסוק (בראשית ל"ט) ויעזוב בנרו בידה וינס ויצא החוצה הנה לכאורה
 מלת ויצא היא מיותרת ואמר דבמלת ויצא שהוא ר"ת וירא צורת אביו
 מרומו מה דאמר בש"ס סוטה ל"ו ע"ב שראה דמות דיוקנו של אביו
 ודפח"ה וכן מוכירו בהקדמה לספרו תוספות ראשון לציון על המשניות
 ובהקדמות שאילות שלום על השאילות וס' יש סדר למשנה על המשניות
 שנדפס זה איזה שנים בוויילנא. (הצת מזה בס' הוון ישעי' שנדפס במהדור
 הדת זה כמו עשרה שנים)

בנו הנאון האמיתי מו"ה ליבוש בערלין וצ"ל היה התן הקצין המרומם
 האלוק מו"ה איצט בערלין אשר נתן לו בתו הצדקת צנועה והסודה
 מרת יודית, והוא בן הרב הקצין מו"ה יודה בערלין אחיו של הנאון בעל
 נחלת בנימין (עיין שה"ג להנאון חיד"א מערכת ספרים אות ט' ד"ה טעמי
 מצות) בהקדמת יש סדר למשנה, ונידולי תיומה שלו ד' בנים וב' בנות.
 ה"ה הנאון המפורסם מו"ה ישעי' אב"ד דק"ס ברעסלא והרב מו"ה הירש
 רב"ד דק"מ ליסא המוכח ביש סל"מ ברכות פ"ד מ"ז וו"ל נשאלתי
 מאחי הרב המובהק צדיק במעשיו מו"ה הירש. הנאון מו"ה דוד וצ"ל
 אב"ד דרש"ש קהילות קדושות אלמנא האמבורג וואנויבעק והה"ג
 מו"ה ליסמאן בק"ס א"ש אשר הספידו עליו כמו על ר' בון (במגילות
 יוחסין ובהקדמה הג"ל) וב' בנות ה"ה המהומת ומלומדת מרת פרינדל ע"ה
 אשת הנאון המפורסם מו"ה יוסף שטיינהארט וצ"ל אב"ד דק"ס פיורדא.
 אשר

אשר אחיה הנאון רבי ישעי' בערלין ז"ל כותב עליה בהקדמת יש סדר למשנה "אחת: המפורסמת בכל הצווי ארץ מרת קרינדל זכה"ה ובעלה הנאון בעל זכרון יוסף ז"ל מביא חידושים ממנה בס' השו"ת שרו בס"י י"ג דף י"ז ע"א על הפיוט בסילוק יוצר יום ב' דר"ה או"ל אדון מלא רחמים בקימך היום למשפט כל יצורי עולמים, רוגז כל תעיר על מעוטי עמים המיוחדים שמך תמיד לילות וימים יעו"ש ד"ג וכן בחידושי הש"ס שלו שנדפסו בשו"ת הנ"ל חידושי ברכות דף צ"ט ע"ב מדפי הספר מביא מדרש ילקוט עשרה פעמים אמרו לפני יוסף עבדך אנינו ושחם ולא מיחה לכך נגרעו משנותיו י' שנים, לכאורה צ"ע והרי לא מצינו רק חמשה פעמים עבדך אבי בקרא וזנתי הרבנית תהי' השיבה דכיון שאעפ"י שיוסף היה יודע לשון הקודש עשה א"ע בפני אחיו כלא יודע והעמיד מליץ בינו לבניהם בדכתיב בקרא בהדיא א"כ אע"ג שלא אמרו האחים רק ה' פעמים בן מ"מ הוא שמע בן עשרה פעמים ה' מהם וה' ע"י המתורגמן עכ"ד. ובשה"ג להגהד"א ז"ל במערי ר' ד"ה רבנית כתב במליצתו הצהה וז"ל והרב זכרון יוסף בדרושים הביא פשטים ופירו"ש מן האשה הרבנית עכ"ל: והצדקת והסודרה ומלומדת מרת מערלא אשת הנאון המפורסם מו"ה הירש סאצענעלינבונין אב"ד דמדינת פפאלין בן הנאון מו"ה משה אברסקי שוואבאך. (עיי' בחידושים מהנאון ר' ליב מוכיח הנ"ל שנדפסו בשו"ת זכרון יוסף להחננו ז"ל דף ס"א ע"ב כותב עפ"י תירץ ז' תירין ניסי הנאון מו"ה הירש גרו כלא"כ אב"ד דמדינות פפאלין גם קושיא הראשונה של המיו הנאון הנ"ל).

והנה אפס קצתו משבחה הנאון רבי ליב זצ"ל הניד לדור התנו הנאון בעל שו"ת זכרון יוסף בהקדמתו שם וז"ל כאשר מספר שם שאשתו מרת קרינדל הנ"ל הפצירה בו מאוד להעלות על מזבח הרפוס חידושים שנתחדשו ביתה יוסף, כותב היא בת איש חי הנאון המפורסם תורתו וכה מוהדר ליב בערלין זכרוננו לברכה. וברך ה' ע"ב מספר זה מביא קובץ חידושים מחמיו הנאון החסיד ז"ל שמעתתא דרוש וחידושי פוסקים יעו"ש. גם מתרומת מדותיו זכינו להתוודע ולהנלות מאותיות מאירות שכתב בנו הנאון האמתי רבי ישעי' בערלין ז"ל בהקדמה לס' שאילות שלום שעשה עד השאילות דרב אחאי נאון (שנדפס בדיהרפורט שנת תקמ"ו)

תקמ"ו) וז"ל שם, וקראתי את המחברת בשם שאילות שלום, עד עתה הנאות כי תמיד קראתי למאהבי לשלום, ותיתי לי מיום עמדי על דעתי חדלתי מלסנשר בד"ת לשום בר אוריזו נזהרתי רמאור שלא להתכבד בכלון חכירי חיו (אשר הרסב"ם בהלכות תשובה הל' י"ד הישב באותן שאין להם חלק לעוה"ב המתכבד בכלון חכירי אשר נעלם מקורו מהכ"ס והוא ירושלמי חנינה פ' אין דורשין א"ר יוסי המתכבד כו') ואדרבה שוקד אני בכל עת להפוך בזכות של לומדי תורה לשמה כל מה דאפשר, בכל אופן ומסים מוכשר על צד היושר, וכך למדתי והרגלתי כי אבא מארא הנאון יחד בדורו אין ערוך אליו אנידה ואדרבה עצמו מספר ולו שם ויד בכל החכמות אין דבר היה נעלם מאתו מו"ה ליב זצ"ל והוא ימליץ בעד זרעו וזרע זרעו שלא ימושו מפיהם תורת ה' ויראתו תהי' תמיד על פניהם וזכותו יגן ויעלה לזכרון, הנימטריא של שאירות שלום עולה במספר ישעיה בהנאון איש הי מו"ה ליב זצוק"ל ונזהרתי מעודי שלא לפנום בכבוד זולתי אפילו פנימת כל שהוא הפוסלת את המשבח וכוה כל א' על מקומו יבא בשדום עכ"ל והכל עד דאברין שברכות הימים נששטשו אותיות ההרותים עד ארון אר"י דבי עלאי הנאון רבי ליבש זצ"ל ומריושומם ניכר עוד ישצד א' מתחיל וסוגן ישעי' וכצד א' וסוגן דוד, ה"ה בניו הגאונים הנ"ל, והנה אם כי הנאון רבי ליב ז"ל היכר י"ג חיבורים כמסופר בשבחיו החיותים במצבה שעשה י"ג נהרי דאפרסמון לא וכה העולם להתבשם מהם כי נאברו וכמעט אין זכר למו והיה זה מרוב צרות וחלאות וריבו הרפתקאות אשר עברו אז על מקהלות עם בית ישראל שהוגלו אז בנולה אחר גולה, בכ"ז שם הגאון הארי החי לא יסוף מישראל ע"י פרי מודש הילודים אשר הניה אחריו ה"ה הגאונים האדירים מכניו אשר כבר הוזכרו לעיל ובכאן יורחב מעט הדיבור מהם, לספר גם מסרי צדיק עין היים.

בנו הנאון האמתי רבי ישעי' ז"ל אחר שאסף אל הסניו קטורת סמים דרכי הלימוד ומידות תרומות של אכיו הנאון ז"ל ביים בעצמו הסכת ושמע וכיתת רגליו דס"ס האלכערישטאדט להסתופף תחת צל רבו הנאון האדיר מו"ה צבי הירש חריף ז"ל אב"ד ור"מ דס"ס ההיא אח"כ הוכיה ה' לו לאשה בת ישוע וסצין התורני הגביר מו"ה ווארק פיס מעיר ברעסלא,

והנח

יהנה לילות כימים בתירת ה' הפצו. לא נתן שינה לעיניו רק בלילי שבת ויו"ט וכל ימי ההול' לא בא אל פיו מאכל מדבר מן ההי ובסיאותו בשני התלמודים תוספתא ומדרשים ספרא וספרי היה עד להפליא כנראה בעליל מסרביית התשובות שיש לו בס' שו"ת הנובי" מהר"ם ומה"ח, ובשו"ת זכרון יוסף להנאון גיסו ז"ל אבדק"ם פיורדא ובמסוס גדולתו שם ענותנותו לא נבה לבו ולא רמו עיניו כאשר נראה בהסדמתו לס' שאילות שלום הנ"ל, וזאת היתה לו לפי שעור אהיה היתה עמו שקיים שויתי ה' לנגדי תמיד במלוא מוכן המדה ובאופן נפלא מאוד נעלה כי בכל רגע אשר הדל מעסק תורה ועבודה לו רגל על לשונו לקרוא המלות "אין עוד מלברו" (ואתהנן ד' ל"ה) בכדי לסיים בכל רגע ורגע ודבסדה בו. (ויעוין בזה בס' תירת חיים על האו"ח סי' אימה שהביא בזה מסה"ס חרדים, יעו"ש ובס' כתר שם טוב דפוס קארעין דף כ' ע"ב כותב וזלה"ס בדורותינו שאנו במעט השכל מאוד מאוד צריך להתהזק ביראת ה' ולהתבודד מהשכחו תמיד ביראה ובאימה ואפילו בעת הלימוד טוב לנו מעט בכל פעם מלימודו ולהתבודד מהשכחו ואף שמהמת זה יתבטל סצת מלימודו כי לא המדרש בו עכל"ס) באחרית ימיו ביום ארבעה עשר לחודש סבת שנת תסנ"ג נתקבל לאב"ד ור"מ דס"ס ברעסלא ומדינת שרעויען ולא נמשך מלכותו רק איזה שנים כי בשמיני לירח אייר שנת תסנ"ג הלך והלך לו לישיבה של מערה וגוע נאון יסב הלוח דרופתקאי דאורייתא תיסדה ונרתיסדה דורשדה וחוסיה באישון כמו באורה, (בס' תולדות הנ"ל):

וזאת הברכה אשר הניח אחריו הספרים הנסובים בשמותם בהסדמה שהגדים חתנו הנאון החסיד רבי יוסף מאי ז"ל לפי שאילות שלום הנ"ל מחותנו הנאון ז"ל וז"ל וכאשר זכינו לסדר סי' שאילות שלום על מובה הדפוס כך נזכה להיות נהנה מזיו תורתו אשר שמורה וצפונה בתוכה בעט ברזל למשמרת סי' יש סדר למינה בה היצי נבורתו שנונים לירות כמו אופל יפסה עיניהם להורות להם הדרך אשר ילכו בה חיבור נפרא על ישיבה סדרי משנה (נרפס מהם על סי' זרעים ושהרות זה איזה שנים במשניות גדולים שיצאו לאור בוילנא) ב' ערך מערכה לסראת מערכה חיבור גדול אין ערוך אריו נפרא הפלאה שבערבין ע"ס הערוך (נרפס)

(נרפס כבר זה כ"פ) ה' אשר צלל במים אדירים דבר ודלגן מתוך דברי התרגום אונקלוס כמה ענינים וקרא שמו מיני תרגומא. (נרפס בכרעטלע תקצ"א ובווילנא תקצ"ו) ד' אשר הרבה דברים עם גדולי ישראל חכמי הזמן בהלכות ופוסקים נקרא בנסת חכמי ישראל, ה' אשר שם עין עינו על כל דרכי הש"ס לתקן הטעיות שנפלו מדרם בש"ס רש"י ותוס' וכד התנאים ואמוראים אשר נתחלפו בכל הש"ס יתקנם באופן הנאות בפלפולא אריכא הנקרא תיקוני כלי ישר"ת (ר"ת ש"ס רש"י תוספות) ו' מוסיפין על הסודש היבזר על התוספתא ונקרא תנא תוספאה ז' ס' נכבד הנקרא קשות מיושב על כל הנמצא בש"ס כשיא בדעת הרשב"ם ב"ב נ"ד ע"ב ד"ה ופסס כסה"ד (נרפס בק"ב תר"כ) ה' בכ"מ שהביא בנ"מ או ברש"י ותוס' מפסוס או ממינה ויכולים להביא מן המוסדס יישוב הדבר עד איפניו וקרא שמו ישמרים המאחרין. נס התהדך בחינוך ועשה פלפול ערוך להניה ס' ההינוך ונקרא קטן שהגיע להינוך. (נרפסו בוועין תקפ"ו) בעשירי נראו ראשי ההורים את כל אשר נשמטו בפוסקים לדינא ועל הרוב יהב טעמא לשונה השמטה זו מה היא וקראו בשם אומר השבחה (נרפס במאנינסכעין תר"כ) והיון אלו המזכרים שם היבר עוד ס' תיס' ראשון לציון על ישירה סדרים העירות יקרות ומ"מ בש"ס, נס הנהות הש"ס וחידושי הש"ס הנהות תנ"ך והנהות על ס' התפלה נרפס בדרינהרדוטס תס"ס וגם זה שנתים שנה מהדש, הנהות לס' יד מלאכי למס' סופרים ושמהות על הרמב"ם ועל רב אלפס הנהות על המחזור, לס' חסידים לס' תורת האדם להרמבן לס' יוהסין ולס' התשבי כמבואר בארוכה בס' תולדות הג"ר יע"ש. זאת ועוד אחרת היתה בו שהיה פי שנים ברוחו בעת שהיו ידיו עסקיות בכתב נבחר לשון צדיק צדקת ה' עשה עם ישראל לעוררם על דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם נכשדים אור חיל ותורם מה יאמרו. וזלה"ס בס' שאילות שלום שלוו אית נ"ט (על שאילתא בס' יתרו היבא דמספסא ליה מילתא אי בריך אי לא בריך מהו למיהדר ולברוכי, כיכתא דמווני דהיובא דאורייתא הוא או לא' מו' מינין דהיובא דאורייתא הוא דדר ומכרך) וראיתי אני לבדי בס' החינוך מצוה חכ"ה אריכות בזה ואחר שהביא דעת הרבה מהנדולים דכל ז' המינין חייבים בברכה מן התורה כו' והעתקתי מסגו במעט למען תדע כי

מה שראה הוא מהמון העם מסילין ואנו בעונותינו ראינו כי נס מקצת בעלי תורה ויראי ה' נבשלים כשיושבים בסעודה שהכלה יוצאת כהנימא וכן בסעודת ליל שבת שנטולד זכר וכיוצא בזה, ואוכלים מיני תרנימא ולכיבות ופת הבאה בכסנין וכה"ג הולכים לביתם בלתי לברך במסומם ברכה הראוי לאחריו ואני בחיבורי טען שהניע להיגוך ערבתי בכלי קרב להוכיח אותם במישור ומצוה על כל אחד מהמסובים להיות כורז ומזכיר לחבירו טרם ישבה וילך לו עכ"ל. ויפסד מקום דוד הנאון החסיד מובא בתשובת ניסו בעל זכרון יוסף האהע"ז סי' ד' וז"ל אליו הנני נוטה כנהי שרום שלום לרחוק מעיני יסרוב ברעיוני ה"ה אהוי ניסי הרב הנאון המופלא עושה פלא נבר בכולא דובר מישרים סיני ועוסד הרים נ"י ע"י פ"ה כש"ת מו"ה דוד נרו אכיד ור"מ דק"ס אה"ו עם כל הנלויים אליו והמסתופים עומדים צפונים בהיכלו וצלה רב אונים ועצמה לעדי עד ימים ימימה. עכ"ל וכן יש לו תשובה שם בס"י י"א, ובהו"מ לו נדפסה שם שאלה נרולה מלאה ונדרושה בחידושים וניסו הנאון משיב לו שלום יעשה לו ממדומו גדול מרבן שמו הנאון לשם ולתפארת הארז אשר בלבבן לו עשר ידת בכל מעלות ומדות בתורה ובחסידות כו' ונשארו ממנו עוצם המון כתבי סודש חידושים על הש"ס והמה בבית עקר הספרים באהספארד ונחנפשי' דרב האי נאון בשנת תל"ז ז"ע ונשמהם תצב"ה:

סי' ג'

תולדות מרגא ורבנא הנאון האמיחי רבינו משה חריף וצ"ל:

הנאון מרגא רבי משה חריף במו"ה מאיר וצ"ל היה מקדם ראש ישיבה בעיב"י ס"ה לבוב יע"א כאשר רשום בכתב אמת בהסכמתו שנתן בהיותו שם בשנת התפ"ד על ספי יפה מראה עם חידושי כבוד הבנים על אנדות חידושלמי (כלילת יופי ה"א דף ל"ו) ואהיב משה יפה את האוהל ונטה אותו פה עיריני כאשר נעשה חתן הנאון רבי מרדכי מוכיח ו"ל שהיה דר פה. והשנת תנ"ף כבר ישב פה כמסופר במגילת ספר תולדות הנאון היעב"ן ו"ל עמוד פ"ה וז"ל שם כאתי לפרעסבורג ונתארתתי

ונתארתהי בכית מחותני הרב מו"ה משה שהיה ר"י בדבוב ובעת ההיא היה דר בפ"ב נשוי בחו של ר"ר מוכיה (ומש"כ ר"ל מוכיה הוא טעות הדפוס כי היה התן הג' רבי מרדכי מוכיה כנראה בעדיל במגילת יוחסין של הגר"מ מוכיה ז"ל שהיה לנכדו הצעיר ר' איצק מנהיימר ז"ל שישנו תח"י כמובא כבר למעלה בתולדות הגר"מ מוכיה ז"ל) וגשנה דבר זה גם בספרו תורת הקנאות דפוס לבוב עמוד פ"ו ופ"ה ולפי הנראה שם לא היה ערוין אב"ד דפה בערת ההיא, רק היה דר בפ"ה דפה. אמנם אחרי עבור כשלש שנים כבר נתקבל לאב"ד ור"מ דפה וביום ב' ל"ז למב"ית"ן לפ"ה כבר חתם עצמו בהסכמתו על ס' שו"ת השיב ר' אליעזר ושיח השדה אברק"ה פ"ב, וכן היה שר המסכים עת ישבו פה על ס' עולת אהרן על אנדת הש"ס (דפוס אופיבאך שנת הצ"ג) כיום ג' תשרי תצ"ב ובשנה ההוא טוב סיון הסכים על ספ"ד באר טוב הירדשי הש"ס (נדפסו באלטונא תצ"ז) לאחד מנשורי קרתא דפה הה"ג מו"ה יששכר בער זצ"ל במהרא"ש ז"ל יעוויין בס"י נ"ט, והנה מס' יחוסו דמרנא ז"ל לא יכולתי להתוודע רק שהיה ש"ב של הנאון בעל תכנית אות יוסף (שה"ג ה"ח מערכת מ' אות סע"ה) והיה מחותנו של הנאון בעל פנים מאירות ז"ל. (וגיסו היה הנאון האמיתי רבי ריב מוכיה ז"ל אבי הנאון ר' ישעי' בעדלין ז"ל כמובא כבר למעלה בס"י א') ומובא איזה פצמים בתשיבותיו ואלו הן בח"ג ס"י ב' מ"ז מ"ט נ' וכן יש לו תשובה בשו"ת שב יעקב ח"ב ס"י ל"ג.

מספר הימים שהיה רועה עדות ה' פה היו כ"ח שנה ובאשר שבימיו האחרונים דמרנא זצ"ל היו ידי משה כבדים וכחלתיו נתמעטו גם אור עיניו לא היה אתו ולא זיה יכול לצאת ולבא לפני העדה ע"כ הסכימו הסה"ל ה"ה דפה לסבול ברשות מרנא משנה למלך, אשר יסייע לשאת מלאכת הקודש ה"ה מרנא הנאון רבי עקיבא איגר ז"ל בעל משנת דרע"ס כאשר יבא לקמן.

בשנת התקמ"ז יסד מרנא הנאון זצ"ל תקנות ונדרים וסיינים בעניני שחיטה ומדינת הכתיבים בפיקס הנדוד דקהילתנו דה"א וכוה"ל כתוב שם.

בהתאסף ראשי עם יהודי האלוסים קצינים רו"ט ועה"ס בצירוף הנאונים את שני המאורות הגדולים הרב אב"ד, וריש מתיבתא

וב"ד הצדק דהחילתנו יצ"ו. הווי' יתבי ועיינו במילי דעתא מענין לענין, עד שהגיעו לאותו ענין. בנידון השוחטים דהחילתנו המצויין אצל השחיטה נזכרה מפי החבורה, מנויה ונמורה בנזירת עירין ובמאמר סרישין פתנמא פתנמ המלך ו' מלכתי של עולם, זה יהי' דבר המוכ"ה לזוכתי הובח מהיום ההוא להוס ולא יעבור כתיב.

ראשון רראשונים מכלל דאיכא אחרונים,* השוחטים הנ"ל אל ירום איש את ידו לשחיט או לבדוק שום ענל וכבש בהיותו לבדו, כי אם אחד מחביריו השוחטים עומד על גבו ורואה במעשיו שהוכשרו מעיקרו עד כופו, ואצ"ל זו בברמה נסה שכבר מוזהרין על ככה וככה עיכובא. שוב שנית אין מוזהרין אלא למוזהרין שהשוחטים לא יסמכו את עצמן בנסות ובדקית בבדיקת הריאה בהושטת ידיהם לפניו לבד, כי אם דווקא בהוצאת הריאה הוצה ולמדאח עיניו יבדוק יפה יפה, וכל המרבה בבדיקות הרי זה וכו'. עוד בה שלישיה, השוחט בשעה שעומד באשלו למכור את הבשר במשקל ימשוך את ידו מלשחוט שום עוף, כי אידי דטרידי במכירת הבשר ורעין בכף מאזנים בנסה הוא שחסוד דעתו ולבו מהשהיטה ובדיקות הסבין ויעשה פיגול ח"ו, וכל מה דאפשר לתמוני מתכנין, ובקושי התירו חכמים להשוחט הנ"ל באותו שמוכר את הבשר לשחוט לצורך יולדת או חולדה כל זמן שלא נתמנה משהד יצ"ו אחד מיוחד לשחיטת עופות וממילא נשמע בשיתמנה אחד כנ"ל אף זה לא יצא מן הכלל.

בוסף דזה לא יעלה על לב השוחט למכור שימן כל שהוא לשום אדם מישראל בלתי מוסר כל צרכי, והעובר דינו הוא כאילו מכר נבלות

או

(*) וז"ל מרנא צעל חתם סיפר זל"ל צתשובותיו חיו"ד סי' י"ג ופה הק"ק החמירו רק בנסות ולא בדיקות ולא צעופות חוץ משחיטות כפרות שנין ר"ה ליה"כ ומ"ו חיות חכמי העיר על השוחטים ובודקים ורגילים חכמו ז"ד חלמא לזא פתאוס לזית המצנחי צין צמקים שחיטות הנהמה צין צמקים שחיטות הצופות ולצדוק סכניהם ולחטט אחרי כל מעשיהם צא"פ צנכל עת יהי' צנדיהם לצנים, וצנל זאח צנל ער"ח מחויינים להראות סכניהם לחכם, ואחנס עיקר העצם שלא הנהיגו חומרא זו של צ' שוחטים גם בדיקות נעלם ומני הגם דמקרה הריאה וסרכות לא שכיחי צה"מ"ו לענין בדיקות הסבין אין חילוק צין דקית לבסית ואני הנחתי להם מנהגם צה עכל"ק:

או טריפות בחזקת כשרות והשוהט מהוייב בעצמו להשניח בעינא פסיחא
עד ניכור גידי בשר ולא יסמך א"ע על אשתו וב"ב אז על שום אדם
העומד כהריסאו אצל הקצב המנכר ובאיבוד ישירותו אם יעבור, לא יז
בלבד אמרו אף זו השוהט מהוייב להזיח במסולין בעת מכירת הבשר
שחוטתו הן נסת או דכה ולא ימכר כל דהוא לזולתו כ"א דווקא במעמדו
והשוהט צריך להזהר לקצב שלא ימכור שום בשר לישראל כי אם
בפניו, ודבר שבהובת הוא על השוהט להבין ולדעת כמה הנית בשר שחוטת
במשקלו בצאתו מתוך הבאנק שלו שלא יחסר המזג כבואו שמה, ויודע
בבירור שלא נמכר כלל ע"י הקצב, גם לא ישקור שום שוהט הבשר דקה
בתוך הבאנק של הקצב שמוכר שם בשר טריפה ואין משניחין בקב
מאונכס שלו כל עיקר, רק דווקא בתוך הבאנק שר ישראל ישקול
הבשר במשקלו.

וזה יצא אחרונה כאשר השוהטים כבר מוזהרין ועומדין באזהרת שניות
ויתד תקיעה הוא להם שמחוייבים לפתח פעם אחת בחודש בכל
חדשי השנה לבא לפני בד"צ להראות סכנים לחכם ולהכתיל בסכנים
שלא שכתו דבר אחד ממשנתם, ככן עשו חכמים היוזק לדבריהם ותקנתא
לתקנתא עכדינן שאם ששוהט אחד מצא לחבירו השוהט שישה שום דבר
הצריך שחיטה אם בבית או ברחובת ואומר לו הראני סבינך אזי מחוייב
השוהט להראות לו סבינו, ואל יסרב באותה שעה, וכאם ח"ו ששוהט
אחד יראה מחבירו דבר שאינו הנזק בעיניו שו"ב שיצא מתחת ידו דבר
שאינו מתוקן יהי זהיר ברוחו מלדבר בו סרה ולנלות סדונו לעיני העם
רק שמחוייב לבא מיד לפני בד"צ ויאמר אנכי הרואה בזאת וכזאת עשה
חבירי בלי נשיאות פנים והעלם דבר ולא תגורו כתיב ואם לא יגיד
ויודע הדבר ע"י אחרים ענוש יענוש השוהט ההוא המתעלם, ככן אתם
שוהטים הידו לדבר ה' פנו דרך הרימו מכשול מתוך עם ה' אלה תנו
לבבכם להקור את כל כללות ופרטות ואזהרות ועונשים האמורים כאן
הם להזכיר כי לא להזכיר באם שיוודע הדבר אפילו ע"י עד אחד נאמן
באיסורין אשר ראה או ידע שישום אחד מהשיחטים הנ"ל אשר לא יסם
ועבר אפילו על אהרן מכל אלה משפטו הרוצה להעביר אותו השוהט
מעבודתו וכיון דנדחה שוב אינו חוזר ונראה לעולם:

כל הנ"ל יצא מאתנו באסיפה הנ"ל כדבר הנאסר במנין היום יום
 ד' יוד מרחשון תשס"ז ל' פה ה"ס פ"ב.
 הסי' משה במוה"ר מאיר חנה פה"ס פ"ב
 הסי' יעקב צבי טעבן פ"ב
 הסי' ישראל ליזר מענצלש
 הסי' זנוויל ברילין.
 הסי' עקיבא אינר מה"ש חנה בסי' צילין ורע"ע פה ה"ס פרעשבורג יע"א.
 הסי' אליעזר ליפמאן סג"ל
 הסי' בנימין ווארף טעבן :

האף אמנם שבתהלת עשיית התקנות בעניני השחיטה המיוסד מעלר"ו
 נמנו ורבו ששום שוחט דקהילתנו אל ישחוט או יבדוק שום דבר
 כ"א אחר מהביריו המצויין אצל השחיטה עומד על נכיו ובהיות שמצאנו
 ראינו שהוא דבר שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, אמרנו להחזיר
 הת"ה ליושנה והפה שאסר הוא הפה שהתיר היתרה הרצועה לכל שוחט
 דקהילתנו לשחוט ולבדוק עגלים וטלאים רכים ביהדות בלתי שוחט אחר
 עמו. אכן רק הדבר הזה יצא מן הכלל להקל דווקא בשחיטת עגלים
 וטלאים רכים ולא שביחי בהו טריפות אבל לענינים אחרים האמורין
 מעלר"ו חוקה היא שלא להרהר אחיה ושלא לשנות אורת מדעתנו.
 הסי' משה חנה בסי' פרעשבורג : אם הסי' עקיבא אינר מהאלבערשטאדט
 הסי' ישראל ליזר מענצלש. הסי' אליעזר ליפמאן סג"ל.

ע"ד שנאמר דעיל שהותרה הרצועה לשחוט ולבדוק עגלים וטלאים רכים
 ביהדות בלתי שוחט אחר עמו, באשר שהוא דבר שאין הציבור
 יכולין לעמוד בו. שיהיו כל פעם שני שוחטים יחד, בשחיטות ובדיקות
 עגלים וטלאים רכים. כהיום עמדנו למנין בכת ב"ד יפה ויצא מאתנו
 שדבר זה לא נאמרה אלא בשעה שאין השוחט עוסק באטליו ועוסק
 במכירת בשר ולהשניה בכף מאזנים, אז הותרה הרצועה כנ"ל לשחוט
 ולבדוק עגלים וטלאים רכים ביהדות. אבל בשעה שעומד השוחט באטליו
 ועוסק במכירת בשר ולהשניה בכת מאזנים או אינו ושאי לשחוט או
 לבדוק אף עגלים וטלאים לכו כ"א דווקא שיה"י שוחט אחר עמו בעת
 שחיטת ובדיקת העגלי וטלאים רכים, יהי הוא בכלל מה שנאסר לעיה,
 אטילו

אפילו לשהוט עות בשעה זו ומכש"כ עגלים וטלאים רבים אשר צריכים
 נ"כ בדיקה, ובכן השוחטים יהיו נוהרים שלא יעבור ע"ז לשהוט או לבדוק
 אף עגלים וטלאים רבים בערת עוסקם במכירת בשר בבאנס. כ"א דווקא
 במעמד שוהט אחר, ורק בשעה שעומד פנוי בבאנס שלו, או הותרה הרצועה
 ובנ"ל. לשהוט ולבדוק יחיד עגלים או טלאים רבים דווקא דלא שכיח
 כהו טריפות והעובר ע"ז עגוש יעגוש כנ"ל. לראוי באנו על ההתווס אור
 ליום וי"ו יו"ד סיון תשס"י לפ"ס

נאם הכי עקיבא אינר הנה כס"ה צילין ולע"ע

פה ס"ה פרעשבורג

הכי נתן נטע מצאנץ ה"ה אב"ד כס"ה פ"ס

הכי אליעזר ליפמאן סנ"ל.

גידולי הקודש שלו היו מאשתו השני' שרלה בת הנר"מ מוכיה זצ"ל
 מו"ה הירש ומו"ה מרדכי רופא ז"ל (במגילת יוחסין הג"ל) והתן

אחד לבתו מאשתו הראשונה מהתנו היה הרב מו"ה יצחק תאומים פרענקל
 ז"ל בהרב מו"ה אברהם תאומים פרענקל בן הנאון מו"ה יצחק מאיר ת"פ,
 בהנאון בעל סקין דינה ז"ל, והתנו זה היה אבי הנאון מו"ה ארי' ליכט
 תאומים אבדק"ס טשארטקוב, וזינו של הנאון מו"ה יוסף תאומים אבדק"ס
 בורשטין. והנאון מו"ה יוסף ת"פ הלוח. היה היתנו של הנאון מו"ה מרדכי
 זיסקינד אבדק"ס בורשטין, אביו של הנאון מו"ה יונה לאנדא אבדק"ס
 גראבאוויץ, אביו זמנו של הנאון האמתי מו"ה יודא ליכטש לאנדא ז"ל
 אבדק"ס סאדיגורא יע"א כעהמ"ה ספרי יר יהודא על היו"ד ד' הלטים וא'
 אשר עורנו בכתובים ובעה"ר שסעה שמישו זה איזה ירהים תנצב"ה.

וידו בשנת ה'תרצ"י נלכו המאורות בליל ד' ג' אלול בליל זה יבכין בית
 ישראל ננוע ארון אלקים מרנא רבי משה ז"ל זי"ע ובעד כר
 בית ישראל:

סימן ד'

הודות מרנא ורבנא הנאון האמתי רבי עקיבא אינר זצ"ל.

כבר מלפנים אותה גידיתי שעד שלא שסעה שמישו של מרנא ורבנא

רבי

רבי משה הריף זצ"ל נתקבל פה שהולחנו למשנה למלך מרנא רבי עקיבא אינר זצ"ל. בעד המהבר סי משנת דרע"ס. וחבלו הכל הכסף זו שלשלת היוחסין למעלה בסודש כך הוא מרנא זצ"ל היה כן הנכיר הטפסר הנדול המפורסם פינס סהל הסידש האלבערשטאדט יע"א ולאמו הצדקת וחסודה בנשים מרת ציפורה בת היתה לו לאברהם ה"ה אביה רב האי נאון קדוש ה' המפורסם רבי אברהם עקיבא לוי זצ"ל מס"ס הג"ל. אשר אור תורתו היה מאיר כאור הכוכר לאיתנו. ורי שמחה הלזה עשה ביתו לבית וועד להכמים והחיות רבנים רבים בכיתו ועד שולחנו והויר זהב מכיסו לפרנסתם וגם נפשיה בשנת התסכ"ד. (בהקדמת מדרע"ס) והוא בן איש הארי החי הרב הנדול פרנס ומנהיג בס"ס הג"ל מו"ה ליב אינר ז"ל ארי שבחבורה נפטר בשנת תס"י בן הרב הנאון טפסר נניד ומצוה מו"ה אליה אינר ז"ל נפטר שנת תס"ג בן הרב הנכיר טפסר המפורסם ושתדלן המדינה מו"ה מאיר ניומאן ז"ל שהיה פרנס ומנהיג לראש המדברים בכל מקום ובכל עת ציה ליעקב עמר לעזר וסער אחיו הנרדפים לא נח ולא שקט עד שהוציא ממסגר אסיר והפך התונה לשמחה ואכל ליום טוב והיה קרוב למלך ושרים והישים על פתחם לכל עת מציא וגם נפשיה בשנת תל"ד (הוט המשולש דמ"א ע"ב).

ובעודנו מרנא רבי עקיבא ז"ל נער קטון כבר היה לפלא ובעת בוא הנאון האמתי המובהק רבי הרש הריף זצ"ל לישב על כסא הרבנות בעיר האלבערשטאדט העמידו ראשי ופרנסי ההילה לילד שעשועים הלזה לבוש בנדי שיש שנים להכל פניו ורש לפניו דרוש בדברים בעתם וכאשר כילה לרבר ענה הנאון רבי הרש ז"ל עיר אשר מגדלת גדיים כאלה בטח תצליח ותגדל תפארתה עד מהרה, והיה אחד מיוחד בין תלמידים אהובים וברורים אשר לרבו הנאון הג"ל, וכאשר גדל בשנים סיים המשנה הוי גולה למקום תורה והלך לעיר הנדולה פ"פ ד"מ ושימש איזה שנים בבית מוחבא דכהנא רבה ה"ה באוהל יעקב הנאון האמתי בעל שב יעקב זצ"ל. משם חזר לס"ס האלבערשטאדט עיר מולדתו והומין לו ה' אשה הצנועה והסודה מושכלת ומלומדת זיווגו אשר הלכה אצלו מרת יטל בת הנכיר המפורסם התיירני מו"ה ואכל לישערים-דאיה ז"ל מע"מ וויען והיא היתדו עזרתו מקודש להסתפח בנחלת ה' (בהקדמה)

(בהסדרמה ובס' הנ"ל) ומיד לאחר חתונתו וחוא עודנו רך בשנים הסהירו
 אליו אנשי שם אתני עיר מולדתו עדריים עדרי צאן חדשים
 לשתות בצמא את דבריו דדרי אלסים חיים, וכבר באותן הימים יצא ככרס
 שמשו שלב חריף ופתיה כפתהו של אולם זה רבי עקיבא (עירובין נ"ג
 ע"א) גם הר"ן מכתבים במ"מ של הלכה אל גדולי הדור ה"ה הגאונים
 האדירים רבי מאיר אבדק"ס א"ש בעל פנים מאירות ורבי יונתן זצ"ל הלא
 הם כתובים בשו"ת שנכספרו משנת דרע"ס ובס' בני אהובה להני רבי יונתן
 ז"ל בסוף הספר.

בברותו בן כ"ז שנים ז"ך וישר נתקבל לאב"ד ור"מ ונשיא אלסים כס"ס
 צילין במדינת שלדעווען ושם נקבצו אליו הנדריים אל האיל המנגח
 ימה וצפונה זה רבי עקיבא (ילקוט פ' הוסי' פ' והיתה לעדת בניי) ויהי
 אחרי ישב שם שנות השמיטה סרוב לשנת התקמ"ו נתעלה ונתקבל לר"מ
 ואב"ד פה עירנו והרבי"ן פה חורה לפני ישיבה גדולה והוד דברות סדרו
 השמעם ספרא ומתניתא והילכתא אריבא דרבי עקיבא (בהסדרמה הנ"ל).
 אמנם לא נמשך מלכותו פה, ומה זה ועל מה זה יסופר לדרור בס' חוט
 המשולש דף מ"ב ותו"ד כך הם. הנה כבר נאמרה ונשנית שמרנא ז"ל
 נתקבל לר"מ ואב"ד דפה עוד בהיים חייתו של מרנא רבי משה חרית
 זצ"ל. ויהי אחרי מופלג זמן זמנים אחרי ישבו מרנא ורבנא רבי עקיבא
 ז"ל פה כקשו האלופים דס"ס דפה שידרוש להם דבר ה' ויבשר צדק
 גם בבית הכנסת הגדולה ולזה לא הסכים הנאון מרנא רבי משה ז"ל.
 אמנם בהיות הפצירה מאלופי הסהר במרנא ר' עקיבא ז"ל מאוד מאוד
 על זה. הטה איון לכששם ונענה להם ראשם לדרוש גם בבית הכנסת
 הגדולה. ויהי בימי ירה אלול בשנת התקמ"י ביום ג' להודש ההוא וימת
 משה עבר ה' מרנא ז"ל, ועמד מרנא רבי עקיבא ז"ל להספידו כראוי
 לחכם בפניו, וראה זה כי נורא היא באמצע הספידא הפסיס ואמר שמרנא
 רבי משה ז"ל אינו מניחו להספידו ותובע אותו לדין לפני ב"ד של מעלה,
 ובכ"ז ניסה שנית לרבר דבר אבל הפסיק שנית ולא הספידו עוד, וכאשר בא
 לביתו נחלה ר"ל וכתבניע תור יום השני שלא נאמר בו כי טוב יום חמשה
 עשר לחידש ההוא ויאמר אלסים למרנא ז"ל כוס עלה בית אל ויצאה
 נשמתו

נשמתו הטהורה ביום ההוא ובא בכל"ה אלי סבר והדברים הנוראים האלו
נרמזים בסיפור בפתשגן כתב המצבה "אשריך רבי עקיבא שנתפסת על
דברי תורה" יע"ש בס"י ד'. ואת אשר שמענו ונדעם הנידו זכני שער ז"ל
שכאשר בא הספדן להתאונן ולסונן על פטירת מרנא ז"ל פתח עליו האי
ספדנא "אחר עשר יום מחורב" כי רק"א יום עברו מיום ג' אלול שנחרב
הבית הראשון עד יום ט"ו שבו נחרב הבית השני בפטירת מרנא זצ"ל.
והנה אם כי מרנא ז"ל ננוע צעיר דימים בכ"ז זכרונו לא יסוף מישראל
ע"י נידוליו נידולי הסודש תרתי בפשמע אשר הניח אחריו ברכה
הא' המה צאצאיו צאצאי קודש ה"ה הנאון האמתי מו"ה ליב איגר ז"ל
נתקבל לאב"ד ור"מ דק"ס ראטערדאם ואח"כ נעשה אב"ד בעיר מולרתו
האלבערשטאדט משנת תקס"ה עד תקע"ד. ובנו הוא הנאון הגדול מו"ה
זאבל איגר ז"ל אב"ד דמדינת ברוין שווייג בעהמ"ה ספר עשרת סו' ורימון
פרץ. והשני הנאון המובהק מו"ה בנימין וואלה איגר ז"ל אבדק"ס צילץ
ומדינת פרייזש שלעזיען ואח"כ אב"ד דק"ס לייפניק, ובנו הוא הנאון
הגדול מו"ה עקיבא איגר ז"ל אבדק"ס ה"ש משנת תקע"ד עד תקס"ד.
ובת אחת יחידה הצדקת ומלומדת כנכרא מרת גיטל יכן כותב עליה פר
אחיה הנאון רבי וואלה בשו"ת רבי עקיבא איגר סי' כ"ט) אשת הרב
המובהק מו"ה משה גינו בעיר אייוענשטאדט והיא הולידה את ראש גילת
אריאל רבי עקיבא איגר ז"ל ואת הנאון האמתי רבי בונם ז"ל אבדק"ס
מטערסדארף במדינת אונגארן.

הב' הנה הנם חידושים עצומים ושו"ת אשר הניח מרנא ז"ל מהם סדרו
בניו הנאונים האדירים הג"ל סי' משנת דרבי עקיבא והדפסוהו
בשנת תסמ"א, ושם שבח המגיע לכתבים על מרנא ז"ל מהני תרי גדולי
הדור רבי צבי הירש יאנוב ז"ל אב"ד ור"מ דק"ס סיורדא ורבי יצחק יוסף
תאומים ז"ל אב"ד ור"מ דק"ס ברעסלי והראשון כותב על חיבור מרנא ז"ל
וזה"ש. אוצר נחמד ונעים בנוה חכם חרשים ונכון דבר ואיש תבונות ה"ה
הרב הנאון המפורסם המנוח מוהרר עקיבא איגר זצלה"ה אשר היה אב"ד
ור"מ בק"ס פרעשבורג. אסף אוצרו הטוב ברוח מבינתו וזהו רוב פנינים
וכרי יקר שפתי דעת כלים מכלים שונים, הוא הגבר הוקם על עד למעלה
ראש בהפיץ עין אורו החוצה על פני תבל ארצה להגדיל תורה ולהאדיר
ולהעמיד

ולמעמיד תלמידים מתמידים בתורתו, בהדרת כודש יסודתו זה שמו לעולם נודע בשערים לתהלה ולתפארת כי הגדיל לעשות כל ימי עולמו עד בא יומו וכו' ע"ל והחיבור הזה הוא רק אפס קצתו מהידושי תורת מרנא ז"ל כי מרוב שקידתו על דלתות התורה ולשפוט בין איש לרעהו נמנע מכתוב הידושו בכתב יושר דברי אמת עד הניע יום דמפגרי בי רבנן זאת ועוד אהרת כי סמך עד זכרוננו הטוב והשב שיעוד יגיע זמן ברבות הימים להכיר יריעותיו הא והא גרמו שלא נמצא בכתביו רק ההידושים אשר יכול זה הספר בקרבו יעויין באומר הבא מיהודא בנו של מרנא ז"ל, הנאון רבי ליב הג"ל בהקדמה ארוכה שהקדים לספרו דמרנא ז"ל זי"ע ותנצב"ה :

סי' ד'

תולדות מרנא ורבנא הנאון האמתי רבינו יצחק דוקלא זצ"ל.

ויהי מקין היות האבל כדת הנשיאיים שנים עשר חודש כי כן ימלאו ימי תמרוניהן (כתובות ס"ג ע"ב) לשני מאורי עולם שנפשרו בירה אחד הג"ל. נתמנה לאב"ד ור"מ וישר הבירה דפה נשיא נשיאי הלויים ה"ה מרנא ורבנא רבי יעקב יצחק הרוי לנדא זצ"ל, וסדר יחסו בקודש כך הוא. מרנא רבי יצחק בא מבאר להי רואי ה"ה אביו הנאון האמתי ריש גולה אוריאל *) רבי יקותיאל זלמן זצ"ל שהיה אב"ד דק"ס דראהאביטש במדינת גאליציע ושם מנ"כ (והוא חתן הנאון האמתי רבי מרדכי אבדק"ס בריסק דלשא בעהמ"ה ס' מים עמוקים על תשעה מסכתות היש"ס בפלפול עצום ולרוב מישב כושית המהרש"א (שנה"ה מערכת ספרים אות מ' סי' ע"ב) בן הנאון הגדול מר"ה נחמן אבדק"ס הג"ל בן הנאון הגדול מו"ה שמואל צבי הירץ אבדק"ס הג"ל בן הנאון הגדול מקובל אלפי מו"ה אריה ליב אב"ד דק"ס דראהא אשר היה נ"כ אב"ד דק"ס בריסק בן הנאון הגדול מו"ה

*) נמגילת יוחסין הכ"ל כדפס שם ומגילתו של אבי מרנא ז"ל ויעתק פה סיפיה הכננית הלקת מרת רוחה זליינס אשת הנאון הגדול מו"ה חלעזר נימן ז"ל אבדק"ס סינעט ודראהאביטש ושם ננ"כ בן להאי גזון קדוש ישאל על יסמח משה ז"ל, אשר חיזה שנים אחד ניסוחיה היתה שכולה מננים ר"ל שנעדרו נעודם קטנים וקיה להם לער גידול ננים ר"ל ופתאום

שמואל צבי הירץ בן רבינו הכ"ח זצ"ל. (בהכרמת ספרא דאנדחא מעיני הישועה דמרנא רבי יצחק ז"ל) בן הנאון הגדול בדורו מו"ה יוסף סג"ל אב"ד דק"ה פירעמעסלא בן הנאון המפורסם בכל תפוצות ישראל מו"ה משה חרית אב"ד כס"ה לבוב בן הנאון הגדול מו"ה שלמה זצ"ל אבדק"ה פולנאי וס"ה לבוב שהיה חתן הנאון מו"ה נתן נטע כהנא אב"ד דק"ה אוסטרא. (שנה"ח אות י' סי' רע"ג).

ולאבי מרנא ז"ל הנאון מו"ה יסותיאל ז"ל הנ"ל היו לו ויו עמודי הדור ה"ה הנאון מו"ה מרדכי אבדק"ה דאברעמיל, והנאון מו"ה שמחה אבדק"ה סלאמינע והנאון מו"ה יעקב אב"ד דק"ה פולנאי והנאון מו"ה נטע אבד דק"ה אלעסא ואחר הנאון אב"ד דק"ה קאצק ועמוד העולם עמוד החוך אשר ביניהם הוא מרנא ורבנא רבי יצחק ז"ל האב"ד ורי"מ דפה (במנילרת יוהסין שנצמד לס' ישמח משה דנאון ישראל רבי משה טייטענבוים זצ"ל ר"ח ויטרא הנדמ"ח) ושם אשר מרנא ז"ל הצדקת והסודרה בנשים מרת יודית ע"ה (שיב גיטין להנאון רבי זלמן מרגליות בשמות הניטין שמות הנשים אות י' גבי שם יודית) בת האי גאון מו"ה יודא ליב סג"ל אב"ד דק"ה לבוב.

ויתן מרנא רבי יצחק ז"ל בימי הרפו בק"ה דוסלא שם חפר את בארות המים ונסכצו וכאו להסתופף בצלו צל התורה עדרים עדרים מקצווי ארץ לשתיית בצמא מכארו באר מים חיים, ותלמידיו גדלו והצליחו ועשו פרי שנעשו לגדולי ישראל ואיתני עולם כאשר העד יעידו ארזי הלבנון הנאון הנובי ז"ל והנאון בעד בנין אריאל ז"ל בהסכמה ע"ס דמרנא על סדר נויקין ס' אמרי רבבני הידועים בשם מתלמידי מרנא ז"ל הם, בעהמ"ח פרי מגדים

ופתחום זה מכתב מאלף חותמה הגה"ק בעל ישונא נוסה זל"ה וכתב לאשר כי יש לה אב זקן שהוא הגאון מו"ה יקותיאל זלמן זל"ה שהוא זקנה והיה אבד הראשון דק"ה דהאסאניש ע"כ ששתטע על קברו ותבקש רחמים שם ותזעיק לו כחשך חלד נן זכר מקדש חותו על שמו, וכן עשתה כחשך לזה לה מלך לה בן וקראה את שמו יקותיאל יהודה. והוא הגאון מו"ה יקותיאל יהודה אבדק"ה סיגעט צעהנ"ס שו"ת אגני לך יצ"ל לז ויעיז פנים וס' רב טוב יעש"נ.

מגדים על האו"ח ויו"ד וכו' כנראה בעליל ממכתב פיתוהי חותם כאבני שוהם המשובצים במשבצות זהב סוס"י שמ"ה שם ז"ל שמעתי מהרב מוויטמאב מקיס בראד נכד רבינו הנאון מהר"י אב"ד דס"ה דוסלא (יעוין בסוף ס' תיבת גומא בחידושים מאבי הפרמ"ג ז"ל לר"ח) והרב הנאון הגדול מויה מנהם מאניש מרגליות אברס"ה דינאוויץ אבי הנאון האמתי מו"ה זלמן מרגליות מכראד כמובא בשו"ת בית אפרים חו"מ ס' ס"ד דפוס לבוב דה פ"א ע"ב ושם מובאים חידושים ממרנא ז"ל במס' ב"ס ובמס' עירובין יעו"ש. ושם ישב מרנא ז"ל הרבה שנים עד אחר שנת תכ"ד יעוין לוחות עדות דפוס אלטונא דנ"ו ע"א בנוסח"י ההרם אשר כתב אז עקור דה"ה המחלוקה דהנאון בעל סלתי ז"ל, ומשם הריץ חידושו אל הנובי ז"ל יעוין בנובי"י כמא אהדע"ז ס' ל"ג ר"ד ל"ה משם נתעלה מרן רבינו ז"ל ונתקבל לאב"ד ור"מ דק"ק צילין במדינת שלעזיען ולאחר ישב שם איוה שנים נתקבל לאב"ד ור"מ ונשיא אלסים פה העירה עיר גדולה לאלסים ק"ה ס"ב יע"א, סיפרו זכני שער שמסורת בידיהם מאבותיהם שמרנא ז"ל נהג כל ימי היותו פה להתפלל בנין ההמה כוותיקין.

בימים ההם בעת זרחת שמש צדקתו פה העירה נתייסר ביסורין של אהבה עד שהיה בסכנה עצומה (ובוראי נשתנה או שמו וברכוהו בשם יעקב) וזו זה נלה מתורת רבינו יחזקאל בעל הנובי"י ז"ל בתשובותיו מה"ק חתו"מ ס' כ"ב וזדה"ס שם אל מרנא ז"ל. סבלתי מכתבו הטהור ומה מאוד הרוזה צמאני כי מאוד נכספה נפשי לדבריו אהרי אשר נודע לי מאחורי הפיגוד שלא היה כסו הבריאה ומתהלה בחדו מפני ולא נילו אוני שלא לצערני רק בראותי התלמידים מתלחשים נודע לי ידיעה במקצת והייתי מצטער מאוד עד ששמעתי שחור לאיתנו, וכעת בראותי מעשה אצבעותיו נהתי וברכתי ברכת הנהנין ובריך רחמנא דיהביה לן ותפילתי שנוהה כפי שתתחדש כנשר נעוריו אמן עכד"ס אבל לא ארכו הימים למרנא ז"ל פה.

וידו בשנת התכ"ג בירח כסליו בריל שי"ס ב"א בו נועם ה' נשבת ויגוע יצחק ונאסף אל עמיו, והוכל למקום מנוחת הצדיקים ביום ראשון י"ב להירש ההוא. ויסקרו אותו כל בית ישראל בכל מקום אשר השמועה הרעה הגיע אנחה רמדינות עשה.

ואלה

ואלה תולדות יצחק מרנא רבינו הקדוש ז"ל בת אהת אשר השיא להרב
הנאון הגדול רבי משה זצ"ל אבדק"ס לאנצהוט (בן הנאון מו"ה
יודא ליב אבדק"ס קראקא בן הנאון מו"ה יצחק אייזיק בן הנאון הגדול
ברורו המפורסם בכל תפיצות ישראל מו"ה שמואל שמעלקי אבדק"ס
אוסטרא והגדיל חתנא רבי נשיאה שר הנאון רשכבה"נ מו"ה יהשע ז"ל
אבדק"ס קראקא בעל מגיני שלמה חוטר מנוע מאור הנולה מרן רשי
זצ"ר שהיה נטע נעמן משורש דוד מלך ישראל חי וקיים שה"נ אות שי
סימן ק"ט ובהקדמת סי' אנדא דמרנא) והיא הולידה את הנאון הגדול
המפורסם בדורו האב"ד דק"ס דעניביץ ודק"ס כומעסלע ושאר סהילות
מו"ה שמואל שמעלקי ז"ל והשאיר אחריו ברכה ספר אמרי זוטרי פלפול
עצום על ג' בבות. והוא עודנו בכתובים תח"י נכדיו נ"י גם דרושים מתוקים
מדבש ונוסת צופים אשר לו נדפסו בסו"ס מעיני הישועה למרנא ז"ל ושם
תפארתו היה גדול מאוד בעולם יעויין נוב"י תנינא חיו"ד סי' ע"ג. והוא
אביו של הרב הנאון חסידא כדישא צדיק יסוד עולם כקש"ת מו"ה יצחק
משה עוריאד ליכט ז"ל אבדק"ס בעלזיץ ודק"ס בוחאב ואנפי' (שהנה"ה
אות יי סי' רי"ח) ושמואל משרת את פני זקנו מרנא ז"ל ולא מש מאהלו
כל הימים לאורו נסע וילך מחיל אל חיל. ועוד בת א' שהיתה נשואה
פה להרב הגדול הצי"ע רבי דוד לביאוס ז"ל והיא הולידה בת
צדקת וחסודה שהיתה נקראת בשם אשרת מרנא ז"ל יודית נשואה
דהרבני הגדול בתורה הצדיק מו"ה ישעי' ז"ל דייטש שהיה נקרא ר'
ישעי' טרענשיץ נפטר כחודש כסליו תקע"ב כמוזכר בפנקס האפטרופסים
של ב"ד הגדול דמרנא הח"ס ז"ל דה כ"א ע"א והיא הולידה את השר
והפסר הגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו כש"ת מו"ה יצחק דייטש ז"ל
נניד ומצוה ועשה טובות לאלפים מישראל נשיא אה"כ ותלמיד ממנו
הח"ס ז"ל יעויין בס' מטה נפתלי וליקומי בית אפרים דרוש כ"ט בהספד
תמרורים אשר כתב עליו.

וזאת הברכה אשר הניח אחריו מרנא ז"ל. ספר אמרי רברבי עד ג' בבות
כפלפול זך ועצום ובסופו חידושי אנדה ודרושים עה"ת בדרך
פרד"ס והם באו לדפוס בווארשא בשנת תרנ"ב ונקרא הס' בשם מעיני
הישועה.

הישיועה, ושם נדפסה הסכמת מאה"ג בעל הנוכ"י ז"ל שנתן בשנת תכס"ז על חיבור הנ"ל דמרנא רבינו ז"ל וכ"כ שם. מפורסם זה שנים רבות ביהודא נודע ובישראל גדול שמו ככלכל ודרדע, התלמידים שהעמיד ועל ידו נתרבה החכמה והמדע. הוא היה דרופתקאי דאורייתא, מנעוריו עד זקנה ושיבה לא פסקה ישיבה ממנו ממש עד זיבולא בתרייתא, הי חסיד הי עניו המנוח הגאון המפורסם המתמיד הגדול דבוק מאוד בתורה התריה הגדול יחיד בדורו, כבוד שמו מוהרר יצחק סנ"ל וצלה"ה אב"ד ור"מ במדינות פולין כס"ס דוקלא ומשם נתקבל במדינת שלעזיע כס"ס צילטיין, ומשם נתקבל במדינת הנר כס"ס פרעשבורג. ובכל מקום שהיה היה מקום שהילה לכל כי באו ארזו תלמידים מכל המקומות וזכה להרביץ תורה בישראל והעמיד תלמידים גדולי ישראל, וכבר הרבה מתלמידיו המה רבנים מפורסמים תופסי ישיבות כי נחה רוח הגאון עליהם רוח חכמה ובינה, והנה זה זמן בא שיודפסו חידושי ודרושי הגאון, והרבה מגדולי הדור היו מצפים ומקוים לזה, כי מבאר אשר חפר בזה כל צמה ירוה צמאון כו' והן עתה הם נצר משרשי מורעו של יצחק זרע ברך חד גבור היל בתורה וקסתו דרך חיצו גיבור שנונים שנון וחרף התעורר וכידו ברך כעין קרה הנורא, נוראותיו שיחיו שיה יצחק כפלים לתושיה כו' הוא כבוד ש"ב הרב המאה"ג התריה חכם לב ואמין בה בגבורה של תורה כבוד מו"ה שמעלקי נ"י אב"ד ור"מ דס"ס דעמביין והוא בן בתו של הגאון הנזכר ורצה להוציא לאור חידושי זקנו של הגאון ולעומתו בעמוד השני דברי שמואל הרמתי וגם הוא אומר לחכמה אחותי כו' ידי תבון וזרועי תאמין להסכים על ידו להביאם לרפוס וכו' היום יום ה' ד' טבת תקמז"יין לפ"ס ה' יהוסאל סנ"ל לנדא, וכן נדפסו שם הסכמות ע"ס הנ"ל מהגאון בעד בנין אריאר ובעל משנת חכמים והגאון מו"ה צבי הירש מזאמושט וכולם מתנים תוקף תהלות פרשת גדולת מרנא זצ"ל יעו"ש.

סי' ו'

תולדות מרנא ורבנא הגאון האמתי רבינו מאיר ברבי זצ"ל.
אחר' מות מרנא ורבנא רבי יעקב יצחק הלוי דוקלא זצ"ל נמנו וגמרו אקרו"ט וכד הקהל הסודש לסכל עליהם לאב"ד ור"מ את המאיר לארץ

לארץ ודררים עליה הגאון רבי מאיר ברבי ז"ל רב"ד דס"ס האברשטאט, והוא בן איש חי רב פעלים הצדיק תמים מו"ה שואל ז"ל ולאמו הצדקה יענטריכי ככתוב בקונטרס התפלות הכתוב על סוף המונח בביהכ"נ הגדולה ביוזכר שאומרים להזכיר מרנא ז"ל אשר איתן מושבם היה בק"ק ה"ש הנ"ל ותצלח רוח אלקים על שואל לגדל ודחנך את בנו הילד שעשועים בתורה ויראה וכאשר הגיע לפלגות ראובן השיבו בין ברכי אלוה עירו ה"ה הגאון האמתי רבי הירש האלבערשטאדט ז"ל והוא צבי ברעות נפשיה לגדלו ולפתוח לו אוצרות החכמה ונתן בידו מפתחי התבונה בחיותו בחור פורח נשאו אביו על כנפי נשרים לישב באהלי יעקב בישיבה הרמה דהגאון האמתי בעל שב יעקב אב"ד דס"ס פפד"מ בצלו צל היכל הסודש הסתופף עד הגיע להיות לאיש, ואז שב לעיר מולדתו ק"ס ה"ש לישב שם עה"ת ועבודה ונשא משם אשה הסודה בנשים מרת עלסלי ע"ה ויהי כראותם אלופי עירו שרבי מאיר בא עם מים המאירים המעוררים אור הדיש ומראה הנגה עמוק מאור בשרו מנוהו עריהם לראש בי דינם הצדק, ושם שם לו חוק ומשפט ושם נשאוהו דר"מ לאסוף אליו עדרים עדרים עדרים צאן חדשים והם כבלו ממנו במדה נדושה דברים המאירים כשמש בצהרים, וכבר באותן הימים גו"נ עם גאוני הדור דעת ההוא כנראה מס' משנת דרע"ס דף ס"ו מדפי הספר בחידושי ב"ס בסוגיא דהשוחט בשבת, ואחר ושב שם כ"ה שנים נתכבד לאב"ד ור"מ דפה, והיה לו ישיבה מפוארה פה ויצאו ממנה איתני עולם את הגלויים לנו הגאון רבי דניאל פרוסטיץ נ"ל שהיה רב"ד פה עיין לסמן בתולדות הגאון ההוא, והרב הגאון רבי יצחק סנ"ל פרענקעל ז"ל אבדק"ה ריכטנשטאדט ואח"כ אב"ד דס"ס פלאם חתן הגאון בעל אור חדש וצ"ל עיין בחות יאיר לחותנו הנ"ל דה כ"ג סע"א והרב הגאון ר' זלינמאן זולצבאך ז"ל אשר נעשה אח"כ התנודמין ז"ל, בשנת התקכ"ו הסכים פה ע"ס אור הגנוז על הדכות י"ן להג' פנים מאירות ז"ל, בשנת שש רמלכו פה חזר ויסד עם ב"ד הצדק התקנות והגדרים שנתיסדו פה מקדמת דנא ככתוב בפנימם הקהילה דף כ"ג וזה פתשנן הכתב.

הן היום באסיפת האלופים הקצינים רו"ט ועה"ס ויחידי סגולה בצירוף הרב הגאון אב"ד גרו וב"ד הצדק דהחילתינו הוו יתבי ועיינו במילי

דמתא

דמתא ומילי דשמיא לתקן טכשולת העיר ולגדור הפרצות אשר רבו כמו רבו בכמה ענינים שנזרו חכמים סדמונים אשר היו לסנינו וואו שוהן פעמים ושלש ושלשים ורבעים בשביל כך מרגיש הול בעזרה נעויעוען האט. להזהיר את העם מחמת סמעדי נעהען ומי קארטין שפיל וקינד וכליאר אונד דערא גלייכן. אבר בעוה"ד רבים המתפרצים אשר לא שמו אל לבם להשניה ופורקים מהם עול מלכות שמים ומבלים ימיהם בכל מיני שחוק וסדות ראש ופועל ה' לא יביטו ולא ישינו אורחות חיים, ולמגדר מילתא למען לא ישובו לכסלם ולא יידון עוד איסט היום באסיפה זו בשפה אחת לכולם כדי להחזיר העטרה ליושנה סעסטינדיך לחוק עולם ולא יעבור דברי הראשונים סונסמירט אונד סארבונדין ווארדין.

ראשון לראשונים עז זאלל מהיום והלאה זיך נימאנד אונטרשטיהן הן איש או אשה בחורים או בתולדות משרת או משרתת ונדולים מוזהרים על הכתנים דרך כלל אין קיינע קומעדיע צוא נעהען מראשית השנה עד אחרית השנה. לא יראה ולא ימצא שום אחד מההילתינו אין קומעדי' הייזון ובהנס שלשה רייכסטאהאלער על כד סעס שיעבור. השליש לקופת הכהל והשליש לצדקה והשליש דעם דענציאנטען דער זולכעס אנטייטן ווערט, וכמו כן הינד אודר ביליאר וקוביאות, דערנלייכן אנדרי שפיהלען אין דיע האפערהייזער דורכאויס בכל השנה כולה באיסור חמור סארבאטין איסט לגמרי והעובר עכען דען אובעמעלטין סנס אונטר ווארסין איסט.

דאס קארטין שפילען סרברלייבט באיסורו הראשון ועכשיו באיסור מוסיק ובהנס הנזכר לעיל סרבאטין ווירט ואסילו סרעמדי לייטין אשר לא המה מבני ההילתינו מעכטין ביי דען הייזען ב"ב בביתם שפילן איסט עכען אותו מאן דהוא דאס זולכס בביתו נשיכט שולדיג צוא צאהליין העונש והקנס הנ"ל, אך את זה יצא מן הכלל חנכה ופורים וחמ"ס עד ר"ח אייר וחמ"ס עד ר"ח חשוון. נס אצל יולדות דך נור נשים אויך נור איין טישעל ולא יותר כקושי התירו. כה"ג מי שיש לו מיחוש ראש או חולי קצת ולא יכול לצאת ולבא זולכש ע"י שאלת הרב צוא ערלויבען איסט, וזנסטין אבר בשום אופן דאס קארטין שפיל קיין היתר המ, אונד יעדרר ב"ב ומי שיש בידו למחות באנשי ביתו זאלל השנחה פרטית

פרטית האבין דאס ביתו מנוסה מכל עון איסט אונד היין כארטיין שפיהל
בכיתו נעשיכט ווירדינג פאלרס הוא נכנס תחתיהן ונתפס בעון אנשי
ביתו בהנס הנ"ל.

ובכל זאת העין עצמו אינו נמחק באם המצא ימצא דאס יהי מי שיהי
נלכד במצודה לעבור אפילו על אחת מכל ארה איסט ניש גענוואס
בעונש ממון בלבד. וונדריין אויך איסט ער איין ב"ב לא יבא תוך הברירה
או לשום התמנות משך נ' שנים רצופים. פילווענינער איהם איין חיוב
אדער מצות קויפן בביהכ"נ צוא גלאזין ווירט, איסט ער איין סניי זול
ער כלל היין זכיות בקהילתו האבען וזר נחשב. איסט ער איין חוץ
זארל ער גלייך מכהילתו אבגעשאפט ווערדיק, וידוע תדעו דאס מאן
ווירט ע"י שומרים שמירה מעולה האבין, מי ומי הן נכבד או נסלה
דאס אטראפירט ווירט שעבר על אחת מהן בסתר או בגלוי אין חולקין
כבוד במקום שיש חילול ה'.

ואלה מוסף על הראשונים אשר כבר צווחו ביה ממאי דמאי ועשו
בהסכמה תקנות ונדרים ווענען דיע מנינים חוץ לביהכ"נ ועי"ו
נתמעט כבוד שמים דאס לפעמים כשושי גדול מנין מצומצם צוא בסומין
איסט בביהכ"נ מקדש מעט שקבעו בו מקום לתפלה כרוב עם הדרת מלך
וכדי לגדור סרצה זו איסט היום באסיפה הנ"ל בכשרי אמיץ בעשלאסין
ווארדין דאס מהיום והלאה אללי דיע מנינים אבגעשטעלט זיין נימאנדין
ערלויבט איסט בכיתו מנין צוא מאכין הן בחול ובשבתות וי"ט ואפילו
בר"ה ויוכ"פ חמשה או ששה ושבעה סרואים חוץ לביהכ"נ צוא מאכין
ניכט געשטאט ווירט, חוץ אצל הרב אב"ד נרו הותרה כלו כמקדש כמו
כן לאבל תוך שבעה או למי שיש לו חולה בתוך ביתו ואפילו חולה
שנתרפא ועדיין תש כחו לילך על משענתו בחוץ זולכע עפ"י שאלת הרב
וסה"ל יצ"ו ערלויבט מאן ווערדיק, יעדאך מווען הצדקה ביקסדיך ביום
הכניסה געשטעלט ווערדין וכמבואר בתקנת דקהילתו :

אף גם זאת עם מעכט זיך טרעפסען מאן דהוא וער עפ"י אונס והכרח
גדול נעטיג האט לאסוף מנין בכיתו או זקן ואינו יכול לעלות ברנלי
לביהכ"נ ועלביגר מוס זיך סאר הערא אצל סה"ל יצ"ו מערדין אונד התנצלות
שלו פארשטענדיק ואם ימצאו דבריו נכונים וטעמו ונימוקו עמו פאן עם
צוא

צוא נעלאזין ווערדין, אבער באופן זה, דעריעניגע מוס זיך מתחלה עם
 מהל יצ"ו אבנערדיק, עד כמה ער בשביל כך לסופת הקהל יעהרליך
 צאהלין זאל, וכפי אשר יושט עליו איין רעווערש לההל יצ"ו אויס-
 שטעלליך מוס האלביעהריני צוא בעצאהרין, וועלכעס כפינסם לאותו ב"ב
 ברך שלו דעביטירט ווירט, ומשפט אחד יהי' לו כמו שארי . . . מהילתינו.
 אויסר דיוע פֿערארדנונג שיטש להם סצת היתר איסט לשום ב"ב בשום
 אופן סייך מנין ערלויבט וכנסם עשרה ר"ט על כל פעם שיעבור,
 ורא זו בלבד אמרו זונדערן אויך העובר בי שנים רצופים אלס איין הויך
 אסטמירט איסט, באיבור כל הזכויות מהילתינו וכמבואר לעיל.

דיע השכמות בשכתות וו"ט דנהיגים רעשות זיינן לגמרי באיסורם אונד
 פֿערבאטיין והשווה לכל עונשין ונסות הנזכר רעיל על כל פעם
 ופעם. הויך אצל הרב אב"ד נ"י הותר הדבר מכלל, ד' אבער נור לומדים
 המחויקים בתורת ה' להשכמה אצל הרב נעהען דערפין ולאחרים הוסה.
 נוסף רזה הניחו לנו סדמונים מסים להתגדר בו דאש מהיום והלאה (*)
 ביהמ"ד דמהרתינו זאל נעהארטיין ווערדין כמו ביהמ"ד הגדולה
 מהול בשבת וו"ט, שם המצות צוא פֿערסויפין וואריבער שני נכאי צדסה
 מההל יצ"ו דעפיטירט זיין, על פיהם יצאו ויבואו כל הכנסות מעות מצות
 והצדקות גם הוצאת נרות ושאר צרכי ביהמ"ד הנ"ל משם צוא אונטער-
 הארטיין כמו כן תשלומי שכר לשמש של ביהמ"ד היכשר בעיני נכאי צדסה
 הנ"ל, תהי' משכורתו כל שבוע אחר זה, סייך השכמה איסט אבר בביהמ"ד
 בשכתות וו"ט ניכט ערלויבט דס בשעה שהציבור מתהילין להתפלל
 בביהמ"ד הגדולה שם נ"ב אנפאנגיין זאלדין ובדבר שרא יקדים.

והמותר ממעות הצדקות והניית המצות בביהמ"ד מוז בכך חצי שנה
 ביד מהל יצ"ו אבנעפֿירט ווערדין ולמען דעת דאס דיוע פֿער-
 ארדנונג בביהמ"ד נ"ב באסיפה זו לחוס ולא יעבור איסט נתיסד ווארדען,
 ולא

(*) הוה הניהב"נ הסייד להקהילה קדושה דפה ושם נוסגים לומר
 ערנ וזוקר כדר הווידוי ולח"כ אל ארך חפ"ס, ומנהג היה שם כשהיה
 צרית מילה צניהכ"נ הגדולה גם שם לא אנורו חתנון יעוויין צית לחס
 יהודא יו"ד סיון רס"ה ס"ק י"ג, וה"ה הניהב"נ אשר חקר עליו נעל
 מתא דירושלים (נחיצו עירונין פ"ו הלכה ז') שילטרכו גם צו להניה עירונ
 מלכות חוץ העירונ שעושים צניהכ"נ הגדולה יעו"ש חקירה אלוכה;

מב

ולא יעלה עד לב בר נש מאנשי ביהמ"ד להרום או לגרוע או לבטל אפילו דבר קטן או גדול מכל התיקונים הללו, שנתיסדו בענין ביהמ"ד זונסטין ווירט מאן אפילו המנין בביה"מ הנ"ל אבשטעלדין, ודיקה הס"ת מההיכל שם בביהכ"מ, ושוב לא יקרא שם ביהמ"ד מקום שמגדלין בו תפלה רק מקום שמגדלין בו תורה ודי באזהרות אדו ממנו אין לגרוע דבר ולא מהצת דבר, מכל הכתוב כאן מתחילתו ועד סופו, הנעשה באסיפה כנ"ל.

ובאנו על ההתחום היום יום הרביעי ה"י למב"י הקכה"ת לפ"ס פה

ק"ק פרעשבורג.

נאם ה' מאיר ברבי ח' פה"ב פ"ב

ה' נתן נטע מצאנין ה"ה אב"ד דכ"ס פ"ס

ה' הירש לבוב מפ"ב

ה' דוד סיצע

ה' שמעון קר' טרעכניטש ע"ע בפ"ב

(ואח"כ באו עה"ה עקרי וטובי ההל' ה"ה)

ה' זנוויל ברילין

ה' בנימין וואלף טעבין

ה' משה מפיורדא

ה' ברוך ברעסלוי

ה' שמשון נ"ש

ה' צבי דוב ב"ה מיכאל ליב ז"ר

ה' יצחק דוב ב"ה הירש טעבין

ה' מענדל ב"ה דוד טעבין

ה' ליב שאכרס

ה' משה ב"ה ברוך ברעסלוי

ה' משה בלא"א ב"ה ליב ק"ה מפ"ב

ה' יעקב האפל ב"ה אברהם טעבין

ה' אברהם דוד בה"ס טעבין:

בישבו פה שהזדונו הר"ן הרבה במכתבים עם הנוב"י ז"ל ואלו הן המסומות שיש לו תשובות בספרו הנוב"י מהד"ס יו"ד סימן מ"ח

נ' באהע"ז סי' כ"ה מ"ה מ"ט נ' נ"א, במה"ת יו"ד סי' ע' כמ"ז סנ"ו, אהע"ז
 סי' סכ"ה, גם נ"ז עם הנ' ר' ישעי' בערלין ז"ל כמובא בס' יש סדר
 למשנה ברכות פ"ט וכן נדפסה השובה כמנו בסו"ס מודעה ואונס בשו"ת
 דה כ"ז ע"ב וכן עם הנ' בית מאיר וצלעות הבית בסו"ס סימן י' ע"ש בשנת
 התקמ"א ישב עמו בכ"ד הגדול הגאון אור הדש ז"ל כ"ב מרנא בפניקס
 הגדול דסהילתינו דף ל"ד בפסק ב"ד שכתב ביום המישי ל"ז לסב"י תקמ"ב
 לפ"ס בשנת התקמ"ד כיבדו הגאון החיד"א בספרו הברכ"י ונכד הנ'
 החיד"א ז"ל כתב ערנו בזה"ל הרי זו מספני המנ"ה מנחה היא שלוחה
 לכראת מלך ישראל הרב המופלא שבסנהדרין אב"ד לנוות אריאל שבקה"ק
 פ"ב כמהר"ר מאיר נרו עיני חכמי ישראל מאתי וממני ההדיוט והעני יצחק
 בכמהרר רסאל בכמהרר הרי' המה' נרו זי"ב ובעד כל עדת ישראל יום
 שנפלא בו כי טוב חי אלול שנת ראש שבטי ישראל והברכ"י הזה ישנו כעת
 באוצר הספרים אשר לאדמו"ר הגאון האמתי נ"י האבד ור"מ רכתא דסה.
 בשנת התקמ"ה האירו פרסיו תכל הוציא לאור היבורו ח"ר מהר"ם ברבי
 חידושי הלכות אשר הדפים בעיר דיהרפורט ואעתיק בזה מקונטרס
 שרשומים בו שמות ירדי העברים שנמולד ע"י המפסר הגדול מו"ה ווארף
 טעבען ז"ל השייך דז' השנה וז"ל תיכתב זאת לדור אחרון איך שביום
 ד' כ"ו ניסן תקמ"ה ל' היה קידוש החמה והיה השלג וקרח גדול מונה
 על הארץ, וכמה ימים מקודם היו יומי דעיבא אשר לא נראה השמש
 בצהריים, והיה ספיקא דדינא אם לא יראה החמה ביום ההוא אם מקדשין
 אוהה או לאו ונפק פסקא מבי רב האי גאון אב"ד דסהילתינו מו"ה מאיר
 ברבי נר"ו (*) אם לא יורה השמש ביום ההוא אין מקדשין אעפ"י נכדו
 (*) ויעויין צמחנא צעל החתם סופר ז"ל צחצחות חו"ס רס"י
 כ"ז ספק ג"כ שאם לא תראה כלל לא יצרכו על אור היום חג"ג דיומא
 דעינא כוליה שימשה מ"מ אין לצרך חלל כלשון הש"ס הרוחא חמה תקופתה,
 וכן דייק בלשון הרמב"ם פ"י מהלכ' צרכות הלכה י"ח הרוחא חמה ציום
 תקופה של ניסן וכו' כשרוחא חמה ציום רביעי צנוקר, מדחזק וכתב "כשרוחא
 חמה" ציום רביעי צנוקר ולא חמר קחמא ציום רביעי צנוקר כשיחיר היום יצרך
 חג"ב דווקא כשרוחא חמה צנוקר וכן הוא לשון ר' יונה פ' הרוחא
 והוא לעולם צליל רביעי למחר צנוקר וכשרוחא חמה מנצך עושה צחצחות
 עכ"ל משמע דווקא כשרוחא ונ"ל דאם אין רוחמה ניכרת צענים לא יצרכו
 כלל אפילו צלל שם ועלכות עכד"ק, וכן הורה צחצחות מהרי"א חלו"ח סי'

בביהכ"נ ביום ג' שלפניו שלמחר ישכימו כר הקהל לביהכ"נ הגדולה בשעה
הי' ויתפללו ששה ואח"כ יקדשו החמה במקהלות וכרוב עם הדרת מלך, ולא
יקדשו אנודות אנודות רק מכל בתי כנסיות ומנינים ימחינו עד יציאת עם
מביהכ"נ הגדולה וכן עשינו וזרהה השמש בבוקר בשעה ה' ואחר תפלת
שחרית קדשנו השמש בטהר רב ביום ההוא, בשעה י' שקעה החמה ולא
נראה עוד ביום ההוא וכמה ימים שלאחריו מחמת ריבוי השלגים וכתבתי
זאת למשמרת הסי' בנימין וואלה בהרר הירש טעבן ז"ל.

מתוקף תהלות תפארתו ספרו ישישי שער תלמידי מרנא הה"ס ז"ל
שמשורת בדיהם שמרנא המהרם ברכי ז"ל היה מרבה מאוד
בתעניתים ואף שלמד כל ימיו מתוך יסורים כמובא ג"כ בהסדמת חתנו
ההני רי' ועלינמאן זולצנאך ז"ל למהרם ברכי חיש, ונוסף לזה היה מרבה
שלום רב בעיר, ספרו ממנו דור דעה שלו שפ"א בערובת צומא רבה
בעת הלך מרנא ז"ל לביהכ"נ הגדולה לתפלת כל נדרי עכב עצמו זמן רב
בעזרת הביהכ"נ ויהיו אנשים אשר היו תמהי"ם לידע מדוע מאחרים פעמי
הנאון מלכנס לביהכ"נ והיום פונה לערוב, ובכדי לידע סוף דבר עכבו
עצמם ג"כ שם, ויהי השמש באה והנה באו שני בע"ב אשר היו שונאים
זה את זה בתכלית הישנאה והנאון מרנא ז"ל תוך השלום ביניהם ואמר
להם שאינו הורך להתפלל עד שיעשו שלום וע"ע. ושמעתי זה כמה פעמים
מהרבני הישיש הצדיק מהר"ש לבוב ז"ל.

בשנת התקמ"ט נתיסר ביסורין של אהבה ובימי חוליו סמוך לפטירתו
אשר היו רק שפתותיו נעות רחש לבו דבר טוב לישב הבה"ג
המובא בתוס' ברכית דה מ"א ע"א סוד"ה אכל, כמוכר בהסדמת חתנו הה"ג
דח"ש מהר"ם ברכי יעו"ש גם כתב צוואה נפלאה המועתקת בפינקס הקהל,
והמורם ממנה הוא להרפס היכורו ח"ש ער הוצאתיו וכמוכר ג"כ בהסכמת
הנוביי ז"ל ער הח"ש ושכלל גי' רגלים ויום צומא רבה יזכירו נשמתו הטהורה
דטוב בעת הזכרת נשמות ולצורך זה הניה מעותיו לס"ס ונת נפשיה דרב
האי נאון מרנא ז"ל בהודש המר הי' מנחם אב התקמ"ט לפ"ס ובכל מקום
ומסום

ז' כדעת מרנא ז"ל. ודייק ג"כ ד"ז מלסון הזהב של הרמז"ס ז"ל כאשר
כמונ דגברי קדשו דמרנא הק"ס ז"ל. ולזל כדעת הגאון פנים מאירות נח"נ
סי' ל"ח שהורה לנכר כשמכירה צעננים חף נסם ומלכות יעוש"נ.

ומכוס אשר דבר השמועה הרעה מניע אבל גדול ליהודים ואנחה למדינות עשרה וספרותו בכל המקומות ויצא כאן עתה ממשיכ הנאון אור חדש בספרו חות יאיר דף מ"ד ע"א במספר מר נהי וקינה שנשא עליו ועל בי נאוני ארץ והזכיר שם חידו"ת ממנו ובדה מ"ח ע"א כותב וזלחסי ואחרון הכביד הכי נכבד השלישי יצא ללמד דעת ותבונה אותו סוכבו כל השומע תצילנה שתי אוניו ולא סם רוחו בכרבו מאיר שכיב תורה מה תהא עליה, עלה למרום נפשו בשוכו הוא הנאון הגדול חריה ועמקן כמו"ה מאיר ברבי שהיה אבד דק"ק פ"ב אשר לא פסקה ישיבה מעל שולחנו אשו שחו בצמא את דבריו וחכבו עכ"ל יע"ש.

בשנת התקנ"ד הדפים חתנו הה"ג הנ"ל ס' מהר"ם ברבי ח"ש על חמשה מסכתות אשר למד פה פ"ב בישיבתו הגדולה ה"ה סוכה יומא נישין הולין ושבעות, נס חילוקי דרבנן על איזהו סוגיות, והיבור על כר התורה פסול בדרוש בכל סדרה וסדרה ובהסכמי שם מהנובי ז"ל כתב כדברים האלה האם שוה רבות בשנים גדרתי גדר בעדי בלתי תת הסכמה על ספיים חדשים וכו' אמנם אדעת' דהאי נכרא רבא גדול מרבן שמו כבוד הרב הנאון מפורסם בכל קצוי ארץ מוהרר מאיר ברבי וצ"ל לא נדרתי כי מלבד שיצא טבעו בעולם ומי מסדושים אשר לא שמע תהלתו שהיה אחד מגדולי זמנינו אשר יושבים בסאות למשפט להורות דעם ישורון הדרך אשר ילכו בה וכל ימיו למד תורה עם תלמידים הגונים בהריפות ובקיאות והלא כבר בעודו בחיים חיותו הוציא לאור חיבור נפלא על כמה מסכתות מיש"ס בבלי ופומי' ממלל רברבן רב נכורתי' אתא למשמע מיני' וגדולם צדיקים במיתתם כי השאיר אחריו ברכה חיבור גדול על כמה מס' ועל סדר התורה וכו' רכן לא אמנע להסכים ולסבוע דברי הנאון המהבר וצ"ל בדפוס.

מגידולי תרומה שלו לא יכולתי להתוודע רק מכת אי מרת רבקה ע"ה אשר השיא הנאון מרנא ז"ל דהה"ג מו"ה זערינמאן זולצבאך וצ"ל אשר הרבי"ן פה תורה לרבים אחרי פצירת מרנא ז"ל ומרנא ז"ל בח"ד למהר"ם ברבי תנה עליו שבהו בעט ברזל וזלח"ס. ומתלמידי יותר מכולם חתני הרב הגדול מו"ה זעלינמאן אשר סביב לשולחני לסמתי עמו באמרים ש"ס ופוסקים יאשונים ואחרונים לעומקה של הלכה וכו' יע"ש"ה (ודבר)

(ורב ר' זה כתוב ג"כ בס' שה"ג החדש מערכת ז' אות ל"ז) וישנם כמה תיכונים בסינית הש"ס מהתנו זח בה"ר וח"ש דס' מהר"ם ברבי :

סימן ז'

תולדות מרנא ורבנא הגאון האמתי רבינו משה משולם איגרא זצ"ל :
אחריו הסתלקות ענן הכבוד רב רבנן דסליק לבי מבני מרנא רבי מאיר
ברבי זצ"ר נמנו וגמרו אלופי ההילה יצ"ו לשום כתר הרבנות עלי
ראש גאון ישראל רבי שמואל אבדס"ה פשעיוארסק ז"ל בע"ס בית
שמואל האחרון ובהיות כי לא בא הגאון ז"ל להוריה שמשו פה, ונודע
לאסרו"ט שם הגדול של האי גאון ישראל מרנא ורבנא רבי משה משולם
איגרא ז"ל שמו צנוף מלוכה עליו ועטרוהו בכתר הרבנות דס"ה דפה
וכבוד כדושתו בא הנה בחורף דשנת התסנ"ד, וזה סדר יחוסו בסודש הוא
בן איש הי רב פעלים מהבציאל ציס"ע רבי שמשון זצ"ל מס"ה בוטשאטש
במדינת גאליציען נה עין ההיים הגאון הכדוש מו"ה פ"של זצ"ל אבדס"ה
סאלימייא בן הגאון מאוה"ג רבי משולם ז"ל אבדק"ק הג"ל, ונין ונכד לחנאון
מאוה"ג מו"ה משולם זאלצבורג במו"ה אברהם אשכנזי ז"ל אבדס"ה רבוב
המוזכר בשו"ת פני"י להגאון בעל מגני שלמה כח"ב סי' נ"ג שנפטר ח'
אייר שנת ת"ה רפ"ה (כלילת יופי דה מ"ג) שהיה רעו ועמיתו של רבן
של ישראל בעל תי"ט ז"ל (שה"ג החדש אות רל"ו מערכ' מ') וחזר מנוע
מאוה"ג בעל שו"ת פני יהושע ומניני שדמה זצ"ל (בשו"ת רבינו ז"ל
בהקדמה) וזה אורו אור שבעת הימים בס"ה בוטשאטש הג"ל וגידלו
המלך בביתו בגינת ביתן וסינו הגאון הכדוש רבי פ"של האבדק"ס סאלימיי
הג"ל, ובעודנו האי ינוקא קדישא עלם בן שמונה שנים כבר רעשה תבל
מחכמתו היבה והעצומה כאשר עד יעלה מז הארז בלבנון רבי יוסה שאול
זצ"ל בהסכמה על ספרא דרבינו איגרא רמה, בימים ההם דרש דרש פעם
אחת ביום ש"ה בביהכ"ג הגדולה דק"ק עואב"י בראד יע"א במקהלות
עם בית ישראל ת"ה ואדירי התורה לעת ישב על כסא מדשו שם הגאון
האמתי מאוה"ג רבי יצחק הלוי איש הורוויץ ואף הוא היה מתכוין לשמוע
דברי אלפים חיים מפורש יוצאים מפה מפי מרגליות האי ינוקא קדישא
ובהשתוממו

ובהשתוממו מאוד על המראה ההיא לשמוע דברים עתיקין מוזהרים
 שבעתים מפי צעיר לימים כינוסא מדישא הדין, התחיל לפלפל עמו בעים
 רוחו, וזה מותיב וזה מפרק והינוסא מדישא מנצח ליה ויהי אחרי גמר
 הדרוש העצום הלזה כבוא הגאון האב"ד ר' יצחק לביתו נעצב אל לבו,
 והיה כראותה אשתו הרבנית ז"ל שבעלה הגאון עצב שאלה אותו אם
 אין זה על אשר נוצח ברבים ולזאת הוכיחה אותו למה הוריד עצמו
 מנובה מעלתו ללחום במלחמה שר תורה, תוך מהל ועדה עם ילד
 שעשועים הלזה, וע"ז ענה הגאון בעדה ז"ל ע"ז רגשת לבי הולך וסוער
 על פליאה נשנבה מאתי אשר ראיתי היום, אם לא ראיתיו לא האמנתי
 שילד שעשועים צעיר לימים כאלו יהי סיני ועוסק הרים כזה, ובאותה
 שעה והנה רבקה יוצאת בתו של הגאון ר' יצחק הלזה והינה הגאון ז"ל
 ידו המהורה על ראש בתו הילדה הלזו וברכה יהא רעוא שתנשא לאיש
 כדוגמת הילד הדורש, ולאחר עבור שנים נתקיימה ברכת הצדיק הגאון
 ז"ל כי מרגא ז"ל נעשה חתנו כאשר יבא לסמן ושה"ג החדש מע' מ'
 אות רל"ד ולזאת גם כדושי עליון כמו עמדו מפניו ונהנוהו בכבודות בכבוד
 יקר וגדולה כביו"ד רס"י רמ"ד, בהיותו בן תשע שנים הילכוהו בשערים
 המצוינים בהרכה שיועד להניד בע"פ כל ספרי הגאון בעל סניי בהיותו
 בן י"ב שנים היה סופר כל שיטת בעלי התוס' כמו הר"י והר"ת בכל מסי
 הש"ס איש על דגלו (בהקדמת שו"ת דרכינו ז"ל) כן היה הולך וגדול עד
 כי נדר מאוד שבהיותו לאיש אי אשתכחת תורה מישראל חלילה הוה
 מהדר לה בפלפולו כבמסי תמורה ט"ו ע"א (בהקדמה הנ"ל) כאשר הגיע
 לפרק הנושא זכו לו אשה ה"ה מ' רבקה אסתר בת האי גאון ר' יצחק
 הלוי הורוויץ הנ"ל האבדס"ס*) בראד הנ"ל צדקת עצומה וחסודה בנשים,

(*) ולח"כ צק"ק גלגול וק"ק לה"ו נזכר נסו"ת נוצ"י מהד"ק סי'
 מ"ד צי"ר, ונאחז"ז סי' ע"ז (שה"ג החדש מצר' י') ויש לו חסונות נס'
 אור ישראל על עסק הגט המפורסם סי' ע"ו כ', כ"ה, ונס' דרישת מרדכי
 על אבות יש הסכמה ומנו מיום ג' כ"ה מנחם תקכ"ה נעת ישנ נאח"ז
 והוא צן הגדול הגאון המפורסם מו"ה יוקל אב"ד צמקמות סג"ל צן הגאון
 הגדול איש מופת מו"ה מאיר אבדק"ק טיקטין והוא הוא נזכר הקודם המקובל
 העולם אשר נפלאות מדוצר צו נעומדו לקדש הלזנים צמולאי יום הקדוש
 הוא וצ"ד והעמים התקדשו נענים וכסו את פני היקח וכשעפ עמד מחכים
 ומשתאס

מה

ועוד לא נתמלאו לו שבע עשרי שנה כבר נתנו על שכמו שכם הכודש
משרת הרבנות דקריין סטאניסלאב, והוא אזה רמושב לו עיר תהלה ק"ס
מיסמענימין בעת ישבו בין אציליה כמה נאוני עולם מחויכי ישיבה והרביין
שם תורה לפני ישיבה עצומה גדולה לאלקים. ומישיבתו זו יצאו איתני
עולם וא' המיוחד מהם הנאון האמתי רבי יעקב אבדס"ס ליסא בעל חות
דעת אשר היה מרגא בפומי' הטהור לפרות למרנא ז"ל בשם הכבוד
רבינו תם (בהקדמת שו"ת הנ"ל) והוא היה אצלו ממושני בשנש סופר
להשיב לשואלי דבר ה' וזלה"ס בתשובותיו הנדפסות האהע"ז סי' כ"ה
לתלמידו המובהק הכותב שלום לכבוד אהובי הרבני המופלג החרף השנון
מו"ה יעקב נ"י מאוד בקשתי לכתוב התשובה כל מה שדברתי עמו בע"ס
והן מה שאמרתיו לו על הא דאיתא איבעי בנישין דף פ"ב ע"א האי אלא
הוין הוא או עד מנת הוא כו' ואחר שהאריך שם בפדפול עצום סוד"ק
עוד יש להאריך אך שבעל הדרך ירט דננדי ומאוד בקשתי שתתאמין
ולכתוב הכי משולם אינרא, גם היו מתלמידיו המובהקים הני תרי ארזי
הלבנון הנאון הכי ר' מרדכי בענעט אבדס"ס נ"ש והמדינה והנה"ס ר' נפתלי
מראפשיטין (בהקדמה דנ"ל) בה"ק ההיא ישב עד הגיע חורף דשנת
תקנ"ד עת הראוהו בריאה שר חיבה להוריה שמש כבודו פה עירינו,
ונוראות שמענו מוקני שער שמסובב בידם מאכותיהם שהרבה ניסים עצומים
היו למרנא זצ"ל בעת תכן צעדיו לכא הנה וא' מהם ספיצת הדרך, בשנה
ראשונה למלכו פה בחודש אבול דשתא ההיא היה שר המסכים על סי'
דגור מריבכה הגהות ד' שולחן ערוך להגאון הנובי" ז"ר יע"ש, בעת ישבו
פה

וונשתאה וכל ז"ד הנאורות הגדולים עוננדים ניימינו וונשמאלן פתאום השמייע
אח הוד קולו כמה עזין פני רקיע נאיר ונ"ד עוננך, וכללותו דנדר והנה
רוח גדולה צאה והעננים נחפזו ויהי' עלם השמים לטוהר והלכנה ילאה
צגזרתה להאיר על הארץ ופתח הגאון הנ"ל אח פיו צתודה וקיל זמרה
ונכך צרכת הלכנה צשמחה רצה (שה"ג החדש נוער' מ' אוח כ"ה) צן הגאון
המפורסם צדורו רבי שמואל שטעלקי הלוי ז"ל צהרצ הגדול צדורו מו"ה
יהושע הארוך ז"ל צהגאון הצסיד מו"ה פינחס הלוי הורוויץ ניסו של צדינו
הרמ"א ז"ל אשר הונא צהקדמות הילקוט שטעוני שטעיד עליו המקוצל
אלקי מו"ה ישראל סרוק שנשמתו היתה נשמת ר' פינחס צן יאיר
(שהנה"ס שם) :

מה איון ותיקן נדרים וסייגים לתורה ועבודה ואחת מהם בעיני נישואין בימי הספירה היא כתובה על ס' תכנות הישן דהילתניו ויעתק כאן סתשנן הכתב וכ"כ שם. ב"ה זכרון דברים למשמרת אחרי שכבר נתפשט המנהג בהילתניו לעשות נישואין כל חודש ניסן עד ר"ח אייר וגם בל"ג בעומר, מעתה ראוי ונכון לנהוג הומרא שלא לישא מר"ח סיון עד לאחר החג השבועות כי היכי דלא להוי כתרי סוכי דסתרי עפ"י הסכמת הפוסקים. וכדי שלא תתגודדו או לתפוס מנהג בני עיר או קהילה אחרת בענין זה ניתן לכתוב הדברים הללו בפניכם הלז בפסודת אדמ"ו הרב מרא דאתרין הנאון הגדול מוהר"ר משולם איגרא נ"י וב"ד הצדק להוק ולא יעבור ולפרסומי מילתא נכרו נ"כ בבתי כנסיות כנ"ל.

נוסח הכינו.

בה"ת הרב הנאון אב"ד דהילתניו נר"ו לזוט מכריו ומודיע זיין דם זא- וואהל ברי"ח אייר אלס אויך בני ימי הגבלה חתונה צו מאכען וועלכעס אבער תרתי דסתרי אהרדי איסט, ולמגדר מילתא ולעשות משמרת דורות ויורד היעמיט בעקאנט נעמאכט דאס מכאן ולהבא נור ברי"ח אייר, ניכט אבער בני ימי הגבלה חתונה צוא מאכען ערלויבט זיין זאללע פה סהילתניו עכ"ל הכתוב שם ויעויין היטב בשו"ת מרנא ההתם סופר ז"ל האו"ח ס', סמ"ב תשובה עמוסי ע"ד התקנה והכירו הזה אל הג' מו"ה ולמן ליב ז"ל ג"ס אבדק"ס סד"ה. ודרכו בקודש היה להקפיד מאוד על מנהג ישראל תורה יעויין בס' זכרון יהודא הנהגת הג' אמרי אש ז"ל שהאמרי אש ז"ל החמיר מאוד בתענית ערב ראש השנה, ושסיפר שבבית הנאון מרנא רבי משולם ז"ל היו צריכים להתענות עד הלילה גם המשרתים בביתו והשלים התענית יעו"ש דף מ"ב ע"א. וכן עמד בכל תוקף ועזו להעמיד מוסדות הדת על תילס כאשר סיפר בזה מרנא בעל התם סופר ז"ל בתשובותיו אהע"ז ח"ש סי' י"א בתשובה אל בי דינא דס"ס פסעס, וזל"ס ובהרי שותא אספריה כמו בשנת תכנ"ח בנסעי מס"ס דרעונין על כסא רבנות דס"ס מטי"ד כבלתי פני הנאון מו"ה משולם טיסמנין וצ"ל פה ס"ס ובאותו פרק הביא לפניו ספרא דריינא הרשאה לשליח נט שגשלה מכאן, ודרכו הנאון על פוצו של יוד ואמרתיו לו הלא כל הני דכדוכים בהרשאה הוא מטעם שכתב ריב"ש שיש לחוש כיון שלא דרכו המסדרים בהרשאה שטא

נִם בִּנְט לֹא דִרְכּוּ בַכֶּמֶה דְּבָרִים וְזֶה לֹא שִׁיךְ נָבִי רַבֵּן דְּרַב נֹבְרִי וְמִי יִהְרָה, וְהַשִּׁיב לִי זֶה הִיָּה בְּדוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ הַשְּׁלֹחִים בְּחֻזְקַת צְדִיקִים וְמִהֵימֵן שֶׁכִּפְּנֵי וּבִפְנֵי וְהִרְשָׁאָה הוּא רַם לִיתֵר שְׂאֵת וְאֵין לְדַרְכֵּךְ כִּכְּ, אֲבָל בּוֹמֵנִינוּ אֵלּוּ בַעֲוִיָּה אֵין חֻזְקַת שְׁלֹחִים כְּשֵׁרִים וְעִסְרֵי הַקִּיּוֹם הוּא הִהְרָשָׁאָה אֵלּוּ דְּבָרֵינוּ וְצִ"ל, וּמוֹכְנִים אֲתַבּוּנוּ אִם בִּשְׁנַת תַּקְנִיָּה כִּךְ מָה נֹאמֵר בִּשְׁנַת תַּקְצִ"ט אֲשֶׁר בַּעֲוִיָּה יִרְדֵּה אֲלֵפִים מַעֲלוֹת אַחֲרֹנִית שִׁישׁ דְּרַכְרַס יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַכְלָ"ס.

וְכֵן בִּשְׁנַת ה'נ"ל שְׁנַת הַתַּקְנִיָּה כֹּאשֶׁר הִיָּה הָרַעַשׁ עֲבוּר סְטֵרָא חוֹרִינָא שְׁהִיָּה בֹאֲרָאד שֶׁהַתִּיר דָּגִים הָאֲסוּרִים טֵיב וְשִׁמְרִיל וְהָנִי כַּעַל מַקֵּל נֹעֵם וְ"ל פִּנָּה עֲצָמוּ אֵר מִרְנָא וְ"ל כִּיבֵל תְּשׁוּבָה זֶה יַעֲוִיין בֹּאוֹת ג' בִּסְפִּיר כּוֹתֵב כְּדִבְרֵים הָאֵלֶּה, פ"ב ב' כִּסְלִיו שְׁנַתְּקִיָּה לִס"ס.

הָאֲמַת חֲלִינָה לְמַר לְחֻשׁוֹ בְּלָבוּ שְׁאִינוּ יָרֵךְ בַּעֲנִי אֲמִיּוֹ הַגָּאוֹן הַחֲסִיד לְהַשִּׁיבֵנוּ אוֹ מִשּׁוֹם רְמוֹת רוּחָא דְּאִית בֵּיה, חֲלִילָה לְחֻשׁוֹד לְגַבְרָא רַבָּה וְחֲסִיד כְּמוֹתוֹ אֵךְ כִּי גִרָר גִּרָר בַּעֲדוֹ מִיּוֹם כּוֹאוּ לְמַדִּינָה זֶה שְׁלֹא לְהַשִּׁיב לְשׁוֹם אֲדָם, וְהִנֵּה כֹּאשֶׁר הָחֵל לִסְרֹא בְּמַכְתָּבוֹ בַּעֲנִין מַר הַזֶּה מִהִיתֵר דָּג שְׁמִירֵל וְטֵיב, הַכַּעֲס תְּמַרְוִים צַעֲקָא וְאִמֵּר אוֹי וְאֲבוֹי מַעֲלָבוֹנוּ שֶׁךְ תּוֹרָה, שׁוֹעֲלִים סְמָנִים מַחְבְּלִים כְּרִמִּים, אֲרִיץ נִיתָנָה בִּיד רִשְׁעֵי חֲמָא וְהַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים וְעוֹד יוֹתֵר חִירוּפִים וְגִידוּפִים אֲשֶׁר אֵינוּ רֹצֵה לְכּוֹתֵבֵן וְצוּהָ עָלַי לְכַתּוֹב לְמַעַלְתּוֹ דְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכוּ' וְדַעַת אֲדַמְּיֵי הַגָּאוֹן הַחֲסִיד דַּעַתוֹ לְאֲסוּר הִסִּי אֲבִרָהֵם בֵּן הַנִּיֵּד הִסִּי כֹה' שִׁמְעוֹן פ"ש הַכּוֹתֵב בִּסְכּוּדַת הָרַב הַגָּאוֹן הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסֵם מוֹהֵר' מִשּׁוֹלֵם גִּרָּה, וּבֹאוֹת ט"ו שָׁם כּוֹתֵב בּוֹה"ל עוֹרְרֵנִי כְּבוֹד אֲמִיּוֹ הַגָּאוֹן בַּעֲצָמוּ לְכַתּוֹב לוֹ שְׁנִית בִּשְׁמוֹ לְגַלּוֹת דּוּ דַּעַתוֹ שֶׁהַדָּגִים שְׁמִירֵל וְטֵיב טַמָּאִים הֵם וְאֲסוּרִין עַס"י דִּין וְדַה"ס. וְבוֹוֹרְאֵי שֶׁכֶּר הָעִידוּ כִּפְנֵי רַב הַתִּיר שְׁאוּכְלִין אוֹתָן בְּטוֹרְקִיָּא וְתָלוּ עֲצָמָן בְּאִילָן גִּרָּד הַגָּאוֹן דְּפִרְאָנִי וְצוּס"ל וְדְּבָרֵי הַכִּי יַעֲדוּ בַּעֲצָמָן שְׁדִּבְרֵים הָאֵלּוּ לֹא יֵצְאוּ מִפִּי הִסִּי, וְלֹאֵת יִחַד רַבִּי וְיוֹתֵר מִמֶּכּוֹמוֹ וּשְׁמִים יִשּׁוּמוּ עַל זֹאת עַל חִילוֹל ה' בֵּין הַמּוֹנִיִּים וְכִי לֹא שְׁכִיחֵי דָגִים הַמּוֹתִירִים עַד שֶׁהוֹכַרְתָּ לְהַתִּיר דָּגִים הַמּוֹחֲזָקִים לְטַמָּאִים וְתִלְהָ בּוֹקִי סְרִיכִי בַּהֲגָאוֹן דְּפִרְאָנִי וְצוּס"ל וְעַכְפִּי אֵיךְ שִׁיחֵי אֵין לָנוּ אֵלָּא לְאֲסוּר עַס"י ד"ת, וְאִסּוּהָ שְׁדִי בּוֹה וְכֹל נִפְשׁ יִכְרָה יִשְׁמַע לְהַכְמִי דְּרֹא אֲשֶׁר מִפִּיהֶם יֵצֵא תּוֹרָה וְהַלְכָה בְּרוּרָה, וְאִם לֹא יִשְׁמַעוּ

ישמעו לאסור אשר לא אקוה. אמ"ו הגאון אי לזאת לא יחשה כי אם
הנאת הי צבאות תעשה זאת למשוה מנן לעזרת הי בניבורים ובחזקת יצא
לפראתו עד כי יורם מכשור זה מב"ע ולהחזיק בגדר שנדרו אבותינו
להחזיק איסור בדנים הנ"ל הכותב בפקודת אמ"ו הגאון המפורסם מוהרי
משולם אב"ד ור"מ פה הס' אברהם בהניד בה' שמעון ס"ש שיי ע"כ.
בשנת התקנ"ט היה הס"ת שריו בצער בו נהרה מרנא ז"ל בתולי עצום
ואו נתכרך בשם משה ומצאתי בפניקס הישן דהברת הש"ס דפה
שנתנו או עבור פדיון נפיש שעשו למרנא ז"ל עשרה זהובים ולמד פרומות.
טובא שם בחשבון הוצאות דשנת התקנ"ט.

שנת התקס"ב היה שנת הושך ולא אור כי בו הגיע זמן סילוקו דמרינא
ז"ל, וסמוך להג הסוכות נחלה מרנא רבינו הקדוש זצ"ל, וסדרי
קדושה דרבינו בימים ההם זכינו להתוודע מהקדמת ספר שירי משכיר
להגאון הקדוש רבי הילד ז"ר וז"ל שם כשהייתי בבחרותי בשיבת רבינו
הגדול בעל הת"ס ולה"ה סיפר לי זקן אחד שיותר משני ימים מורכב
פצירת הגאון החסיד מו"ה משולם טיסמענין ולה"ה היה מונה על מיטתו
בלי שום תנועה ונדנד ולא שאר שום מאכל ומשתה ולא דיבר דבר,
וכ שפתיו היו מרחשין, ונסתבב מהי שת"ה אחד מאנשי פולין שהיה
או בעיר וויען הבירה כששמע מחליו נסע אליו כדי לבקר, מיד כשפתח
הדלת וראה אותו הגאון הנ"ל התחיל לדבר ואמר לו נא אמור לי אותה
חידושי תורה שאמרת ליך במקום פלוני וביום פלוני, ואמר לו דברים כהוייתן
ומיד פרהה נשמתו משום שאמר הנ"ל ע"פ לא ירעוב הי נפש צדיק
שבעת סילוקו מוכירין לו כל תלמודו והוא היה מחזיר עד תלמודו קודם
פצירתו והיה חסר לו אותה חידושי תורה. עמ"ת ריש בא אמר ריב"ל
בשרשה מקומות שמענו שאדם משמיע תלמודו סמוך למיתתו עכ"ד :

ויהי ביום השני דחול המועד וזר אלקים נכבה ונאסף אל עמיו וככל
מקום אשר הגיע השמועה הרעה אבל ומספר גדול ליהודים לכני
ולמספד קראו רבים והספידוהו בכל המקומות כי נגוע נאון יעקב וזלה"ס
דרבינו הגדול מרנא בעל הת"ס בהספד גדול נהי וסניגה שנשא עליו בק"ס
מט"ד בס' יוחי דשתא ההיא (נדפס בס"ס השו"ת דמרינא ר' משולם ז"ל)
הן אנו עתה בעוה"ד השכו עינינו הרואות במיתת נאון יעקב אלוה התורה
הגאון הגדול המפורסם מו"ה משולם איגרא זצ"ל שהיה אב"ד ור"מ דק"ס
פ"ב

פ"ב יע"א שהיו שני זרועותיו כשני ע"ן ראתה ותעידהו אשר ממש
אי אפשר לשער גודל הבקיאית ומחירות ההרפות אשר חוברו יחדיו לא
יאוּמָן כי יסופר ווי להאי שופרא דכלי בעפרא סא בכינא ונוריד כנחל
דמעה מאין הפונות כי בוודאי קשה לומר שימצא אחד ממלא מקומו בחכמה
בו נחמייס מסרא מלא דבר הכתוב ושנתם לבניך שיהיו דברי תורה
משוונים בפיך שאם ישאלך אדם אל תנמנם. ועוד כותב שם, הדור אתם
ראו כו' זה הצדיק הנאמן רבנא משולם זצ"ל היה מישלם בעובדי' ממש
בכל אופן הנ"ל ועתה בסילוסו מאתנו בעוה"ז נחרב ביהמ"ס מרכבא
דשכינתא כדישא ע"כ פלגי מים תרד עינינו יעוש"ב.

והנהגה לספר עיונו דמין רבינו זצ"ל בה מי יכול כי לו דומי' תהלה ע"כ
אביא דס' איזה דברים שלקטתי העוסקים גודל תוספת הילוכו בקודש,
הוא היה בימיו אבי' כל תופסי התורה חכם הרשים ונכון להשיג העד
העיד האיש הנאון רבי יוסף שאול ז"ל ששמע מפי אביו הג' ששמע מפי
אביו הג' ז"ל שאמר לו הנאון המובהק רבי סענדר מסאמינאב (רביה
המובהק דהג' רבי זלמן מרגליות ע"כ בשהג"ה מערי' ס' אות נ') שנס
לקראת הנאון התריס הנורא רבי ר' יונתן מפראג עצר כח לערוך מלחמה
במלחמתה של תורה אמנם לא כן עם מין רבינו משולם ז"ל (בהסכמ'
לאיגרי רמ"ה) גם בהוראה היה כהן גדול ועצום כמה שנאמר בהקדמת
ס' תואר משה על הלכות שהיטה מהנאון ר' ליב ליטש זצ"ל שהיה דין
דפה וז"ל שם שמעתי מהתורני המופלא השוחט דפה מו"ה עזריאל ז"ל
שפ"א היה לו שאלה אצל הנאון מו"ה משלם טסמניץ וצלה"ה שהיה
אב"ד פה בריאה אי שהוורא שינתה מקומה שלא היתה מונחת בתוך
הכיס וצוה לו הנאון ז"ל שיניחה בתוך הכיס וינפה והיה מנפה ולא היתה
נשארת בכיס ושאל לו האיך הדין ואמר טריפה. והור ואמר לו שיהפך
הריאה כמו שהיא מונחת בבהמה וצוה לו שנית לנפות והיתה נשארת בתוכה
והכשירה ואמר לו הנאון החסיד הנ"י שהיה לו שימוש גדול בפולין שהלך
תמיד להשניח עד הכודקים והשוחטים כשהיה אב"ד בטוסמניץ עכ"ד יעשי"ב.
ממדותיו הגדולים והקדושים. לא נהנה מהעוה"ז מאומה לילה כיום נרד
שינה חוץ משבת ויו"ט לא בא פת אל פיו והיה רגיל מאוד
בטבילות במקוה טהרה אשר עדנה עומדת בבית אשר היה משכן כבודו

בו שונא ומואס בבצע כאשר ימאס איש בבוזי הברואים וכן לא הסתכל
 בצורתא דזווא מעולם כול כינור ונבל לא שמעה אזנו מעורו. האריך
 מאוד בתפלה וזמן ארוך מאוד היה עובר מעת החל נפילת אפים עד גמרו.
 וסיפר הנאון המובהק ר' אברהם אליעזר זאב אלט ז"ל האבד דק"ס כו"ד
 ששמע מפי דודו ז"ל ה"ה הנאון רבי הרש קוניץ שהי' אב"ד דק"ס בעלעד
 שהיה תלמיד מובהק ממרנא ז"ל שנורא מאוד היה לראות כמה אימה ופחד
 ורעדה נסר על מרנא ז"ל בעת ברכ ברכה או התפלל כשהגיע להזכרת ה'
 הנורא יתעלה, וכן כתוב בהקדמה לס' השו"ת שלו שתמיד שוה הי' לנגדו
 שמלכד ציוני שם הכי' בראש כל עמוד גם מבין שורותיו יצהיר וזכר שמו
 יחברך אשר הוציא במספר צבאם לפי כוונתו הסדושה בסוד ה' ליראיו.
 ס"א בעת זרחה שמשו המהורה פה עירינו כבר רד היום מאוד בערב יום
 הקדוש מצאוהו יושב ולומד בעומס העיון פלסול הו"ת כתא דמנלא
 ושאלוהו על טעמו בזה אמר כי עי"ו באים דרבקות ומעורר רחמים (מובא
 בס' מענלי צדק בדרוש רשבת טובה להג' ר' מענדל אבדק"ה דעעש ז"ל).
 גם שמענו מוקני שער אשר ספרו נוראותיו וכן סיפר הה"ג ר' יודא
 פראנקפורטער מפה פ"ב ז"ל ששמע מדורו שפ"א במוצאי יום הקדוש
 התקדרו השמים בעבים וכל צבאות ישראל דפה הכ"ס נצטערו מאוד על
 שרא יכלו לקדש הלבנה, ועמד מרנא ז"ל ואמר רביש"ע בניך צמו וענו
 עצמם בתענית כל היום ועתה למה יבצר מהם נחת רוח זה לככל פני
 השכינה, הדבר יצא מפי מרנא ז"ל נחסיים בו ותנזור אומר ויכס לך ועל
 דברך נג"ה אור ומיד זרחה הלבנה וסידשוה ברוב עם ושמחה עצומה.
 גידולי הקודש דמרנא ז"ל הנודעים ה"ה בנו יהידו הנאון הגדול מו"ה
 יצחק אליה זצ"ל שהיה חתן דודו הנאון הגדול מו"ה דוב בערוש
 רב בק"ס הנובער ובשו"ת מרנא ז"ל כחאהע"ז סי' כ"ט לו נדפסה תשובה
 עמוקה לבן מרנא ז"ל הלוח שכתב פה פ"ב בשנת התס"ס, אבל לא זכתה
 העולם להינות זמן רב מאורו כי ביום ו' מרחשון אחר השלימו שנת אבל
 אביו חלף והלך לו לשיבה שר מערה כבן עשרים שנה, ונשארה למרנא
 ז"ל בת אחת הצדקת והסודה בנשים מרת שרה הוואליש ובתה היתה
 עזר בקודש להנאון הגדול המפורסם מו"ה משולם יששכר הלוי איש
 הורווייז ז"ל אבדק"ס סטאניסלאב בעהמ"ח ס' שו"ת בר ליוואי, וכן הרבה
 מצאצאי

מצאצאי הסודש דמרנא ז"ל גדולי ישראל ותופסי התורה ויושבי על מדין. וזאת הברכה אשר הניח מרנא ז"ל אחריו חיבור גדול ועצום אוצר יקר מפנינים על הירד החוסה להרמב"ם ז"ל אלפים בויןן חידושים עמוקים על כל הש"ס וליקוטי חידושי אנדה ודי חלקים שו"ת והם אשר נדפסו על ד' חלקי שולחן ערוך הנקראים בשם שו"ת רבינו משולם גם נדפס ממרנא ז"ל ס' איגרה רמ"ה חידושים על כמה מס' ושו"ת, ובסופו אוהרות להג הססה, גם נדפסו אוהרות וחידושי דינים ממרנא ז"ל בעניני מכירת המין בתשובותיו האו"ה ובהנדה שבחא דמרא להנאון ר' משולם יששכר הנ"ל.

סימן ח'

(*) תולדות מרנא ורבנא הנאון האמיתי רבינו בעל חתם סופר זצ"ר. מרנא ורבנא רבינו הסודש בעל חתם סופר זצ"ל הוא ניהו רבינו משה בן הרב המובהק הצדיק מוה"ר שמואל סופר זצ"ל ושם אמו הצדקה והסודה בנשים ריזד ע"ה ורחה שמשו עלי הארץ בכ"ה פראנהפורט דמיין ביום עש"ק סמוך לקבלת שבת ז' תשרי שנת תככ"ג. (שמעתי פלא שנתהיים פה הס"ס וזרה השמשובא השמש כי מרנא בעל הס"ס זצ"ל נולד בשנה שנפטר מרנא רבי יצחק דוקלא ז"ל האב"ד ור"מ רפה יעויין לעיר בתולדת מרנא רבי יצחק ז"ל.) ולמעלה בסודש סדר היחוס דמרנא ז"ל יעויין בריש ס' חוט המשולש, ובעודנו מרנא זצ"ל ירד שעשועים כבר נראה בו סימני קדושה והכמה עצומה, ויהי היום והנער משה היה כבן שלש שנים והוא בא בצהרים ביום אחד מבית הספר לבית אביו, ושפתיו ברור מללו שנתסר ביום זה בשבט מאלופו, ומה זה על מה זה, יען אמרתי לו כי לא הבנתי את אשר הגה מפיו אלי כאשר למד עמי בפ' בראשית עפר מן האדמה ותרנם די בלשונינו עירד פון די ערד, ושאלתי לרבי

(*) תולדות רבינו הק' בעל ס"ס ז"ל הל"ז, חוצרה לה מננו באון ישראל רבי שמעון ז"ל חז"ר דק"ק קראקא, וכתבה צעט סופר נשנת חלל מרנא זצ"ל, וכנראה הימה דעת הד"ג ז"ל להדפיסה צריש חסונות היו"ד דמרנא זצ"ל, ונחנה חס"כ לידורו מנער ה"ה הישיש המכונס המורני מו"ה אהרן לנזכר כ"י מפס ומידו הימה לי להדפיסה, חסונות חן חן לו ועוד ינזכר נשינה דשן וענק, ולהוי ידיעה שחיזה שורות ספרו נלאש' והעמקתים מס' ליקוטי חזר ח"ב.

דרבי מהיכן לוחכים ערד הלא מן הערד ומה הירש לנו הכתוב, והוא נער
 בי ובשאריו אותו עוד הפעם יסרני קשות, כשמוע אבי מרנא ז"ל רבי
 שמואל הנ"ל סיפר בנו כהנה שסבל עד רבו נצטער מאוד כי המלמד
 הלזה יבקש לסגור דלתי השכל לבן חכם, ויען כי מרה נפשו בפרכו
 אודות דבר זה, סיפר דברים אלו להחסיד שבכהונה הנאון הנשר הגדול
 רבי נתן אדלער זצ"ל שהיה בעת ההיא תופס ישיבה בס"ק פפד"מ, והנאון
 ז"ל השיב עד"ו לאבי מרנא ז"ל אם זכית לבן משכיל כזה למה תתנהו
 ללמוד אצל אחרים סתהו אל מעונך וקיים בו ושנתם לבניך. ויהי
 כשמוע את דברי איש אלקים השליך כל עסקיו מנגד וישב ללמוד את
 בנו אשר היה אז בן שדש שנים, ויהי מרכבתו דבר אמת ומלכשתו ענוה
 ויראת חטא, בן חכם מכבד אב סר למשמעתו ויורה עין היים תורת ה'

ויחכם מכר בני גילו.

ובאשר היה בן שבע שנים היה שגור בפיו חמשה המשי תורה, וביותר
 ספר ויכרא תורת כהנים מסודר בהלכות אשר העריך לו אביו,
 גם סיים בשנה ההיא מסי ביצה, ועוד הניד לנו אבינו ז"ל הכי"מ אשר
 חידש הידושה דאורייתא בסיומא דהאי מסכתא, ויהשגו עליו גדולי הדור
 דס"ס פפד"מ ה"ה הרב הנאון מופת הדור מוהר"ר פנחס הלוי איש הורוויטץ
 וצוק"ל בעהמ"ח ספר הפלאה, ואיש אדקי חסיד שבכהונה מוהר"ר נתן
 אדלער הכהן וצוק"ל וישימו אותו מטרה לרבריהם הקדושים ויהי שעשועם
 יום יום, כי ראו את חכמתו הבינו לאהריתו והיה עדי עובד ה', גם אביו
 שמר את הדבר אשר הניד לו הנאון מוהר"ר אביש ההסיד וצוק"ל לאמר
 לאט לי אל הנער כי יעמוד לנס עמים בסרב הימים ויהי אביו מלמדו
 תורת ה' וחכמתו כל אשר שאלו עיניו לא האציל מאתו — שמעתי מפיו
 הקדוש כי בן הדריכו אביו מיום עמדו על דעתו, לא הערהו על משכבו
 בלילות כ"א מתוך דברי תורה, אשר העיר לו אביו פעם קושיא והערה
 בעיני דעסוק בה, ופעם מדרש תמוה בפ' השבוע כאשר יכור שאת אה
 והיה כהעיר השחר יעמוד על משמרתו וישאלהו אביו הנד נא לי בני
 פתרון הקושיא או המדרש אשר הערותי לך הינעת המצאת, והיה אם
 מצא אה פתרונו כטוב בעיניו הושיבו על כנו שמח בתורתו ואם הפרה
 פעם לא מצא פתרון הדבר, וייסרהו כשכט פיו ינעתי ולא מצאתי אל

תאמין.

תאמין, גם שבטו לא חשך מאתו וכאשר יענה אותו בן ירבה וכן יפרוץ אהבתו בלבו אך להי נשא כפיו נא ה' גל עיני ואכניסה נפלאות מתורתך. בימים ההם שמו לחוס בכי מדרשא של רבינו הגדול מרדכי ה' הנאון מוהר"ר נתן אדלער כ"ץ זצ"ל, אשר בכל ש"ס ירוש' חד ממופלני תלמידיו בעיני דעסיס ביה איש כפי אשר חננו ה'. ויהי אבינו זצ"ל אז כבן עשר שנים ויסקא באהיו סגאת סופרים המרבת חכמה וימצא בן ידו להכניס גם הוא לתוך חברת תלמידי הנאון מהר"ר אדלער זצ"ל, והנאון ז"ל ישמה לסראת מבוקשו כי אהבו מאוד.

וידו בש"ס ויבואו חכמי פפד"מ ובראשם הנאון ה"ה מוה"ר אדלער זצ"ל ואחריו עדרו תלמידיו מופלגני בחוריו, והנה דרש דרש את אשר מצא כתוב בס' זקנו מהרשש"ך זצ"ל, ויערוך מלחמה את דברי זקנו ויפלפל ברוחב ביתו לסחור דבריו, ויגער בו אביו ויהם את סולו קול הדורש ולא נתנו לגמור את דבריו אשר הכין לו, אך להנאון מוהר"ר אדלער ז"ל היו נראין דברי תורת משה מדברי אביו ולא יכור להתאפס כי אהבת האמת בערה בו, והוכיח את אבי הנער לאמר כי לא בן עשה להכלים את בנו שיפה כתו וכנים דבריו ישנה מאוד, אחריתו, ויהי בשמע משה את דברי רבו הנאון ז"ל ויצר לו בלבו פן יהי לו להשא ח"ו אשר ע"י נתבייש אביו לעיני העדה, ויחוס רבו בה' ויתן תורה לאביו לאמר, הלא בנים דברי אבי אשר דבר אתי קשות אם גם נראין הדברים אשר אמרתי עכ"ז סגנתי עוד מלהשיג על דברי אא"ז ולא יאות לנער כמוני והנה אך משנה הוא אתי ואתו הסליחה, ויתמהו מאוד חכמיו שומעי דברי העלם הזה משתאים על חכמתו ורוחב לבו גם במעלליו יתנכר נער כי ה' עמו ויער, ותרב אהבת רבו הנאון מוה"ר אדלער כ"ץ ז"ל על העלם כי ראהו שהוא כלי המחזיק ברכה ברכת ה' ויתאו מאוד להניסיהו משדי תורתו ויאספהו אל ביתו הדר הורתו הושיבו בחיפו לא זו ידו מתוך ידו, נתן עליו מהודו ויביאהו אל חדריו נילה לו תעלומי החכמה וסוד ה' לא הסתיר מנגד עיניו, כי ידע את קדושתו ותומתו כי רבה היא.

קורא הדורות מראש המתנשא לכל לראש או ראה את משה בחן מצפניו שם צפון יראה ירד אל חדרי רבו תוכו רצוף אהבה, ראה בעפעפי עינו יישירו נגדו בכפו אין עוד אך צדקה וחסד ירדפהו כל היום, הישגוהו

הישינוהו תום ויושר כל עצמותיו כלו אומר קדוש, ויזכור ה' את האדם
יציר כסו אבי כל יושבי חדר לו הראה ה' מנהיגי דור ודור אשר על
רנעי ארץ יעמודון אשר ינהלו בניו בדרך ישרה ירעו צאן קדשים על שרי
התורה, הנה זה משה האיש אשר בחרתי בו מאז ידעתי מה היה לו נקי
כפים ובר לבב זה הוא אשר יעלה בהר ה' ומשם רועה אבן ישראל, זה
הוא אשר בחרתי בו וציוותיו לנניד על עמי רועה רצאני, זה הוא אשר
יהוים בדק ביתי בעת ירופפו עמודיה ועתה אבחר מקום למושב לו משמה
יאירו נרי אורו משמה יפוצו מעיינותיו חוצה אליו יתכבצו העדרים ואליו
ישמעו, ויסבב ה' המסבב כל על מסבו אשר סובב ללכות רעי אנשי כהל
הקודש באסקעוויטץ במדינת מעהררין ויבחרו להם לרב ומורה לסדוש ה'
מכובד מוה"ג אדלער ז"ל ויהי בנסוע ארון ה' הרב הנאון ז"ל דק"ס
באסקעוויטץ עם רב הלכו אתו ללותו ויברך את כלם ובחונם תלמידו משה
נאמן ביתו ויבך וישמע את קולו מצעק ויאמר אל רבו מי יתני לשרת
את אדוני בק"ס באסקעוויטץ כאשר הייתי באמנה אתו פה ס"ס פפי דמיין.
עודנו מדבר ותפעס רוח יראת ה' בכרבו לאמר אולי דברי ההם כמו נדר
אשר ידור אדם לה' וישאל את רבו הקדוש יורני נא אדוני היש עלי בזה
נדר בדברים אשר מפי יצאו יען כי לא נוהרתי לאמר בלי נדר, ויענהו
רבו מה זה תשאל בני אם נקי שפתים אתה מוצא שפתיך תשמור ויבך
לפני רבו ויאמר אנא אלך דרך רב כזה ורצי כסף לא לכהתי אתי ואין
לי הליפות שמלות כי אם את אשר אני לבוש בו עתה, ומה תאמר אמי
הלכתי מאתה עובתי את ביתה ואת פיה לא שאלתי אך נס לזאת לא
אשית לבי ומה אעשה כי נלכדתי בלשוני ומאת ה' היתה זאת למען
רוות צמאני ממים היים תורת רבי יעבור עלי מה, ויהזק משה בענלה
לעלות ולישב עליו ויאמר לו רבו בני לא תוכל לישב עמדי כי צר לי
המקום. למען נסות אותו היחזיק בתומתו אם יראה כי אין עוזר לו
הישמור מוצא שפתיו אך ידי משה אמונים את ה' ויאמר אל לבו אתה
ה' מעווי ונוהי מבטן ראה כי לעשות רצונך הפצתי ובאהבתך אשנה בך
ארוין נדוד ובאלסי אדלג שור אלכה לרגלי ואם מה מצעדי כוננו ליעף
יתן כח, אך מוצא שפתי אשמור ואת רבי קדוש ה' לא אעזוב כי ממנו
הוצאות היים, וישא את רגליו שמח וטוב רב וירין אחר הענדה מהלך

בן שעות ויהי כאשר ראה הנאון החסיד מוהר"ן אדלער ז"ל את תומת לבו וכי חשקה נפשו בתורת ה' ויסרא אליו מעל הענדה בני בני! משה משה צלה ורכב במרכבתי ויאמר אליו עתה ידעתי תום מפעלך כי ירא אלקים אתה וצמית לתורת ה' בחקי תשב מפתי תאכל ומכוס תשחה כי בני אתה וילכו שניהם יהדיו (ואת אשר סרהו בדרך רבו נפלאות ה' יתקצר היריעה מהכיל) אך נלך לדרכינו לספר את אשר עשה ה' למשה עד הביאו עד הראש העמידו על במתי העולם:

ויבואו לשלום לך"ס באסקוויין והעיר צהלה ושמחה כי גדל בקרבה הדוש ישראל, גם שם יצא מים עד ידו שימש את רבו הסדוש והוא מלמדו תורה וחכמה לא הניח דבר גדול ודבר קטן מאוד כי חכם ראה את הנולד אשר יהי בימים הבאים עת יגדל משה, אך הנה לא ארכו הימים להנאון מוה"ן אדלער ז"ל בק"ס באסקוויין לסיבת דבר ידוע שם וחזר לך"ס פ"פ דמיין ותלמידו נאמן ביתו הלך אתו דלותו עד ע"מ וזיען, והיה אז בן טוב שנה, בעיר מלוכה וזיען סיים כולי תלמודא בש"ס בבלי אך לא נילה הדבר כ"א לרבו הסדוש (כך שמעתי מפיו הסדוש) אך לארין מולדתו לא שב אתו כ"א חזר להתבודד בק"ס באסקוויין כי כן צוה עליו רבו לאמר מסומך אל חנה וה' עמך:

וישב בק"ס באסקוויין ויאספו אליו עדרים עדרים מופלגי תורה ותורה יבכשו מפיהו ועצתו מרחוק ישאלוהו ורבים מרבני סביבותיו הריצו מכתבים אליו ויבכשו מאתו דבר ה':

ויאמר ה' לא טוב היותו לבדו וישלח עזרתו מקודש א"ה ויראת ה' מרת שרה בת? איש חי הרב הנאון מו"ה משה ז"ל שהיה אבדק"ס פרוסטיין ויעתק אהלו מק"ס באסקוויין דק"ס פרוסטיין, גם שם הרים מטהו דרעות צאן חדשים, וה' הרחיב את גבולו בתלמידים מופלגים, וה' שלח לפניו איש צדיק ה"ה ניסן אחי אשתו נטה שכמו לסכול עול פרנסתו והספיקו די סיפוקו נתן לחמו מימיו צמרו ופשתו וה' ברך את האיש בגלל הדבר הזה, וישב שם שבע שנים רצופים, (שמעתי מפיו הסדוש כי כד אותן השנים לא טעם טעם בשר מטעם הכמוס) והיה רוב לימודו בעמידה ויהי הוא רובין תחת משאו משא דבר ה' בז בלבו כד יקר תבל שנא את הרבנות, לעלות במעלות הנשיאות לא איותה

איותה נפשו אך ה' נור אימר ואם רבות מחשבות בלב איש עצת ה' היא
 תכום, ויהי בשנה השמינית לשנתו כס"ב פרוסטיין יד ה' ננעה בניסו
 הצדיק ולא מצא עוד לאל ידו רהוויס, אך משה התענג נפשו על ה'
 ובתורתו, וידרוך בשנה ההיא כדרכו שד תורה פת במלח תאכל להם צר
 ומים לחין ולא טעם טעם חוין משבתות וימים טובים, והנה הוא התענג
 בדבר ה' דברים האלו לא נתנו דאנה בלבו והיה אך שמח בתורתו אשר
 הננו ה', שמעתי מפיו מיום שעמד עד דעתו דעת תורתו לא עבר עליו
 יום אשר לא הירש דבר בחידושי דאורייתא פקודי ה' ישרים משמחי
 לב, אך לא יכול לראות בצער אשת נעוריו כי ראה פעם בער"ה מכרה
 כפה שד ראשה ביין קירוש, ויאמר אל לבו אם נסכה זאת להשיבני
 על כסא רבנות גם לזה אטה שכמי אם ישלה לי ה' מלאכו לפני תתור
 לי מסום, (בשמך יקראוך ובמהומך יושיבוך ומשלך יתנו לך) עורנו מדבר
 ושלוחי ה' מס"ב דרעוניטין באים ובשורה בפיחם כי נתועדו בכהילתם
 וסכלו אותו לרב ומורה עליהם, וישמח משה במתנת חלסו וילך מס"ב
 דרעוניטין ותיכון שם ישיבתו בכודש צדק ושדום בכל שעריו, תלמידים
 הרבה העמיד שם, וישב שם משך המש שנים כולם שווים לטובה,
 ומשם נתקבל לס"ב מאטערסדארף יע"א ומשם יצאו תלמידיו והיו למאורות
 גדולים נאוני הדור, ויהי בשבתו שם איזה שנים בא לו כתב רבנות מס"ב
 עיר הרש והשלוחים נשתלחו מס"ב הנ"ל והניעו להוליכו להיילתם,
 ותצא אש מבית אחד והיה דבער כל רחוב היהודים דס"ב מאטערסדארף,
 והיה כי ראה את עני עמו ויכמרו רחמיו עליהם ויאמר בלבו כי לא
 יעזבם ולא יצא מאתם עד כי ירימם ה' ויראה בנהמתם :

ויואל משה לשבת אתם בצרתם לו צר כי לא יוכלו לתת לו חסו די
 סיפוקן כי עירומים הם וישב משה אל יתר חוסניו ב"ה עדיו
 השליך יהבו הוא וכדכלהו ויתן טרף לביתו וישב שם, ויכתוב מכתבים
 לשלומי אמוני ישראל לבקש רחמים בעד ערתו, ויסקין על ידו כסף רב
 דיים למלאכת בדקי ביתם השרופות ויבנו את בתיהם על חילם ככראשונה
 וירא ה' את אשר עשה משה להקדיש שמו יתברך לעיני העם ולמען
 כבוד ה' אמר לשכון בערפל :

ויזכור לו ה' לכתו אהרי רבו עזב ארין מולדתו עיר מלאה כד טוב

וילך

נא

וילך מנולה אל גולה נפשו לו חיה בלחם צר ומים לחץ והיה יתרון
לו מכל — עמלו בתורת ה' מימיה שחה בחיכה שכב ותהי לו סוכנת
יומם וליל :

משה עבדי נאמן בתי הוצאתך מבית אביך קראתיך מעיר גיבורים
להביאך אל המקום אשר הכינתי ללחך עליו בעיר צדק קריה
נאמנה כ"כ פרעשבורג :

ויהי בשנת נפלאות לפ"ק נתוועדו יחד כהל עם ה' אלה לשים עליהם
ראש אשר יוציאם ואשר יביאם ויען כי רבו אז בישראל אשר
צדחו למלוכה ולהשתמש בכתר הרבנות ויעלו גורלות ואת אשר העלה
הגורל זה אשר בחר ה' בו הוא קדוש ה' איש אלפים שר התורה והחכמה
רבינו אבינו זצ"ל (וביום צום גדליה הודיעו אלופי כהל ר"ט דפה
בשורתא טבא הללו באיגרת למרנא רבינו זצ"ל ויעויין פתשגן הכתב
בס' הוש המשולש דף י"ג ע"ב וביום א' ערובת צומא רבה שלחו אלופי
כהל המודש דפה איגרת הרבנות למרנא רבינו הגדול ז"ל ויעתק פה
פתשגן הכתב ה"ה :

ב"ה פרעשבורג יום א' ע"כ והחכמ"ה תעו"ז לחכם לפ"ק.

ק"ל רינה וישועה באהלי צדיק יסוד עולם עולמו יראה
בחיו וזרנו תרום בכבוד חכמים ינחל ותקותו לרור דורים,
טיני ועוקר הרים שמו נודע בשערים דולה מים מבארות
עמוקים ומשקה מתורתו לאחיים רב כחו ואמין לבו
בגיבורים, ה"ה האשל הגדול אדיר בלבנון יום השגון רבה
דעמא מדברנא דאומתא קברנישא דספינתא, הרב הגאון
עטרת הפארת ישראל נ"י עה"י פה"ה כש"ה כמה"ז משה
פ"פ נ"י אב"ד דק"ס מט"ד משם משה נתעלה עלה אל
ראש הפיסגה ונבחר להיות סגורא אב"ד ור"מ בכהילתינו
קריה עליוה ומהוללה ברבת התהילה :

מה נכבד היום בהגלות עלינו אור פני משה כפני המה בטהרתה טהור
נברא

נברא ואדכי יומא. הומן נרמא בהתוועדנו יחד כנסיה שהיא לשם
שמים נדיבי עמים נאספו האלופי' כצינים ראשי' וטובי' בצירוף יחיד
סנולה רוב מנין ורוב בנין והיה כל מבקש ה' יבוא אל אוהל מועד מקום
הוועד והביטו אחרי משה כולם אהובי' כולם ברויים ורובם ככולם יחדיו
ידבכו בלב אחד לחלוס כבוד הוד והדר לאשר בקידש נאדר להיות
נוהג ורועה עדר וסבלו למטה מה שסיימו למעלה קימה שיש בה הידור
ושפה אחת לכולם בשם יקרא וכל העם עונים מסודש מסודש יחי אדוני
המלך מלכי רבנן ומשה עלה יעלה על ראשי עם סודש עדת שהילתינו
יצו יצו אדוני מ"ו אתו את הברכה ברכת התורה תחלה וסוף הכבוד
לבוא ביאת אורו יורה על ראשינו נשיא אלקים בתוכינו במבחר גיבורינו
להיות אב"ד ור"מ ידון ויורה לצדקה וישב משה לשפוט את העם בין
איש לרעהו להודיע להם חוקי אלקים ותורותיו. צדק יבשר בטהר רב
יאר פני כל המורה ומערב. מרבה ישיבה מרבה חכמה יפוצו מעינותיו
חיצה דרך מצותיו נרוצה הוא יצא לפנינו והוא יבוא לפנינו ולאורו נסע
ונלכה ויאריך ימי' עד ממלכתו מלאכת שמים בקרבנו. ועדיין צריכין
אנו למודעי מודעה רבה לאורייתא שחכמי' עשו סעבה לדבריהם, ונסבו
את שכרו משכרתו תהי' שלימה מקופת הקהל שהילתנו סך חמשה
עשר זהובים לשבוע ולהכין לו דירה נאה להרבות כבוד ביתו מרוב
שארי הכנסות רח"ש וכדומיהן הסצובין מדרם קרמיתא להרב אב"ד
ממנו אין לגרוע וככל הוסחתיו וככל משפטיו נעשה אותו כל יפול דבר
ארצה. לא זו אף זו סבלנו עלינו דהחזיק בקהילתנו שמונה בחורי חמד
המחזיקים בתורת ה' להסתפח בצלו צל החכמה ולרוות צמאם וישתו מי
בארו באר מים חיים הם למוצאיהם לא נאמר אלא ללומדיהם. ודבר
שבהובו הוא להספיק להם לחם ומזון כל ימות השבוע, ועוד מ"ו
בחורים הנקראים אינו מנויים שיתן להם הספקתם בשבת מקופת הצדקה
ע"י פיתקא שקורין פלעטיין, נגד זה רצון כל בני הקהילה יצ"ו בהיות
שהילתנו מבחירה נדלה והצליחה עשתה פרי למעלה בבעלי בתים שוני'
מנייהו מלכי רבנן לומדים ומופלגי התורה וזה פרים תולדותיהם כיוצא
בהם נדיים נעשו תיישים בחורי חמד אשר נפשם אותה לרוות צמאונם
במימי חדים וסלים לפום תורפוי' מחלייה ל"י לשבת ומימי סדם הכי
נהיגי

נהיני ללמוד בהתחלת הזמן הו"ת וכמו כן מדי שנת בשנתו פסקא דגמרא
 סטן הכמות ורב האיכות לחידודי, ובאשר דראו כולי עלמא הידכתא
 גמירי ורוב אנשי סהילתינו ב"ב יצ"ו נפשם השקה לשמוע דברי תוכחת
 מוסר ואנדה המושכים לבו של אדם בעי"ת המיוחדים ומזומנים לכך
 והכל צריכים לשארי חטי לתוראות או"ה שיהי דברי ההוראה נחתכין
 עפ"י התורה המורה לצדקה, וסים לן בנוי דאמ"ו שידיו רב לו להעמים
 עליו משא דבר ה' זו הלכה ואנדה והוראה כנ"ל בשכר זה גם ה' יברכהו
 בברכה המשולשת לנצח וישביע נפשו כצחצח עד שוב כבוד ה' לנבול
 בנימין בצלצח, ומסיימין בכי טוב ה' הוא הטוב יטיב לרב טוב החתימה
 להיים טובים, הכ"ד האקרו"ט ושאר יחירי סגולה הבאים על הגלוי ועל
 החתום ועדיו בהתומיו זכין לו נאוה תהלה.

הכ' ולמן בערנוי,	הכ' מירכי טאסק,
הכ' סלמן ב"ה אהרן וואנענפרידעז,	הכ' משה שלום הלוי,
הכ' יעקב שאכרלס מפ"ב,	הכ' דינאל פרוסטיין,
הכ' יחיאל מיכל סיציג,	
הכ' מענדל במו"ה וואלה טעבען מפ"ב,	
הכ' בנימין וואלה טעבען מפ"ב,	
הכ' שמעון ב"ה דוד מפ"ב,	
הכ' פייבל ברעסדוי,	
הכ' מנחם מענדל במו"ה הירש רבוב ו"ה,	
הכ' עזריאל ברילין,	
הכ' אפרים טרעביטש,	
הכ' הרש שפירא,	
הכ' משה ליב יפה,	
דוד הכ' בלא"א כ"ה צבי הירש וצוק"ה,	
הכ' יעקב כ"ץ מצעהלים,	
הכ' יואל בריסק,	
הכ' מענדל טעבען,	
הכ' משה טריטש,	

הס' יודא לאשכרין,

הס' אברהם הירש ב"ה מענדל לכוב נ"י,

הס' אהרן דוד אירייה,

הס' בענדיט ניימענק,

ויבא אבינו זצ"ל לס"ס פ"ב לך לך שנת נפלאות רפ"ה והעיר
צהלה ושמהה לראתו כי גדול במרבה סדוש ישראל.

הן לצדק ימלוד מלך ולשרים למשפט ישורו.

זה רבינו אבינו זצ"ל אשר הוכן בצדק כסאו אמת ושלוש ומשפט
בכל שערי בתי ישראל, ולשרים למשפט ישורו המה עדתו כהלתו ס"ס
פ"ב אשר לשלשה המה מטיבי צעד לתורה ועבודה וגמ"ח מטהלם נוער
המה הצבו עמודי התורה בכל עוז והדר ביתם בית וועד לחכמים החזיקו
את תלמידיו רבינו היו מאוכרי שילחנם כשלש מאות איש כהור מופלגני
תורה זה יוצא להוראה וזה בא למלאות כרו מים היים מכאר חפרה שר
התורה רבינו זצ"ל מארבע פינות העולם נהרו לס"ס פ"ב והיולד בקצה
הארץ בא לשמוע דבר ה' אשר דיבר ביד עבדו משה, וסדר הנהגת
רבינו אבינו זצ"ל את תלמידיו ואת קהילתו עדתו ה' בחכמה נפלאה,
לאט לאט הנהילם עד שדי תרומות שדי התורה והחכמה בשבט מוסר
ויראה קירב הרחוקים הקים ברכים כושלות ורכים השיב מעון, דבריו
הקדושים בנחת נשמעו והן הוצע בשפתותיו ולשונו מרפא לנפש שימה
לב נשבר באצרי פיו ובעצתו ירווח לרוח נדכאים לא יאומן כי יסופר
אהבתו אל תלמידיו ואל עדתו נפלאה אהבתו אליהם מאהבת איש על
בנו נשא את עדתו בחיכו זה לו ל"ב שנים כאשר ישא האומן את היונק
לא הרים איש את ידו לעשות נדודה או קטנה בלתי שאלתו את פיו
על פיו יצאו ועל פיו באו ובמוצאי שפתיו גדלו והצליחו ועשו פרי—הן
כל יקר לא נחשב מאומה בעיני קציני עדתו למלאות אהת ממאויי נפש
רבינו זצ"ל, הן כסף לא שאל אחר כבוד לא רדף לבצוע בצע לא איותה
נפשו אך זאת היתה משאלות רב הצדיק לסכל המסילה וליישר דרך ה',
גם את העולם נתן בלבו אין חכמה ואין עצה ואין תבונה אשר לא
אספ ברוח סדשו חושב מחשבות נשנוות בחקר הפלסופים ביקש השכונות
רכים בחשבון תסיפות ומולדות בן בשבילי עולם מוצא ימים ונהרות
ומוצא

ומיצא כל מסחר על כל אלה עמו בעצתו שאלוהו והוא סלא יועץ :
 כווי ה' יחליפו כח !

זה אבינו רבינו אשר לא תש כחו ולא הלבין ישערו עד היותו בן ס"ה
 שנים שנת תמצ"א רפ"ס אז הלינו הוא נשא ביסורים של אהבה
 שאין בה לא ביטול תורה ותפלה אם גם צירים סבכוהו על משכבו
 למהת נפשו זממו לא מש מתוך אהל תורה כל עוד נשמת רוח חיים
 באפו סת הסופר כמתניו להשיב שואלו בדבר ה' לכל דבר הסשה
 אשר הביאו אליו — הלא זה רבינו אבינו ידענו מה היה לו יסורים
 קשים ומרורים באו מים עד נפש כמעט נזרנו אמרנו נחטף אביר הרועים
 ה' הוא המדהם על יראיו וישוב ה' וישמע צעקת בית ישראל ויחמוד
 על מיטב הצאן פן יתעו בישימון ויאכדו באין רועה :

ויוסף ה' ימים על ימי מלך עוד תשע שנים חי אתנו הגם כי כודמו
 עברו עליו ביסורים קשים ומרורים — אך למלאכת ה' לא רפה
 ידו לעבוד עבודתו בקודש לא חנה זרועו שם לילות כימים והיה היום
 למלאכה והלילה למשמרת תורת ה' לא נה ולא שרו ולא שקט לשרת
 בקודש הן בלימוד תלמידיו הן בצרכי עצת קהלנו ודרכי כל בית ישראל
 עליו היו כוננה וכל אשר שאלו מאתו השיב בעיון נמרץ תורת משה
 אמת כאשר יראה עין כל בתשובת ההם אשר הניפותי תנופה — ומיום
 אשר החל רבינו לקרוא בשם ה' ולהביין תורה ברבים לא עבר עליו
 יום בשנה חוץ מש"ב אשר לא למד עם תלמידיו גם כליל יו"כ אספנו
 אליו העדרים ולמד עמהם סדר עבודת יום הכיפורים בכהמ"ק יה"ר
 שיבנה בב"א :

שמעתי מפיו הקדוש מיום שהגיע לכלל עשרה שנים לא הלך ד' אמות
 בלא דברי תורה והיה נזהר מאוד להעיר בהצות לילה בימי
 עלומו גם בהצות הלילה ולעת זמיתו היה נעור עד הצות הלילה וי"ד
 שנים רצופים (והוא ה' שנים ב"ס מ"ד ו' שנים פה ק"ס פ"ב) לא עלה
 על משכבו בלילות כ"א במקום אשר ישב שם לעבוד עבודתו ערבה
 עליו שינתו עד כל שיעורא שלמד עם תלמידיו חזר ד' פעמים ככל יום
 וכליל ש"ס היה נעור עד הצות וחזר על כולי תלמודא בששת ימי
 המעשה ובכל שנה מר"ה אלול עד אחר יו"כ חזר על כל ששה סדרי

משנה עם פי' עין החיים והזר על כולי תלמודא בש"ס בבלי וירושלמי
ספרא וספרי ותוספתא בדרך קצרה בעיניו ה"ך והגמ"ך, ובדרך זה נהג
עצמו כל ימי היותו אתנו עד כי בא דבר ה' להוציא את האור מנרת־ה
בעו"ה :

וכמה פעמים הפצתי בו שאל יענה את נפשו לעת זמנתו לא הטה
אוזן לדברינו דברי תוכחה ומוסר השמיענו לאמר אם אני לעצמי
מה אני אם לא אהי עבד נרצה לעבודת ה' ולשירת את עמי ישראל
למה לי חיים ואם הי' שלחתי למחי' לפני בית ישראל ואני אהי כעצל
חובס יד מה אשיב שולחי דבר מה אעשה כי יפקוד אל :
והאיש משה עניו מאוד.

מימיו לא כרא את התהלות אשר הללוהו במכתבים הבאים אליו, וזאת
ראו עיני ואוני שמעו נפלאות נוראות מענותותו שד אבינו רבינו
וצו"ל, זה ישנה העברה כראתי לפני כבוד כדושתו איגרת אשר כתב
אחד מנדולי נאוני הארץ, וזה הכותב בתוך מכתבי תורה ביטש מפי
אבינו רבינו וצ"ל ונפשו בשאתהו וז"ל, יוריני נא אדונינו מאור הנולה
ורבן של ישראל יאיר עיני באור תורתו, ודברים כאלה אשר יכתירו
צדיק, אך היה עטרות בדאבון לנפש הצדיק רבינו וצ"ל, בשמעו את
הדברים האלה ולגו עיניו דמעות ננוחי נגה וילולי ליל במר נפשו דיבר
אלי איך נחשך מאור תורה אם אהי מאור הנולה איך נתמעטו לבות
ישראל אם אני אהי רבם, ירחם ה' אותנו מהרה ויוציאינו מאפילה
לאורה, אז ינולה חרפתי אז תדעון כי ערמה שכנתי ערום מדעת ואין
בי לא תורר ולא חכמה, ועוד דברים כאלה דיבר אלי בדמעות שלישי :
נדיב נדיבות יעין והוא על נדיבות יקום !

נדיב יעין נדיבות לעמו ועדתו, העיר לבות העם ונשב בס רוח צדקתו,
והוא על נדיבות יקום עד כל נדיב לב, שאל וזנ"ך וזנים שחנו
חכמה תופשי תורה והוניה, יתר העם ואביוניה אל מי שהו בנימו ביום צר ?
אל מי כראו מן המיצר מי זה החי' אומלל ביתם ויתן אוכל למו? ויאמרו
לר הלא נואל לנו בבית המלך רבינו הקדוש, שונא בצע היה שונא
מתנות

מתנות אב היה ליתומים דיין לאלטנות בגדבת לבו נפשם חייה במתת ידו
אותם מלחץ פדה, הוא הגבר הוסס על לתורה ולתעודה, הסים ברכים
כושלות ורגל מועדה, ועל כל—גמול ידו הדה :

אוהב שלום ורודף שלום !

בן כלכל דבריו במשפט בכל מקום אשר דבר דתו מניע דא ברעם ולא
ברעש ודא בחוק יריע — בכל מטהלות ישראל שלום ישמיע—שלום
שלום יאמר לרחוק מרעהו מהפך כחומר חותם לב שונאו ויאהבהו
האויבים נעשו אוהבים כי ידבר את האויבים בשער, ואם במטהלות עם
לכבות נפידו, אם אנשי זרוע בחזקה רדו את אשר ביניהם אליו יגיד
והוא שופט צדק על אשר זדו, יחדיו יהיו תמים כרעים יתאחדו :

לזאת קראו אותו רבינו הקדוש איש האמת והשלום, מי בעל דברים
ינשו הלום מהצוי הארץ סרבו יאתיון לחסות תחת כנפיו ולתורתו
איים יחילו, כל שומעי שמעו יראו רעדו מדברו רואי פניו יחילו כראות
פני אלמים מלאה הארץ תהלתו תהלה למשה איש אלמים נשיא ישראל
רשכבה"ג אשר האיר פני תבל מאור תורתו זה לו מיום היותו בן איש
ח"י שנים, הרביץ תורה לרבים עד היותו בן ע"ז שנים כששים שנה.
ויצאו מחיקו תלמידים אלופים מסובלים אלפים ורבכית אשר שתו מכאר
תורתו מים חיים נוולים מעטו עט סופר מהיר בתשובותיו אשר השיב אין
מספר הלא זה ארבעים שנה נשען עליו כל בית ישראל אליו התאספו
העדרים הורים ומורים כל נאזני דורו גדולים אשר בארץ המה, שאלו
מאתו דבר הי והוא יתם תומת ישרים, והיה כאשר ידים משה את ידו
ונכר ישראל בתורה ובחכמה, בעצה ותושיה נכורה ויראת ה'.

אבי! אבי! רכב ישראל ופרשיו נזר עמו ופאר דורו בני ישראל הלכו
דאורו עד שנה זו שנת ת"ר לפ"ק העולם חשך בעדינו בעווננו
נפלה עטרה ראשינו.

ויהי ביום כ"א תשרי לשנה זו יום הושענא רבה נחלה רבינו הקדוש נקהלו
היתודים דק"ק פ"ב לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ראשיהם וזמניהם
מחוטבי עצים עד שואבי מים אנשים ונשים וטת חרפו נפשם למות לפען
הציל את רועיהם מיד מות ונשמע בבתי פ"ב די ימים רצופים יומם ולילה
בכיה ויללה. קול המולה שיחה ותפלה, ותנעש ותרעש הארץ מועכת

בני ישראל לכו ונשובה אל ה' אלקינו נחפז דרכינו כי בעונותינו נחלה רבינו והסוד הולך וחוס איש אל רעהו יאמר חוס בר נשיה דעת מתחננים לאל שוכן מעונים אורי ירחמינו כרחם אב על בנים.

ורבינו אבינו זצ"ל לא פסק פומי מנירסא כל אותן הימים וביום שמחת תורתנו ירד ממיטתו עלה לתורה וסיימה כסדושה וטהרה פניו מזהירות שמה ושוב לב, אז אמר אבינו רבינו כתיב והיית אך שמה ונתקיים בך הן יש לי אך ואני ואני שמה בתורתנו הקדושה והטהורה, וכן כל היום ההוא הראה פנים שחקורת לכל הסובבים אותו סהלתו ועדתו למען לא יתבטל על ידו שמחת תורתנו, אך נהפך לאכל מהולני, יום שמחת תורתנו כי ידענו מה היה לנפש הצדיק נרכה ביסורים של אהבה לא ערבה עלינו שמחה, ראינו כי נשבה ארון אלקים, ועבר עלינו גם היום הזה גם יום שאחריו אסרו חג, בבוקר אמרנו מי יתן ערב ובערב אמרנו מי יתן בוקר כל אותו הלילה היינו תלוי לנו מנגד וזה האיש רבינו הקדוש ידענו מה היה לו, קוד אומר נלקח ארון אלקים ורוח ה' השיאה זה אומר לא, עודנו חי אתנו העתירו לה' אולי יש עוד תקוה.

וידו בחצות הלילה נתחוס רבינו אבינו על מיטתו ויאספו אליו זקני עמו וראשי עדתו ותלמידיו ועם קדושו כחמש מאות איש הסבו את מיטתו, ויברך אותם איש איש בברכתו, ויתן תודה לעמו ועדתי הנאמנה על כל המוב אשר עשו מיום בואו שנת נפלאות עד היום הזה (וכרה אלקי לטובה אשר עשו מהילתו הנאמנה שיכל את ידי רבינו עליהם היה הוצאת הדואר זה ל"ב שנים המניע לכמה אלפים) הלכו בדרכיו שמו מצותיו והחזיקו את עמדי התורה לצבי ותפארה.

וידו בלילה ההוא דרש דוש רבינו אבינו זצ"ל פתח וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים ויפרש הכתובים בשום שכל דבר דבר על אופניו, ותוסס רצוף אהבה נסתרה תוכחה מגולה את עדתו הנאמנה שילכו בדרך הישר והטוב ולא ינסו ימין או שמאל מן הדרך אשר הנהילים ויהי בנייהם אהבת האמת והשלום, ואל ירך לבכם בנלות הזה אשר הפיצנו ה' שם, יתנסם ה' לרחמים בעיני העמים, ואם יתמהמה חבו לו שיבוא הנזאל צדק במהרה בימינו ביום ההוא יהי ה' אחד וישמו אהר. וידו כאור הנזכר כ"ה תשרי ציוה רבינו להתפלל והניח תפילין והתפלל עם

עם הציבור מתוך הסידור, לא נס ליחו ולא כהתה עינו, ואחר התפלה קרא למאהביו מופלגי תורה ראשי שורה, שהל עדתו הסיבו את מיטתו, ויאספו נפשו לה' מתוך שמחה גדולה בקדושה וטהרה יצאה נשמתו הטהורה באחד, ויכדל ה' את האור וגנוז בגנוי מרומים וגופו הקדוש והטהור נמכר בכבוד גרול מאוד, ביום ההוא נכבה נחלתן של ישראל, ויבכו בני ישראל את משה מרנא רבינו הקדוש ז"ל בכל מקומות מושבותיהם כראו לבכי ומספד לקריחה ולתנור שם כי גנוע ארון אלסים רבן של ישראל ושאר מעשי תקפו דרבינו הקדוש מרנא ז"ל וכל פרשת גדולתו וכל החיבורים הטהורים אשר הניח אחריו ברכה הלא הם כתובים בס' חוט המשולש יעו"ש, יה"ר שזכותו הנודק ינן על הס"ס דפה ועל כל עדת ישראל אמן:

סימן ט'

הרב הגאון החסיד רבי נתן נטע מק"ק צאנז וצ"ל היה מפרסם אב"ד בס"ס פ"ס ואח"כ תקע אהלו פה, ונשא ונתן בפלפול התורה בכדי לפסוק הלכה ברורה, והוא שפט את ישראל רבות בשנים פה העירה, וחזין תורתו התמימה באהלים אשר נטע ה' אהו בידו הגדולה כדת גמ"ח הסד של אמת שעושים עם המתים אשר היה ראש וראשון בה כאשר רשום על מצבתו ונעשה חבר להברא דגמ"ח בל"ג בעומר שנת תק"ו כאשר רשום בכתב אמת כפינקס שמות חברי הח"ס דה מ"ח ועדנה נמצא חת"ס ער הרבה תכנות מבני חבורתא קדושתא דגמ"ח ועיין לקמן ס"י מ"ד, והוא היה התן הגאון רבי מרדכי מוכיח ז"ל וגיסו של מרנא ורבנא רבי משה הריף וצ"ל יעויין בארוכה לעיל בס"י או"ב :

סימן י'

תלודות הגאון רבי מרדכי טאסס רב"ד דה"ס דפ"ה :
הרב הגאון רבי מרדכי טאסס ז"ל רב"ד דפה ורחח שמשו עלי הארץ בארץ אכער איטאליען והוא שפט את ישראל יותר מהמישים שנת פה הק"ס יצ"ו, והיה רב"ד מקודש מימי מרנא ורבנא רבי משה משולם איגרא

אינרא זצ"ל עד סוף ימי מרנא ורבנא בעל חתם סופר זצ"ל ויש
לו תשובה בספרו דמרנא חתם סופר חאהע"ז ח"ב סי' קי"ז, ושם כסימן
צ"ח מביא מרנא זצ"ל ח"ת ממנו ז"ל בסוגיא דאמתלא.
גם מוכירו מרנא זצ"ל בס' הזכרון שלו עמוד י"ח יעו"ש.

ומרדכי ישב בשער המלך כד ימי היותו פה לדון בין איש לרעהו
ולהורות לבני ישראל את החוסים, גם היה רב דהבית הש"ס
דפה ולמד שם כל הש"ס ברבים מרישא עד נמירא, וסיימו שם ברוב
עם הדרת מלך מלכי המלכים הסב"ה ביום שנים עשר לחודש שבט
בשנת התקס"ח, בשנת התקצ"ז ביום י"ב לחודש העשירי הוא חודש טבת
וישב מרדכי אל שער המלך מלכו של עולם, וגי' שעות טרם נפידה
נשמתו הטהורה בא לבסרו בפסודת מרנא ורבנא בעל חתם סופר זיע"א
הצדיק רי' משה ליב שמש ונאמן דפה הס"ק ושאל בשלומו, והשיבו
הפ"ח נשבר ונדכה כי ימי חייו היו תשעים ושלוש שנים בנימטריא הפ"ה.
והאיש משה שאלו במה האריך ימים, ויגר לו מרדכי בזכות
שלשה דברים ה"ה, א' זה חמישים שנה לא ישנתי בלילה יותר מד'
שעות תמידין כסדרן בין בחול ובין בשבת ויו"ט (ז"ל תדב"א רבה פ"א
ימים יוצרו ולו אחד בהם זה יום השבת אמר להם הסב"ה לישראל לא
כתבתי לכם בתורתי לא ימים ספר התורה הוה מפיק כו' שבת יעשה
כולו תורה מכאן אמרו "ישכים אדם וישנה בשבת" וילך לביהכ"נ ולביהמ"ד
ויסרא בתורה וישנה בנביאים וכו' ויעויין מ"ש בס' יסוד ושורש העבודה
דפוס לבוב דף מ"ט ויעויין ג"כ בשושנים לדוד פט"ז דשבת מ"ג מ"ש
בוה ויעויין ברביד הזהב סי' רמ"ב אות א') סמתי ממתי שלש שעות
אחר הצות לילה ועסקתי בפיסודי הי' ישרים להלכה ולמעשה, ב' לא
הלכתי בנדולות ובנפלאות ממני להדוש הידושי תורה לעשות לי שם
ותפארת מכת הידודי וליבוני כי יראתי אנכי הריפתא עבשתא, ג' מיום
שישבתי עד כסא הוראה והיתה פונסתי מצובה מקופת הקהל לא נמצא
בביתי בהננסת שבת מלכתא אפילו פרוטה אחת אשר נקרא שמי עליה
ודמ"ם אין לי חוץ מדמי פסדון אשר נתנו לי להיות עליהם שומר שכר
שחייב בגניבה ואבירה.

ובאמת

ובאמת לא נשאר אחריו כסף או שוה כסף רק נביע כסף אהר אשר
ניתן לו למזכרת ביום סיום הש"ס הנ"ל.

ובשעה א' לאחר הצות היום ההוא הועלה למרום ונגזע ארון אלפים.
ומרנא בעל ההם סופר זצ"ל הספידו הספר תמרורים וכו עשה
שבת יקר וגדולה למרדכי כי תנה בדבריו הקדושים תוסף פרשת גדולת
מרדכי בכתוב בספר תורת משה איש האלפים מרנא הח"ס ז"ל כפי
יחתי דת מ"ו:

הגודעות מנידולי תרומה דהנאון רבי מרדכי זצ"ל, הם בת א' השיא
דהנאון הגדול מו"ה משה מנישע שהיה אב"ד דס"ה י"נכ ואח"כ
אב"ד דס"ה פ"ה תלמיד מובהק וחביב דמרנא הנאון הח"ס ז"ל ומובא
הרבה פעמים בתשובותיו, ובת א' השיא להרבני הצדיק המפורסם מו"ה
שמואל דייטש ז"ל והוא היה חותן הנאון הגדול מו"ה ולמן באניהאד זצ"ל
שהיה רב"ד פה הס"ה יצ"ו:

סימן י"א

תולדות הנאון רבי דניאל פרוסטיין זצ"ל רב"ד דפה:

הרב הנאון רבי דניאל זצ"ל ורחא שמשו עדי הארץ בשנת התק"ש דערך,
בישוב דאביטשווי סמוך לפרוסטיין במדינת מעהרן, והוא בן איש
צדיק התורני ר' בנימין וואלף ז"ל ושם אמו הצדקת שרל ע"ה, ואביו הנכו
וחכמו בתורה ויראה, ובעודו צעיר לימים החל רוח ה' לפעמו ושם לדרך
פעמיו להתדונן בשיבת נאון אחד אשר היה סמוך למקום מולדתו,
משם עלה מעלות בכודש וכיתת רגליו לבוא לפה עירינו עיר עוז לנו ס"ס
פ"ב יע"א רשתות בצמא דברי אלפים חיים המפורש יוצאים מהמאיר עיני
חכמים בהלכה ה"ה מרנא ורבנא הנאון האמיתי רבי מאיר ברבי זצ"ל
האב"ד ור"מ דפה, בעת הסתופף תחת צל כנפי מרנא הנאון הלזה למד
בשקידה עצומה שם לילות כימים ולן לילת בכרי לתת טעם לשבח
בעמיו דהלכות, נוסף לזה חידש לעצמו פרקים בהלכות יראה והלכות
קדושה, וגדול היה שימושו ודימודו אצל רבו הנאון הנ"ל אסף מסנו
מלוא

מלוא הפניו טוורתו, והרט על לוח לבו כר מנהגו והליכותיו הליכות
 במורש, גם רבו לא זו מהכבו כאשר רשום בכתב אמת מת"ה הגדול הד
 מנטורי סרתא דפה בימים הדס ה"ה הרב הגדול ר' אורי אשר כתב עליו
 בשנת התסמ"ח אל הנאון רבי ליב פישלס זצ"ל שהיה תופס ישיבה בק"ק
 פראג בן הנאון האמיתי מהר"ם פישלס זצ"ל רב"ד דק"ק פראג, שאיננו
 גדול בכית הנאון מהרס ברבי ממנו ושקיים ממש בהיותו בישיבתו אדם
 כי ימות באוהל כדושת הכו"ל, וכן מצאתי במגשרס גדול אשר כתב בו
 את אשר דרש דרש בשבנה"ג בימי עלומיו בהתגוררו בק"ק לונאש וזלה"ס
 ברה כ' ע"ב (מעורר שם לזכר מאוד במצור, אכילת מרור) ואני ראיתי
 מנהג ממורי הרב הגדול החסיד ר' מאיר שהיה מצוה למשרתת לפיר
 החורת שהוא מצוה מן המוכתי אחר הצות היום ולכסיתו ואז יכול לאכול
 בסלות וערב אני לכל אם יתכוין לבו לשמים אל זיוה לו מאומה שלוהי
 מצוה אינן נזקין עכ"ל"ס (ועשו"ת מרנא הה"ס ז"ל האו"ה סו"ס כ"ב
 ושו"ת מהרי"א האו"ה כ"י סל"ט ונה"ב בליקוטי או"ה ויו"ד סימן רנ"ה)
 וכן נראה בעליל ממר שכתב במגשרס גדול ועצים אשר כתב בו את
 אשר נשא נהי וסינה ומספד המרורים עד הארו בלבנון נדע ביהודא
 זצ"ל שם בך ב' בדברי קדשו כתוב לאמר שמורי הנאון מהרס ברבי
 זצ"ל לא עשה דבר כטון או גדול בעניני איסור והיתר אם לא נתייען
 מסדס עם מרבה עצה מרבה הכונה נאון ישראל הנובי זצ"ל.

ובאשר חלפו ועברו לו שיש שנים מעת הסתופס בישיבת רבו מרנא הנאון
 זצ"ל רוח ה' נססה בו לילך לס"ס פראג ובעת ההיא סיבל יסר
 סהדותא מהנאון מרנא מורו זצ"ל אשר בו העד יעיד איש הנאון מר
 רבו ז"ל עד פרשת גדולתו ומידותיו התרומות של דניאל איש המודות.

וזה פתשנן הכתב אשר העתקתי מכיה"ק דהנאון מרנא זצ"ל.
 הרימותי בחור מעם, משבעה משיבי טעם, ה"ה הנוכחי הבחור המופלא
 כ"ה דניאל יצ"ו האי קידש היכולים להכא הוא דאתא רנניו
 עומדת במישור, שוכי עמודי שיש שנים אשר למד ואשר יצס מים על
 ידי ולא מש מתוך האוהל, ועשה פרי למעלה ושורש דמטה, וישם דניאל
 אל לבו אשר לא יתנאל בפת בני הזמן ותולדותיו, לבלת לכת אהרי
 הבחורים וננינותם ננינות שותי שכר שכורי עפרים לצבור בעפר כסף, רק
 ביראת

ביראת ה' וכתורתו יתנה, ובאהבתו ישנה, וראה דניאל כבדו את המראה וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויש שכמו לסכוד ויאמר סיכולת אילת אהבים הן יעלת.

ובחוריו ישראל הכריע בכח מאונים ואלקא דר"מ ענהו ונתן לו משמון טמן ידו כנפ"ת, שפתיו תטיפה נפת, בין כתפיו שכן את המשכן ואת אהלו ואת מכסהו, מתכסה בשמלה חדשה לחדש דבר מעתה בשכלו הוד, כחית למנחת מהולל ברוב התישבות לא ישוב מפני כל, מעלות ומידות תורניות ומושכלות, שכל את ידיו ידי אמונה אמן מופלא מפלא לעשות בסוגית השי"ס ונושאי כליו, על הראשונים אינו מצטער ועל האחרונים בא להוסיף הוספה מעליא להעמיד דבריהם על מושבי אמת. לפני מלכים יתיצב, יציב ידע אנא די עדנין לא בכיר מווי ה' יהליפו כח. כה תורה עדיה עדופים ללבך, ליבנו והיודו חד חד נהית ויבילו ש"י למור"ה, כי שמנו אנור בתוכו הוד תוכו כברו בר לבכ וירא אלמים וסר מרע והיבר את האוהל את היראה אהת אל אהת.

ע"כ מאן דלכש מדא ילכש מדא והילוכא דרבנן וראוי הוא להאי אצטליתא ופורסא דרהבא על רישי, ראש הקרן בקרן בן שמן אפיסמון, לעטרו עטור ספריים ועטור בקוראים ויקרא שמו בישראל החבר ר' דניאל בן ב"ה וואלף ז"ל מפוסטיף, כי כן יבורך נכר, ירא ה' מעוריו והיה זה שלום מאדון עולם, ומנאי הכותב לכבוד התורה ולכבוד אבנאי שלו, ניצר האנה יאכל פדיו, פה ס"ה פיעשכורג יום א' בדר"ה תמוז דהאי שתא תכמ"ה לפ"ה

נאם הסי מאיר ברבני ה"פ ה"ס פ"ב.

בעת ההיא הזמין לו ה' איש ישר נגיד ושוע התורני הר"ר איצק בס"ס לונגאש והוא נתן לו כהן אישה משכלת וצדקת מרת יטל ע"ה, ובכית היתנו זה יושב עה"ת והעבודה, והסחיל שם מהילות ברבים לישב ולדרוש לרין ולתורות, גם הרביי שם תורה לעדרי צאן מדשים, ועוד עלומתו קמה כבר שאר באורים ישאילתא דעילא מרבי רבה לנאון ישראל הנובי ז"ל, ודבר זה מתורת רבינו יהוסאל למדנו סימנא מילתא היא בתשובותיו מה"ת הו"ד סי' ד"ו וסי' ס"א ובתהאע"ז סימן ס"ה ושם אפריון נמטי' ליה הנובי ז"ל על גודל השתדלותו למען לא תענה בנות ישראל.

וכבר

וכבר באותן הימים יצא שמו לתהלה בשערים המצויינים בהלכה בהפלת תורתו ועומס עיונו כאשר ידובר להלן מזה.

ויען עוד בימי חרפו לעסוק אהב ברזי התורה, ונכסף, נכסף ללמוד דבר גדול היא חכמה הנעלמה חכמת בעלי חן, ברוב קדושה והתבודדות סיגופים ותעניות היה עין רגול בה, ובפרט בש"ס הרא לשבת עונג להתענג על ה' לעיין בפרק כל כתבי הקודש ולברור אוכל משולחן נבואה (יעויין ביוסף תהלות להנאון הברכ"י ז"ל בחידושו תהלים סי' צ"ד פסוק י"ט) וגלל כן בהודיע לו שם הגדול של שר בית הזוה"ר ה"ג מרנא ורבנא רבי משה משולם איגרא זצ"ל האב"ד ור"מ דפה, מיהר עצמו להעתיק אהלו ממקום תהנותו ס"ס הג"ל, ובא הנה והסע אהלי אפדנו פה, בכדי לישב בצל היכל הקודש בני עמודי היכא דהוה ניים בימי עלומיו, בכדי להכיר כבשים לרכושיו שנים בעידן ועדנים דברים שהן כבשונו של עולם, וימצא חן בעיני שר בית הזוהר ויפסדתו לשבת בין ב"ד הגדול, ורן ידיו עמו ויורה גם הוא יורה לכל סביבו היה מור"ה ויתן גם את כל העצורים בידו. בימים ההם כבר יצא כבר שמשו מפה פרישברסאי וכאשר התריד יצחק הרדה גדולה ה"ג הנאון הגדול רבי יצחק נריסהאבער זצ"ל האב"ד דק"ס פאקיש יע"א בספרו מכל נועם לחבול את הסטרא הרינא אה"ר אשר ספרי מינות נשרו מתוך חיקו והתיר אסורים דנים טמאים טיק ושטירל, פנה אליו כאשר רשום בכתב אמת אשר דפסיה האי נכרא רבה בספרו הג"ל ומכילא תשובה זו ממנו וזל"ס ס"ב כ"א אדר תסנ"ה דפ"ס המיה נשנכה בעיני הרא אמ"ו הנאון הגדול האמתי שר התורה אב לחכמה ואם לבינה החסיד והעניו אשר שמו נודע בכל קצווי ארץ הוא ניהו אב"ד ור"מ דפה ציוה על עמיתו ורעו החכם ר' אברהם פ"ש להשיבו לאיסור משמי יעויין בס"י ז', ומה ששאל רופ"מ על מנהג לונאש בעת היותי שם היו נוהגים כק"ס ט"ז לאכול שטירל וכו' אבל מנהג הרב דט"ו לעצמו לא ידעתי, ומסתא מיני דמרבעת שלחו היציו למרחוק אל יזכיר שמי בנידון זה כי רואה אנכי בעין שגלי יש"ס"א כבר נטל חלק בראש והצית אש המחלוקת בין ת"ה ויש"ש מתחלל וכו' הני דניאד פרוסטיין.

באותו השנה יסד פה חברת "מהויקי תורה" הוא הדר הראשוני של חברת הש"ס דפה דומדים בו לעתותי ערב חומש ורשי משניות ודינים.

ועודנו

ועודנו נמצא בכתובים בין כ"ס דרוש נהמד ונעים גדול בכמות ואיכות אשר בו הרים ידו להי' בפי תרומה דשתא היא לחנך חברותא מדישאה היא ובדרוש ההוא השמיע תועלת הברא כפוארה ההיא ברפח"ה. מ"ס ישנו פה העירה החל להרביץ תורה לפני תלמידים אהובים וברורים אשר עשו רצון נאונם ללמוד בהתמדה רבה ועצומה, והרכה מהם נעשו יושבי כסאות למשפט ונדולי ישראל ואחד ממופלגי תלמידיו היה הרב הנאון הגדול מו"ה יוסף רייז ז"ל האב"ד דכ"ס נאדוואה, ושיבה זו מזכיר הנאון ז"ל בעצמו בהקדמה שכתב לס' הישר לרבינו חס' שנרפס ע"י בשנת תק"ע וזלה"ס שם, (בהתנצלותו על שלא הגיד השיבושים וטעותים שמצא בספר ההוא) וגם אני לא אכתי היות עובר על פני כל הספר לחפש בטוהות וכסות חכמה אחר כל תעלום וברק כו' כי לא לימים אחרים המלאכה, עם התמדת מערכת השיעור לפני תלמידים הגונים נערכה כו'.

ועוד זאת היתה לו שכבר באותן הימים ימי ביכוריו היה אהוב וחביב מאוד למרנא ורבנא רבינו הקדוש בעל התם סופר זצ"ל והריצו הרבה במכתבים ח"ת זה לזה, מצאתי בין כ"ס סוגרם גדול ששלח לו מרנא הח"ס ז"ל מה שחידש על פרק אהרן דמס' ביכורים פרק אנדרוניגוס והנאון רבי דניאל ז"ל שלח למרנא ז"ל אה"כ נ"כ סוגרם מלא מה שחידש הוא בפרק זה, ובשנת התק"ס כתב לו מרנא זצ"ל אם ברצונו לקבל עליו הרבנות דכ"ס ברודא במדינת מערהעריץ, ישתדל עבדו ויעתק פה אותיות המהורים דמכתב קודש מרנא הח"ס ז"ל אשר ישנו תה"י וזל"ק דמרנא זצ"ל.

שיר"ת מ"ד יום ה' ה"י שבט תק"ס.
שלום רב ליי"נ הרבני החרוץ המופלא והמופלג כש"ת מו"ה דניאל נ"י.
היום הזה כבלתי נועם מכתבו כו' ועתה באתי להיות כי בעת קרא מכתבו ראיתי מהוכו כי דחיקא ליי' מקימו ושעתו, וכו' בפרק בא דכאן א' מגבירי ס"ק ברודא בישמורי ברוך בר"ן להוביל בנו הבהור לביתו, ודבתי עמו עבור פר"מ נ"י אודות הרבנות דכ"ס הג"ל, והוא גם הוא הבטיחני לדבר בעדו ולהשיבני דבר ברור מה שיש ברבם שר קרו"ט על דבר זה, ואז אצא בל"ג כסן מולמסי בעצמי.

ועתה

ועתה יודיעתו כי תהיה להיהא היא מסוּמָה מאד במדינת מערה ערין.
ואם הספיק פרנסתה אינו כהרעוה להסתפס ממנו לבר מ"מ אם
יצא לזה גם זון דרין דמהפך בהוא בעמקא יהי פרנסתו ברעוה וכלי
ספק יהי זה מדינה אהת משליכת הסולם אשר יעלה אל היותר מעולה.
ועתה יודיעני גם דעתו הרמה בזה ואעשה בכל יכלתי בה"ג ותו אין אתי
בעת ואומר שלו משה הס' סופי מפ"ב דמין וכן עלה מעלות ע"ג מעלות
בסודש. עד אשר לאחר פטירת מרנא זרבנא רבינו הקדוש רבי משה
משולם זצ"ל, בין מלכא למלכא היה ראש המדברים פה, ובר הסביבור
שאלותו בדבר אלקים. כנראה מתשיבותיו שנכתבו בפניגסם גדול שלו
דף רנ"ט ע"א אל הה"ג ר' שלמה הכהן אב"ד דס"ס יעזנען בדין פרפיש
הכנר שנסרך לבית הכיסית ובסוף כפתור.

ויהי בשנת התסס"ו, כאשר זכתה עירנו שבה מרנא זרבנא רבינו הקדוש
בעל התם סופר ויע"א להוריה שמינו פה היה ישי' ושמה בשמחה
חורה בראותו אור קדושת פני משה זורה ומבהיק פה, והיה מנאמני ביהו
מרנא זצ"ל והמתיכו סוד יחד להדיש חידושים בפדס כל כתבי הסודש
ויעויו מזה בס' חוש המשולש דפוס מונקאטש דה כ"ו זכ"ה.

בשנת תס"ע הרפוס ס' הישר לרבינו תם אשר היה מונח בבית גנוי של
הצדיק תמים רב פעלים רבי מענדל טעכנען זצ"ל יעוין לקמן
ס"י כ"ט וכתב הקדמה בדשניו הזהב, וכן נמצאים בין כ"ס חידושים
וביאורים שכתב על ספר ההוא כי בדעתו היה לעשות לסי זה מסגרת
טובה סביב, ושם כתבו הנאונים האמתים האדירים מרנן זרבנן בעל ח"ס
זצ"ל ורבי מרדכי בענעט זצ"ל שבה עריו המניע לכתבים:

בשנת התקפ"ב בקשו מהללות בית ישראל אשר במדינת זיעכנען בירנען
לשום משרת רבנות דמדינה ההיא על שכס גדול או ושאלו
באורים למרנא דה"ס ז"ל את מי יעטרו בצניף מדוכה וכתב להם מרנא זצ"ל
שיכחרו להם א' משרשה גאוני ארץ וא' המיוחד מהם הנאון רבי דניאל
ז"ל ויורינו לזה "דרך יבחר" בהסדמה וז"ל :

ויהי בימים ההם שנת תקפ"ב שלא היה שופט ומורה במדינת ז"ב
התאספו יחד ראשי העם בס"ס קארלסבורג לישא ודיתן בדבר עד
מי ישימו צניף מדוכה לעטרו בכתר הרבנות שיאריך ימים על ממלכתו
ממנו

נמנו וגמרו לבקש את זאת מאת רשכבה"ג מן הגאון הס' בעל ה"ס ז"ל מפ"ב וכן עשו ודרשו ממנו שיבחר להם רב ואב"ד ואת האיש אשר יבחר הוא הסדוש לתת כתר הרבנות על ראשו בעדתם ובהמדינה הגאון בעל ה"ס כתב להם אודות ג' גאוני ארץ גדולים בתורה ובהלכה שהיו ראויים שתשרה שכינה עליהם ואזו הם הרב הגאון מו"ה דניאל פרוסטיין זצ"ל שהיה ראב"ד בס"ס פ"ב והרב הגאון מו"ה אדלסון געין הכהן שהיה אב"ד ור"מ דס"ס בי"א והרב הגאון מו"ה יהוסאל בער מראה יהוסאל וכתב להם שער כל אחד ואחד משלשה רבנים הוא מסכים יעש"ב : בשנת תשצ"ו בנסוע הארון הקידוש הגאון רבי מירבי טאסס זצ"ל לבית מועד לכל חי מהיום ההוא ומעלה החל להרביץ תורה בחברת הש"ס, ושמעתי מפי הרב המאה"ג הצדיק מו"ה דוד יעקב ז"ל שהיה דיין בס"ס מאדעלבורג תלמיד מובהק ממרנא הה"ס זצ"ל ששמע בימי בהרותו שאמרו גדולים עד הגאון ר' דניאל זצ"ל שלומד ביושר הריפות מבעל פני :

הוד והדר היה עליו ומורא נפח עד כל איש מהדרת קדשו ותוארו כמלאך את אשר שמענו ונרעם מוקני וישישי שער אשר ספרו עוזו, הם הגידו שפ"א בישבו על מדין בבי דינא רבה דמרנא הה"ס ז"ל ואחד התרים מלסבל עליו דין תורה ועמד הוא הגאון ז"ל והשמיע לו להבעיד הוא כדברים האלה שאל יחשוב כשעומד לפני מין וב"ד שעומד לפני ב"ד שד מטה אלא לפני הב"ד של מעלה אלקים נצב בעדת אל" הגה יצא מפיו כמו שנהג התנא רבי עקיבא לומר להנציבים לפניו בדין יעויין ירושלמי סנהדרין פ"א הלכה א' וז"ל רבי עקיבא כד הוה בר נש אזיל בעי מידון סומיה הוה אמר ליה הו' יודעין לפני מי אתם עומדין לפני מי שאמר והיה העולם ולא לפני עקיבא בן יוסף.

ויעויין ג"כ ממעשי תקפו בהסדרת ס' דן מדינאל ח"א לנכדו נ"י, גם היה חביבא דיהודאי ויעין גדול וכל אשר ישאל בעצתו כאשר ישאל איש בעצת אלקים וכן שיהת חולין שדו עלהו להרופה שמעתי שפ"א כאשר סידר כדושין ולא כבדוהו בנר הבדלה כנהוג שאלו אחד עד"ו והוא בצחות לשונו השיבו אם אין דעה "הבדלה" מנין (ירושלמי ברכות פ"ה סד"ב לסוף הדפה ב') :

גידולי

גידולי תרומה שלו מה' בניו וששה בנות שהולידה ה"ה בנו בכורו הרב הנאון מו"ה בנימין וואלף זצ"ל שהיה אבדס"ס לונאש תלמיד מובהק למרנא הח"ס ז"ל ומבוא הרבה פעמים בתשובותיו יעויין בשו"ת יו"ד סימן ז' וסימן שכ"ה ויש לו ג"כ תשובה בשו"ת אמרי אש חיר"ד סימן פ' והוא היה התן הנאון הגדול מו"ה אליקים געץ הכהן האבדס"ק בייא ונפטר עוד בחיי אביו הנאון ז"ר. והצעיר הוא הרב הנאון מו"ה איסר זצ"ל כמ"כ תלמיד מובהק ממרנא זצ"ל בעהמ"ח ס' מקוה ישראל על מס' אבות והוא התן הנאון מו"ה מנחם שאהן ז"ל שהיה אבדס"ס רעהטע, וכן כל חתניו ולוחסי בנותיו היו ת"ח ותורניים וא' המיוחד מהם הרב הנאון מו"ה משה קאטענדארף ז"ל שהיה דיין דס"ס דפה תלמיד מיבהק ממרנא הח"ס ז"ל וב"א של הנאון אוהל דוד ז"ל:

הנודעות ממנהגיו הקדושים אם כי מעט מועיר הם בכ"ז נכון להציגם פה. בכל יום בעת לכתו לביהכ"נ ביהמ"ד לקה עמו מצות וחלקו לצדקה לכל העניים שפגע ברחוב, נהג שלא לאכול תפוחים בלילה נס לא היה רשאי שום תפוח להיות בבית מטעם הכסום עמו. בש"ס אחר הצית היום היה רגיל לעיין בספרי חן וכתבי הקודש כמובא כבר לעיל בר"ה ויו"פ נהג להתפלל בשחי' כל התפלות כמובא באו"ח סי' תכפ"ב. בליל בי דראש השנה היה מנהגו לשלח למרנא הח"ס ז"ל סעודה גדולה מליאה פירות כל המינים שהיו נמצאים בעת ההיא כל מין ומין מסודר בפני עצמו ובניהם עלים ירוקים כפאר ונוי נהמד למראה שגערך ע"י ארים א' בננות השרים (מובא בליקוטי חבר רח"ג) בעיוכ"פ הלכוהו מלכות ארבעים בביהכ"נ ביהמ"ד שהתפלל שם.

לעת כניסת יום הקדוש דרש בביהכ"נ ההוא ובתוך הדרש ביסש מחילה מכל בני הבנסת ונהג לפרש אז כל סדר הוידי' כסדר הכ"ב אותיות כפרט ויגידו אותיותיו בהרכה דרושים כאלו אשר הניח אחריו ברכה, נס היה רגיל לדרוש שם בר"ה לפני תכ"ש ועפ"י רוב הסביר פרשת העקידה. ופירושו על העקידה לו נדפסה בס' דן מדינאל ה"א לנכדו אשר ישא את שמו המאה"ג מו"ה דניאל פרוסטיין נ"י.

בלילי פסחים היה נוהג לאחר שאמר הפסוק ונתתי מופתים בשמים ובארץ

בברכת המזון נתגלע לומר דרחמן הוא יזכינו לימות המשיח ולא לנאולת המשיח מטעם כמס ובאמת זה הנוסח הנכון כי כן כתב בשו"ת סימן קכ"ב בסופו דרחמן הוא יזכינו לימות המשיח ולהיי העוה"ב יעו"ש. והיה רגיל מאוד בתעניתים וביותר בתענית הלום גם בהתבודדות וכפרט לפני בוא יום ה'. הנדול והנרא יזכ"ס וכן לפני ר"ה היה רגיל לפרוש עצמו ולהתבודד אף ב' וגי' ימים רצופים כמובא במג"א תפס"א.

בשנת שש מאות ושישה לארבע השישי קרוב להודש אדר: נפל למשכב ואז כתב צוואה אחרונה לביתו וזה פתשגן הכתב הכתוב שם.

זכרון עדות שהיתה בפנינו עדים ח"מ כהיום דלמטה איך שבאנו לבקר את כבוד אדמ"ו הרב הנאון מו"ה דינאל פרוסמין יהי לייט ומצאנוהו שוב ומוטר על משכבו ופיו ומילולו עמו, ובקש מאתנו לשמוע ולסכל דבריו ואמר לנו בזה"ל היות שאין אדם יודע עתיו ורגעיו ע"כ אבקש מכם לכתוב ולחתום את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה ומודה לפניכם היום וכך אמר לנו.

א הרני מבקש מחילה מכל בני קהילתנו רבותי והכירי ותלמידי בני
ובנותי כנדול כקטן אשר השאתי ה"ו כנגדם בפועל או כדבור או
במחשבה ואני נ"כ כבר מחלתי תיכף ומיד במהילה נמורה ושרי ליה
מארי למאן דמצער לי.

ב. לכם אלופים מנהיגי סרתא וכל פרואי העדה יקירי נכבדי שהלתינו וכל

העדה קדושה עם ה' ס"ב פ"ב אשים דברתי, במה אבך ואקדם לאלקי
 מרום סגונתי מכל החסדים והאמת אשר הובאתי עד היום, בתוככי עיר
 פ"ב רבתי בדעות עיר ואם בישראל יראים ושלמים לישוב בדי אמות של
 הלכה, ברוכים אתם לה' אשר משוככם הריקותם ברכה ההוקחתם את ידי
 זה כמו המישים שנה ברוך שהחיינו וקיימנו עד היום. ושם תלמי מיושבי
 ביהמ"ד, כה יעשה ה' וכה יוסיף עליכם ועל בניכם, יצוה ה' את הברכה
 באסמיכם, ונגע לא יקרב באהליכם, עוד יהי' ידכם נטויה להיות בתומכי
 מחזיקי לומדי תורה, והיא תהי' לכם לעין היים כשמש צדקה מרפי
 בכנפיה, בניכם יהיו שתולים על תלמי התורה והעבודה ויעשו פרי תשובה
 פרי עין הדר, ולא יעדה עליכם הכזות ופורץ גדר, ויהי' נועם ה' עליכם
 מעשי ידכם יכוננו, שלו שאנן ובטח תשגונו עד יבקע כשחר אורכם ותזכו
 לראות משיח צדקכם.

ג ואחם בני החיבים והנעימים הנם שדרככם סלולה ותהני"ת אתם עולים
 מעלה מעלה והי' אין לי עליכם שום תלונה, ומעלותיכם לא נעו
 מאלפי מעונה, מכל מקום לא אוכל מלט מלהזהיר אתכם מה שהתעוררו
 הו"ר אל תאמין בעצמך ע"כ בכל אופן לא יסירו ספדי מוסר מירכתיכם
 והיה לבבכם תמים בחוקי ועדותי וכל מעשיכם יהיו לש"ש, והרבות
 בדברים אך למותר יען ידעתי תומת וישרת לבבכם ויראתכם הטהורה
 ותקרבו את נשיותיכם ותהיו תמיד באהבה ואהבה, וכמ"כ אני מזהיר את
 בנותי הנעימים, אל תנועו ותנודו מדרכיכם הטוב ותהיו הצנע לכת
 ותתנו יקר לבעליכם והכבדו אותם ותשמעו לדבריהם ויהי' אהבה ואהבה
 ושלום ביניכם.

ד ראשתי הצנועה הפרשתי כתובתה וכבר כתבתי מה שמניע לה לכתובתה
 ותיטול בדי שום אדה ושבועה ואני מזהיר ומבכש מבני ויו"ה
 שיעמדו לימינה כפי האפשר (*) שאר דברים בענין תיעלר: נשמתו
 מבואר

(*) כלומר: הלא נאמר וכן זאת נדע ונאמר שום להחנה עמו
 שיעת פרידת נשמה מן הגוף יקפידו המיד עשרה אנשים ויאמרו פעם
 אחר פעם אלה נכה וכו' ככתוב בלחוכה נשלה דפים אונשטנדס דף
 קמ"ה ע"א ע"ש, גם חלק ש"ס עם קיטור פסקי הראש לבני ולוקחי
 בנותיו ללמוד ולגמור בשנת פתיכת.

סא

מבואר בגליון מיוחד המונה ומושלש ביד היקר הר"ר שמואל
נוטמאן שיחי'.

כל הנ"ל צוה בפנינו הרב הנאון מו"ה דניאל פרוסטיין זצ"ל בליל נהי
ליום עש"ה בדר"ה אדר דהאי שתא בדעה צלולה ומיושבת ומיד
הבאנו דברים הנ"ל על הספר והתמנו היום ביום פטירתו שנלקח ארון אלסים
יום ד' ו' אדר תר"ו

הכי שמואל נוטמאן — הוא הצדיק תמים ומהולל ברב פעליו במטה
נפתלי ח"א דרוש נ"ד דה ס"ו.

הכי מענדל בר אברהם זצ"ל: — הוא האי סבא קדישא צימ"ע המפורסם
רבי מענדל כהן זצ"ל הותן הנאון בעל שו"ת נורן דוד ז"ל.
בימי חליו הזהיר לכל הנצבים לפניו לשמשו שיוהרו מאוד שתהא המטה
נכ"י בעת תפוד נשמתו הטהורה ויהי באשמות הכוסר ביום הרביעי
ו' לתודש אדר הקדים להתפלל תפלת ישהרית עד נמירא ואחר שנמר
עדינו לשבח שינה פניו הטהורים וכל אלופי בני הח"ס העומדים סביב
למטתו הרימו את קולם בקריאת פסוקי היחוד ואה הוא היה מתכוון לגמור
פסוק שמע ישראל עמהם ויצאה נשמתו הטהורה באחד. וככל ההוכחות
מספר נהי וסינה כי ננוע ארון אלסים, ובכוד גדוד חלסו לו בפטירתו
נשאוהו מביתו עד בית הסכרות כאשר ביכש שלא יובילוהו על כהמה
טמאה, ובהניעם שם הספידו הספר תמרורים מרנא בעל כתב סופר זצ"ל
ובתוך ההספד קרא עליו הקרא תשית לראשו עטרת פ"ו. ואח"כ הספידוהו
בניו וחנניו, וזאת הברכה אשר הניח אהרני. הידושים הרבה על כל הש"ס
בתוכם חיבור גדוד על מס' פסחים דה על דף ופיו הטהור יבנו בשם
"מחנה דן" וזלה"ס בראש החיבור הרוא "מחנה דן" הספסו שלי דן ידין
עמו כאחד שבטי ישראל, מחנה דן מאסף לכל המחנות ופי' רשי בשם
הירושלמי כל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו ומסתמא כל מה
שמבואר פה הרנישו המפרשים אלא ששכחו לכתוב והרבה דרושים
לר"ה לפני תכ"ש לזיכר יו"כ לפני כל נדרי גם הספדים אשר נשא על
ארוי הלבנון ושו"ת וחידושים על ש"ע יו"ד וחידושי אנדה עד אדני אמת
מיוסדים תנצב"ה.

סימן י"ד

הרב הגאון מו"ה הרש רבוב זצ"ל, דיין דפה הוא בן הרב הגאון הגדול
המפורסם מוהר"ר יוסף לבוב זצ"ל שהיה אב"ד ור"מ דק"ס טרעביטש
יע"א במדינת מעהררין, כנראה מחתי"ק על צוואתו שעשה ביום א' כ'
טבת תל"א לפ"ס המועתה בפינטס הסהל דק"ס דפה דף ל"א ע"ב,
והגאון הגדול רבי יוסף הג"ד הוא בן הרב הגדול מו"ה אהרן ז"ל מלבוב
והיה אב"ד ור"מ בק"ס הנ"ל משנת תצ"ג עד שנת תקל"ה, והוא היה חתן
הקצין התורני הרר יצחק אופנהיים ז"ל, ומחותנו של הקצין המפורסם
המפורסם התורני רבי ליב זינצהיים מווינען שהלוח כסף להרבה סהירות
ישראל, ושמו מפורר בשו"ת הלכות נדה שבסו"ס בית לחם יהודא על
יורד, וליוסף אח"ה הרב הגאון הגדול המפורסם מו"ה משה זצ"ל שהיה
בימי חרפו אבדק"ס לייפניק במדינת מעהררין ומצאתי תשובה לגאון
הלוח בעת הסתופף שם בשנת תפ"ח בשו"ת פנים מאירות ח"ב סי' ג'
ברין אם אב יכול ליתן כברה לבנו על שחיטות יעו"ש, (ובס' כלילת
יופי דף ל' ע"א מביא שבשנת תפ"ט נתקבל לאב"ד ור"מ דק"ס בערלין
ויעו"ש בדף סי"ב ע"א שזה היה אחרי פטירת הגאון המכובד מו"ה יחיאל
מיכל בעד מכרד יופי על אגרת הירושלמי שהיה אב"ד דשם והיה שם
עד זמן הקיץ ת"צ ונתקבל לאב"ד ור"מ בק"ס פפד"א ובשנת תצ"א
הסכים שם על ס' פני יצחק אפי וטרא ח"א על הש"ס ושם נכתב עליו
הסכמת הגאון אב"ד ור"מ דק"ס בערלין ופפד"א והוא בא על החתום
שם ביום כ"ג מנחם ת"צ לפ"ס, ה"ס משה בן הרב הגדול מו"ה אהרן
ז"ל מלבוב חונה פה פ"ס והמדינות ומצ"פ לק"ס לייפניק ואנפיה, וכן
עשה כי בשנת תס"ג חזר לעירו ק"ס לייפניק וישב שם הרבה שנים עה"ת
ועבודה עכ"ד ואני המלקט מצאתי לו ז"ל שנתן הסכמה בק"ס נ"ש על
ס' צינה דוד על הלכות ניסור וכן כתב כלה על ניסור למחבר ס' ההוא
בשנת תס"ה ושם חתם לאב"ד בק"ס נ"ש, וכן מובא בס' כלילת יופי
הנ"ל שלאחר פטירת הגאון רבי בעריש עשכיריש בווינען נתקבל הגאון
מו"ה משה לבוב לאב"ד מדינה דכל מדינת מעהררין ונפטר שם בנ"ש
י"ז טבת תכ"י ונשארו אחריו הרבה חידו"ת וחילוקי דרבנן ונפלו אח"כ
בנחלה

בנחלה לבעל כלית יופי) והנאון רבי הרש הנ"ל הוא אביו של הנכיר המפורסם הצדיק מו"ה מענדל לבוב זצ"ל ואבי זכנו של השתדלן הנדוד פרנס ומנהיג דפה מו"ה אברהם הרש לבוב זצ"ל :

סימן י"ז

הרב הנאון רבי משה טריטש זצ"ל דיין דפה היה תלמיד טובהם מנאון ישראל בעל נוב"י זצ"ל, והניח אחריו ברכה חידושים הרבה בפלפול זך אשר כתב עד גליוני הש"ס שלו, ויש לו תשובה בס' התשובות של הנאון רבי דניאל זצ"ל בהלכות ב"ה ובוה"ל כותב עליו, פ"ב אור ננהי ליום ו' עש"ה ו' מנחם אב תקפ"ח לס"ס לאהובי ורעי הרב המופלא המאה"ג מו"ה משה טריטש דיין בכהילתינו. שמעתי שהנאון רבי משה הלזה היה מקפיד מאוד בעת היו רעמים לעורר בני ביתו שיעסקו אז בתורה או בתפלה ואפילו בלילה העירם משנתם עבור זה והזכיר אז סימרת חז"ל בברכות דף נ"ט סע"א אמר ר' אלכסנדר אמר ריב"ז לא נבראו רעמים אלא לפשוט עסמות שכלב שנאמר והאלקים עשה שיראו מלפניו :

סימן י"ח

הרב המאה"ג הצדיק מו"ה יודא ליטש הלוי ראוענבוים זצ"ל היה מילידי ס"ס ליטש במדינת פיהם, והיה אחר מיוחד מתלמידים טובהקים שר מאה"ג רבי מרדכי בנעט זצ"ל אב"ד ור"מ דס"ס נ"ש והמדינה, ותכע אח"כ אהלו פה העירה באשר נעשה חתן הצדיק רבי הרש חזן ז"ל בפה הס"ס יע"א והוא היה חתן הרב המאה"ג מו"ה חיים טרעביטש זצ"ל שהיה דיין ונאמן דפה, וזאת ליהודא ויאמר סודם החופה שהוא נודר נדר גדול לאלקי ישראל שלא ירצה להינות מתורתו כל ימי חייו כי אם מיניע כפו, והיה נאמן למאמרו לא חילל מוצא שפתיו ופירנס את עצמו ואת אשתו ובניו ממסחרו שעשה לו עד ימי זכותו, שאז כבדו אותו משמוע ועי"כ אירע דבר בהלכו ברחוב חלת ביהודא מרכבה בשטף מרוצתה ועברת

ועברה עליו באשר לא שמע נערת מנהיג המרכבה והפילתו לארץ תחת האופנים, אמנם כו' נתקיים בו מה שנאמר כי יפול לא יומל כי ה' סומך ידו ואתרהיש ליה ניסא שניצל בהשגחה פרטית מאת הש"ת אף שהיה כפסע בינו ובין המות, ורק בגללו ניזק ודא גרם ליה שלא היה עוד לאל ידו לפרנס את עצמו במו"מ שלו:

ויהי בהוודע כזאת להפסד המפורסם הרב הגאון רבי מיכל סיצע וצ"ל (יעוין בס"י שלאח"ו) עשה רעש בטהילה והקדיח אליו מבזיון ומיודעו אשר ידע בהם שהם אנשי היל יראי אלהים מראשי וסניגי הטהילה, וצווה לפניהם האם עם רבי יודא ליטש ת"ה הנדון וצדיק כמוהו לא תעשו מאומה, וגניח אותו בהוסר פרנסה, הדבר יצא מפיו ועשה רושם גם נשא פרי כי התחייבו את עצמם זה בסך כך להודיש וזה בסך כך, ואיהו דהוי פרוונסא עשו אותו לנכאי, ומיכ"ל באח"ת ואחת סבין על יד מדי הודש והודש מאת כל אחד התחייבות שלו והביאו לביתו עד שהיה לו די מחסורו בכבוד כל ימי זמנותו, ארוחתו ארוחת תמיד משך י"ד שנים עד יום מותו, ובתוך אותן הי"ד שנים הציב רבי יודא לו י"ד כהדושים עמוקים שהודיש בסוגיות והלכות נרולות באשר ישב כל הימים ההם ועסס בתורה בהשיבה כאורה, ועדנה המה בכתובים בין שאר כ"ס אשר הניח אחריו ברכה, זאת ליהודא מכלל דאיכא אהרת שוכה נ"כ לבנין רבנן אשר סיים בס' בעצמו ושננתם לבניך ללמד לבני יהודא קש"ט אמרי אמת ומנייהו הני תרי צנתרא דרהבא אשר יצא סוס בקצה הארץ ה"ה הרבנים הגאונים הגדולים תלמידים מובהקים וחכמים למרנא הה"ס וצ"ל ומובאים בתשובותיו הגאון הצדיק מו"ה משה ליב הלוי ליטש וצ"ל שהיה דיין מצויין דפה הק"ס גם ישב ודרש כחמישים שנה בחברת מחזיקי תורה דפה הוא הנכר אשר הקים עולה של תורה חיבר כמה חיבורים אשר כבר הופיע אורם ה"ה מתא דירושלים על הירושלמי, מחומשת ספרים על דיני הסופרים ושוחטים. אמרות ה' עה"ת כהנה וכהנה אשר עדנה בכתובים בין כ"ס ס' שו"ת מרכבת איה וכו' כאשר מובאים בהסרמה לס' אמרות ה' המ"ל, ואהיו הגאון הנגיד וצדיק מו"ה אברהם וצ"ל שהיה בטהילה דיין מצויין דס"ק ועובי נייטרא ואברהם שב למסומו ועיר מולדתו והיה פה מגדולי קריאי העדה ונטורי קדישתא דס"ה

דק"ס דפה, הוא המחבר ספר שו"ת בן יהודא וספר שושנת אברהם עה"ת אשר כבר נדפסו, ועוד לו בכתובים ספר שו"ת בן יהודא ח"ש ערוך ומסודר על ד' חלקי השולחן ערוך, ושאר היכודים ומה טוב ומה נעים שכ"ה אחים גם יחד אשר הוגד לדור בהקדמת ספריהם אמרות ה' ושושנת אברהם הנ"ל, וגם המה זכו לבנין והתנין רבנן דפקיע שמייהו והם מאורות לבית ישראל בתורתם וצדקתם ה' עליהם יחיו:

סימן י"ט

הרב הגאון המאה"ג השפסר הגדול בישראל מו"ה מיכל סיצע זצ"ל ב התורני הנגיד האלוף המרומם ר' שמואל מסיס סיצע זצ"ל היה תלמיד מובהק וחביב למאה"ג רבי מרדכי בנעט ז"ל אפי"ד דק"ס נ"ש והמדינה ובשנת התקנ"ד עטרו רבו הגדול בעטרת הכבוד והוספה אות על שמו לכרותו בשם החבר ר' מיכל וזכיתי לכיה"ס דגאון ישראל ז"ל אשר בו תנה מרדכי פרישת נדולת תלמידיו. וזה פתשנן הכתב בע"ה, הדרור אתם ראו הראיתם אשר בחו"ר בנה לו, בית אוה למושב לו, וירא ראשית לו, בשכיר התורה הלח והלך לו, מארצו וממולדתו וממקום נידולו, מאם בפתכני בית אביו ומאכלו ולא נהה כשור על בלילה, ורק חומרא מתנייתי נסיט ונמצא חומרו כולו, נרו עלי ראשו בהלל, וכשרון מפעלו, ה"ה תלמידי הב"ה נחמד אף נעים ייף בגדלו, כי יהיאל המכונה מיכל בהסצין הרר' שמואל מסיצע, אשר ה' באמנה אתי בביתי, טפחתי ורבייתי, אכל יערי עם דבשי סביב לשולחני ערוך השולחן צפה צפיותי ויתאוה לשתות מבארי מים שרנו מיא דביתי, וימאם באהלי אבותיו אכלו בעוש"ד תענונות בני אדם הסופגנין ומשריתא, ולשתות יין נסיכי המרא דפרוניתא והסתפס בלחמי ולחם ביתי, כדי לשקוד תמיד על דלתי בית נכואתי, ויום יום ידרוש אותי, והיא שעמדה לו בידו עלתה, על כי לתאוה נפשו גרסה, ורוח ה' בו נוססה, להיותו סובין על יד מידי מעליותא, ואמר לחכמה אהותי, אשר כה בו לעמוד בהיכלי מלך לפני מלכים יתייצב כי יתהו כקנהו, לכי תיכיר עלי כורא דמילכ"י מילכ"י גלליתא, שפתים ישק משיב דברים נכוחים שכל"ם אמתיי הא כדאיהא, ומיחורר שמעתי

שמעתי אריבי' דהלכתא. יודע דפסלך בחכמה כס פסולא רמיכתא, חד
חד נחית לעומסא מעמיק בשיטות חמורות קשים להולמחה. מטפס ועולה
ומוצא כלי למעשיהו כלי מוגמר שעולה תמרותו, זאת קומתו לחמר
דמתה, מתמר ועולה כמסר שכד אני רואה אומר פירוסא לחסנת"ה, מפני
תסנת השבים בשובו קעת לבית אביו אביו דשמואל הרמתה, מלוא
דבר בתורה אהדר ל"י משונתא, וביראה נראה מכפנים ושוה בחוץ יראה
פנימית לעבוד את ה' בכל לבבו וליעבד ל"י רעותא, הנה כי כן אמינא
לעטרו ולענדו בכלילא דרובתא, לכנותו בשם התואר

החבר ר' יחיאל בהחבר ר' שמואל נרו, כי ראוי הוא לאותו איצטליתא,
ולפרוס עליו גולתא, נוצר תאנה יאכל פריה כותבת הנסה כמיה
בלא נרעינתה, ואען ואומר ישום צניף המהור על ראשו ורובו רוב מוחו
ורוב עורו, כרמא עלייתה, יתעטף שיראי פילוסא דהנדותא, וקוה סויתי
שיאספו חסדי כורתי בריתי, ישמעו לעצתי, למיהב ליה יקר ורבותא
למען כבוד התורה אשר היא אילת אהבים ויעלת הן על לומדי' ושומרי'
סודתה, ד"א אמ"ו הרב הנאון הנדוד אב"ד ור"מ דק"ס ניסלשפורג יע"א
והמדינה, הבעה"ה היום א' ב' ניסן תסנ"ו ל' :

נאם ה"ס מרדכי בנעט חונה פה ק"ס נ"ש והמדינה יע"א :

ואחרי שובו לבית אביו זימן לו ה' אשה צדקת מפורסמת חסודה בנשים
מרת הנה ע"ה בת הצדיק יסוד עולם הפרנס תורני ורבני מו"ה מענדל
טעבן ז"ל נוח עץ החיים בעל מגלה עמוקות זיע"א, והיתה אצלו תורה
וגדולה במקום אחד והפיץ מעיינותיו חוצה פה הס"ס יע"א לפני תלמידים
הנונים כאשר סיפר מרנא בעל הח"ס זצ"ל בהסכמה שנתן לו על חיבורו
שלפ"י נדבה, ודביקותו וחשפו הגדול בתורה היה כ"כ עד שכשהיה רץ
בשוק שפתיו רחושי מרחשוון דברי תורה והיה סיני ועוסק הרים, גם
הריץ חידושי' לרבו הגדול הג"ל רבי מרדכי ז"ל כמובא בספרו הג"ל ח"א
חידושי יבמות תשובה שכתב לו רבו בשנת תסנ"ד וזלה"ס על אמרותיך
שש אנכי ושמה על אבי ענייך ודודאיך פרי צומח עליו כליותי ועצמותי
יפריה עוד תוסף הת כח כזית הוד וכלבנין ריה כי איתן מושבך חזק
ויאמין לבך ועתה באתי כו' גם עמד בפרץ נגד מורדי אור ומהרסי הדת,
וצדקת פרונו נודעת ומפורסמת בתפוצות ישראל, הנכל היתה לו לתת
לפעמים

לפעמים לאלפים בכדי דקיים דת משה וישראל על תילה, וגרים ותני רב יחיאל ולו יעשנו כשורה, ואסף חידושים בחפניו ועשאם חנופה והוציאם לאור בשנת תקצ"ה ופיו יכב שם הספר שלמי נדבה תוכו דצוף חידושים עמוקים ומתוסים וחילוסים בכמה מסכ' וסוגיות הש"ס, ובשנת תר"ג הוציא לאור ח"ש כדמות תבנית הראשון ובפומי ליקוטים על שולחן ערוך יו"ד ואהע"ז וחידושים על ששה סדרי משנה נפ' ליקוטי אנדה, ובשנת תר"ה ויעה מיכל רבין להכת השרפים בימי הסליחות והרחמים ויספור אותו גדול הדור מרנא בעל כ"ס ז"ל מספר חמורים הלא הוא כתוב על ספר ילקוט אליעזר על תהלים מזמור ס"ט פסוק השבתי דרכי יעש"ב:

סימן כ'

הרב המאה"ג מו"ה אשר וואכטערליץ זצ"ל היה חתן, נאמן ההילה התורני מו"ה בער פרענק ז"ל יעויין בסימן ע"ה והוא היה תלמיד מובהק למרנא בעל חתם סופר זצ"ל ולאשר אמר אישור' כולל בספרו חתם סופר חיו"ד סימן עט"ד וזר"ה שלום וכ"ט ושמחת הרגל ליום מתן תורתנו הסדושה יתקדש ויתעלה תלמידי ידידי וחביבי הרב המופלג ומפורסם כמחוי אשר נ"י אב"ד דכ"ק שאטעלסדארף יע"א וכו' ושם בתוך התשובה השבה השביחו מרנא ששפתותיו שושנים נוטפות מור, ובסוף שני חייו היה יושב ודורש מה העיר לבני ח"ס תפארת בתורים כאמור בספרתם ולא ארכו לו הימים פה ושבע חיי לכל חיי נתצב"ה:

סימן כ"ה

הצדיק וחסיד התמים מו"ה יוסף דעצאטע זצ"ל, תלמיד מובהק למרנא הנאון מהרם ברבי זצ"ל הוא היה מצדיקים בנעלם, והוא היה קורא בתורה בימים נוראים ודי פרשיות לפני מרנא בעל הח"ס זצ"ל בלי סבלת פרס, *וקריאתו היתה בדקדוק גדול לסרות כנסודתן וכהילכתן (* יעויין נס' לזכר קהיים להגאון מו"ה אברהם לעווענשטעטל

ומסדר קריאתו היה משמעות להכתובים על דרשות הכולל, והיה נזהר מאוד בטעמי הפסוקים לפרותן כהלכה והיו הגדולין כוספין אותו על כך לשמוע ממנו קריאתו בספר התורה גם מיד יוסף לבכות בכיה רבה ביום צום הסדוש והנורא יום הכיפורים בעת קרא פרישת אהרי מית נתמלאה דמע כל היריעה מהס"ת מריבוי דמעותיו שישפך על אבודתו דעדיקא בטובא במנ"א בפתחה לפי תרכ"א משמיה דוה"ה והאר"י ז"ל (ויעיין ד"ג במטה אפרים סימן תר"ט סעי' נ"א) ורא התודע לאיש שהוא מתופסי משוט בים התלמוד עד אשר חלה את הריו אשר נפטר בו בא לבסרו כבוד מדושת רבינו הגדול בעל התם סופר וצ"ה ומצאו שהוא מלא וגדוש בכל אפיסי הש"ס ושישנם לו כמה קונטרסים מלאים הידושים ולזאת כאשר הספירו מרנא ז"ל ביקש ממנו מחילה וכיבדו בתואר מורינו בתוך ההספד והניד לסביבו ישרא ידע את יוסף שהוא ת"ה גדול כ"כ וי"ע ונתעב"ה :

אנ"י דק"ק עמדען ז"ל צוקערס "ונגינותי נגנ" נמה שהלכין והניח מקור הלך לריכס לדקדק בכל טעמי הפסיקים, וגדול סגור של הנזכרים לדקדק בקריאת התורה ויעיין צולמן הקריאה סימן ח' מניח ונמ"ת פ' לו זאת תורת העולה ירלה לומר קריאת התורה ראו כמה חנינה קריאת התורה לפני הקצ"ה שחמור לו את אהרן ואת בניו לאחר כלומר שחמור לפני ישראל ויחשקו בקריאת העולה וכו' יע"צ וצ"ה האשכול סימן ח' כחז הקורא תורה כהילכתה מחריבין לו ימיו ושנותיו ויעיין צוק"ק פ' סינחם ד"ה אשרי תנחם שיש לנחור לקורא אדם הנון בעל תורה ומעשים טובים ויש לו נעימה וקול שרצ ורגיל לקרות בתנ"ך וצ"ה לקרות המלות נקודתם ויש לו ידיעה נחמדת הדקדוק, ויעיין צ"ה הלכות קפ"ח סימן קמ"ג מניח רמז"ס פ"ג מהלכות תפלה כחז קרא וטעה אפילו נדקדוק את אחת מחזירין אותו עד שיקראנו נדקדוק עכ"ל רבינו מנחם מניח ראיה לדבריו עמ"ל נפרק חלק כל האומר תורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק א' הוא צלל דבר ה' נזהר וביון מדקדוק א' יש לו טורח גדול לריק שלא יניח הנד ולא יניע תנח ולא יחזק הרפה כו' וצ"ה הסימן שהוא כחז הנ"י וז"ל כחז צ"ה ונחג ספרד אחר קריאת התורה נשנת לומר והוא רחוק יכפר עין לכפר על שגגת הטעות נמקרא והנ"י כחז והיום אין זכר למנהג זה — וצ"ה תפלת אר"י דף ג' ע"ג מניח תשובת בן יהודה כחז נזהר שאלו סימנים על מה שאומרים אותו מיד צ"ל מולאי ש"ק יע"ש.

סימן כ"ט

היא מצבת הצדיק יסוד עולם מו"ה מנחם מענדל טעכן זצ"ל והוא היה
בן פרנס הדור הנאמן במאמרו רבי אברהם טעכן זצ"ל (יעוויין בס"י
מ"ד) ולפי רוב הענוה פקד וצוה שלא לתארו באותיות של כבוד ושבת
על המצבה ורק שמו יחטף לזכרון, ומאחר שמצוה דקיים דברי המת שצוה
פקודתו הוא הנבר מנחם אשר יצא לעבוד ה' ביראה חסים ביהכ"נ בביתו
מקום שנידלו בו תפלה שתיה נקרא בשמו ביהכ"נ זיידענשוהל ובו שפך
שיחה זו תפלה הוא וחתנו הנאון הארוך מו"ה מיכל היצע זצ"ל בעהמ"ה
שלמי נדבה גם פיור נתן לאביונים ביתו היה פתוח לרווחה, וההויס ת"ח
ותופסי התורה, ועוד לסח לו מצוה הכבוע לדרורות והרפס על הוצאותיו
ספר הישר לרבינו חס ו"ל חידושי הלכות ותשובות, והיה ירא וחרד לנגוע
בו להניחו בעבור יראתו דרבני אלפים חיים המפורש יוצאים מפי רבינו
יעקב איש חס שכתב בהסדמת הספר ההוא תמרורים על היד המריבה
להניה הספרים וגם אם לא נראית לו הנדסא רא ימחק כי דברי תורה
עניים במסומם ועשירים במקום אחר (יעוויין ג"כ בב"ח או"ה רס"י רפ"ו)
שפתיו ברור מללו ידבר שנצטער בו צדיק לא יכשל בו ספרו כמסיפר
בהסכמת מרנא בעל הח"ס ו"ל לספר ההוא. גם הקדיש בסוף ימיו לק"ק
לדרורות עולם הבית הנ"ל לחלק פירותיו שישא בין תופסי תורה, אשר
ילמדו עבור עילוי נשמתו שעה אי נמרא מדי יום ביומו כאמור בצוואתו:
ולגברא בנובין הלזה היה לו אח המפורסם בעולם בכד הארין יצא
טבעו ותפסתו על קצותם שתדלן לכלל ישראל הקרובים
והרחוקים אשר נהרו אליו מארבע פינות העולם צדיק יסוד עולם המפורסם
בשמו מו"ה יעקב קאפל טעכן זצ"ל, פרנס ומנהיג דק"ס דפה נהלם נשלם
ונשאים כבימי עולם ושנים קדמוניות הוא הנבר אשר היה כבן בית בהצרות
השרים ולפני מלכים התיצב לבשר גזירות רעות ועלתה בידו דבריו שם
לא ישובו ריכם, גם מסר נפשו עבור להנין ולהציל דת ישראל, ויעתק
פה כ"ס ממש דנאון ישראל בעל אור חדש ו"ל אשר זיכה ה' לירי יד כהה,
ע"י יתודע מטובים השנים שני אחים הצדיקים הנ"ל שתופי קדם לעוזר
ישראל בהגבורה וזה פתשגן הכתב ב"ה קעלין עש"ס ט"ו אב תקנ"ו לפ"ה.

שר הישראלי רב הילי עטרת השלמים ניהו י"נ התורני
הנכבד הנביר הנניד בישראל. הקצין המפורסם בישראל גדול
שמו מפארים כמהור"ר יעקב כאפיל נ"י וראויו דמר י"נ
התו' הנביר המפורסם בתו' ויראה הנניד וקצין פו"ה מענדל
נ"י מה טוב ומה נעים שבת אחים יחדיו עמ"ש אמין.

שניות מדברי סופרים ספרא בצערא כתותי מיכתת שיעורא לא אוכל
להאריך מארכה זכה היותי ממסומי נדחה אחר גס עלי עברה
גדולה הצרה ונשרף ארמוני ומקצת מיעוט כניני יותר משבעה מאו' זהו
והוששני פן ח"ו הרעותי את מעשי ספחתי את פרנסתי הוא ברחמי ית'
יוכור לי זכות אבותי ויכלכל שיכתי כאשר עד הנה הי' באמנה אתי שלו
הייתי באין מחפור חסרתי והנה אכריב מנחת האומר מן החדש עבור אחינו
ב"י הנתוני בצרה יהי נא ידו רב להושיע במסכהלי יברכנו וכאשר מאליו
יכרא באיגרת מהלת לב אשר נדפס וסדרתי בעת צרה ולא צלילא דעתי
והמעט אשר העליתי. והרבה יותר ממה שכתוב כאן הצער גדול, ופן
ואורי יהי ראל ידו להביא איזה שררה שילוח לכלל הסהילה עשרת
ארפים או מ"ו אלפי' רס לצורך בנין, וכ"א ישתעבד עבור חבירו שלם
לאהדי' שנה שנה לא יאומן כי יסופר מנודל השכר בעוה"ב כי בזה
קצת יוושע לכלל הקהילה בפרט עניי רבא, ודי לחכם ומר ניהו רבא
דעמי' שרי' נהורא מסוגל תמיד להתגלגל זכות על ידו, ועל פועל ידו
לעמוד נוס עמים כר הימים, ושוב רב שדומי' כנפש ידידם מתפלל בעדם
ה"ס אלעזר קאליר.

ושמעתי שסיפר הנאון רבי איסר פרוסטיץ ז"ל שאירע לרבי כאפיל
ז"ל שבלע עצם מדג בע"ש שנתחב לו בנרונו והיה בסכנה וצוה
לשלוחו שיסחו כיסים צרורים מלאים מעות ויחלקו ממנו מתנה מרובה
דכל העניים עד שעלה לסך עצום, והיה יותר מחומש, והלכה אשתו
וסיפרה הדבר למרנא הנאון מהרם ברכי ז"ל ושלח לאמר שכבר ביזבו
די ושיפסקו מלבזבו ובאותו רגע נשמט העצם ממקום שהיה תחוב בו
ויצא לחוץ וניצל וראיתי שהה"ג הנ"ל מזכיר מעשה זה גם בחיבורו על
היו"ד הלכות צדקה ברסי' רמ"ט ס"א.

בסוף ימי היוו התגורר עצמו במרחין סמוך לפראג ושבת שם חיים לכל
ישראל

ישראל ביום ב' כ"ה אב תשנ"ט לס"ס והובל לכפרות בעיר פראג וזכה למקום כבודה סמוך לכפרות איש אדקים מאה"נ בעל הנוב"י זצ"ל:

סימן ל"ב

התורני הצדיק ותמים רבי מנחם מענדל שוסבורג ז"ל הוא אא"ו ז"ל גידל בניו לת"ת ואחד המיוחד ביניהם דו"ז הרב המופלג מו"ה אברהם שבתי שעפטיד ז"ל המפורסם כגודל צדקתו והסידותו נסטר חי שבת תרנ"י והספידו הספד מר מרנא בעד כ"ס ז"ל ובתוך דבריו הגיד ששמע מפיו הקדוש דמר אכזה"י מרנא רבינו הקדוש בעל התם סופר ז"ל שאמר על רבי שעפטיד ז"ל שהוא אחד מל"ו צדיקים.

סימן לה

המפסר הנרול פרנס ומנהיג הקהילה שתדלן המדינה צדיק כביר מו"ה אברהם הרש לבוב זצ"ל הוא בן האלות המרומם הצדיק מו"ה מנחם מענדל לבוב ז"ל בן הנאון מו"ה הרש ז"ל שהיה דיין דפה הק"ס ודמעלה כבודש יעויין בסי' י"ד, אברהם עומד לפני ה' בספר לזכרון טוב בשו"ת מרנא הח"ס זצ"ל החו"מ סי' כ', והוא הנכר אשר דור לדור ישבחו מעשיו והדר גבורותיו יגידו, שבחו רבנן דרצבי שברעות נפשיה לשטלא נפיק בכדי להגין ודחסות על דת ישראל, ואברהם נכנד מאוד במחנה ישראל בכסף אשר נכסף להציל לכוחים למות ועלתה בידו מנן אברהם בעזרו, גם היה עסקן גדול במצות שילח אברהם את ידו למול את ילדי העברים זה וזה עלתה בידו לפתוח דלתי ביתו יומם ולילה לכל איש מצוק ומר לב והיה עכב אשר נסע אברהם בשנת תקצ"ג לעמוד בהיכרי מלך, הוא אדונינו המלך האדיר החסיד והרחמן פראנץ ע"ה לקיים לדורות *מצות עירוב, ודין עירובא יהא שרי לן להעמידו בכל תחומי העיר המעטירה סהילתינו ה"ס פרעשבורג יע"א ועלתה בידו ויט ה' עליו חסד לפני המלך האדיר ע"ה, ונכתב ונכתם בפקודת המלך, אשר נתן המלך ליהודים אשר בעיר פראעשבורג להעמיד בכל דורות את העמודים עמודי שבת בכל תחומי העיר, פתשנן הכתב שניתן הדת, גלוי לכל העמים בלשון לאש"יין ונכתב בספר המונה בבית הנרול בית העצה אשר

פה

(*) יעויין היטב נ. כנא סח"ס חלו"ת סי' ל"ט.

פה העיר המעטירה וניתן להעתיכו ברשון אשכנז וזהו פתשנן הכתב.
אוינוסט 6. 1833.

מיינע האכפערעהרטען אומזיכטיגען אונד איבעררענענדע שטענדע!
"זיינע מאיעסטעט האט אין זיינעם ערלאססע נערוהט — יענער
ביטטע דער פרעסבורגער איזראעליטישען געמיינדע. דעמאלטס זע
אין דען ביינען טהיילען דער פארשטאט אויס דען אין רעדע שטעהענדיג
דען סאבבאטה — ביינען אללערהאנד שראנקען אויפריכטען — איבער-
הויפט היין הינדערניס אין דען וועג צווא שטעללען אונד נערוהט אלדער-
געדינסט יענעם רעסורזא רויס צווא געבען וואנאך דיא ביטטשטעללענדיג
איהרע סיגנאלע (אדער צייכען) אויף איהרען טעריטאריען האָן אויפ-
ריכטען קאנגען, יעדאך מאָנען זייער דען אַפּפּענטליכען פּערקעהר ניכט
העממען, זיא זאללען דאוועלבסט ניכט אויסרייפּען אונד זיא מענען אויך
דיא גרענצען דער קאָצעסויאניערטען שטאַטאָן ניכט ערווייטערן, אויס
דעם גרונדע האבע זיך דיא געמיינדע ביס אויף ווייטערע פּערפֿיגונג
ווייטער דען גענעוואָרטיגען (אבוואלטענדען) פּערקאַלטניססען דעם אס
23 אפריל אונטער צאהל 1561 הערויסגעגעבענען אויסווייזע צווא פֿינען".
בן אחו צדיק דרכ הקידש עד תום הייהו ויגוע אברהם וימת בן
נ"ח שנה בירח תמוז שנת תצד"כ ל' ויספור אותו רבינו הגדול משה
ספרד רבה דישראל והוא עודנו בכתובים ויעתק פה וכה דיבר בקדשו
מרנא זצ"ל:

ויעל אהרן הכהן הר ההר עפ"י ה' ונו' ואהרן בן קכ"ג שנה במותו בהר
ההר, וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב בכא בני ישראל, צ"ע דלא
פירש הכתוב כלל מה היה בשמיעתו ומה נחחדש ומה ענינו מיתת אהרן
דבקרא מפורש ששמע בכוא בני ישראל ושאר דקדוקים שנפסוק כי נאמת
אין זה ה' ההר הידוע בנבולו א"י אלא זה הוא הר אהר שיש הר סמן על
גבי הר גדול ונקרא על שם כך הר ההר, ומ"מ יחס מיתת אהרן על זה,
ואמרת בהספידא דצדיק הרבני הנניד מו"ה אברהם הרש לבוב זצ"ל
הנה יש אויב פנימי הוא הס"מ הוא היצה"ר הנקרא הר גדול וצדיקים
צדיקים לכבוש הר הגדול והיון מזה יש אורבים חיצונים בני אדם שונאי
נפש צדיק כקרח ודתן ואבירם נגד אהרן הכהן, אם לא יזכה הצדיק
לכובשם

לכובשם ולהדריכם דרך תורה ולהשיבם מעון ע"ד שלום או ע"ד מלחמה ואת שני אילו ההרים הגדול והקטן כיבש אהרן והיינו ויעל אהרן הכהן הר ההר עפ"י הי שהיה בעוזרו — ואמר ואהרן בן סכ"ג שנה במותו בהר ההר י"ל כי מעורו וילדותו כל סכ"ג שנה היה כה, והנה משה ואהרן שפולים היו משה בעוצם נבואתו ואהרן כדרכי שלום ורבים השיב מעון — אמנם משה רבינו ע"ה לא זכה למדרינתו עד היותו בן שמונים שנה אמנם אהרן גם במצרים הנהיג ישראל במי מנוחות ע"כ יאמר עליו שמת בהר ההר הג"ל בהיותו בן קכ"ג שנה כל ימיו כיבש ב' הרים הללו — וזה נ"ל ג"כ סינתו של דוד המלך על שאל ויהונתן על במותיך חלר איך נפלו גיבורים פ"י על בנותיהם היינו ב' הרים הג"ל היה הלל שהרנו ב' ההרים ונפלו הגיבורים אויב פנימי וחיצון — ושוב אמר אל תנידו בנת אל תבשרו בחוצות אשכולן פן תעלוזנה בנות הערלים, אך כל הצער והספר הזה השקור כחורבן ביהמ"ס עדיין היה סצת נחמה אילו לא היה הדבר ידוע להשונאים ולא ישמחו עלינו וכך בביהמ"ק צווה הפסוק היינו חרפה לשכנינו לעג וסלם לסביבותינו ע"כ אמר פן תעלוזנה בנות הערלים ערלי לב וערלי בשר, והיינו דקאמר הכא אחר שהספיד הגדול הזה שמת הצדיק לא די לנו זה אלא וישמע הכנעני להכנעני נשמע זה ושמח במפלח הרו ומה שמע בבא בני ישראל כו' כודל ב' דברים אחד כל זמן שהמנהיג סיים הוא המוציאם הוא המביאם כי כל בני ישראל נגזרו אחר אהרן טפי מאחר משה רבינו ע"ה אבל עכשיו אין כאן מביאם אלא בבוא בני ישראל ולא "כל" בני ישראל כי הוא היה הקשר דכילם יחד כחרוזה של מרגיות, ובמיתתו נתפידה החבילה ונקראו בני ישראל ולא כל בני ישראל כדכתיב ויבכו אותו כל בני ישראל והארכתיו כל אילו הרברים ממש היו בצדיק ונגיד הג"ל, ואמיתי נפלה עטרת ראשינו אוי נא לנו כי הטאנו כי אין אוי בחטא ממ"נ בשעה שהיצר גובר וחטא הוא שמח בחטאו, ובשעה שהחור ומתחרט ודוה לבו אין אוי, כי יתהפך לזכיות ובמקום שבע"ת עומדין אין צדיקים נמירים יכולים לעמוד, אך אם בין חטא לתשובה ניטל ונפטר הצדיק בעז"ר ונפדה עטרת ראשינו אז אם אפילו אה"כ נשוב ויתכפר העון וכי נוכל להחיות הצדיק ולהחיות עטרה

דיושנה

ליושנה ע"כ משנפלה עטרת ראשינו אז אוי נא לנו כי חטאנו, ה' ינדור
סרצות עמו ברחמים אמן עכל"כ דמרנא זלה"ה :

סימן מ"ד.

המפסר הנדול צדיק האמיתי פרנס הדור רבי אברהם טעבען זצ"ל הוא
הנכר אשר היה יוצא ונכנס בחצרות השרים ונאמן במאמרו,
אצלם, כי היתה לו למידה שלא לומר שער אף אם יהבו ליה כל חרלא
דעלמא כמסופר בחז"ל סנהדרין דף צ"ו ע"א על רבי טבות, ועי"ז היה
ציר אמונים מרפא סיפר הצדיק הרבני הישיש מו"ה שלמה לכוב זצ"ל
שמסורת בידו מאביו הצדיק מו"ה אברהם צבי ז"ל (הוא הנכר אשר הוזכרו
שבחיו בס"י ל"ה) שעובדא ידע מאיש אחד מאחב"י שרצו לעשות בו
משפט קצות על דבר פשע וכאשר ישבו השרים יושבי כסאות למשפט
עלתה בהסכמה ביניהם שהאיש ההוא חייב, וכודם נמר הדין שאל אחד
מהשרים הנדולים לר' אברהם הנ"ל האיך הוא יחתוך הדין עפ"י שיכול
דעתו ואם יאמר שהוא פטור מהעונש יפטורנו, ור' אברהם שתק ולא
השיב כלום, ושואלים הלכו לו לר' אברהם למה לא מפטיר בשפה לפטור
האיש ההוא, ויען אברהם ויאמר הן אמת שכי אדבר לפטורו יפצרוהו
אבר הפסר לכלל יהי גדול כי עי"ז יאבד נאמנותי בדברי אצל השרים
וכי יבוא העת לפטור איש אשר באמת זכאי לא יהיה עוד לאל ידי
לעשות עבורו זה טעמי ונימוקי שלא השתדלתי לפטור האיש הדזה
והסכימו לו חכמי העיר, ואתרחיש ניסא אח"כ שניצל האיש ויצא
פטור בדינו.

ואלה תולדות אברהם האדומים המפורסמים שתדלני ופרנסי הדור שני
בניו הצדיקים מו"ה יעקב סאפל ומו"ה מנחם מענדל טעבען זצ"ל
יעויין בארכה למעלה בס"י כיט ויגוע אברהם וימת בעשור לחודש שנים
עשר הוא חודש אדר בשנת תסנ"ח זיע"א ונתצב"ה ;

העתק מפינסק הח"ס נ"ח דפה הכ"ס יע"א.

כדיום דלמטה איפט באסיפת כל בני ח"ס דג"ה במוסכם ניבליבן דש
מהיום והלאה על כל צרה שלא תבוא סייז מסום מחברא סראין
לאותן

סח

ראותן מאן דהוא דער ניט בח"ס איסט צו געלאזן ווערדין כאן אם יתן כל הון ואותו נבאי שיהי' באותו זמן און וואלט. זיך אונטרענין ויעלה על רבו דריהלכן הח"ס מאסיה צוא זיין איין זאלכין קשר אמיץ והזכ וועלכעש במוסכם אצלינו כל בני הח"ס דנ"ח געברייבין אישט או ענוש יענש אותו נבאי בקנס גדול מה שהפה יכול לדבר והלב יכול לחשוב ולראי' מהימנא באנו על ההתוב נעשה יום ה' זיך ניסן תכס"ה לפ"ק פה פרעשבורג

הק' יצחק דוד טעבן מפ"ב

הק' סלמן בהר"ר לאול זלה"ה

הק' ליב ב"ה יוסף שאכלם

הק' נתן נטע מצאנין ה"ה אב"ד בכ"ס פ"ה (הוא הנאון הגדול רב"ד דפה יעויין לעיל בסי' ט')

הק' סלמן בהרב משטאמפי ז"ר

הק' יודא ליב בכהר"ר יוסף ז"ל

הק' שלמה טעבן מפ"ב

הק' שמעון פרעשבורג

שם דף ז' ע"א.

מאחר שנעשה התקנה בהשר אמיין והזכ באסיפת כל בני החברא בהסכמת כולם בכ"ז ניסן תכס"ה ר' העבר לויט דה מכננד דאם היין מקום על החבר' פלאין לאיש אחר אשר איננו בתוך החברא קדישא צונלוזין ווירדן זאלל, אף אם יתן כל הון וכחיום דלמטה סת המנוח כה' אברהם טעבן ובאסיפת רוב בני הח"ס הט בנו הק' כה' קאפיל בר"א ז"ר המקום שלו על החבר' פלאין מוחל געוועזין ננד אביו המנוח ז"ל, שיהי' הוא יחבר תחתיו על מקום כבודתו, ודאחר אריכות ימיו ושניו ברויך הח"ס איהם היין מקום על החבר' פלאין צו געבין והרי הוא כאיש אחר אשר דער ניכט בתוך החבר' איסט בנידון זה, נעשה היום יום א' יוד אדר תכס"ה ולראי' באנו כל בני הח"ס יצ"ו עה"ה

הק' יעקב קאפל בה' אברהם טעבן ז"ר

הק' סלמן בה' לאול ז"ר

הק'

הק' כאפל אופנהיים מפ"ב
הק' כלמן בהרב מהרם משאמפי ז"ל
הק' אהרן יהשע ליב ב"ה יוסף ז"ל
הק' שלמה טעבן מפ"ב
הק' יצחק דוב ב"ה הרש טעבן מפ"ב
הק' שמואל ב"ה סג"ל
הק' משה ב"ה לאזיל מורדין ז"ל
הק' ליב יפה מרגליות
הק' נומפל בה' ולמן
הק' שלמה שטאמפי
הק' מענדל מפ"ב
הק' ליב שאכרלס
הק' רפאל פ"ב :

סימן נ"ב

הרב המאה"נ החסיד המפורסם רבי ברוך בייא זצ"ל היה אחד המיוחד
מת"ח המצויינים בימי מרנא בעל ח"ס ז"ל, והיה יושב ודורש
בביהמ"ד תפארת בחורים דפה, והיה פה ספיק מרגליות, ודבר אחד
מרבני תורתו הנחמדים מפו מובא לזיכרון בשערי חיים להנאון בעל
מחנה חיים ז"ל על תהלים סי' ל"ז פסוק כ"ב יעו"ש, ובסוף ימיו אירע
בביתו מעשה נורא אשר גלוי וידוע פה העיר וביום המר ההוא טרם
נפידה נשמתו הטהורה כיכין כהל רב סביבו ואמר לפניו כל סדר
היודיו בנינו של יום הקדוש יום הכיפורים וככלות הווידו עדתה נשמתו
השמיטה תנצב"ה :

סימן נ"ה

הרב הגדול החסיד רבי דוד לביאוס ז"ל היה אחד המיוחד מנצורי
כרתא קדישתא דפה, והיה חתנא דבי נשיאה דמרנא ורכנא הנאון
רבי

סמ

רבי יצחק דוקלא זצ"ל וענותותו ונודל צדקתו שמענו מהללים משלמים וכן רבים, נתקיים בו ויהי דוד לכל דרכיו משכיר וה' עמו ויעוין בארוכה למעלה בתולדות מרנא הנאמן רבי יצחק ז"ל:

סימן נ"ז

הרבני הצי"ע הטפטר הגדול פרנס ומנהיג דק"ס דפה כהש"ת מוהר"ר וואלף טעבען זצ"ל בן הצדיק תמים רבי הירש טעבען זצ"ל, נולד בשנת תצ"ג בחודש כסליו והוא ממחותניו של הארז בלבנון בעל הנוב"י זצ"ל (כמוזכר בהסכמת הנוב"י על מהרם ברבי ח"ש) ביתו היה פתוח לרווחה פזר נתן לת"ח ואביונים, והיה אחד מהמצוינים שנשתדלני הדור בימיו, לפני מלכים התייצב לבטל נזירות קשות לכלל ישראל, ודבריו שם לא ישובו ריקם, ואחת מפעולתיו בכודש כתב בעצמו בספר לזכרון בספר הטהור אשר רשם בו שמות תרי"ג ילדי העברים אשר נמולו ע"י כאשר יבוא דקמן:

וכה דבר בכדשו שם, ב"ה בכל יום ויום אנו רואים שיסויים בנו פסוק ואה גם זאת וכו' ואף בהאי ניסא שעשה לנו ה' ב"ה ברוב רחמיו וברוב חסדיו שהמה את לב הקיסר יר"ה (הוא אדונינו המלך האדיר החסיד והרחמי יאזעה השני ע"ה) לבטל הפקידה שלו, כי בחודש העבר יצא תוקף פקודתו לשרי קונציליום יר"ה שהם יכתבו לכל מדינת אונגן איש ואיש כלשונם שמהוייבים היהודים הדרים במדינה זו לגלח את זכנם, ועד חודש מאי הסמוך לא יראה ולא ימצא שום זקן בבר ישראל, ונשלוח פקידה זו לכל הקומידאטר שבמדינה זו, והמה ששים ושמים כשיבוא יום המנובל לשלוח ספר נכרי לכל עיר וכפר מקום שהיהודים דרים לגלחם בחזקה, וביום עיו"ט אחרון שד פסה שמענו שהקיסר יר"ה יסע וילך ביום אחרון של הג למדינת איטאליע על זמן מרובה, ובהיותי בזמן ההוא ראש הקהל פה, אספתי אסיפה מבני כהילתינו וגמנו וגמרו שצורך שעה הוא שאסע ואלך עם עוד שלשה אנשים מיקירי העיר לפני המכרות יר"ה לבקש רחמיו לבטל פקידה זו, וכן עשינו בחצרות היום חלכנו עם עקשורא פאקט לוועין ובאנו סמוך ליו"ט לוועין, ובדילח

עסקנו אצל האנענט לעשות כתב בקשה מעמריאל להקיסר יר"ה, ביום ד' שביעי של פסח יום אשר מוכן לנו הלכנו בשעה ח"ת בהשכמה עם הכתב בקשה שכידנו לפני הקיסר האדיר יר"ה, בבכי ובתחנונים ונתמלא רחמיו עלינו ואמר בזה הלשון, "איך האב עם אייך צו עהרין נעמינד וויא איך דיא נערבי ערמעל כפראנ אכנעשאפט האב, וויא זיינן דען די האלענדישי יהודים דיא געשמאדה" וסוף דבריו אמר סיר נישטעט גלייך וועהר דען באַרט טראגן ווער איהם אבליגן ווילל דער זול איהם אבליגן והלכנו ממנו בשמחה, ובהיות ששעה דחוקה היה קודם נסיעתנו מוויין איין פסידה היריבר אויש צו פערטיגן הלכנו אצל אהר קאנצלר ואי וויצי קאנצלר יר"ה בבקשה זו, וכן נעשה ביום ההוא דיא קונטרע בעפעהל ממנו אונטר שרייבן ווארדן, אודה לה' כי טוב שהייתי סניה למצוה זו והיה זאת בשנת תכמ"ג ל' ועל טוב יזכר שמי הכ' וואלק טעכן ב"ה הרש טעכען ז"ל :

גם הידר מאוד במצוה רבה להכניס ילדי בני בבריתו של אברהם אבינו ע"ה ונימולו ע"י שנים עשר מאות ועשרים ושישה ילדי ב"ה, והתחיל להתחנך למצוה עצומה הרוז ביום ו' עש"כ ט' המון תמ"ה לפ"ק ומספר תרי"ג הראשון נשלם לו ביום ד' ג' דחנכה תכמ"ט לפ"ק ואעתיק פה מקינטרס הנ"ל סדר אמירת תורתו שכתב בספר לזיכרון ביום ההוא, וכ"ל במה אכה ואכדס דאלקי מרום אשר הביאני עד הלום וזכני להתהלך לפניו במצוה זו אשר נכרתו עליה שלש עשרי בריתות ושקולה כנגד כל המצות להיות האמצעי להכניס בניו תחת כנפי השכינה מיום שעמדתי על דעתי עד היום הזה, שזכיתי להשלים המנין תרי"ג כמנין מצות עשה ול"ה אשר המה כמנין אברים ונידים שבאדם עם ה' אלה אשר נימולים ע"י בעזרת ה' הרועה אות, מעודי, אתה ה' תחשוב לי בזה כאילו קיימתי כל תרי"ג מצות בכל פרשותיהן ושרשיהן ויתומן בהם כל אברי ונידי אשר פנמתי בהם בשמך הגדול, ותהשב לי בזה כאילו הסרתי לפניך על גבי מזבח מנין קרבנות האלה והם יליצו בעדי כשיגיע יום פמדותי ואתן שיר והודאה על העבר ואתפלל על העתיד, ה' אלכי אשר החילות הראות את חסדך בזה כן תגדיל חסדך עלי לזכני להתחיל ולגמור עוד מנין ומספר כהנה וכהנה, חוקני ואמצני אך הפעם לכל ימצא בי חיד וחלשון ולא

ולא יצא מתחת ידי דבר שאינו מתוקן ואלי' מדאד הכרית יעמוד על ימיני בכל עת לסמכני אמן סלה :

נמר בכי טוב היום יום די ג' דהנכה תל"ט לי בירח שנולדתי בו במז"ט בשנת תצ"ג לפ"ס.

ובקונטרס שני אשר נרשמו בו שמות תרי"ג האחרונים כותב בהשלמה וז"ל יום בי כי אדר תלס"ג.

הפעם אודרה את ה' על כל נמוליו שנמלני ובתוכם שהחייני והחזקני עד היום להשלים המספר של תרי"ג השני מידי העברים אשר נימולו על ידי בעזרתו. ואסוה להי חסדו שארו יצטרפו עם אלו המספר תרי"ג הראשון לתקן אברי ונידי אשר פגמתי בהם, והמה ימליצו בעדי כשיגיע יום פקודתי לעלמא דאתא, וטרחתי ויגיעתי אשר טרחתי ויגיעתי בהם זה חמישים והמשה שנים במצוה זו יהי לכפרת עוני ואליה המלאך הכרית אשר סמכני כל עת במצוה זו הוא יתהלך לפני בעלמא דקשוט להביאני תחת כנפי אד אמן וי"ר וחתמתי שמי לזכרון ביום הג"ל הק' בנימין וואלף ב"ה הרש טעבן ז"ל.

בן אחו צדיק דרכו עד תום חייו ונח נפשי' דבנימין הצדיק בשנת תקס"ט והספיד עליו מרנא בעד ח"ס כאשר מוכר בספר הזיכרון שרו שכתב על מאורעות דשתא ההיא כה דיבר בדדשו שם, גם באותו החורף נתבקש בישיבה שר מעלה איש זקן ישיש צדיק מפורסם לשבח מנהיג ההילה ימים ושנים מהו וואלף טעבין זצ"ל ונספד ממני ומהרבני המופלג מהו ולמן ליב ג"י שהיה חתנו מאשתו הראשונה (הוא הגאון המפורסם רבי זלמן ליב גרינספעלר ז"ר שהיה אב"ד דעוב"י סערדיהעל ונח נפשי' שם בשנת תקע"ו ביום די י"ט לירח מר חשון ומובא הרבה פעמים בשו"ת מרנא הח"ס ז"ל :

בסופי שורות אלו מצאתי מקום להעתיק תכנות וגדרים בדבר מצוה גדולה אשר נכרתו עליה שלש עשרי בריתות היא מצות מילה, המה אשר יסד שמואל הרועה באמנתו ה"ה מרנא ורבנא הגאון האמתי רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל שהיה אב"ד ור"מ רבבא דפה בעד כתב סופר, הוא וב"ד הגדול ה"ה הגאון רבי זלמן באניהאד זצ"ל והגאון רבי נתן בנימין סג"ל ריכער זצ"ל רב"ד מקודשי' דפה הק"ס יע"א, וזהו פתשנן הכתב. ב"ה

בִּיה ע"י מעשה רב איתרע מלתי פעם אחר פעם, כסול הנלנל באוון מתרעם, בענין מצוה רבה, ברום המעלה היא מצות מילה, נתעוררנו אנחנו בד"צ הח"מ להסיר מכשולים גדולים כתיי המוהלים, ומצאנו בכעה לנדרור נדר שלא יעלה הכורת נכעת הערלות, ובדמים למולות רד עשר מעלות בעבודה ססולה בהמולם בשר ערלה, חיתוך ופריעה שרשיה וענפיה אשר בהם תלויי חיו המצוה כתיסונה ונפש חיי המחוייב וחיי כל בית ישראל המצויינים בהותם ברית קודש, וח"ו לא יהיו האכות נכשרים והבנים נתקלין בשגנת כריתות, והמל ופורע ילך בטח תמים ולא יפנים בחתני מולות דמים :

וחנה בעינינו ראינו המכשולים הצומחים קצת מהמת מהירות וקצת מהמת התרשלות ורבה המכשילה והיינו.

א' יש שאינם נוהרים לנלות העטרה הקיפה של חוט הנכוה ומסיה סביב הניד עד החריין שביל הניד לעטרה — ואם ישתיר עוד למעלה מהחריין הנ"ל ברוב הקיפה של עטרה אף שאינו עולה לנוכה של העטרה רק כחוט דק כחוט השערה, או ישתיר כחוט דק למעלה מהחריין ברוב נוכה של עטרה אפילו אין מתרחס לרחבה של עטרה רק כחוט השערה, גם יש שאינם קורעים עוד הפריעה רק דוחין אותה לצד הנוף עד שנתנלה העטרה לפי שעה ואח"כ הורת עוד הפריעה עד העטרה למעלה מהחריין — באחד משני דרכים אלו בני ישראל הם ח"ו ערלי בשר ברית קודש, האכות לא קיימו מצות עשה למול את בניהם, והבנים אלו כשיגדלו ולא יתקנו עצמם עד יום מותם המה לפחות בשגנת כרת ר"ל כל ימיהם :

ב' יש אינם נוהרים להשניח על הנימול שלא יחזור וידבק עוד הפריעה על העטרה החוט הנכוה הנ"ל עד שצריכים לחזור ולעשות חבלה וצער להתניק להסיר עוד הפריעה מהעטרה ולעשות רפואה ותיכון שרא יחזור עוד הפריעה על העטרה למעלה מהחריין :

ג' שכיחים אכות שאינם מניחים לחזור ולתקן מילת בניהם בהנ"ל ונשארים בניהם ערלים כל ימי חייהם בלי הותם אות כוית קודש אשר שם בכשרינו :

עא

ד' גם יש מוהלים שאינם מכריזין את התינוק לראות ערלת התינוק איז
זמן קודם שימולו:

לעומת כל אלה נתחייבו בד"צ הה"מ לנדור נדר לתקן המעוות דשום
משמרת דמשמרת דכבוע בריח ודלתים למנוע ולהשיב רבים מעון נדוד,
וגורנו בגזירת בד"צ עד כל המוהלים פה שהילתינו שלשה דברים:

א' המוהל יבסר ערלת התינוק איזו זמן קודם שיסוד כי יש שינויים
בערלות ויתיעץ עם מוהל אחר הבסי איך לעשות כמצווה על
המוהלים בסי שרביט הזהב:

ב' שדא ימול שום מוהל אומן פה שהילתינו בלי ראות והשגחת מוהל
שני ולפחות הבסי בדיני פריעה ומילה עומד על נכו המשניה עליו
שיעשה החיתוך ופר עה כאשר מצווים אנחנו והחויב עלינו לנלות כל
העטרה הסיפו שר חוט הנכוה ומסיה סביב הניד עד שיתנלה חהריץ
שבין הניד להעטרה:

ג' גם אחר שמל ופרע כחקנה מהויב המוהל ביום מחית שר מצות מילה
דילך רבית הניטול לבדוק ולראות מקום ברית בשר כדי לקיים
התיקונים הראויים שלא יהזור עור הפריעה על העטרה כנ"ל:

מחוייב דקיים אשר צוה המהרי"ר בסוף הלכו מילה וו"ל יש
להזהיר הנשים כשמרחיצים הנערים אחר המילה יהיו מהדקים כל פעם
ופעם עור הפריעה אחוריה עד שתתרפא המילה כדי שלא תחזור לפניה
והכסה העטרה כנ"ל * כל הנ"ל מצאנו וראינו להזהיר באזהרה נדודה

(*) ככל הדגרים והאמש האלה מלאמי נספר הזכרונות למהר"ש
אבוהז ז"ל המוצא הרצה פעמים נמנ"א וככה דינר נקדשו שם נדף נ"ח
ע"ז נפרק מיוחד על מילה רנה הלזו, (ע"ד קלקילים ומכשילים שראם
צענין מילה ופריעה שלא כדת ע"י חיפסי מילה זו שלא היו נקחים
בדיני מילה) צוודאי שאנחנו חיינין לשית לז אל הענינים הללו אשר
ראינו שהחורה הקפידה כ"כ על מלות עשה זו, והיא אחת מהשמים
שחייבה עליהן כרת ואין לנו לבסר נדולתה כי לכל העם גלויה ומודעת,
ולכן בחיקון נאמר שאם בכל מקום החיקון מוטל על לז צ"ד וראשי העם
ציותר נמקום זה שצ"ד אניהם של חניקות הם שחמת אניהם נכנסים
למוולס, כמו שהדין פשוט "וממילא שעליהם לפקח על ענינם" ולא יהי'
ח"ו מנטל מלות עשה כו' והנה החיקון קל שלא יהי' אדם רשאי למוול

בנויות ב"ד על כר המוהלים פה שהולתינו לכבוד צורינו מלבינו למען
 בריתו אשר שם בבשרינו.
 הב"ד פה ס"ה פ"ב יום א' ב"ג שבט תרמ"ו לפ"ה.
 אנרדם שמואל בנימין בה"ג מהרמ"ס וצ"ל זלמן ב"ה משה ו"ל
 הסי נטל וואלף סג"ל.

סימן נה

זלה"ק דמרנא הה"ס ו"ל בתשובותיו היו"ד סימן שר"ג ביום עש"ס
 שופטים תקע"א לפ"ה, הביאו לכאן איש סדוש הנהרנ ביד
 עב"ס רוצה ונקבר ביום א' שלאחריו ושמו ר' דוד בר"י שאכרלם ו"ל
 הי"ד והיות כי זקני וראשי הה"ק היו בשוק פעסט והנשארים פה אינם
 בקיאים במנהגי הה"ק ע"כ באו ושאלוני אם לקוברו בקברי אבותיו או
 דיחד לו מקום שם כבר בפ"ע כי שמעו אומרים דין ד' מיתות לא בטלו
 והמחוייב מיתת ב"ד איז סוברים אותו בקברי אבותיו והנה הפשתי הפש
 מהיפוש כספרי ראשונים ויש"ע ולא מצאתי מזה מאומה מ"מ אמרתי
 אומר אם היה כאן בעלי הה"ס לא הייתי מוזה במנהגם אך מאתי לא
 תצא הוראה כזאת אלא יקברוהו בקברות אבותיו לפי כבודו הראוי לו,
 ובירר שם מרנא מכה ס"ה ונמרא סנהדרין לקברו במקום קברי אבותיו
 כאמור למעלה יעש"ב :

אמנם כן מצאתי וראיתי בס' מעב"י הגדול דפוס אמשט"ד דה צ' חלק
 שפת אמת פ"י וול"ה ומנהג בהרבה מקומות לקבור הנהרנים ב"מ
 לברם להיות כי המיד תובעים דין עד כי ישפך דם היוצא וזה שאמר
 הכתוב שופך דם האדם באדם דמו ישפך פ"י בסטרוג שעושה נגדו
 אותו אדם שהרג, נורם שפיכת דמו ואם לא בעוה"ז בעוה"ב, כי הדם הוא הנפש
 כאשר הובא במדרש רבה פ' ואתהנן ממעשה באשה אהת שכנה הרג
 אחיו ונטלה כוס מדמו ושמה תוך ארגו ורעולם תסס עד כי נהרג גם
 אהיו וכו' ועושים לנהרג נחת רוח בשמוכירים אותו לומר ה' יגוסם
 דמו ברם אין למסור דין על שום אדם ושכני' לריוא דנפשיה נפיל אם
 ה' לא אינה לידו עכל"ס :

והנה

עד שיטול רשות ונ"ד נתחילה כמו שפסט בכל ישראל צענין השחיתה
 וק"ו שאלוי להחפסט לענין מילה כדי שצנעז"י יתנעלו המכשולות האמורים
 ונלך נדרכי יושר עכל"ק יעש"ה.

והנה במעב"י דק"ס פראג דה ס"ד ע"ב מצאתי שמעתיה מפינסה דה"ס דק"ס פראג יע"א שביום ג' ר"ה תמוז תס"ה ל' טבע בתור א' בנהר שמו יצחק מכו"ס איידליין ושאלו להנאון בעל אריה רבה על הלבוש אם לכוברו באמצע בית עלמין או מן הצד ופסס לסברו באמצע ורק קצת מן הצד שיהא ניכר שהוא טבע בנהר יעש"ה והרי זה כפסס הנאון מרנא בעל הח"ס זצ"ל דהרי בסנהדרין ד"ד ע"ב אמרו ג"כ חז"ל מי שנתחייב הנס טובע בנהר:

סימן נט

הרב הנאון החסיד מו"ה יששכר בער זצ"ל בן האלוף המרומם הנאון מו"ה אורי שרגא פייבל זצ"ל שהיה משרם דיין דק"ק ליסא ובימי ישישתו ישב על כסא ההוראה להורות צדק בק"ס שטאמפע סמוך לסי"ס דפה, הנ"ר יששכר רבין בימי עלומיו בין משפתי ישיבה הגדולה דהנאון מאה"ג בעל פנים מאירות ז"ל שהיה אב"ד ור"מ דק"ס א"ש יע"א והתמיד שם ומצא כדי מידתו מדה גדולה בתורה ויראה, כאשר העד העיד הנאון המאיר עיני חכמים בהלכה מר רבו ז"ל בהסכמה שנתן לו על ספרו באר טוב וכה דיבר בקדשו שם יש"שכר לפעולתו על ישראל הדרתו תורתו אומנתו ה"ה התורני והרבני תלמידי הוותיק המופלא מו"ה יששכר בער במהו' א"ש פייבל זצ"ל אשר שימש לפני בישיבה בילדותו ובחרותו והיה כאיש גבורתו מחדדין ד"י שמעתתי חד חד נחית לעומקה של הלכה ותוספות מרובה על עיקר שהוא ירא וחרד לדבר ה' לא פסוק פומיה מנירסא נרים ודייק כוונתיה מסתברא וכו' גם היה מיושבי אוהל יעקב בישיבה של הנאון בעל שב יעקב זצ"ל ישיבה החשובה והגדולה מתי' בחורים מופלגים (שה"ג להנחיד"א מערכת י') כמוזכר בספרו באר טוב הידושי מגילה דף כ' ע"ב מדפי הספר, בהגיעו לפרס הנושא נשא אשה את יודית בת התורני ר' וואלף וואלענר בק"ס פוזנא, ובשעות רעות שהתרגשו אז לעם ה' אלה יצא בתוך הגולה מס"ס פוזנא העיר רבתי, למדינות אשכנז ועל שנים שרשה חקע אהלו שם, ועץ שנם שם לא נח ולא שקט, רוח ה' נפסה בו לילך לארץ הנר ולתסוע אוהל יששכר בק"ס דפה ארץ בני משפחתו, (בהסכמה לספרו הנ"ל):

ובהיות

ובהיות שדמר כל ימיו תורה לשמה מתוך יסורין וצער נתן ללבנו
 להוציא תעלומות חכמתו לאור עולם, גם העירו לזה מה שמצא
 כתוב בשם הוזהר שבזמן שהיה בית המדרש חיים קרבנו של אדם מכפר
 עליו ועכשיו כשאדם מעלה בספר הידושי עורה לו במקום קרבן, נוסף
 גם הוא עליו מש"כ הש"ך על התורה פ' דברים הואיל משה באר את
 התורה הזאת לאמר, מה ראוי לדורות לישראל שכל מי שיוכל לעשות
 ביאור על התורה יעשה שכולם יביטו מסיני ואינו כבודו אלא לפי כבלת
 נשמתו והכר הוא הלכה למשה מסיני זאת השיב אל רבו ע"כ החל
 להוציא חכמתו לאורה והדפיס ספרו באר טוב, והשיב את הבאר על
 שבעה עינים שבע המה האות לבו, הולין פסחים ביצה חגיגה מנילה
 שבת ברכות כוללים הידושי הלכות וגם דרושים מתוסים על כל סדרי
 התורה ויששכר איש פריש ברסאי נכרכו ידיו בשוראי מששה נאנו
 עולם מקודש ענו עליו בשורות הסכמותיהם לפניו לעד שיששכר מיודעי
 בינה ה"ה בעל כנסת יהוסאל אב"ד ור"מ דה"ס אה"ו ומיכירי ירושלים
 הנאון מהר"ם האנית ז"ל שהתנורר אז ב"ס אלטונא בשנת התצ"ז בעד
 פנים מאירות ומרנא ורבנא הנאון רבי משה הריף זצ"ל והנאון הגדול
 דה"ס גידינג והנאון המפורסם דה"ס הרעמזר (ארבעה מאורי עולם
 האחרונים כבר הסיכמו על הספר בשנת תצ"ב) וז"ל מרנא הנאון רבי
 משה ז"ל בהיותי מכירו לשעבר במלהמתו של תורה מתנבר לא מש
 מתוך האוהל מן הספר וראיתי וסריתי ושניתי ושלשתי שמעשי ידיו
 להתפאר ושמעתי מפיו דברי נעימים מדבש ומתוסים חנו ממתקים אשר
 איון והיכר דריש"ת הדוב על גמי ותוס' ורמב"ם בכן אף ידי תכון עמי
 וזרועי תאמצנו כיו היום יום ג' טו"ב סיון תצ"ב ל' הסי משה חונה פה
 ס"ס פרעשבורג, מלבוב :

והנה כאשר צר היה המקום אדמת קודש לפבור שם אותן אשר שבתו
 חיים לכל הי כסו באיזה אמות עפר את הנשמים שם מקדם,
 בהיתר עפ"י ב"ד רבה שהיה בעת ההיא ודין נרמה דעצורנו ה' מלידע
 יום ושנת פטירת הג"ר יששכר זצ"ל ואולם זכרו לא יפוק מישראל כי
 רבים שתו ורכים ישתו לימא מכארו הטוב באר שב"ע עוד היום הזה :
 סימן

סימן סי

הר"ב הגדול שר וגדול בישראל רבי עזריאל ברילין ז"ל מילידי הכ"ס דפה, הוא בנש"ס אביו היה הצדיק המפורסם פרנס ומנהיג כ"ס דפה רבי זנוויל ז"ל יעוויין במצבות סימן ז"ך והוא בן האלוף המרומם הרב הטובה מו"ה עזריאל ז"ל פרנס כהל הקודש פראנקפורט ומצאתי ממנו הסכמה שנתן בשנת ת"ה^{על} על פירוש יואר משה שגדפס סכיב ספר הקדוש וגורא עשרה מאמרות, והוא בן לנאון עולם רבי יצחק בירלין זצ"ד שהיה אב"ד בעיר מנהיים כנוכר נ"כ באותיות מוזהבות על הפרוכת המפורסם כרוכ יפיו והדרו אשר פרום בי"ט לפני ההיכל (כביה"כ שנתסד ע"י רבי עזריאל ז"ל כאשר יבוא להמן) שנעשה בשנת לכבוד ס"ת לפ"ס והוא היה בן להנאון החסיד מו"ה משולם זוסמאן ברילין ז"ל שהיה אבד"ס בולדא ושם מנ"כ חמו של הנאון בעל חות יאיר כאשר מביאו לשבת כספרו הג"ל סימן ככ"ד יעשי"ב :

והוא היה בימי הזרפו תלמיד הנאון בעל עמודי שמים לבית הלוי ובחידושיו למסי שבועות סוגיא דקציצה דף ג"ד ע"ב כותב וז"ל דהנה תלמידי הרבני המופלג ההרף מו"ה עזריאל בן הוותיק ותמים הסצין ר' זנוויל ברילין נרו מפ"ב הקשה לי על תוס' ד"ה אפילו סצין נמי וכי וגם לאחר חתונתו היה שוכר על התורה והרביץ תורה לפני תלמידים הגונים כאשר מפורש יצא הרבר מפי נאון גדול מרנא בעל ח"ס זצ"ל בהספד עליו אשר יבוא להמן. ממדותיו התרומות היה ענותן ושפל בירך ולא כיבל מעורם שום שורה ופיור נתן לאביונים ושמעתי מפי דודי התמים ר' משה פראנער ע"ה שסיפר לו שמש הכנסת הוא הישיש הרבני המפורסם מו"ה לעמיל דעווינער ז"ל נין ונכר להנאון חוט המשולש ז"ל שרבי עזריאל ז"ר ישב בתענית מימי נערותו עד ימי זקנתו והצטער עצמו כל ימי חייו על גודל עשרו שהיה לו גם עשה מצות ככוע לרורות (יעוויין במנ"א ומצהש"ס סוס"י כנ"ד) הקדיש בביתו חדרים ובהם ביהכ"ג המפואר והנכבד הנקרא על שמו בית הכנסת ברילל, ופיס זה אלי ואנוהו כמהדר מן המהדרין נתן לכסף מוצא לכתוב

ספ"ת נאים עם עטרות וכלי כסף, גם הניח מעות לחזק את כדכ ביה
אלקים וגם שישמר בשמירה מעולה :

ובישבר זאת מזכירים נשמתו ונשמת אשתו הצדקת מרת טרוילה ע"ה
(יעויין סי' ס"ד) בכל ג' הנלים ויום הכדוש יום הכיפורים וזה
נוסה היוזכור שאומרים עכורם. יזכור אלקים נשמת עזריאל בן חנה ונשמת
זונתו טרוילה בת רוחמה בעבור שנדרו ביהכ"נ הזה וכו' ויוזכור הלזה
כתוב בקונטרס הכנסת שלו הכתוב על הקלף. ועלה לשמי ערבות בשנת
התסע"ה בחודש השני הוא חודש אייר ביום שלשה ועשרים בו, וביום די
ז"ך סיון פ' חוקת דשתא ההיא הספידו מרנא בעל התם סופר זצ"ל
הספר תמרורים בביהכ"נ הגדולה דפה הק"ק יע"א פתח עליו האי ספרנא
ואכחיד שלשה הרועים בירה אחד כו' טרם נבוא אל המכוון נאמר הוי
ואבוי כי בעי"ה נתקיים בנו פסוק זה כי במשך שלשים יום חסרו ישראל
תלתא נברא רבה רועי ישראל הראשון פאר כהילתינו עטרתינו הרבני
המופלג מו"ה עזריאל ברילן זצ"ל אשר היה חרוין ושנון בתורה ובימי
חורפו העמיד תלמידים ורבין תורה בישראל, עוד בעלותו נגדולה היה
לנו לעינים בכל מילי מיטב בהשתדלות בגופו וממונו ובכל מיני ג"ח
בעל היה לאלמנה ואב ליתומים החזיק ידים רפות וברכים כושלות, כו'
ומימיו לא ביסר שום גדולה והתמנויות בהחילה להשתרר בשום מיני
שררה שבעולם, לא מכבוד תורתו ולא מכבוד עושרו ורב טובו, וביותר
יש לנו להתאונן כי פה בעירינו ומילדי גידולי כהילתינו היה (כתוב בסי'
תורת משה איש אדסים הידושי ספר במדבר דף ל"ה ע"א) ומי כמוהו של
הצדיק המפואר מו"ה עזריאל זצ"ל שאנו עוסקים בהספידו עכשיו שהלוח
כמה אלפים בלי שום תשקום גמול. גם מעולם לא אמר להשוכרים
דירה בביתו להוסיף לו על שכירתו רבים חסו בצל כנפיו ואין מכלים
דבר (שם דף ל"ז ע"ב) וי"ע ונתצ ב"ה :

סימן סב

הצדיק תמים התורני רבי יודא ראשכרין ז"ל היה אבי הנאון המפורסם
רבי נפתלי ז"ל אב"ד דק"ס ווארין והנאון מו"ה מרדכי ליב ז"ל
אב"ד

ער

אב"ד דכ"ל שאביסרעה תלמידים מובהקים ואהובים למרנא בעל הח"ס ז"ל ומובאים הרבה פעמים בתשובותיו — וחזקן הרב הקדוש רבי מרדכי פישל סופר זצ"ל יעויין בארוכה בסי' ס"ח.

סימן ס"ג

הר"ר אלתנן בן הר"ר מאיר רופא נתסבל להח"ס בל"ג לעומר שר ישנת תכ"מ לפ"ס.

יום ו' עש"ה יוד שבט מוסר לנפש אדם כי ימות באוהלו, סמוך לשבת נהרג ע"י א"י באושפיזא בית הנבי' נרין בוים, ואחר יציאת מבה"כ התמהמה מלבוא ויבוקש והנה אין איש בבית אשר בקשו למו. עד אחר רוב היפוש בנידות ביניעה רבה, והנה נמצא באושפיזא בחדר סגור ומסוגר מושלך ארצה וכול דמו צועקים מן האדמה אשר נשפך דמו כמים בחינם בלי ראות. ונסבר יום א' ז"ה שבט תכמ"ה לפ"ס הי"ד ותנצב"ה.

העתק מפינקס הח"ק נ"ח עמוד כ"ח.

סימן ס"ד ס"ח

הרב הקדוש המפורסם בתפוצות ישראל בפרישתו וצדקתו המאה"ג כמש"ת רבי מרדכי אפ"ים המכונה רבי פישל סופר זצ"ל, הוא בן להאומן המפורסם בעולם במלאכתו מלאכת הקדוש אשר שיכל ידיו וקסת"ו דרך דרך הקודש יקרא לו נודע בשערים בשם תפארתו מוה"ר זוסמן סופר זצ"ל מהצבו ממחצב קודש והיה גברא יקירא במדינת פולין ורוח ה' נססה בו לבוא למדינתנו ויהי ראשיתו מצער היה דר בכפר סמוך לכ"ה קיצע ואח"כ תקע אהלו פה העירה, והיה אומן מופלא באומנתו מפליא לעשות כוונים למלאכת שמים בסוד ה' ליראיו אשר כינו מחשבותיו בעת עסקו בכתיבת אותיות הקדושים, וסיפרו שלמים וכן רבים שרבינו הקדוש בעל ח"ס ז"ל אמר עליו שהוא גאון בעיני סופרת, ובידיו ידי אמונה הבין ופעל הס"ת שקרא מתוכו רבינו הקדוש ז"ל גם חסד של אמת תפס האי טהור גברא הניה אחריו ברכה מממנו ועשה ס"ה לומר קדיש וללמוד ביום היאצ"ט רעילוי נשמת מרנא הנאון האמיתי רבינו הקדוש רבי משולם ז"ל כאשר לא הניח בן זכר ויסופר זאת דדור מהאותיות התרות על הלוח זכרון ליום אהרון אשר עומד בהיכל ה' לזיכרון בביהמ"ד

בביהמ"ד הגדול של חברת הש"ס דפה, ובתיות שזכות גדול ועצום הוא להכותב בקדושה וטהרה אותיות התורה דברי אלקים חיים (יעוין בשה"ג דהג' חיד"א ו"ל נבי רבי יוסף וישאל אביו של חודש הקדשים רבי חיים וישאל זיע"א) וזה האי ספרא רבה לכנין רבנן ואחר המיוחד מהם הבן יקר לו אפרים ה"ג הרב חודש ישראל הנ"ל.

הוא רבין בימי עלומיו בין משפתי ישיבה הגדולה דמינא הקדוש הה"ס ו"ר בעת זרהה שמש צדקתו כה"ק מאטערסדאָרה יע"א ויצא שמו בשערים כחריפותו ויושר עיונו וגדל צדקתו הסודמת להכמתה משם ביתת רנליו רגל ישרה לישיבת גאון הקדוש בעל אוהל דוד ז"ל ואח"כ תיכן צעדיו וכא פה העירה והיה יושב ולומד פה בבית הגאון רבי זלמן ליב ז"ל שהיה דר פה לעת ההיא (יעוין כסי' נ"ז) וכאשר בא רבינו הקדוש הח"ס ז"ל להורית שמשו פה הכיר אותו ואמר שעל החומה ממט"ד הולס לו כבוד להיות מבחורי שבתות ואמנם הוא השיב תורה ואמר שאין בדעתו לילך עוד לשיעור כי בא פרס הנושא ולא טוב היות האדם לבדו (יעוין במטה נפתלי ח"א דרוש ו') והוכיח ה' לו אשה עוד בחורה ההוא אשת היל צנועה הסודה ומלומדת מרת לאה ע"ה בת התורני הצדיק תמים מו"ה יודא לאשכנזי ז"ל מפה ולה שני אחים הנאונים המצויינים בתורתם וצדקתם מו"ה נפתלי ז"ל ומו"ה מרדכי ליב ז"ל (יעוין כסי' ס"ב) ולעת אפריונו קיבל מכתב מו"ט ממר רבו הגאון אוהל דוד ז"ל אשר יעתק פה וזל"ק ב"ה יום ג' כ"ח א"ש תכס"ו לפ"ס, שלום רב לאהובי תלמידי הבח' המופלג בה' פ"ישר נר, מריש אמינא ליה מולא טבא והנני אומר לדבק זו טוב בו וע"ד קושיתך ריש פסחים כבר הקשה זה הלהם משנה פ"ג ה' חמין ומצה הלכה יו"ד עיין שם ותמצא נחת, וזלת זה אני מזהירך להתמיד ולעסוק בתורה דברי הס' דוד דייטש עב"ה, והי אומן את התורה אמן מוצנע ואמן פדגוג כי הרבין תורה לפני צעירי צאן קדשים והנהלים על מבועי התורה והיראה בחיכו ישאם עלות ינהר ותלמידיו אשר יצאו מחרר הורתו גדלו והצלחתו ועשו פרי הרבה מהם נעשו גדולי ישראל ורובם תלמידי ואדירי יראה וכל ימיהם הוכירו תוקף הליכות בקודש של אכופס אלוף נחת אלוף צפו אצלו מקיים בכל רגע ורגע לדבקה בו שויתי ה' לנגדי תמיד, למד וקיים

עה

וכיים דו נאמר לא ניכר שווע לפני דל ורמז בחינם לנערי בניי אשר לא היה דאל ידם לתת משכורתו, ואף שהיה ת"ח גדול והיה בידו לעלות על כסא הרבנות יעצו מרנא הח"ס ז"ל שלא ישבית עצמו ממלאכת התרביצה מלאכת הקודש ואמר לו היש שכר גדול מלהיות מלמד תינוקות אשר הוא ממצדיקי רבים אשר יושבים לימין הקב"ה מה יעשו אח"כ ילדי פ"ב. שתים הנה נוראותיו היסודי והסבר כי היה היסוד לאלפים כהורים אשר הסתופפו תחת צל מרנא הח"ס ז"ל כי יותר מעשרים שנה טרה-עבורם מאין הפונות ימים אף לילות לפרנסם ולכלכלם:

יושב מרדכי רוב ימי השבוע בצום ותענית והיה מקונן ובוכה מאין הפונות בכל יום ויום לעת הצהרים על שריפת בית אלקינו על הקודש ועל המקדש, גם נהג מנהג חסידים הראשונים להקדים לחצרות בית אלקינו שתי שעות קודם התפלה הן בימות החול והן בשבתות וי"ט כסיון ובהורף יהי' ושפך שיחה זו תפלה בדמעות שלישי, ולילה כיום יאיר אצלו לעסוק בתורת ה' תמימה פתח לתלמידיו שערי התורה וידע ששה סדרי משנה בע"פ וגם בימי הצומות אשר יסד לעצמו לא פסק פומיה מתורה ותפלה כל היום ולא ביטל רגע אחד מלימוד תלמידים, וגם לעת ערב כחורה לא התפלל תפלת מעריב בזמנו רק למד עם תלמידיו קודם צאת הכוכבים ואמר ק"ש ושתה רק משקה הם לעתותי ערב ולא אכל עד כמה ישעות כלילה שרא להתבטל אף רגע מלימוד תלמידיו: וגודל ענותנותו אין לשערה שהיה שפל רוח והכניע עצמו לפני כל ת"ח אף לצעירי ימים ודרכו כקודש היה לפלפל בקול דממה דעה לעומד בצידו אבל לא בפרהסיא כאשר היה רואה בעת הדרך ברחוב ללכת לביהכ"נ שקמו כד העם בפניו הציר דו מאוד ואמר מי יתן שאוכל דקבר דירה סמוך לביהכ"נ בכדי שלא יעמדו לפני מעולם לא דיבר עם תלמידיו מיום יצאו מחדר הורתו בלשון נוכח (נלמה ממה נפתלי דרוש ו' ומהקדמת פרס חיים בקול להורים ומהקדמת יחזקאל אליעזר ח"י): וזכה לבנין רבנן אשר המה גדולי דור נאונים אדירים ציס"ע אשר יצא קום בקצה הארץ מגדולת תורתם וצדקתם ושלחבת קדושתם המאירה ה"ה בעל מטה נפתלי ז"ל ובעל ישו"ו, מחנה חיים ז"ר והגאון רבי יעקב שלום ז"ר שהרביין תורה בעיר ט"ש יע"א, וגי ארזי לבנון אשר שבחו חיים

היים עוד כימי בהורתם ולהבדיל בין היים להיים הנאון המפורסם בעולם
בעל ילכוט אדויעור ושאר היבורים נ"י האב"ד דעוב"י פאקש ה' עריו
יהיה ועוד ינוב בשיבה דשן ורענן :

גאונים אדירים אלו מרילות שרזו ואלו חיוב להכריז שאף שהעני האיש
בביתו צרור הכסף לסח בידו להוצאת שכר לימוד בניו לתלמוד
תורה, ומרגלי' בפומי' הטהור תוכחת מוסר מעיר לבניו גמור בכל לכבך
ובכל נפשיך ללמוד לשמה, ומעולם לא היתה בקשתו עד הצלחת בניו
דס שיצליחו בתורה ויראה, ולפלא היה בעיניו מי שיבקש בימים הקדושים
דבר אחר חוץ הצלחת בנים בתורת ה' תמימה :

הנאון בליקוטי חבר ה"ו בדף פ"ג מספר דדור מגדל חוקף חיבת הקודש
דקדוש ישראל הנ"ל וז"ל בוא וראה שכר לימוד בניו דש"ש בעת
יצאתי מים ע"י מורי בעיר פ"ב סיפר לי הרב הגדול קדוש ישראל מו"ה
מרדכי פיישל סופר זצ"ל כי כהיום ההוא שאל אותו רופא יהודי א' אם
הדבר אמת שיש לו ארבעה בנים וכורס עיסקים בתלמוד תורה, והשיב
כן ואמר לו הרופא ומה יהי' תכלית הבנים האלה והשבתי לו הקב"ה
ציוה עלינו להניח בכל יום תפילין ב"כ וקשרתם לאות על ידכם והיו
לטוטפות בין עיניכם ובאותו ציווי נאמר ולמדתם אותם את בניכם בשם
שאני חוקר מה יהי' תכלית הנחת תפילין ודי לי לעשות ציווי ה' יתברך
כך לא אחסור על תכלית ולמדתם אותם, ועלינו להתבונן מה זכה הצדיק
הזה באסנתו זאת שלשת בניו המה מאורי הדור, והבכור אשר נאסף
בחצי ימיו לא הניח כמותו כמעט בתלמידי מרן הנאון ח"ס כי היתה
תורת רבו שגורה בפיו עכ"ל :

אלו קצות הליכות בקודש שר נברא קדישא הסידא ופרישא הרץ המוכתר
בנימיסו מרדכי יצא מרפני המלך בלבוש תכלית הכמה תשובה
ומע"ט ותכריך הידושים מתוקים עד כמה מסי הש"ס הניח ברכה ונחכש
בישיבה של מעלה במרהיץ באדען והובל ארון הקודש לארץ ההיים פה
העירה בעישיק כי תמוז ונספד בהספד גדול וכבר ממרגא בעל כ"ס ז"ל
כאשר כתוב על ספרו עה"ה פ' בראשית פ' את הכוכבים ד"ה כתיב
והמשכילים יזהרו כו' ויהר פרישת גדולת מרדכי הגדול דיהודים הלא הוא
כתוב בספרי בניו נידולי הקודש הרבנים הגאונים הנ"ל וז"ע ונתצב"ה :
סימן

סימן סט

הרבנית הצדקת מלומדת ומחוכמת חסודה בנשים המפורסמת בכל סצוי
 ארץ ואיים רחוקים מבית מרת שרל ז"ל בת מאה"נ רבי עקיבא
 איגר זי"ע דור רביעי למרנא ורבנא הנאון האמיתי בעל משנת דרע"ס
 ודור חמישי להנאון מו"ה משה ברודא אב"ד דס"ס ווירמייזא בן הנאון
 רשכבה"נ מו"ה אברהם ברודא זצ"ל, ומצר אם דור שישי להנאון מו"ה
 איצק ר' אליהו ראדיש שהיה אב"ד דס"ס ליסא זצ"ל היא היתה עזרתו
 בכודש למרנא רבינו הקדוש בעל התם סופר זי"ע מכ"נ מרחשון תשע"ג
 עד ח"י אדר שני שנת תשצ"ב, וגדל צדקתה ומידותיה התרומיות בנמ"ח
 ושהיתה שרה המניירת הנשים ללמדם הדרך ילכו בה והמעשה אשר
 יעשון עם גודל ענותנותה מפורסם בשער בת רבים, וכ"ל בנה נאון ישראל
 רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד דעוב"י קראקא במכתב שם משמעון תרע"א
 להדרת חיבור שו"ת כתב סופר למרנא הנאון ז"ל. סופי תיבות של תשובת
 כתבי סופרי עורים במ"ק שמונה בשם אמניו הצדקת שרל נמטריא נ"כ
 שמונה במ"ה, חנל האם אשרי לה שירדה וגידלה אותו בצער גדול
 והשנחה נפלאה לחזק גופו לתורה, אין לשער ואין להעריך הכמתה
 וצדקתה ואהבת התורה אשר היה בלבה, וביום ג' ח"י אדר שני שנת
 תשצ"ב הלכה לעולמה ונקברה בכבוד גדול, והספידה אאמ"י מאוה"נ זצ"ל
 לפני מיטתה מספר כבוד מאור, היה מפרש והולך אשת חיל מי ימצא
 כורז מא' עד ת' והוא עורנו בכתובים אתנו בכתבי סודש של אאמ"י
 מאה"נ זצ"ל (עכשיו זכינו לראותו הספר גדול וכבוד ההוא נדפס בהקדמה
 לחידושי רבינו הקדוש התם סופר על מסי' חולין יעו"ש) וקרא הצוואה
 שכתבה מלא מוסר ויראת ה' מזהרת בנותיה על הצניעות ואת בניה
 להתמיד בתורה (ובס' חוט המשולש דף ר' מביא עוד שאר דברי
 צוואה היקרה שכששה בה מחילה ממרנא רבינו הקדוש זצ"ל
 שימהול אלף פעמים על שלא היה לה השנחה פרטית כ"כ עריו כראוי
 לאדם גדול כמוהו, אבל ה' יודע שהיתה בעלת יסורים גדולים כל הימים
 וכו') ונוזרת אומר שלא יתענו בניה ביום היא"צ שלא אלא ירבו בתורה
 ביום ההוא הכנות יזרו את בעליהן ללמוד תורה אכר חלילה לענות
 נוסס

נוסם בתענית שרא יתבטלו מתורה היללה זכותה יגן עלינו אמן. והנה ראוי שתזכירו בפתיחת הספר מקצת שבהה של אמינו הצדקת ע"ה אם אביכם הנאון המחבר זצ"ל, וכן שמעתי מפיו הקדוש שהיו מצער על זה שלא נזכר שמה בפתיחת ספרא דאבינו רבינו הח"ס זצ"ל עכ"ל. וז"ל זכותה הנדול יגן עד עדת ישראל ונתצב"ה :

סימן ע

הטפסר פרנס ומנהיג טוב עין מהדר מן המהדרין במצות ארבע מינים ר' משה בעטטעלהיים ז"ל מוזכר לשנה בספר ליכומי חבר ה"ב בתולדות מרנא הקדוש בעל ח"ס זצ"ל ויעתק פה, כ"ל באותן הימים (שנת תכפ"ו) היה איש אחד בפ"ב אשר דבריו נשמעו אצל הקאמידאטה והלך אל השרים לאמור הנה הרב בעירינו מושך יותר ממאתים נערי בני ישראל בלימוד התלמוד, והתלמידים אחרי יבואו ליותר מעשרים שנה יהיו נבערי דעת מכל וכל, וע"ד מלשינות הלז באה הפסידה אשר במשך ארבעה עשר יום לא ימצא אפילו תלמיד אחד בפ"ב כו' וישלח רבינו אחרי הנגיד ר' משה בעטטעלהיים שהיה אז ראש הקהל בפרעשבורג וזכה משה הנזכר לבטל נזירה זאת, ובשנת תכצ"ו כאשר מת זה משה האיש אמר רבינו בהספידו בכו בני הישיבה בכו, כי לולא זה משה האיש כבר לא היה תלמיד בפ"ב עכ"ל :

סימן עב

התורני וצדיק תמים רבי גומפרך שוהט ז"ל נבאי ימים ושנים דהכרת פיקוח נפש, והיה רבות בשנים שוהט מומהה פה בכ"ס יע"א והוא אחד ממובחרי הגברים שלשה מטיבי צעד אשר הרפסו ספר הלכות גדולות בוועין בשנת כאמור בהקדמה שם, הוא הנכר נתהדל ונזכר לטוב מפה קדוש מרנא בעל ח"ס ז"ל בספר הויכרון שרו עמוד ל' בה דיבר בקדשו מרנא ז"ל נגהי ליום ד' י"ד תמוז מיר לעת ערב יורו המורים בתוקף עוז ותעצומות ובתקיפות זו אחר זו ויצאה אש ומצאה כוצים כו'

כו' ונחסיים מסרא שכתוב והצתי אש בשערי ירושלים ובערו ואין מכבה ואחז"ל (שבת ס"ט ע"ב) בשעה שאין בני אדם מצויין לכבותה כו' והפליא לעשות התורני ר' גומפרד שוחט אשר על כתיפו ישא ויסבול את הזכו הצדיק רבי קאשמאן אויפנבאך (יעוין בס"י ע"ד) סני נהור והוציאו חוץ לעיר הלא זאת אוד מוצל מאש וביציאתו סבכוהו נחלי אש והבעירו כובע שכראשם, ואבני בליסטראות נפלו מלפניו ומלאחריו, ובשהרית הביאו אותו לידי דק"ס יערגען זכרה לו אלקי לטובה עכ"ל :

סימן עד

התורנו רבי יעקב משה קאשמאן אויפנאך ז"ל הוא היה אחד ממבשרי נברי בני ח"ס ג"ה ושמו היה מפורסם בשערים שהוא אחד מצדיקים כבירים יעוין בספר הזכרון למרנא ז"ל עמוד כ' ובפינסק אפטרופסים דה כ"ו מצאתי שכתב רבינו הסדוש בעה ח"ס ז"ל בידו הסדושה וז"ל כ' בעוה"י התורני המנוה הר"ר קאשמאן אויפנאך זצ"ל שביס חיים לכל חי ביום ג' כי תמוז והניח אחריו ח"כ מסך שלשים זהו ווינר וועהר' ונמסר לידי למסרו ליד אקרז"ט והפירות מזה מהוויי אקרז"ט ליתן ב' ליטרות נרות בשנה להכרת מהויקי תורה, דהיינו ליטרא א' ליד הושענא רבה וליטרא א' ליל שבועו' וכן עשיתי ומסרתי ליד הקצין ר' אברהם א"ש ט"ה ראשון דהק"ס, ואקרז"ט קיבלו עליהם כנ"ל, ובעה"ה פה ק"ק פ"ב נהי ליום ה' כ"ב תמוז הקע"ג ל' משה' סופר מפ"פ דמ"י :

סימן עה

התורני מו"ה בער פרענק ז"ל שו"ב, ונאמן הסהילה וספרא דה"ס ג"ח מפורסם במדינות ע"י היבוריו אשר הוציא לאור בחיים הייתו גם הציב לו זיכרון בפנסק דה"ס ג"ה במנידות ארוכות אשר סיפר בהם לרור מעשה נסים שעשה ה' יתעלה ברחמיו' והסדיו המרובים לגולת אריאל שבק"ס דפה וא' מהם יעתק פה מפינסק תננות דה"ס ג"ה וכ"ל :

זכרון

זכרון הישועה.

גרסינן בירושלמי מסי ברכות בפרה אין עומדין לעולם אל יהי הפסוק הזה זו מפיך. הי צנאות עמנו משנב לנו אלסי יעכב סלה, הי צנאות אשרי אדם בוטה בך, יהי רצון לפניך ה' אלסינו ואלסי אבותינו שתצילנו משעות ההצפות הכשות הרעות היוצאות המתרגשות לבוא לעולם (שם הלכה א') :

והנה אלסינו זה סוינו חסדי הי כי לא תמנו וגודה רשמו הנדול עד כר הטובה אשר נמלנו יום ג' ערב י"ט של עצרת שנת תסע"א לי באשמורת הבוקר עת המצא תמצא בני אדם בתנומה עלי משכב, בפתע פתאום נשמע הקול ברחובות הסריה קול ענות תרועה ויללה מנער ועד זקן מה נשים באו בבכי ויזעקו בקול גדול ולא יוסף איין פייער איין פייער ! והנה אש גדולה יצא מארמון הנקרא שלאס נעביידע והבערה ללהב יצא ותלהט מוסרי הרים ונשרה הארמון מלך אימה וחרדה גדולה נפלה וכל העם נעורים משנחם מקול הומיה כולנו עמדנו פה כחסירי חושים להסתהר ולעמוד על נפשינו כי כל הרואה הלהבה ומדורת האש תסמר עיניו שערות ראשו והפך עליו בלהות, אך אלסיס לבדו השליט בעורמו לעשות כרצונו הטוב והנטיב עם בריותיו ומתנהג במידת הר מים אילמלא האי יומא נשבה רוח דרומית לא נשאר ח"ו בית אחד ברחוב היהודים אבל רוח הנדולה נשא את הרעפים ורפירי האש לעבר ההר עד הרחוב שקורין צוקר מאנדל, והנה עוד זה מדבר וזה בא שנשרפו כל הבתים ברחוב ההוא ושני סצותיו אכלה האש תוכו נחר ערו ערו עד יסוד בה, וכל בית ישראל יבכו עת השריפה אשר שרף הי את בתי בני ישראל ברחוב ההוא ובתוכם בית המיוהר לסצירי וסריעי בית ההכרא קדישא דנמ"ה, ובקושי גדול וזריזות יתירה אשר אימין הנעלה כהי פייל לברער שאור כניבור היל להציר את החולאים מאחבי אשר היו שם, וחצי האש יצא ככרס ותאכל כל הבית בארבע פינותיו וכל אשר בתוכו כל כלי הבית, (בהסדרת פינקת המתים יש הוספה לזה וכ"כ שם) והאחרון הכניד כי גם ספר המתים ספר הזיכרון אשר שם היו נכתבין בשם כל איש אשר שבס חיים לכל ח"י והכך לעדמא דקשוט ולהצר מות יום המיתה וקבורה כאשר על מצבת האבן הקובה וחרות גם בפינסס ההוא

ההוא היו כותבין יום ההוא למשמרת לדורות ונודמן כמה וכמה פעמים
שוים שהיה סניף לדבר גדול אשר מבלעדו היו כמה נשים כר ימי
הייהם ענוות וצדורות ע"כ :

ועתה עינינו ליה ולו אנו משכחים ומודים אשר עזרנו עד כה, כי כבר
התחילו לבנות את הבית בית הסצירי ומריעי והבית הזה כהננותו
שלשה מטיבי צעד מבני החברא המשכילים אשר כוזהר הרקיע וזהירו
אנו נבאי דחברא סדישא נמילות הסדים ה"ה הסי התו' הרר אברהם
א"ש הסי המרומס הרר זלמן בריל והסי הנניד הרר גרשון פ"פ, ואלה
יעמדו עד הברכה ה"ה הסי המרומס הרר הר"ש שפירא והסי המרומס
הרר אייזיק ראב סג"ל אשר יגעו וטרחו אספו וסביצו נדבת כל איש
אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו כפי משאת ידו למלאכת הבית,
וחכם לב יקה מצות זה משה כי מלבד אשר נהן לכסף מוצא והויל
מכיסו סך עצום ומסויים התאמין הסי המרומס הרר מ"שה בר מיכאל
ישאכרלס נבאי הצדקה ביתר שאת ויתר עז כוזיות והשתדלות יתירה
ונדבה רוחו להוציא ולהכניס ולהשגיח על עושי המלאכה, ואלמי המערכה
יטיב לטובים האלו ויעמדו עד הברכה, וישלם נמולם אלף פעמים ככה:
ולמען שיהי' זכרון לדורות חסדתי את סורות האלו בעטי שיהי' למשמרת
לדורות הבאים, והיה בהתעוררו נפשם להודות לה' להשיב כל
תנמילוהי וכתתם תודות לאלפים אשר החיה אבותם כיום הזה וברכות
לראש המנדבים ומהויקי הבית ויהי' זה שכרי.

פ"כ ב' חמוז לפרט כתוב זאת זכרון בספר
הה' בער פרענה סג"ל

שמש וש"כ דפה :

ראיתי להעתיק פה התעוררות מפינאס תקנות הח"ס על דבר מצות
ביקור חולים ולפקה על ענינם.

וב"ל בעוה"י לכו בניס הקבצו ושמעו אחי ורעי והאזינו אמרי פיני
אחרי שזה מקרוב בא זעקת ודיבת רבים שפערו פיהם בסול ענות
החושה ודברי דומי להטיד מוס בסדישים שמיסוד עולם נתיסר "לביסור
חולים" ובהיות שהה"ק רובם ככולם אשר ישנו פה עמנו בצירוף אלופי
נבאי'

נבא"י דמן הכריא איש על דגל בישמותם הנכובים והתומי' למטה ונעדרו
יחד הכו לכם עצה מה לעשות להסיר את תלונות בני ישראל שמענו.
בושנו וגם נכלמנו באית דורשין ואית דורשין וכולן לגנאי יש דורשין
ברבים שאנשי ח"ס מתרשלין לבוא לבקר החולה עד שכמעט הפיה
נשמתו רחמן ורצין ומתאספין לעת מצוא ויציאת נשמה ויש דורשין
שאנשי ח"ס אין משניחין בחולה כל עיקר, בהיות שמהרא"י לעת הזאת
שיזדרזו לחולה שיתוודה ויצו לביתו ויתקן זוודא לאורחא רחוקא עם
כל זה כמה נפטרים כחלום יעוף בלי וידוי ובלי צוואה :

ויש חולה רעה ראינו כשכאין בני ח"ס לבקר החולה אינן מניחין למבקרין
לעשות מצותן כראוי רק דוחין אותן כלאחר יד, באשר שכל חד
מאנשי ח"ס בעיני המון כסוין וכסויה מכוין למבקרין ועושין לשחוק
ומחוכא באמתלא ודברים שהחולה מבקש ורוצה מנוחה, יש אומרים
שהחולה ישן, וי"א שהחולה הוא ביישן, וי"א שהש בראשו והס לו
בשרו ונפשו ככבשן, וע"י כך כאשר שמענו בן ראינו שפתע פתאום בא
השוד המות המכחיל הפריד והוציא מתחת ידו דבר שהוא מסוכן
מעיקרא, ובלי שמירה ומבלי אמירה, על בלי הגיד לאחד מבני ח"ס
להקהל ולעמוד עד נפשו בטרם יגיע עד שערי מות, ופתאום נפטר
מעולמו והוא עון פדילי ר"ל, שמהרא"י ישעיה תשובה בזמנו, אולי נבי
יצא מדינו וישית תעלה וארוכה לחלוננו ויש לקונן ע"ז שכל זה דבני
ח"ס רק ללעג ולהבוזת אשר לא נשמע מיום הוסדה, יסדו אבותינו והיברו
המהוכרים באהבה רבה ואהבת עולם חסד יבנה בנין עולמים, אשר מיסוד
הראשון העיקר ח"ס נתיסד על "ביקור חולים" :

הביטו וראו אחי ורעי שכל מנמותינו להמציא מזור ותרופה לחולי בני
עמינו, גלל בן האבין מתקן גוויין שיהיו המיד שני נערים משרתים
ומשמשים החולאים אחד יהי לתוך ההקדש ואחד אצל החולאי' הוין
להקדש, כאם ח"ו אחד מע"ע וועלכר ניכט אימשטאנד וועהר איין
פערנאכדעסיגט ווערדן, דא שכדו חכמים בחקנתן אונד איינען עקסטרא
משרת דאצו אנשטערט וועלכר להחולה מע"ע אללע מעגליכע בעדיהונג אב-
וואהרטונג אונד הילף צו ליסטיגן ולילה כיום יאיר להשניה עליו כראוי ונכון:
נוסף

נוסף על זה האבין ניומין רופא ומומחה רבים יודירינים דס דבר אי מע"ע כמו לתוך ההקדש אונונטגעלטליך בזוכען זאללען אויך צור מעהררע בעסוועהמליכקייט איינע עקסטרא אפטייטן ערוועהלט דס דיא פערלינטע מעדיצין גלייך בלי שהיה פערפארטיגט אונד רכל הולי מע"ע אללע מעדיצין בלי מהיר כסף הין גנעבין ווידר :

יתר עד כן אום אונוערע מצות ביסור הולים בשלימות צו פערריכטען האבען אונט אונס בני ח"ס נאך איינע אנדערע הכרא הנקראת חברה דפיקוה נפיש ערריכט צור בעזארנונג למטה יפה ומוצעת וגמ' רכל חורה נעכסט אללערהאנד וואס לחולאים לתוך ההקדש ברויכן אום צור ווידר הרשטעלרונג לחולאים צוא בעזארנין הבאין באשר שכל מנמותינו לשם שמים לעזור לחולה שיבוא וישב על בוריו וירך על משענתו וממילא נשמע דאס ראשי ח"ס כפר כפליים האסט כננד שארי ב"ב חוין להכרא :

נון איסט לייכט צו עראכטען שכל הצטדקאותינו ומנמותינו להשניה בהשנחה מעולה לכר צרכי החולה כדי להסימו על משענתו ואם כך לאורחי ופריהי ס"ו וב"ב של ס"ו ואם לצורכי חולאים מע"ע ערפודרט אללעס אויף דס בעסטע אננוענט ווירט, וויילן אונוער עיקר ח"ס עכר צעסדירט מהכרא דביסור חולים, והעולה על גבאיהן הנבאי צריך להיות זריו ונזכר כפי הגורל שבידו ומנה אצלו תמיד וכל הח"ס נקובים בשמותן המה ושמשיהון וע"פ יבואו ויעמדו על המשמר ויעמיד שמירה אצל החולה יומם ולילה וואו דורך איסט פערשטאנדין שיהיו שומרים לחולה וישניחו עליו שלא יאכל ולא ישחה צונן ולא ישכב בטחב, או לרוב פעמים החורה מתאוו לאכול דבר שהוא נגד בריאותו ע"כ צריך החולה שמירה מעולה והשנחה יתירה עליו ועל משמשיו וועלכע דורך איזה ימים משמש החילה נועזען שלא ישנו את הפסידם ע"כ יכראו שמירה, וכהאי גוונא נכראין משמשין אויפוארטער וויילן מיססן אצל החולה ווארטין אונד פערבלייבין עד שיבואו משמשין אחרים תחתם למשמרתם מיסן דיע ערסטן ווארטין.

והנה אנתו כהדש מהילה כדושה יע"א וקדושת תמים עם תמימי דרך ויסיורי הערך ה"ה כל בני הח"ס יצ"ו אשר כל כוונתנו לעשות

רצונו ורצון יראיו המיחרים להסד שעושים עם המשי"ם על לבם, ועם
ההיים חיי צער, חולאים האומללים המדוכאים בשער, והכל נעשה בלי
פניה ומחשבה וזה רק לשם ה' ללכת בדרכיו מה הוא מבקר חולים אף
אתה כו' ולשמור מצותיו וחוסיו, ונחנו מה כי תריבון עמנו לא עלינו
תלונתם כי על ה' וכדי בזיון לכבוד הה"ס בעיני הבריות מה יאמרו אשר
ישני פה עמנו ואשר אינו פה לנו ודבנינו ללעג ולסדון לשם רע בכל
סביבותינו :

ואף גם זאת חובה עלינו בני ה"ה לילך אצל כל הילאים, אפילו להולה
שיש בו סכנה המדוכאים בחלאים רעים כנון אויסשלאס פאטעטשיין
ר"ל ה"ו ווא כמה פעמים הרופאים מזהיר זיין לשמור מפני רוח מצויה
ורית רע שדרכן לילך ולהיזק עם כ"ז אנהנו כמצווה ועושין לש"ש נכט
אבשייאני זיין, מה גם אין אומרים וסוברים שמצות ב"ח לנו לבר היא
רק כל הרוצה לטוים גם ברוך יהיה, אפי' מי שהוא חוץ להברא, עכשיו
אבר דיע זאך זא ווייט סומן אלס דיע חוין לחכרא להולה גלאססין
ווערדין אנד רבני הברייא פערבאטן פארצולאזן הרא למשמע אוון
דאכה נפשינו גיורא בשמיא וציבא בארעא, מי יוכל לעצור במילין
ולידום על ככה, ומפחד ודאנה אנו אומרים שימצא בנו מבני הברייא
שיהיו תוהים עלי סיום מצות הראשונות כי יאמרו הרפה היא לנו ולא
יעשה כן במסומנו להבאיש ריהינו בעיני המון לתת הר"ה בידם לגרפינו:
ועתה למען דעת כל כי רוח ה' נססה בנו האספו וגידדה לכם וועלכש
באסיפה מוסכם גבליכן דס מהיום והלאה באם א' מראשי הבית
מסטן שבסטנים עד גדול שבגדולים ה"ו נפל להליו ר"ל למשכב, זא ביום
השלישי מהוייב הנבאי שישלה אליו שני אנשים מה"ק לבסרו בכל יום,
דהיינו הנבאי יבהר בכל פעם מהשליחות שתהי' לכל הפחות אחר מאותן
שני אנשים סרוב או ממכריו ומיודעיו הרגיל ומסרב עם החולה ואותן
השנים יהיו, שעה א' אצל החולה בכדי שיראו ויבינו אם ה"ו החולאת
או הטבע גובר וכן יעשה בכל יום חדשים לבסרו"ס רק חלופיהן וחלופי
חלופיהן ועי"כ ידעו ויבינו מה שיצטרכו לעשות לו לגיפו איזה רפואה
ומייעתא ולהסימו, או אם דהיסא די שעתא לעשות רפואה לנשמתו
למסירת מודעה, להתוודות או לצוות לביתו אחריו ושמרו דרך ה'
ובטוהים

ובטוחים אנו בכל מי שיראה ה' תקועה בלבו שנים המה יחזיקו דברים אלה כאשר נמרנו בדעתנו לסיים המצוה הזאת כראוי לבשר החולאים כנ"ל, כאשר יצוו הנבאים דח"ס עלינו וכל זה נעשה באסיפה למען פרסם הדבר ברבים ולהסיר תלונה מעלינו ולהשקוט ריבינו :

ומכלל הן נשמע לאו ווען הח"ס זאללטע ערפאהרען מי שירום לבנו במרד ובמעל יהי' מי שיהי' מעכטע צו ווירר הנדלן בני ח"ס ניכט פאר צו לאזן אבר אב צו שאפפין זא זיין די'ע בני ח"ק נאר מסולה מהחולה ההוא אונד הח"ק זיך ניט אמאהל וואס צואטהון מאכין, ואפילו בשעה שתקיה ליה עלמא והשעה צריכה לכך דאס ח"ו איזה פרצה וואס פתאום ענטשטעהען מעכטע, ואפילו אם חד מבני חברייא סרוב לההוא מסרב ומאן ימאן האיש ההוא די'ע ח"ס פאר צו לאזן אוי אין רשאי לילך ולעשות שום דבר בלתי רשות וידיעת הנכא' אם לא זיך מקדם אצל אויבר נבאי מערד אונד ברצונו הטוב ערלויבט, ונסוה בכל חד וחד יהא חס על יקרא דחיי ודשכבי, ווען איין ביוש געשעהן מעכט אשמו בראשו ואנהנו נסיום מעון הזאת.

כל הנ"ל קיימנו וקבלנו עדינו לקיים את כל הכתוב בזה ואין לנרוע ממנו ודעת כולם שיום ראשון ולקיים להם ולא יעבור, וליתר תוסף ועזו למען ידעו הדורות בקשנו לכתוב זאת ויכרון בספר ופינסס הח"ק להיות לעדות ולראי' מהימנא ויקר סהדותא, נעשה פק"ס פ"ב שלישי דהנוכה בהתאסף הח"ס יחד :

בי ישי"ם דרכי ה' לפ"ס.

בבן באנו על ההתום.

הס' איצט מודרן

הס' אברהם ב"ה ליב ז"ל

הס' יעקב ב"ה סג"ל

הס' לאול בהמנוח הרר סאפל אופ"ה ז"ל

הס' זלמן בהר"ר שלמה זצ"ל מכרני

הס' משה ליב יפה

הס' שמעון או"ה

ה' אברהם אהרן טעבן
 ה' יהודא מלמד מפ"ב
 ה' יחיאל טעבן
 ה' שלמן או"ב מפ"ב
 ה' יוסף בכהר"ר שמעון ווינר זצ"ל
 ה' ליב הרש אויסטרייך
 ה' יוסף בר ליב קאך
 ה' אברהם דוד שאכרלס
 ה' יעקב בכהר"ר מענדל שאכרלס
 ה' מרדכי בן של המנוח כה' שמואל נינו ז"ל
 ה' אהרן שפירא
 ה' מענדל מפ"ב שאכרלס
 ה' זלמן שאכרלס,

סימן עו

הרב הגדול רבי יואל בריסקר ז"ל אחר המיוחד מנטורי סתא קדישהא
 ותלמיד חביב למאה"ג הגוב"י ז"ל היה מושפע בנכסים ובילה בטוב
 ימיו ושנותיו בנעימים בשפע והצלחה כי נתקיימה בו ברכת רבו הגדול
 מאזה"נ ז"ל שאמר אליו בעת נטר רשות ממנו דוא זאלסט פעננען לער-
 נען אונד זאללסט ניכט מווען לערנען כדומר שלא יצטרך להיות רב
 שמוכרה ללמוד :

סימן עה

התורני הצדיק יסוד עולם רבי אשר מוצק ז"ל הוא הנכר אשר ישב רוב
 ימי חייו בתענית משבת לשבת ושמענו מוקני שער שמרנא רבינו
 המדויש הח"ס ז"ל היה מסונן עליו מאין הפוגות בעת נודע לו מסילוקו
 שר ציס"ע הלוח הסידא ופדישא זי"ע.

סימן פ"א

הרב המאה"ג הסידא קדישא מו"ה יוסף דוכס זצ"ל בן להרבני הצדיק
 תמים מו"ה צבי זצ"ל זרחה שמשו עדי הארץ פה העירה בשנת
 תקנ"ב

פא

תקנ"ב, ובעודנו ילד שעשועים בן ר' שנים עזבו אביו כי חלף הלך לו לארצות החיים ושכב חיים לכל חי בשנת תקנ"ו ואמו נשאת אה"כ לנכרא רבה הריה עצום וגדול בתורה ת"ח מפורסם רבי מיכאל אופנהיים זצ"ל, ועד ברכיו נתגדל ונתהנך עד מלאו לו י"ג שנה, ויוסף בן שלש עשרי שנה והוא נער עצמו ממעונו וכיתת רגליו להסתופף בישיבת אריה דבי עלאי מאה"ג רבי מרדכי בנעט זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק ניקעלשפורג, ולמד שם כמה שנים בהתמדה עצומה, היום והלילה למשמר משמרת התורה, משם תיכן צעדיו לחזור למקום מולדתו פה העירה, ויומן לו ה' אשה הסודה וצדקת מפורסמת מרת חנה ע"ה, ופירנסו עצמם בצימצום ודוחק גדול ולויכול יוסף להתאפק ושם דילות כימים להתמיד בתורת ה' תמימה לא יכבה כלילה נרו, גם רגל על לשונו ודברת בס ורא בדברים בטלים, וע"כ אהב הבדידות בד קודש ידבש, נוסף לזה ישב רוב ימי השבוע בצום ותענית, ועינה בצום נפשו ומרגלא בפומיה דרבי יוסף זצ"ל אדם האוכל יותר מכדי להחיות את נפשו. איננו בכחית אדם, רעיו אשר אהב אותם כנפשו היו שני אנשים מצויינים ומפורסמים בעולם ה"ה האחד הרב הקדוש ציס"ע וחסיד המפורסם רבי פישל סופר זצ"ל והשני הרב הגאון הגדול רבי נטע וואלא זצ"ל שהיה ראש כי דינא דק"ס דפה, בהם שמח עד מאוד בכל עת בחרוהו, והודיע ה' את אשר לו ונתפסם שמו הקדוש בעיר לשם ולהפארת, באשר מרנא רבינו הקדוש בעל ה"ס זיע"א היללו בהלל הגדול בשערים המצויינים בהלכה, זכרא עליו מסרא קודש "בית יוסף להבה".

ויהי בשנת תקצ"ב אחרי פטירת הרב המאה"ג ציס"ע רבי ברוך בייע זצ"ל שהיה יושב ודורש לפני סגל הבורה קדושה תפארת בחורים, נמנו וגמרו בני ההבורה ונלוו גם אליהם בני ה"ס תמימי דרך למנות לרבי יוסף לארז עריהם להיות להם ארי שבהבורה להורות להם הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ויוסף הוא השליט הוא המסביר, השמיע לגדודיו בכל יום ויום דעותיו ערב הומש ורשי מציע את המשנה משכ"י באורה חיים, ובשבת ומועד דברי מוסר ותוכחה משובצים במקראי קודש בין הידושו אשר חידש נעדיין המה בכתובים בין שאר כו"ק אשר הניח אחריו ברכה ד' קונטרסים גדולים חידושי הלכות ופספול וחיבור גדול

א' בולל ארבע מהדורות עה"ת וחמש מגילות ודרשות למועדי השנה
לליל התחדש הג' השבועות וראור הושענא רבה) הכליע בנעימה סדושה
תוכחה ומוסר השכל מפורש יצאו הדברים מפיו המהור בשלהבת אש
אשר בערה בו בסרב לב עמוק, שמענו מזכני שער אשר סיפרו עוזו
ותפארת גדולתו שמורא ואימה עליהם העריץ לרתת ולזיע מפחד ה' והדר
נאונו כאשר השמיעם הוד דברת סדשו בפרסי דחסידי מספה"ק חובת
הלבבות, האציל מהודו על אצילי בני ישראל והמשיך רבים מהעוברים
להיות שבנים לדרך הישרה, ועוד זאת היתה יתירה לו הנהגות והליכות
בסודש, ליום השבת וששת ימי המעשה, ואת הנדוים לנו יחסו לזיכרון.

מדי שבת כשבתו

אור ליום השישי הלך ושב על עצמו במסות טהרה ובחצות הלילה היה
מסוגן ובוכה על שריפת בית אלקינו על הסודש ועל המסדש, ואחרי
גמר התיסון עסק בהלכות הקרבנות, כאור בוקר אחר תפלת שחרית קרא
שנים מקרא ואחד תרגום (יעוין בעכוה"ה מורה באצבע סי' ד' אות
קכ"ט) ואופן הריאה היה בסדר זה תחלה קרא מתוך החומש אחד מסרא
ואחד תרגום, ומסרא שניה קרא מתוך ספר תורה, ככלותו קריאת שמו"ת
למד בספה"ק חובת הלבבות ומד"ד וילסוט על הסדרה, כליל ש"ס כאשר
בא מביה"כ שדו ביה"כ "תפארת בהורים" אמר בשמחה עצומה וגעים
זמירות סדר שלום עליכם בדילונ חרוז צאתכם לשלום ובגמר אמר בכונה
גדולה ג"פ את הפסוק כי מלאכיו יצוה דך וגו' ואח"כ היה שר הומר
המלהיב הנפיש שחובר ממחרם אלשכר ז"ל כל ברואי מעלה ומטה וגו'
המובא בסידור שער השמים לבעל השל"ה זצ"ל וכן בשאר סידורים,
ואח"כ היה לומד עם א' מבניו במס' שבת גמרא ותוספות כל זמן שהיה
דולק הצי מיללי ליכט והלימוד הזה היה בשמחה עצומה והתלהבות גדול
אח"כ אכל עם בני ביתו סעודת שבת ורק סעודה זו אכל עם ב"ב ואחרי
גמר הסעודה למד משניות מסכת שבת פרק א' עם פ"י הרע"ב ואחד
מבניו אמר מתוך המשניות והוא הלך רצוא ושוב והסביר הפירוש בע"פ,
ואח"כ סדר לו בע"פ הדרוש עם חידושים אשר ישמיע למחר לפני סנד
חבורה הבאים לבית מדרשו (יעוין בהקדמה למעב"י הגדול דפיס אמש"ד
דף י' ע"א יש לאדם לחשוב דרכו ולצרה דבריו סודם שיוציאם מפיו כי

תנא דבי אליה' הסב"ה ישב ודרש ובחן וצירף כל התורה כולה. וכל דבר שהוא מדברי תורה דורשו חוקריו וצורפו ברמ"ה פעמים נגד רמ"ה אברים שבאדם ואח"כ מוציאו מפיו ומכעו מפיו שנאמר אמרות ה' אמרות טהורות עכ"ד ויעוין בטוב"י או"ח ריש סי' קל"ט ובתו"ה ב"ב דף כ"ב ע"א ד"ה רנב"י ריש כלה הוי כד יומא מקמיה דניעול לכלה מרהיט בהדיה רב אדא בר אבא לשמעתיא והדר עייל לכרה מפ' שם שרנב"י נהג לסדר לו הדרוש שידרוש ברבים והשמיע אות' לרב אדא בר אבא ע"ב וז"ל תפא"י אבות פ"א סי' נ"ז מ"ב דאם ירצה אדם לדרוש ברבים וכדומה יחזור על הענין בעיון היטב איזה פעמים בלילה תיכף וסמוך ללכתו לישן דאז לא יהיה הדבר נדחק מענין אחר שיהשוב אה"כ ושוב בבוקר תיכף ומיד לקומו. יחזור עליו איזה פעמים ויהי ככותב על נייר חדש שלא ימחק כ"כ מהרה וכולי האי ואולי דלאוקמי' נירסא סיעתא דשמיא כמנילה ו' ב' עכ"ל) והיה לערך י"א שעות בלילה ואמר נדך לישן, ועמד ממיטתו בלילה בהשיכה והיה יושב ואומר בע"פ תהלים המיוחד ליום השבת ככול נעים, (זלה"ס דמרנא הח"ס ז"ל בתשובותיו יו"ד סימן קצ"א ד"ה איברא ולענ"ד נראה דבר שיירי תהלות נאמרים בע"פ דמעיקרא הכי נתקנו דלא נראה שהיו הלויים משוררים בביהמ"ק מתוך הספר או שיהיו עושי הפסח קוראים הלל מתוך הספר וכו' ובתשובת חות יאיר (סימן קע"ה) לא עמד בזה עכד"ה ז"ל ויעוין בתו"ט מנילה פ"א מ"ב ד"ה חל להיות בע"ש) הבוקר אור הדרך לביהמ"ד שרו והתפלל שם תפלת שבת בציבור ואחר התפלה למד טור עם ב"י הלכות שבת עד פיסקת הגמרא שלמד בלילה, ונמשך עד שעה י', ובא לביתו והיה אוכל סעודת שחרית. ואח"כ באו בני חברתו תפארת בחורים ולמד עמהם חובת הדבכות פרק א' בהתעוררות גדול ובפרט שער הבטחון ושער השבון הנפש, ואח"כ אמר הידושים על הסדרה ולמד עמהם או"ה הלכות שבת כסדר עד עת הצהרים (זלה"ס דרכינו יונה ז"ל בשער התשובה שער ג' סימן קל"ה וזמן הדברים אשר יעם למוכחים להזהיר ולהעיד בעם עליהם ודשמוז ארחות פריץ במצות השבת על אודות אבות מלאכות ותולדות כי רבות מהנה נעלמו מעיני רבים אף אין סגיד אף אין משמיע עכד"ס ז"ל) לאחר חזרת סגל החבורה לביתם למד ראשונים על הגמרא שלמד בלילה במפ' שבת

ר"ה רשב"א ריטב"א כרוב עד סוף שעה ב' וכן לכיתו ושכב וישן הצי
שעה ואמר אה"כ סעודת הצהרים והלך לביהמ"ד ולמד בעל העקידה
על הסדרה והתפלל מנהג בציבור ובק"י למד עם בניו פרקי אבות
עם תו"ט, ולאחר תפילת מעריב אמר כה הזמירות המובא בסידור שער
השמים ולמד רבינו בחיי על סדר שבוע הבאה וכן שר"ה ואכל מעט
להם לסעודת הלילה המלכה:

הנהגת ימות החור ובלילה שירה עמו.

לא היה ישן בלילה כ"א ב' שעות וגם הזמן קצר ההוא לא היה ישן
רצופים והספיד מאוד לרה"ק ידיו נ"פ אחר כל שינה של איזה
נשימות ואה"כ עמד ממיטתו ואמר תהלים בע"פ השייך לאותו היום בנינו
נעים, ואה"ו עסק בנסתרות להי' אלקינו ולמד ספרי הן זוהר הסודש שערי
אורה ותולעת יעקב, ואה"כ נמרא ואו"ה בסדר ופרק משניות, לאחר
שהאיר היום התעטף בציצית ותפילין ואמר פרשת העקידה בנינו ר"ה
והלך לבה"כ להתפלל הפלת השחר, בבואו לביתו למד עם בניו פרשה
חמש ורשי אשר ילמוד דעתותי ערב עם בני חברת תמימי דרך, ודרכו
בסודש היה שכל מה שלמד ברכים הנם שהיה שגור בפיו למד אותו עם
בניו תחלה, אה"ו למד בעיון גדול שיעור סבוע, ומדי שנה בשנה סיים
מסכתא אחת וקרא אל הסיום בהורים גדולים וחסידים והציע לפניהם מה
שהידש בו המסכתא, לאחר הצהרים היה רגיל לעיין באחרונים וכתב
חידושו עד הספר ולפעמים היה מעיין ולומד מדרשים שונים, אלו הם
מקצת מדרגות דרכים בסודש אשר נהג בהם עד תום חייה, ויהי בשנת
תר"ו בריש ירח דכסליו נהלש ובליל ה' דפ' ויצא אור ה' כסליו היה
חלוש מאוד ושכב מעט לילה, ובהצות הלילה קרא לבנו התורני ר' זלמן
ע"ה ואמר לו שיתן לו מים לרה"ק ידיו והוא נתן לו והתאמץ עצמו לישב
על הארץ ולומר תוסין הצות, ואה"ו שכב וישן על מיטתו ובהסיוצו משנתו
קרא לבנו הנ"ל וצוה שיתן לו סטת הסופר ונייר וכתב הלום שחלם
בלילה ההוא בשנה שהיה ישן אחר הצות הלילה, ומהות ההלום הוא
שכא אליו מרגא רבינו הסודש בעד חתם סופר וצ"ל עם כל התלמידים
וכיד מרגא וצ"ל היה כך של מים והוא פתח ואמר אמר רבי עקיבא
אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים

וגו' וזרק עליו המים והתלמידים כולם ענו אחריו כסול רם טהור טהור
טהור, ויהי כעלות המנחה דע"ש הי' כסליו לבש עצמו מהדצות בבגדי
שבת והבין עצמו לשבת ולעתותי ערב באו האנשים לביהכ"נ ישרו להכיל
שבת, ואחרי התפלה נפלה עליו הולשה גדולה, וכראותה אשתו הצדקה
גודל הולשתו סראה אנשי הכנסת ורצו ליתן לו מעט רוטב ולא סיבל,
ושאלו אחד מן האנשים אם יעשה לפניו סידוש ער היין והוא אמר הן
וככלות האיש ברכת הסידוש והניע למקדש השבת והוא ענה אחריו אמן
יצאה נשמתו בסדוש' ובטהרה ונועם הי' נשבת כליל שבת סודש, ותהום
כל העיר ויצאת צדיק מן העיר עשה רושם * ונקבר ביום אי' בהספד
גדול ויללה רבה, ועודנו יוסף הי' כי הניח אחריו ברכה חידושים רבים
שמעתתא ואנדתא כר אלה דברי יוסף ובנין והתנין רבנן ואי מהתניו היה
הרב החסיד מו"ה שמואל אונגר זצ"ל והוא אבי הרב הנאון הצדיק
המפורסם מו"ה יוסף אונגר זצ"ל שהיה אבדק"ס פישטיאני, רהמנא אדכר
לן זכותא דיוסף צדיקא ונישמתו תצ"ה :

(*) שמעתי שלמותי דרבי יוסף ז"ל היה כונה שנים שיזכה עוד
להקצר צניח חיים היסן הלזה (יעיין צנרכות ח' ע"א על זאת יתפלל
כל חסיד לעת מלוה ר' יוסף אונגר זו קבורה) ונתמללה נקשתו כי אחר
שני חדשים לפעירתו נסגר הצניח חיים כמזכר למעלה נהקדמה שניה :

בהיות שבספרי זה מובאים איזה עניני הח"ס ראיתי להעתיק פה מאיזה
ספרים גדולת ענין טהרת המתים ולבישחם, ז"ל הפוסק בעל
בנימין זאב סי' ר"ד דף שי ע"א (מעתיק צוואת הרב רבי אליעזר הלוי
האיך יתנהגו עם המת) בקשתו מאוד מבס' שיטהרני במתן בטהרה
ובנסיות בין אצבעות וידים ורגלים וכו' ויהופו ראשי ויסרכוני במסירה
כדרך ההיים כדי שאבוא טהור ונקי למנוחתי כמו שהלכתי לביהכ"נ בכל
שבת בחפיפה ובסריקה כן יעשו לי גם במנוחת עולמים וכו' המר בנימין
ומובא ג"כ בד"מ יו"ד סי' שני"ב, וראיתי בס' אחד מביא מדרש הנעלם
וזר"ס זכאה חולקיהון דמתעסקין בההיא גיפא למדכו וראשחויי במיא
בדקא יאות ומאן דלא עביר כדהוי ושיניא להך מן כולה מתייא ענשיה
סניא

סניא והאי בר נש לית ליה נייחא לרוחא ונשמתיא ועתידי לתבעיה
 לדניא. ויעויין במעב"י הגדול הלך שפתי רננות ס"ד וול"ה הציכתני רוחי
 בראותי המתאספים בבית הנוכס וכן מדי עוסקם בניפו אהר מותו ומספרים
 שיחות בטלות ודברים הרבה מרבים הבל שיש בו הטא ואין לשעור.
 בדברי שער דק לעשות מלאכתם מלאכת שמים וכו' ופעמים מבין
 ומחרפין ומגדפין זה את זה כו' ואין בהם משכיר אל דל המוטל לפנייהם
 וכמה פעמים צווחתי בכרוכיא ונתתי עיני דם בכולי לבל יאשמו בזה וכל
 שאפשר בידו למהות בהם ומוחה עושה חסד עם החיים ועם המתים
 וזכות הרבים תלוי בו והמצוה הזאת על הכהנים והשרים אשר בכל עיר
 ועיר להחזיק בזה ולהרים מכשול מדרך עמו עכ"ל. ויעו"ש עוד
 בפרק י"ט שמלאכת הקודש נעשית מאליה ודי לאדם להתחיל בה כי
 ה' יגמור על ידו יע"ש"ב (ומצאתי התעוררת נחמד בזה כפי ילקוט סופר
 הגדמ"ה בפ' סינחס להכפד אות טי יעו"ש"ב):

והנה אחד מהטעמים שמטהרים את המת ב"מ איתא בתשב"ין לתלמיד
 מהר"ם מרוט"ב ז"ל סי' תמ"ט (דפוס וויניציאה דה מ"ב ע"ב) וז"ל
 מדרש מה שמטהרין המת לפי שכשהנשמה יוצאה מן הגוף רואה פני
 שכינה (יעויין רש"י תהלים כ"ב פסוק ל') ומחמת פחד פולטת זרע
 ומטמאה את הגוף עכ"ל (ובזה שמעתי מאחי הרב המאה"נ המופלג מו"ה
 שעפ"ל נ"י אב"ד דק"ס שימאני יע"א לפרש מהות הנס שנעשה לכה"נ ביום
 הקדוש שלא אירע לו טומאה ויעויין בתו"ט אבות פ"ה שם ד"ה ולא
 אירע קי לכה"נ ביום הכיפורים שהרכה התפלאו ע"ד הנס הרי ורזו אותו
 כל שבעת הימים ויע"ש מ"ש משמי' ההסיד ז"ל ובשז"ת כ"ס או"ה סי'
 ק"י והנה שם בקודש הקדשים היתה אימת השכינה (א"ה ובאמת מה"ט
 יו"ט עשה הכה"נ לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש ומצאתי כפי
 מחזיק ברכה באו"ז סי' רי"ט מביא שלהגאון הוון נהום ז"ל פשיטא ליה
 שהכה"נ בירך ברכת הנומל בשעה שיצא בשלום מן הקודש שהרי נכנס
 למקום להבת שלהבת יע"ש"ב) וממילא ע"י גודל אימת הכה"נ מפחד ה'
 והדר נאוונו היה עפ"י הטבע שיהי' רואה קי זרק ע"י נס לא ראה סרי
 והאריך עוד בזה לפי פסוקי בפ' בהעלותך עכ"ד) ובשכר זאת גדול
 כבודן של בעלי ח"ה נט"ה כמובא בשז"ת פני משה בתשובת הגאון רבי
 אברהם

אברהם ברודא ז"ל בעל אשל אברהם [ה"נ סימן י"דף י"ב ע"א] ע"ד אי שכיזה
 לחברת נומ"ה סוברי מתים מביא הרשד"ס בס"י ס' פוסק בנד"ו שנודר
 עונו מנשוא כמדבר סרה על ת"ה לפי שהברי החברא הם עוסקים במצוה
 וכד העולם חייבים בכבודם יעש"ב ויעויין במג"א סוסי"ד רפ"ד שמנהג
 ישראל לברך במי שנידך מיוחד את העוסקי נמ"ה בעלי חברת קברנים
 יעש"ב :

אודה ה' כפי ובתוך רבים אהללנו ברוך שהחייני וסימיני להיום
 הזה לראות נמר ספרי הרבה יגיעות ינעתי בו אשר לא אוכל ספורות
 בכדי לגלות שמות ופעולות גאוני עולם וצדיקים ספוני טמוני חול אשר
 זרח' שמשם פה וזיכני ה' ברוב רחמי להודיע עוד מא' מיוחד מהגאונים
 שהיה אב"ד ור"מ דפה בימים קדמונים ה"נ בנימין הצדיק הגאון הגדול
 מו"ה בנימין וואלף בהרר"י ז"ר התום בהסכמה שנתן על ספר תולדות
 יעקב עה"ת לאב"ד דפה בשנת פד"ת לפ"ה ורפי הנשמע ישנו ספר
 שו"ת אחד אשר הכין ופעל בנימין ידיד ה' הלזה ובוה אצא בתפלה
 אנא ה' משוך הוט של הסד על ספרי זה שיתעוררו רבים להתהלך לפני
 אלפים בתליכת בקדוש כרבותינו הגאונים וצ"ל המובאים בספר זה
 וזכה לראות כיבון גליות ותהיית המתים במהרה בימינו אמן.

הסכמת הרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם בעולם מו"ה
 יוסף האפמאן נ"י רב"ד דק"ס פאפע.
 שיל"ה

שוכ"ט להבהור בחיר ה' המופלג בתורי ויראה קדומה מלא וגדוש
 צנא מלא ספרא ומשנתו זך ונקי סדורה ושגורה על פיו וכו' ה"ה
 כש"ת מהו' ר' יצחק ווייס נרו יאיר עמ"ש :

הן ככרתי את מכתבו ונס ראיתי אפס סציה מהקונטרס אשר
 שלח לידי מר אחיו הרב הג' וצדיק מהותני נ"י אב"ד דק"ס שימאני,
 וראיתי במכתבו שרצונו הטוב לתת הסכמתי על החיבור שכתב מציא
 ראור מעשה ופעולות הצדיקים, אהובי הסכמה על החיבור הלזה הוא אך
 למותר, כי כל איש אשר עיניו בראשו יראה ויבהין תכלית החיבור
 הג"ל

הנ"ל ויִישַׁר כּוּחוֹ וְהִלּוּ יֵאֱמִין לִי בַעַת שְׁכֵרִיתִי בְּמַעַט עֲלִים שֶׁשֶּׁלַח לִידִי מִידוֹת טוֹבִי וְהִתְנַהֲנִי שֶׁל כְּדוּשִׁים הֵנִי לִי הֵנָּה שְׁאִינִם חֲדָשׁוֹת לִי כִּי מֵאִזְ שִׁמְעֵתִי מֵאֲמִי וְלִי מִחֲסִידוֹת וּפְדִישוֹתִי וְיִגִּיעַת בְּתוֹרִי אֲשֶׁר לִהְפֹּלִי וּפְלֹא עֲכָז בִּשְׁעָה הַזֹּאת הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁנִּפְתְּחוּ מוֹרְשֵׁי לִבִּי, וְאֹמֵר הַדּוֹר אֲתָם רְאוּ הִתְחַיִּיבוּת בֶּן אָדָם בִּימֵי חַיּוֹ עָלֵי אֶרֶץ וְגוֹדֵל מַעֲלַת הַתּוֹרָה וְמֵה שִׁיכּוֹל לִזְכוּת עַ"י הַתּוֹרָה וְעֻבּוּדָהּ, וְאֵם גַּם לֹא כָל אָדָם זֹכֵה לְחֻשִׁים וְזִיכְרוֹן אֲשֶׁר זָכוּ הַנְּאֻטִּים קִדְמוֹנִים אֲשֶׁר מִבְּהִלִּים לֵב הַשּׁוֹמֵעַ כְּמִשְׁכּ הָרִיבִ"שׁ עַל רִבְנֵי נִסִּים וְלִי גַם בְּדוֹרוֹת הַקִּדְמוֹנִים כֹּאשֶׁר עֵינֵינוּ תַּחֲנוּגָה בְּסִפְרֵיהֶם וְגַם בְּאֻזְנֵינוּ שִׁמְעֵנוּ אֲשֶׁר לֹא יֹאמְרֵן כִּי יִסּוּפֵר, וְנֹאמֵר בְּנוּ מֵאֲמֵר חֲכָמֵינוּ וְלִי אִם הַקִּדְמוֹנִים כְּמִלְאָכִים אֵנוּ כְּבֵנִי אָדָם וְכוּ' עֲכָז בְּמִידוֹת טוֹבוֹת וְהִתְמַדְתָּם בְּתוֹרָה וִירָאָה אֲשֶׁר בְּהוֹלֶשֶׁת נֹפֶס עֲבָדוֹ בְּאַהֲבָה אֲנֵחֵנוּ בְּדוֹר הַיְּתוֹם יְתָמִי דִּיתָמִי מֵה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת לְרַבֵּס בְּמִידוֹתֶם לֹאֲהַבֵּת הָאֵמֶת וְלִהְבִּין וְלִהְשַׁכִּיל מֵה שֶׁבֶן אָדָם מִחֻיִּיב לַעֲשׂוֹת וּלְלַמּוֹד הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּהּ נִלְךְ לִבְטָח וְיִהְיֶינָה ה' בְּנוֹ לִזְכוּת אֲבוֹתֵינוּ וְרִבּוּתֵינוּ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ יֵצְאוּ מִלִּבִּי לְכַבּוֹדוֹ וְאֵם רְצוֹנוֹ הַטּוֹב לְהַרְפִּים הַמִּכְתָּב הַזֶּה הֵנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם.

פֶּאֶפֶא יוֹם שֶׁנִּכְפַּל בּוֹ כִּי טוֹב עַרְ"ה הַמּוֹז שְׁנַת סֵת"ר לַפ"ה.
מוֹקִירוּ וְאוֹהֲבוּ הֵי מִשְׁה יוֹסֵף כְּמַהר"ם זִיעַ הָאֶפְמָאן רַב"ד דְּפֶה.
(*) כֹּאשֶׁר לֹא זָכִיתִי לִקְבֹּל הַסִּכְמָה זוֹ עַד אַחֵר גַּמֵּר סִפְרֵי הָעִמְדָתִיהָ פֶה.

בַּעֲזָה"י

הַשְׁמַטָּה כְּתָבִים.

אַחֲרֵי כִלּוּתִי קִנְטֵרְסִי זֶה זָכִיתִי לְהַתְיוֹדֵעַ מִצְוָאָה אַחַת נִמְלָאָה אֲשֶׁר יִסְדֶּה דוֹד דְּגָלִי מִסְכְּתָא, בֹּא לְהוֹרוֹת תְּשׁוּבָה וְכַמ"ל עֲצָה טוֹבָה ה"ה הֶרֶב הַמֵּאֲהָג כְּדוּשׁ יִשְׂרָאֵל רַבִּי דוֹד לְבָאֵם זצ"ל הִתְנַא דְּבִי נְשִׂיאָה דְּמִינָא רִבִּינוּ הַקְדוּשׁ רַבִּי יִצְחָק דּוֹקֵלֵא זִי"ע, אֲשֶׁר הוֹזְכְּרוּ מַעַט מִשְׁבַּחֵנוּ בְּסִי נ"ה וְהֵן לֹא הוֹבָאָה פְּנִימָה וּפִסְקֵי מִסִּים דוֹד אִמְרַתִּי יֵשׁ מִהַדְרִי וְנוֹסֵף אוֹ"ת לְהַעֲתִיקָהּ פֶה :

וְזֶה פִתְשֵׁן הַכְּתָב.

זְכָרוֹן עֲדוֹת אֵיךְ שָׁבָא לִפְנֵינוּ עֲדִים ח"מ ה"ה הֶרֶב הַמוֹפְלָא מו"ה דוֹד לְבִיאֹם

פה

לביאוס ש"י לאי"ט מכאן ס"כ פ"ב כד מהלך בשוק בתוך שארי הבריאים ואמר לנו בזה"ל הו ערי עדים כשרים ונאמנים על כל מה שאני מודה בפניכם ועל כל מה שאני מצוה בפניכם עד בני ובנותי ש"י ות"י והוא באשר אין אדם יודע עתיו ורגעיו והיום פסודה מכל אדם מכוסה ומי יודע אם יהי באותו יום בדעה צרולה ע"כ אנכי עפר ואפר מוכן ליום הגדול והנורא לעשות תיכונים לנשמת הטהורה ולזרז את בני שיהי ידם אוחות בעקב עונה ויראה והתורה ע"כ אני מצוה בפניכם על בני ובנותי ש"י כל המבואר בפנינו:

א' הרי אני מצוה בפניכם עדים כשרים על בני ובנותי ש"י ות"י שיחלקו בין מיתה לסכורה לצדקה י"ד והובי כמנין שמי דו"ד ועולה ר"פ גראשען ובצדקה זו יתוכן אם פגמתי ח"ו בשם ע"כ יתוכן בנתינת צדקה ללמדן א' כמנין ע"כ גראשען, ואם ח"ו פגמתי בשם ס"ג יתוכן בנתינת צדקה ללמדן א' כמנין ס"ג גראשען ואם ח"ו שפגמתי בשם מ"ה יתוכן בנתינת צדקה ללמדן א' כמנין מ"ה גראשען ואם ח"ו שפגמתי בשם ב"ן יתוכן בנתינת צדקה ללמדן א' כמנין ב"ן גראשען, ואם ח"ו שפגמתי בשם אל יתוכן בנתינת צדקה ללמדן א' כמנין ל"א גראשען, ואם ח"ו שפגמתי בשם הוי' ב"ה כפישוטו יתוכן בנתינת צדקה ללמדן א' כמנין טו"ב גראשען העולה כמנין הוי' במ"ס, ומלבד זה יחולס בין מיתה לסכורה צדקה לעניים מספר ל' גראשען כמנין הוי' שעולה כ"ו ועם ד' אותיותיו הוא מספר למ"ד, ומספר למד עם מספר ר"פ הנ"ל הוא מספר ש"י ובוה יהי תיכון להטא כרי ח"ו:

ב' הרי אני מצוה בפניכם עדים כשרים על בני ובנותי ש"י ות"י שישכרו עשרה לומדים שילמדו משניות לתיכון נשמתו כל שלשים ימים הראשונים מימי אבל, והלומדים יסבלו ע"ע ללמוד בכך יום ויום כך א' וא' י"ד משניות כמנין שמי דו"ד ואח"כ יאמרו התפלה הידועה, גם יסבלו ע"ע לומר לאחר תפלת השחר י"ד מזמורי תהלים כמנין שמי דו"ד ולערב יאמרו אחר התפלה תמיא אפי':

ד' הרי אני מצוה בפניכם עדים כשרים ונאמנים שילסח מעזבוני סך חמשה מאות זהו ויתן לשדשה בני הזכרים לכל א' וא' סך כס"ו זהובי והחסד הזה של אמה יעשו עמדי בני שיסגלו ס"ך המעות הנ"ל

במבחר עסקיהם ומו"מ שדהם עד שישתכרו כל אי וא' מהם חמישים זהו לשנה ועולה משדשתן סך מאה וחמישים זהוב' לכל שנה ושנה, והפירות הללו יותן להרב הנאון אב"ד נ"י דכאן, והרב אב"ד נ"י וב"ד יבחרו עשרה אנשים אשר יקבלו ע"ע לומר בכל יום ויום אחר תפלת השחר ה' מזמורי תהלים פסוק בפסוק בכוונת הלב ויאמרו אח"כ התפלה הידועה לאחר אמירת תהלים, ומה טוב אם יהי' האנשים האלו מעשרה בטלנים המסוכלים מכהל יצ"ו, והמבוררים הנ"ל מכד"ץ נ"י לומר אותן ה' מזמורי תהלים יקבלו ע"ע ג"כ שאם יהי' ח"ו אחד או שנים או יותר חולה מבני כהילתינו הן גדול או קטן עשיר או עני להזכיר שם החולה בתפלה הכבועה לאחר אמירת תהלים, ושכרן יהי' אותן מאה וחמישי' זהובי' הנ"ל דהיינו לכל אי וא' מ"ו זהובי' לשנה, ויהי' זה להם למנהג כבוע בנזירת ב"ד, ובני נכדי וצאצאיהם יהי' משגיחים על זה שיקויים המצוה הזאת מדי יום ביומו, ואמירת תהלים יהי' דווקא ככיהב"נ הגדולה. והיות שבני שני תקעו אוהלם למקום אחר ולא יוכלו להשגיח שיקויים המצוה הזאת כתיכונה וברצוני ע"כ אני גוזר על בנותי שתי' שישגיחו בהשגחה מעולה על אותן עשרה אנשים הנ"ל שיאמרו תמידין כסדרן ה' מזמורי תהלים ולהזכיר בכל עידן ועידן שם החולאים הנמצאים בכהילתינו בנ"ל והם יתנו עינם פסוקא שאם המצא ימצא ח"ו חד בכהילתינו הן עשיר או עני קטן או גדול המוטל על ערש דוי להודיע לאנשים הנבררים מכד"ץ נ"י שיתפללו עבור החולה לברוע גזר דינו ודחמתי את דינו ברחמים מן השמים בנוסח התפלה אחר אמירת תהלים, ובעבור שהשכלתי זה ימים רבים להעמיד מעשה הטוב הזה על מצב נכון ע"כ בקשתי שטוהה לבנותי הנ"ל שישתדלו ויתאמצו למען שלא לאכזר מעשה הצדקה וישגיחו על זה בכל כחם :

ה' באשר שידוע ומפורסם שינעתי מאוד מאוד ובס"ד הוצאתי מכח אל פועל להכיר החברא דביהמ"ד ב"ה ובשה"ג ע"כ כפי פרושות לבני חבריא דהש"ס ולבני חבריא דמגן אברהם שיעשו עמדי החסד הזה, שבכל יום ויום לאחר נמר סדר לימודם ידמרו ריבים לתיקין נשמתי משנה אי עם פ"י הברטורה ויאמרו קדיש דרבנן ולפחות יהי' הסדר הזה בשנה ראשונה :

ו' הרי אני גוזר ומצוה בפניכם עדים כשרים ונאמנים על בני ולוּסחי כנותי וצאצאיהם שלא ינלחו ולא ישחיתו את זכנם בתער ח"ו הן ע"י עצמן והן ע"י אחרים, ואעפ"י שהם מושבעים על זה מהר סיני אבל כיון שאני רואה שרבים מבני עמינו נכשלים בעון גדול הלזה ע"כ אני גוזר עליהם בגזירת עירין להרחיק את עצמי מעון זה, ואם ח"ו יעבור א' מבני או מלוּסחי בנותי או א' מצאצאיהם ע"ז וישחית את זכנו בתער ח"ו הרי אני אומר בפניכם שאנכום נקמתי מאיש הזה בעלמא דאתי ואתן את פני באיש ההוא, ואם יאבו וישמעו למוסר אביהם אוי אהי' מוכן לטובתם בוכות בעלמא דאתי :

ז' הרי אני מצוה בפניכם כו' על בנותי שתי' שכל שנה הראשונה בימי האבל יאמרו בכל יום ויום י"ד מזמורי תהלים כמנין שמי דו"ד, ולפחות בשנה זו יעושו ויגושו להתפלל בעד נפש אביהם חנינה שחיה בצרור החיים צרורה וידקדקו במעשיהם ויגדלו בניהם לתורה וליראה : י"ב גם אני מצוה בפניכם שלא ידרוש הדרוש כהספד ובשבה לאחר אי"ו כנהוג, וגם על המציבה לא יוחק יותר מ"ב אותיות והנני מצוה שלא יוחק סמיכת מוריני על מצבת אבן :

י"ג עבור אהוות סרסע יהי' בכי יותן לה"ק דנמ"ח סר שלשים זהובים, ובאשר שיראתי לנפשי שבני חבריא ג"ח יטעו ולא ידעו את ערכי ויחזיקו אותי לאיש חסיד ועי"ז יתנו לי מקום סכורה אצל סדושי טמוני ארץ אשר מטנה עבה ממתני ח"ו לא יעשה כן כי אני יודע ומכיר את ערכי שאיני כדאי וראוי ליגע בעצמותיהם המהורים ומתירא אני לנפשי שלא אמצא מרגוע ומנוחה בקבר ח"ו ע"כ בקשתי שטוּחה לחצוב לי סבר אצל אבותי וז"ל או אצל זונתי הצנועה ע"ה כי הם בוודאי יגמלו חסד עם זרע מחצבתם ובעל נעוריה אף שאיני ראוי ג"כ לסבוע מקום אצל הסדושים והמהורים הנ"ל :

י"ד אהובי בני ובנותי פרי יגיעי אשר ינעתי בכם להרגיל אתכם מדות טובות וישרות, הנה ינעתי עד מאוד והתחזקתי למען אשנה ואדמה לאבותי נ"ע, אשר גדלו ועלו למעלה דבוקים וצמודים באלמים חיים ובעונותי לא הנעתי לקרסוליהם, בתורה וביראה, וכעת הנני הולך בדרך חיים הנצחיים חפשי ממצות וערום מיראה ואין בידי רק מצוה אחד היא

היא מצות הוכח תוכיח ששימש בה אדון הנביאים ושאר צדיקים סמוך לסילוס, גם בידכם אין לכבד את אביכם הזקן כאשר עשיתם עד הנה, ובזאת חבריעו את מאוני המשפט לזכות אביכם, אם שמעו תשמעו אל מצות ה' אלהיכם והה' חרידים לדבר ה', לכן בני אנשי לבב שמעו לי שאני עיניכם השמימה למען אביכם העומד לפניכם בדברי תחנונים ותפלה איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמרו חוס, לידע ולרדוף ולדעת את ה' לילך בכל דרכיו לאהבה אותו ולרבקה בו, וחיוזק לדבריהם יותר משל תורה כי העובר על דברי חכמים פורץ גדרה של תורה, והנה להרבות בדברי מוסר אך למותר כי ידעתי את נפשיכם שכולכם ת"ל אוהבי אמת ושוהרי טוב, רק שאלתי ובקשתי שלא תמנעו שבט מוסר מבניכם ולהוסיף תמיד דבר יום ביומו להוזהם יראים וחרידים לדבר ה', ותגדלו אותם לתורה ולעבודה למען ילכו בדרך ה' והשתדלו עד מאוד להכרם עם ת"ה יראים ושלמים לשאוף צל תורת ה' להיות כשרים וזריזים במצות ולמאוס בקנינים המדומים ובספרי הבלים שימיהם כצר עובר, ואז גם כי יזמינו לא יסור מהם ומזרעם עד עולם, ואתם גם אתם עיי"כ תתעוררו ותחדדו, במעשיכם שלא הצאו הוצה ממעגלי הצדק ולא ימעדו סרסולכם מנתיב יושר ותעבירו על מידותיכם למעי דעת קוניכם הטוב והמטיב לכם כד הימים :

ולמען שלא ימושו דברים אלה מפיכם הנני מבקש מכם לזרות ולשנות שטר צוואה זו איזה פעמים בשנה ולפחות פעם א' בימי הרצון שבין ר"ה ליו"כ ובזכות זה תוכו לראות בנועם ה' ולכבד בהיכלו, ועוד זאת ידי נטוי במרישת כפים דבני ש"י שישכירו ויתחכמו להעמיד בריה ודלתים למען יעמוד מעשה הטוב המבואר בפזוקט ד' לדור דורים ואף לאחר אריכת ימיהם ושנותיהם.

פ"ב יום ג' ר"ה סיון תקפ"ו לפ"ק.

ה' מענדל בר אברהם כ"ן ז"ל

ה' יוסף ב"מ סופר שוחט ושמש דפה.

לא בא הכותב אלא להוסיף הנני מצוה על יוצאי חלצי ששום אחד מהם אל ילוח אותי אחר אי"ו כאשר ידוע הטעם בספרי הקודש ומבני הבריא דנמ"ה אבקש שיתנו לי אחוזת סבר אצל אשתי הצנועה ע"ה, עכ"ל ז"ל.

לוח התיקון

בהקדמה דה ו' ע"א שורה י"ט ר"ל צ"ל ר"ן
שם דה י' ע"ב שורה י' מלין צ"ר מליל
שם שורה כ"ה ירושלמי פאה צ"ל כלאים
שם דה י"א ע"א שורה ז' צ"ר משלי כ"ז פסוק כ"א
במ"מ דמצבות דה נ' ע"ב אות ח' צ"ר בכורות נ"ב ע"ב
שם דף ה' ע"ב אות ב' צ"ל יומא כ"ה
דה ט"ז ע"ב בנוסח המצבה פ"ד צ"ל ס"ה והוא ר"ת פיתוחי חותם אשר
היתה אומנתו של הקדוש הי"ד,
כ"ד ע"ב בפרט השנה הי' נמחק ו' גדולה והמספר מכיון
כ"ח ע"ב שורה י"ב הנאמנים צ"ל הנאמנים
ל"ח ע"א עד בן רבינו הב"ח ז"ל יחוס חמיו של הנאון רבי יקותיאל ז"ר
ומשם ואילך יחוס הנאון רבי יקותיאל מאביו ז"ר
מ"ח ע"ב דברי נאון ישראל רבי שמעון ז"ל מתחילים מויהי כשמוע
נ"ז ע"ב שורה כ"ד משמי צריך להיות משמו
ע"א ע"א שורה ראשונה בכתב רש"י צ"ל והאמת
ע"ו ע"ב שורה כ"א שנת תק"ע.

האדרעססע אלי :

S. Weisz

Kapozinerstrasse 7. Pressburg.